

Tyveriutvikling og økonomisk utvikling i Norge

**en studie av forholdet mellom tyveriutviklingen og
den økonomiske utviklingen i tidsperiodene
1870-1912 og 1959-1983**

Anne Pedersen

MASTEROPPGAVE I SOSIOLOGI
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
Det samfunnsvitenskapelige fakultet
UNIVERSITETET I OSLO

November 2008

Sammendrag

I denne masteroppgaven er temaet tyveriutviklingen og forholdet mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i Norge i tidsperiodene 1870-1912 og 1959-1983. En del av bakgrunnen for interessen og valget av dette temaet er artikkelen ”Theft Criminality and Economic Growth” av Norström (1988). I denne artikkelen blir forholdet mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i Sverige undersøkt i to tidsperioder. Norströms artikkel har bakgrunn i en klassisk kriminologisk hypotese om at sammenhengen mellom økonomiske forhold og antall tyverier i før-industrielle samfunn er negativt, mens i moderne samfunn er dette forholdet positivt. Mer spesifisert går denne hypotesen ut på at tyveriutviklingen i før-industrielle samfunn er avtakende samtidig som den økonomiske utviklingen er økende, mens tyveriutviklingen i moderne samfunn er økende samtidig som den økonomiske utviklingen også er økende. I denne masteroppgaven er datamaterialet offentlig statistikk samlet fra Statistisk sentralbyrå for tidsperiodene 1870-1912 og 1959-1983. De to tidsperiodene er valgt på bakgrunn av hva som har vært tilgjengelig av årlige tall over tyverier og økonomiske indikatorer.

Hovedspørsmålet i oppgaven er hvordan tyveriutviklingen i Norge i de to tidsperiodene henger sammen med den økonomiske utviklingen i landet i samme perioder. Underspørsmålene som stilles er om tyveriutviklingen kan forklares av forhold i den økonomiske utviklingen i henholdsvis tidsperioden 1870-1912 og tidsperioden 1959-1983. Som indikatorer på tyveriutviklingen brukes årlige tall over antall personer dømt for tyveri og antall etterforskede tyverier. Som økonomiske indikatorer brukes årlige tall over inntekt, priser, sosialstønad, arbeidsledighet, stillingstilgang og konsum. Mer spesifisert blir det undersøkt hvordan tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen henger sammen, og om en eventuell nedgang i antall tyverier i perioden 1870-1912 kan forklares av at det i samme periode ble bedre levekår i form av mindre fattigdom og nød for folk flest, slik at folk dermed ikke lenger trengte å stjele for å overleve. I perioden 1959-1983 blir det undersøkt om en eventuell oppgang i antallet tyverier i perioden kan forklares av et økt antall forbruksvarer som er enkle å stjele og av økte vanskeligheter for marginaliserte samfunnsgrupper blant annet når det gjelder arbeidsmarkedsforhold. Metodemessig blir både den generelle utviklingen i tyverier og økonomiske indikatorer og utviklingen i de årlige endringene i

tyverier og økonomiske indikatorer analysert, da det kan være fruktbart å sammenligne resultatene fra disse to ulike analysemåtene.

Resultatene av denne studien av den generelle tyveriutviklingen og den generelle økonomiske utviklingen i Norge i perioden 1870-1912 viser at det ser ut til å være en sammenheng mellom den generelle utviklingen i antall personer dømt for tyveri og lønnsutviklingen, mens det ikke ser ut til å være noen sammenheng mellom den generelle utviklingen i antall personer dømt for tyveri og matvarepriser. Resultatet viser også at det i samme periode ikke ser ut til å være noen sammenheng mellom de årlige endringene i antall personer dømt for tyveri og lønn, mens det ser ut til å være en sammenheng mellom de årlige endringene i antall personer dømt for tyveri og matvarepris. Resultatene av studien av den generelle tyveriutviklingen og den generelle økonomiske utviklingen i Norge i perioden 1959-1983 viser at det ser ut til å være en sammenheng mellom den generelle utviklingen i antall personer dømt for tyveri og den generelle utviklingen i lønn, sosialstønadstilfeller, konsumprisindeksen og privatkonsumet. Det ser ikke ut til å være noen sammenheng mellom den generelle utviklingen i antall personer dømt for tyveri og henholdsvis generell utvikling i arbeidsledige og ledige stillinger. Det ser ut til at det ikke er noen sammenheng mellom de årlige endringene i antall personer dømt for tyveri og de årlige endringene i økonomiske indikatorer i perioden 1959-1983. Resultatene viser at det er en sammenheng mellom den generelle utviklingen i antall etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i lønn, sosialstønadstilfeller, arbeidsledige, ledige stillinger, konsumprisindeksen og privatkonsumet i perioden 1959-1983. Endelig viser resultatene at det er en sammenheng mellom de årlige endringene i antall etterforskede tyverier og de årlige endringene i lønn, sosialstønadstilfeller, ledige stillinger og konsumprisindeksen i tidsperioden 1959-1983.

Konklusjonen av studien er at den generelt nedadgående tyveriutviklingen i Norge i tidsperioden 1870-1912 til en viss grad ser ut til å henge sammen med den økonomiske utviklingen, og at tyveriutviklingen i noen grad kan ha sin forklaring i at det i samme periode ble mindre fattigdom og nød. I perioden 1959-1983 ser det ut til at den generelt økende tyveriutviklingen i større grad, enn tilfellet ser ut til å være i perioden 1870-1912, henger sammen med den økonomiske utviklingen, og at tyveriutviklingen følgelig også i større grad ser ut til å ha sin forklaring i både en økning i forbruksvarer som er lette å stjele og i økende vanskeligheter for marginaliserte samfunnsgrupper på arbeidsmarkedet i samme periode.

Forord

Etter en lang prosess settes det nå sluttstrek for dette arbeidet. Det har vært en av de mest krevende prosesser for meg på mange måter, men også en av de mest givende. Jeg vil takke alle som har bidratt til at jeg endelig har nådd målet.

Takk for hjelpen til Elin K. Bye og Ragnar Hauge som overtok som hovedveiledere etter at min hovedveileder Ole-Jørgen Skog dessverre ble rammet av sykdom høsten 2005 og senere døde 2. oktober 2006. Det var Ole-Jørgen som kom med ideen om en masteroppgave i sosiologi om tyveriutvikling og økonomisk utvikling, jeg takker han for hjelpen med oppgaven. Takk for hjelpen også til biveileder Arne Mastekaasa.

Takk for hjelpen til ansatte ved Statistisk Sentralbyrå som hjalp meg med å finne frem i historisk statistikk.

Takk til kollokviegruppa for gode diskusjoner, gode innspill og god stemning.

Den siste og største takken går til min samboer Geir Arne og min datter Lina Marie, takk for at dere har holdt ut med meg og masteroppgaven min, takk for at dere har gitt meg den inspirasjonen jeg har trengt underveis.

Kopervik, november 2008

”Bare den som vandrer finner nye veier”

(Ukjent)

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	iii
FORORD	v
INNHALDSFORTEGNELSE	vi
I. KAPITTEL	1
TYVERIUTVIKLINGEN OG DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN I NORGE	1
1.1. INNLEDNING	1
1.2. HOVEDPROBLEMSTILLING	3
1.3. VEIEN FREMOVER	3
II. KAPITTEL	5
TIDLIGERE UNDERSØKELSER OG TEORIER	5
2.1. INNLEDNING	5
2.2. KRIMINALITET OG ØKONOMISK UTVIKLING PÅ 1800-OG 1900-TALLET	6
2.2.1. NØD, FATTIGDOM OG TYVERIER	8
2.3. TYVERIER OG ØKONOMISK UTVIKLING I 1950-1980-ÅRENE	13
2.3.1. ANOMI, ”STRAIN” OG RELATIV DEPRIVASJON	13
2.3.2. SOSIAL KONTROLL	16
2.3.3. RUTINEAKTIVITETER, MULIGHETSSTRUKTUR OG FRISTELSESTRYKK	18
2.4. UNDERPROBLEMSTILLINGENE I DE TO TIDSPERIODENE	21
2.4.1. UNDERPROBLEMSTILLINGER I PERIODEN 1870-1912	22
2.4.2. UNDERPROBLEMSTILLINGER I PERIODEN 1959-1983	22
III. KAPITTEL	23
DATAMATERIALET OG METODEN	23
3.1. INNLEDNING	23

3.2. DATAMATERIALET I PERIODEN 1870-1912	24
3.2.1. TYVERIER	24
3.2.2. LØNN	27
3.2.3. HAVREPRIS, POTETPRIS OG KPI	29
3.3. DATAMATERIALET I PERIODEN 1959-1983	31
3.3.1. PERSONER DØMT FOR TYVERI	33
3.3.2. ETTERFORSKEDE TYVERIER	35
3.3.3. INNTEKT: LØNN OG SOSIALSTØNADER	36
3.3.4. ARBEIDSMARKEDET: ARBEIDSLEDIGHET OG LEDIGE STILLINGER	39
3.3.5. FORBRUK: PRIVATKONSUM OG KPI	40
3.4. TIDSSERIEANALYSE	43
3.4.1. TRENDER OG KAUSALE SAMMENHENDER	43
3.4.2. AUTOKORRELASJON OG FILTRERING	45
3.4.3. TIDSFORSKJØVET EFFEKT AV ØKONOMISKE INDIKATORER	46
3.5. UTFORDRINGER OG BEGRENSNINGER VED TIDSSERIEANALYSEN	47
3.5.1. LOVENDRINGER OG STATISTISKE ENDRINGER	47
3.5.2. MIKRO-MAKRO PROBLEMATIKKEN	48

IV. KAPITTEL **50**

ANALYSER AV TYVERIUTVIKLINGEN OG DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN, 1870-1912 **50**

4.1. INNLEDNING	50
4.2. ANALYSER AV TYVERIUTVIKLINGEN OG DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN, 1870-1912	51
4.2.1. ANALYSER AV TYVERIUTVIKLINGEN OG LØNNSUTVIKLINGEN	52
4.2.2. ANALYSER AV TYVERIUTVIKLINGEN OG UTVIKLINGEN I MATVAREPRISER	57
4.3. OPPSUMMERING AV RESULTATENE AV ANALYSENE AV PERSONER DØMT FOR TYVERI OG ØKONOMISKE INDIKATORER, 1870-1912	63

V. KAPITTEL **65**

ANALYSER AV TYVERIDØMTE OG ØKONOMISKE INDIKATORER I PERIODEN 1959-1983 **65**

5.1. INNLEDNING	65
5.2. ANALYSER AV TYVERIUTVIKLINGEN, 1959-1983	67

5.2.1. PERSONER DØMT FOR TYVERI OG ETTERFORSKEDE TYVERIER	67
5.3. ANALYSER AV UTVIKLINGEN I PERSONER DØMT FOR TYVERI OG UTVIKLINGEN I ØKONOMISKE INDIKATORER, 1959-1983	68
5.3.1. PERSONER DØMT FOR TYVERI OG LØNN	68
5.3.2. PERSONER DØMT FOR TYVERI OG SOSIALSTØNADER	72
5.3.3. PERSONER DØMT FOR TYVERI OG ARBEIDSLEDIGE	75
5.3.4. PERSONER DØMT FOR TYVERI OG LEDIGE STILLINGER	76
5.3.5. PERSONER DØMT FOR TYVERI OG KONSUM	78
5.4. OPPSUMMERING AV RESULTATENE AV ANALYSENE AV PERSONER DØMT FOR TYVERI OG ØKONOMISKE INDIKATORER, 1959-1983	81
<u>VI. KAPITTEL</u>	<u>84</u>
<u>ANALYSER AV ETTERFORSKEDE TYVERIER OG ØKONOMISKE INDIKATORER I PERIODEN 1959-1983</u>	<u>84</u>
6.1. INNLEDNING	84
6.2. ANALYSER AV UTVIKLINGEN I ETTERFORSKEDE TYVERIER OG UTVIKLINGEN I ØKONOMISKE INDIKATORER, 1959-1983	85
6.2.1. ETTERFORSKEDE TYVERIER OG LØNN	85
6.2.2. ETTERFORSKEDE TYVERIER OG SOSIALSTØNADER	86
6.2.3. ETTERFORSKEDE TYVERIER OG ARBEIDSLEDIGE	88
6.2.4. ETTERFORSKEDE TYVERIER OG LEDIGE STILLINGER	89
6.2.5. ETTERFORSKEDE TYVERIER OG KONSUM	91
6.3. OPPSUMMERING AV RESULTATENE AV ANALYSENE AV ETTERFORSKEDE TYVERIER OG ØKONOMISKE INDIKATORER, 1959-1983	93
<u>VII. KAPITTEL</u>	<u>96</u>
<u>DISKUSJON AV RESULTATENE OG KONKLUSJONER</u>	<u>96</u>
7.1. INNLEDNING	96
7.2. TYVERIER OG ØKONOMISKE INDIKATORER, 1870-1912	96
7.2.1. TYVERIER OG INNTEKT	96
7.2.2. TYVERIER OG PRISER	99
7.3. TYVERIER OG ØKONOMISKE INDIKATORER, 1959-1983	103
7.3.1. TYVERIER OG INNTEKT	103

7.3.2.	TYVERIER OG ARBEIDSMARKEDET	108
7.3.3.	TYVERIER OG KONSUM	110
7.4.	KONKLUSJONER	112
7.4.1.	VIDERE FORSKNING PÅ TYVERIUTVIKLING OG ØKONOMISK UTVIKLING	114
<u>VIII.</u>	<u>FIGUROVERSIKT</u>	<u>115</u>
<u>IX.</u>	<u>TABELLOVERSIKT</u>	<u>117</u>
<u>X.</u>	<u>LITTERATURLISTE</u>	<u>118</u>
<u>XI.</u>	<u>APPENDIKS</u>	<u>121</u>

I. Kapittel

Tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i Norge

1.1. Innledning

Temaet for denne oppgaven er tyveriutvikling og økonomisk utvikling i Norge i tidsperiodene 1870-1912 og 1959-1983. Tyverier er et utbredt samfunnsfenomen og står i dag for den største andelen av kriminalitet i Norge. For eksempel var det 399 074 etterforskede lovbrudd i Norge i 2005, og 154 707 (38,8 %) av disse etterforskede lovbruddene var tyverier. Til sammenligning var 16 435 (4,1 %) av de etterforskede lovbruddene forbrytelse mot liv, legeme og helbred (www.ssb.no/a_krim_tab/tab/tab-2007-08-13-06.html), slik som vold. Tyverier er med andre ord noe som ser ut til å angå de aller fleste mennesker i vårt samfunn, i større eller mindre grad.

Temaet tyveriutvikling og økonomisk utvikling har bakgrunn i en klassisk hypotese innenfor kriminologien, denne hypotesen går ut på at sammenhengen mellom den økonomiske tilstanden og antall tyverier er negativ i det før-industrielle samfunnet, mens den i etterkrigstiden er positiv. Dette vil si at økonomisk vekst i det før-industrielle samfunnet henger sammen med en nedgang i antall tyverier mens det i det moderne samfunnet er omvendt slik at økonomisk vekst henger sammen med en økning i antall tyverier. Fra andre land, blant annet Sverige og Frankrike, er det dokumentert en sammenheng mellom økonomisk vekst og nedgang i tyverier i siste halvdel av 1800-tallet (Knutsson 1985, Hauge 2004). Og i de fleste vestlige land har det dessuten vært en sterk økning i antall tyverier under den økonomiske vekstperioden på slutten av 1900-tallet (von Hofer 1998).

Dette temaet er i tillegg interessant sett fra et avvikssosiologisk perspektiv. Sett fra en avvikssosiologisk synsvinkel er det naturlig å fundere på årsaken til at noen begår kriminelle handlinger og hvilke konsekvenser disse handlingene har for mennesker og samfunn. Det er samtidig også interessant å reflektere over det faktum at de aller fleste mennesker ikke begår handlinger som blir definert som kriminelle handlinger. Fokuset i den foreliggende undersøkelsen vil imidlertid ligge på tyveriutviklingen og hvordan denne henger sammen med den økonomiske utviklingen i landet. Sammenhengen mellom kriminalitetsutviklingen og den

økonomiske utviklingen er et tema som det ikke er forsket mye på i Norge, mens i Sverige har Norström (1988) utført en undersøkelse av temaet på svenske forhold. Norströms undersøkelse danner en del av basisen for hvorfor dette temaet har blitt funnet interessant å studere i denne masteroppgaven. Valget av dette temaet henger også sammen med at det blir ansett som både faglig og samfunnsmessig interessant å undersøke utviklingen i og sammenhengen mellom to samfunnsfenomener over to ulike tidsperioder.

Historisk sett finnes det litteratur og teorier om temaet kriminalitet og økonomiske forhold fra begynnelsen av 1900-tallet. Allerede i 1912 ga Bonger ut boken "Criminality an Economic Conditions". I denne boken dreier mye av diskusjonen seg rundt skillet mellom de såkalte franske og italienske skolene, som er tilhengere av henholdsvis individuelle og miljømessige årsaker til kriminalitet. Tilhengerne av den italienske skolen var spesielt opptatt av de individuelle faktorene når det gjelder kriminalitet. I motsetning til den franske skolen var de ikke fullt så opptatt av miljøets, og dermed også de økonomiske faktorenes, betydning for kriminalitet. Likevel avviste ikke tilhengerne av den italienske skolen miljøets betydning totalt. For eksempel mente Lombroso (1910) at økonomiske faktorer har en stor innvirkning på kriminaliteten, men at fattigdom alene ikke kan være noen hovedårsak. Overdreven rikdom og "raske penger" spiller også en stor rolle i følge ham (Lombroso 1910 i Bonger 1912).

Av studier av kriminalitetsutviklingen etter 2. verdenskrig kan man nevne Gould (1969), Mansfield, Gould og Namenwirth (1974), Cohen og Felson (1979), Stack (1982), Falck (1984) og von Hofer (1989).

Det blir i denne studien brukt tidsserieanalyse som verktøy for å undersøke forholdet mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i Norge i periodene 1870-1912 og 1959-1983. De to tidsperiodene er valgt på bakgrunn av en kombinasjon av hvilke tidsspenn i Norge som har de tydeligste synkende eller økende tyveriratene, og hva som har vært tilgjengelig av årlig offentlig statistikk over tyverier og de økonomiske forholdene i landet.

En lignende undersøkelse er som tidligere nevnt utført på svenske forhold ved Universitetet i Stockholm av Thor Norström, og hans artikkel "Theft Criminality and Economic Growth" (Norström 1988) er en del av bakgrunnen for denne foreliggende undersøkelsen av tyveriutvikling og økonomisk utvikling i Norge. Dette kan begrunnes med at Norge og Sverige er to sammenlignbare land på mange måter og at det vil være interessant å se om man

får lignende resultater basert på norske data som på svenske. Det må bemerkes at metoden som blir brukt i denne masteroppgaven nok ikke vil være identisk med den Norström har brukt i sin studie, og i sammenligninger av resultater blir dette selvfølgelig tatt hensyn til. Denne oppgavens hovedmål er uansett ikke å sammenligne Norge og Sverige når det gjelder tyveriutvikling og økonomisk utvikling, samtidig som det er naturlig å vie noe plass til refleksjon rundt dette temaet. Hovedmålet med denne studien er heller å studere tyveriutviklingen og forholdet mellom denne og den økonomiske utviklingen i de to tidsperiodene 1870-1912 og 1959-1983 i Norge.

1.2. Hovedproblemstilling

Hovedproblemstillingen i denne studien er som følger: Hvordan henger tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i Norge sammen i henholdsvis perioden 1870-1912 og 1959-1983? Denne problemstillingen blir vurdert som sosiologisk interessant først og fremst ved at man på denne måten får studert utbredelsen av tyverier over tid i forhold til utbredelsen av andre samfunnsfenomener som har betydning for den økonomiske utviklingen i samme tidsperiode. Av andre samfunnsfenomener kan nevnes inntekt, priser, arbeidsmarkedet og forbruk.

1.3. Veien fremover

I kapittel 2 vil det under punktene 2.2 og 2.3 bli presentert tidligere undersøkelser og teorier som er relevante i forhold til temaet tyverier og økonomisk tilstand i landet. I kapittel 2 blir perioden 1870-1912 og perioden 1959-1983 hovedsakelig behandlet hver for seg, da det generelt fokuseres på ulike teorier om hvordan tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen henger sammen i disse to tidsperiodene. Avslutningsvis i kapittel 2 vil hovedproblemstillingen på bakgrunn av den teoretiske gjennomgangen bli spesifisert til underproblemstillinger under punktene 2.4.1 og 2.4.2.

I kapittel 3 vil det først under punkt 3.2 bli gitt en presentasjon av datamaterialet som blir brukt i analysene av forholdet mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i perioden 1870-1912. Under punkt 3.3 blir det, på lignende måte som under det foregående punktet, gitt en presentasjon av datamaterialet som blir brukt i analysene av forholdet mellom

tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i perioden 1959-1983. Deretter gjennomgås tidsserieanalyse som metode under punkt 3.4, samt utfordringer og begrensninger ved metoden under punkt 3.5.

Kapittel 4 er det første analysekapittelet i oppgaven. Her blir tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i perioden 1870-1912 analysert under punkt 4.2. Under punkt 4.3 blir det gitt en oppsummering av disse analyseresultatene. Kapittel 5 er det andre analysekapittelet i oppgaven. Her blir analyser av tyveridømte og økonomiske indikatorer i perioden 1959-1983 presentert. Under punkt 5.2. analyseres tyveriutviklingen i perioden 1959-1983. Under punkt 5.3 analyseres utviklingen i antall personer dømt for tyveri og utviklingen i økonomiske indikatorer i samme periode. Avslutningsvis blir det gitt en oppsummering av disse analyseresultatene under punkt 5.4. Kapittel 6 er det tredje og siste analysekapittelet. Dette kapittelet inneholder analyser av etterforskede tyverier og økonomiske indikatorer i perioden 1959-1983. Under punkt 6.2 analyseres utviklingen i antall etterforskede tyverier og utviklingen i økonomiske indikatorer i perioden. Under punkt 6.3 blir det gitt en oppsummering av disse analyseresultatene.

I kapittel 7 blir det under punkt 7.2 gitt en drøftning av resultatene i perioden 1870-1912 og under punkt 7.3 blir det gitt en drøftning av resultatene i perioden 1959-1983. Avslutningsvis blir konklusjoner gitt under punkt 7.4.

II. Kapittel

Tidligere undersøkelser og teorier

2.1. Innledning

I dette kapittelet vil det bli presentert noen tidligere undersøkelser og teorier som er relevante i forhold til temaet tyveriutvikling og økonomisk utvikling. Disse tidligere undersøkelsenes funn og teoriene vil være relevante i en senere drøftning rundt mulige forklaringer både på hvorfor det eventuelt blir funnet sammenhenger mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen eller hvorfor det eventuelt ikke blir funnet slike sammenhenger i denne undersøkelsen.

Flere teorier om kriminalitetens årsaker er basert på synet på kriminalitet som et resultat av hvordan samfunnet er organisert. Felles for disse teoriene er antagelsen om de små og oversiktelige bondesamfunnene på den ene siden og de store og uoversiktelige industrisamfunnene på den andre siden. I de små samfunnene var kriminalitet og andre typer av sosiale avvik mindre utbredt enn i de store samfunnene, noe som ble bevist ved å sammenligne utbredelsen av kriminalitet på landsbygder med utbredelsen av kriminalitet i større byer (Hauge 2004:60). I den foreliggende studien er det som tidligere nevnt periodene 1870-1912 og 1959-1983 som blir studert. Og det har, som det skal presenteres senere, blitt hevdet at det norske samfunnet i den første av de to tidsperiodene nok var preget av mer oversiktelighet og sosial kontroll enn etterkrigstidens norske samfunn.

I dette kapittelet av oppgaven blir det under punkt 2.2 presentert tidligere undersøkelser om kriminalitet og økonomisk tilstand på 1800- og 1900-tallet. Under punkt 2.2.1 blir det fokusert på teorier om nød og fattigdom som forklaringer på tyverier på 1800- og 1900-tallet. Under punkt 2.3 blir det presentert tidligere undersøkelser om kriminalitet og økonomisk tilstand i 1950-1980-årene. Det blir i tillegg under dette punktet fokusert på teorier om anomie, ”strain” og relativ deprivasjon, sosial kontroll, rutineaktiviteter, mulighetsstruktur og fristelsestrykk, som forklaringer på tyveriutviklingen i 1950-1980-årene. Det kan selvfølgelig være slik at teorier om tyverier og økonomiske forhold er relevante både for tidsperioden 1870-1912 og for tidsperioden 1959-1983. Teoriene har imidlertid i denne delen av oppgaven blitt organisert etter hvor de ved begynnelsen av denne studien blir ansett å være mest

relevante. Endelig blir studiens underproblemstillinger, på bakgrunn av gjennomgangen av tidligere undersøkelser og teorier, presentert under punkt 2.4.

2.2. Kriminalitet og økonomisk utvikling på 1800-og 1900-tallet

Av relevante tidligere undersøkelser om temaet tyverier og økonomisk tilstand i et land er Knutsson (1985) sin studie i Sverige av avlinger og deres effekt på utbredelsen av tyverier på 1800-tallet. Knutssons teori går ut på at tyveriene i Sverige på 1800-tallet var basert på nød i den forstand at folk stjal for å bli mette. Han forutsetter altså at det var de fattigste som stjal for å overleve etter at avlingene hadde slått feil. Etter hvert som industrialiseringen utviklet seg med blant annet forbedring av jordbruksteknikk og importering av varer, ble folk mindre avhengige av avlingene for å overleve, og man kunne ikke lenger påvise at svingningene i avlingene påvirket utbredelsen av tyverier i Sverige (Knutsson 1985:109). Det vil være naturlig å tro at denne teorien også er relevant med hensyn til utbredelsen av tyverier og forholdet til den økonomiske tilstand i Norge i perioden 1870-1912, da Sverige og Norge er to like land på mange måter. En svakhet ved å overføre denne teorien til norske forhold kan være at det i denne oppgaven ikke blir undersøkt når svingningene i avlingene eventuelt slutter å påvirke antallet tyverier. Samtidig vil det være rimelig å anta at svingningene i kornprisene avhenger av svingningene i avlingene. Knutsson (1985) sin teori basert på denne antagelsen vil sannsynligvis være relevant i denne undersøkelsen av sammenhengen mellom tyveriutvikling og økonomisk utvikling i Norge.

En annen relevant studie av temaet tyverier og økonomiske forhold er den tyske sosialstatistiker Georg von Mayrs undersøkelse fra 1867. von Mayr kunne påvise en sammenheng mellom kornprisene og antall tyverier i perioden 1835-1861. Etter en dårlig avling steg både kornprisene og antall tyverier. I følge von Mayr er svingningene i kornprisene en av de viktigste forklaringene på kriminalitet. Og forbedringer i levekår både ved å kunne kjøpe det nødvendigste og på grunn av lavere priser er en konsekvens som virker inn på kriminaliteten (von Mayr 1867 i Bongers 1912 og i Knutsson 1985). At en person ikke har penger til å kjøpe mat og derfor stjeler et brød kan altså på denne måten være en indikasjon på, og fortelle noe om, den økonomiske tilstanden i et samfunn. Nå er det riktignok perioden 1870-1912 som blir analysert i den foreliggende studien. Men von Mayrs studie vil likevel kunne sies å være relevant i belysningen av tyveriutviklingen og den økonomiske

utviklingen, særlig fordi at den industrielle utviklingen i Norge startet senere enn i for eksempel Tyskland der von Mayrs studie ble utført.

Det kan også nevnes at Mehlum, Miguel og Torvik (2006:17) i sin studie av fattigdom og kriminalitet i 1800-tallets Tyskland brukte mål på nedbør som variabel for havrepreis. Dette fordi havrepreis var et viktig mål på levestandarden i denne perioden. I tillegg var rugpreis i følge Mehlum m. fl (2006) et viktig mål på levestandarden i Tyskland på 1800-tallet. De fant i sin studie at rugprisen hadde en positiv effekt på eiendoms kriminaliteten og at fattigdom hadde en moderat effekt på eiendoms kriminalitet (Mehlum m. fl 2006:17). Med andre ord viste resultatene deres at en økning i rugprisen hang sammen med en økning i eiendoms kriminaliteten, i tillegg til at fattigdom hadde en sammenheng med eiendoms kriminaliteten. I likhet med Mehlum m.fl (2006) sin studie blir det i den foreliggende undersøkelsen undersøkt om det i Norge i perioden 1870-1912 er noen sammenheng mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i form av inntekt og matvarepriser. Teorien er som tidligere nevnt at mindre fattigdom og nød i form av økte inntekter og lavere matvarepriser i tidsperioden kan være en forklaring på en nedadgående tyveriutvikling i samme tidsperiode.

Norström (1988) diskuterer i sin artikkel om tyveriutvikling og økonomisk utvikling flere teorier om det antatte forholdet mellom antall tyverier og økonomisk tilstand i Sverige i to tidsperioder. I den første tidsperioden 1841-1913 blir det fokusert på fattigdom og kriminalitet. Her undersøker han nærmere bestemt om det faktisk at det blir mindre fattigdom i tidsperioden hadde en sammenheng med at det samtidig var en nedgang i antall tyverier i samme periode. Norström finner i sin studie at forholdet mellom økonomisk utvikling og antall tyverier i perioden er klart negativt. Det vil si at den økonomiske utviklingen gikk i en økende retning, samtidig som antall tyverier utviklet seg i en nedadgående retning. Norströms hovedteori om hva som kan forklare denne negative sammenhengen mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen går ut på at folk stjal fordi de ikke hadde penger til å kjøpe seg det de trengte for å overleve, og etter hvert som økonomien gradvis bedret seg, ble fattigdom mindre utbredt og levestandarden bedret, med den følge at antallet tyverier gikk ned (Norström 1988:63). Det vil i denne oppgaven bli undersøkt på norske data hvordan tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i Norge i perioden 1870-1912 henger

sammen, samt om fattigdom og nød kan være en forklaring på en eventuell negativ sammenheng mellom tyverier og økonomiske forhold.

2.2.1. Nød, fattigdom og tyverier

Som nevnt i kapittel 1 finnes det noen eldre teorier om kriminalitet og økonomisk tilstand. Teoriene dreier seg hovedsakelig om enten å forklare kriminalitet ved hjelp av individuelle årsaker eller miljømessige årsaker. Tilhengerne representerte henholdsvis den italienske eller den franske skolen. Garofalo (1912) var en tilhenger av den italienske skolen og følgelig var han mer opptatt av individuelle enn miljømessige årsaker til kriminalitet. Han hevdet for eksempel at den økonomiske tilstanden i samfunnet ikke var noen årsak til kriminalitet generelt sett. Med den økonomiske tilstanden mente han fordelingen av velstanden i samfunnet. Svingninger i økonomien kunne føre til økning av en form for kriminalitet, samtidig som denne økningen ble kompensert for ved at det på samme tid var reduksjon i en annen type kriminalitet. Han mente med andre ord at svingninger i økonomien kan være årsaken til spesifikk kriminalitet. Men, den sanne årsaken til kriminalitet mente Garofalo var å finne i det fraværende eller svake "ærlighetsinstinkt" hos mennesket (Garofalo 1912 i Bonger 1916). I følge han var altså hovedforklaringen på kriminalitet å finne hos mennesker som var uærlige fra naturens side. Satt på spissen så ville det i følge denne teorien i en situasjon hvor en ærlig og en uærlig person holder på å sulte i hjel, ende slik at den uærlige overlever fordi han stjeler mat, mens den som har ærlighetsinstinkt intakt heller vil sulte i hjel enn å stjele. Det virker nok urimelig for de fleste å stemple en person som stjeler for å overleve som en uærlig person, selv om handlingen han eller hun utfører riktignok kan være en kriminell handling.

I følge en annen tilhenger av den italienske skolen, Ferri (1893 i Bonger 1916), fantes det tre grupper av faktorer gjeldende kriminalitet. Disse faktorene var antropologiske, fysiske og sosiale. Med antropologiske faktorer menes at det finnes kjennetegn ved kriminelle mennesker som ikke finnes hos ikke-kriminelle mennesker. Denne teorien ligner den tidligere nevnte Garofalo (1912) sin teori om et ærlighetsinstinkt hos mennesket. Den franske skolens tilhengere, med Bonger i spissen, var uenige i at det fantes slike kjennetegn som man kun finner hos kriminelle mennesker. De begrunnet denne uenigheten med at det ikke finnes to personer som lever, og har levd, i et helt likt miljø og som har foreldre som alltid har levd i de

samme omgivelsene. Dermed må en slik hypotese om den kriminelle ”typen” heller være passende for unntakene heller enn regelen (Bonger 1916). Det vil i denne studien av tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen ikke bli tatt med noe mål på kjennetegn på henholdsvis kriminelle og ikke-kriminelle mennesker. Det er likevel interessant å se at debatten om årsaker til kriminalitet i den aktuelle tidsperioden dreide seg om egenskaper ved mennesket versus egenskaper ved samfunnet. Dette samtidig som undersøkelser har vist at kriminelle handlinger ofte blir utført av mennesker med både lav utdanning og løs tilknytning til arbeidsmarkedet.

Når det gjaldt de fysiske faktorene gjeldende kriminalitet, hevdet Ferri (1893) at det er mer kriminalitet sør i landet enn i nord, på grunn av klimaet. Det er varmere i sør og derfor er det mer kriminalitet der enn i nord. At det faktisk var mer kriminalitet i sør ble forklart av Bonger (1916) ved at den sosiale utviklingen hadde kommet lenger nord i landet enn i sør. Samtidig konstaterer han at det ved høye temperaturer var mer kriminalitet begått mot mennesker og ved lave temperaturer mer kriminalitet begått mot eiendom. Videre var han enig med Ferri (1893) i at sosiale faktorer har en virkning på samfunnsstrukturen og mennesket. Men, han understreket at det var avhengig av sosiale betingelser om denne virkningen tok en kriminell retning eller ikke. Disse antropologiske, fysiske og sosiale faktorene hadde i følge Bonger (1916) med den individuelle kriminelle person å gjøre, og kan ikke forklare hvorfor en viss handling overalt og til enhver tid blir karakterisert som kriminell. Det er samfunnet som definerer hva som er kriminalitet og hva som ikke er kriminalitet i følge ham (Bonger 1916). Som et eksempel ble handlingen nasking nedkriminalisert fra å bli registrert som en forbrytelse til å bli registrert som en forseelse i Norge i 1972. Denne nedkriminaliseringen tyder på at det generelt i samfunnet ble betraktet som en mer alvorlig kriminell handling å naske i tidligere tider enn i etterkrigstidens Norge.

Kurella (1893 i Bonger 1916) mente at andre forskeres forsøk på å dra paralleller mellom kornprisenenes svingninger og kriminalitet ikke kunne bevise noe, fordi det i følge ham var umulig å sammenligne disse parallellene med lønnstatistikker og tvungen arbeidsløshet. I følge ham ville alle som på denne måten prøver å vise sammenhengen mellom økonomiske betingelser og kriminalitet unngå spørsmålet om fattigdom er hovedårsaken til kriminalitet. I den foreliggende undersøkelsen av tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i Norge i tidsperioden 1870-1912 har man på bakgrunn av tidligere undersøkelser og teorier en

antagelse om at det var de fattige som stjal for å overleve. Selvfølgelig kan man ikke vite med sikkerhet at det kun var de fattige som stjal, men man har gode grunner til å anta at det generelt var slik. For eksempel fantes det ikke mengder av attraktive forbruksvarer som var lette å stjele, slik som i tiden etter 2. verdenskrig. I tillegg viser andre undersøkelser som for eksempel Knutsson (1985) at det i Sverige på 1800-tallet var de fattigste som stjal for å få nok mat til å overleve av etter en dårlig avling. I følge Kurella var det bare i tilfeller hvor man for eksempel plutselig mister jobben at en hittils ærlig person kan gjøre noe kriminelt i forargelse (Kurella 1893 i Bonger 1916). Dette utsagnet kan tolkes som en teori om at arbeidsledighet kan føre til at folk begår tyveri. Dette fordi man uten inntekt mest sannsynlig heller ikke har penger til å kjøpe det man trenger av mat. Og dersom kornprisene i tillegg øker mens man er uten jobb og inntekt, blir vanskelighetene når det gjelder å skaffe seg det man trenger for å overleve følgelig enda større.

For tilhengerne av den franske skolen var det, som tidligere nevnt, slik at det sosiale miljøet er det som har størst betydning når det gjelder kriminalitet. I følge Lacassagne (Lacassagne 1881 i Bonger 1916) måtte sosiale reformer rettes mot miljøet, slik at dette miljøet ikke bidro til en kriminalitetsøkning. Alle samfunn har de kriminelle "de fortjener" i følge ham. Lacassagnes studie av Frankrike i perioden 1825-1880 viser at antall kriminelle handlinger samsvarer nesten nøyaktig med svingningene i hvetepreisen, og at alle økonomiske kriser virker inn på kriminaliteten. Lacassagne laget også en rapport hvor han viste at alle bodene med varer på de store basarene, som er ment å skulle fasinere besøkende, fører til kriminalitet blant mennesker som er disponerte for kleptomani (Lacassagne 1881 i Bonger 1916). Med andre ord hevdet han at forholdene på slike basarer var en medvirkende årsak til at mennesker med en iboende kleptomani stjeler ting. Her er det naturlig å trekke en parallell til Norström (1988) sin teori om at den økende tyveriraten i Sverige i perioden 1950-1984 var en konsekvens av både økt marginalisering på arbeidsmarkedet, og av økt tilgang til varer som er enkle å stjele (Norström 1988:63). I følge både denne teorien og Lacassagne (1881) sin teori vil økonomiske kriser for eksempel i form av en stor andel arbeidsløse alene eller i kombinasjon med at forholdene for tyveri er "lagt til rette" ved at mengden av varer er stor og at det er enkelt å stjele samt liten risiko for å bli oppdaget, føre til en økning i tyverier. Det må imidlertid stilles et spørsmålstegn ved Lacassagne sitt utsagn om at det er mennesker med iboende kleptomani som vil stjele på steder hvor utvalget er stort, da kleptomane er personer

som har en sykkelig trang til å stjele ting. Det virker selvfølgelig urimelig å hevde at alle som stjeler har diagnosen kleptoman.

Bonger (1916) hevdet at det er noen behov som alle mennesker må ha tilfredsstilt for å kunne overleve. Disse behovene er mat, klær som beskytter mot kulde og mulighet for hvile. Det vil alltid være noen i samfunnet som vil stjele i mangel på penger til å tilfredsstille slike grunnleggende behov. I tillegg er det i følge Bongers slik at om vinteren, når fattigdommen er på sitt mest inntrengende, er alltid antallet tyverier høyere enn om sommeren. Dette utsagnet underbygger han ved å vise til månedlige tall over tyverier begått i Tyskland i perioden 1883-1892. Disse tallene viser at spesielt antallet simple tyverier øker i vintermånedene og minsker i sommermånedene, og i følge Bongers er det nettopp de simple tyveriene som har sitt utspring fra fattigdom. Han hevder også at det i perioder med økonomisk depresjon, med for eksempel høye brødpriser og høy arbeidsledighet, er en markert økning i tyverier (Bonger 1916:564-565). Som nevnt tidligere i dette kapittelet, hevdet Kurella (1893) at folk kan gjøre noe kriminelt i forargelse etter å for eksempel ha mistet jobben sin (Kurella 1893). Dette utsagnet blir tolket som en teori om at arbeidsledighet kan føre til at folk begår tyveri og det blir i denne oppgaven tatt med tall over antallet arbeidsledige som økonomisk indikator i tidsperioden 1959-1983. For perioden 1870-1912 ble det ikke funnet offisiell statistikk med årlige tall over antallet arbeidsledige i Norge.

I følge Bongers:

har det blitt hevdet at fattigdom ikke kan være årsaken til kriminalitet som blir begått når de økonomiske forholdene er på sitt beste, og når økonomisk kriminalitet som en konsekvens av dette er på et minimumsnivå. Denne påstanden trenger fremdeles et mer fullstendig belegg, som jeg tidligere har nevnt, siden det fremdeles er mange personer som mangler det helt nødvendige i oppgangstider (Bonger 1916:570).

Tidsperioder preget av økonomisk depresjon og en økning i antall tyverier kan i følge Bongers (1916) forklares av at det ikke er mulig å tilfredsstille behov som dukket opp i tider hvor folk hadde mer penger å rutte med. På den annen side vil det også i tider hvor den økonomiske situasjonen er god med for eksempel bedre lønninger enn vanlig, være noen som ikke klarer å tilfredsstille nye behov på en lovlig måte. Han hevder videre at kriminalitet som blir begått på grunn av grådighet øker heller enn minsker i gode økonomiske tidsperioder. Men, det er

samtidig mer profesjonell kriminalitet som underslag, bedrageri og grove tyverier som blir begått av grådighet. I tillegg har det parallelt med nedgangen både i den absolutte fattigdommen og i antall simple tyverier i Tyskland, skjedd en økning i luksus og grådighet. Som et siste eksempel på hvordan fattigdom kan være en forklaring på tyverier nevner Bongers det store antallet enker og enkemenn som begår tyverier, et faktum han mener kan forklares av at denne sosiale gruppen ofte har det vanskelig økonomisk (Bonger 1916: 570-571). Selv om det kan være slik som Bongers hevder at det er mange mennesker som mangler det helt nødvendige i økonomiske oppgangstider, kan man ikke se bort i fra at det nok er noen mennesker som i økonomiske oppgangstider har alt de trenger av det som er helt nødvendig, men som også kunne tenkt seg å få tak i for eksempel et fint klesplagg som strengt tatt ikke er nødvendig, men som kanskje tilfredsstiller et behov for luksus eller et behov for å ha et lignende klesplagg som de personene man sammenligner seg med har.

En annen forklaring på at mennesker begår tyverier kan i følge Bongers (1916) være grådighet. Noen mennesker stjeler for å tilfredsstille sine behov for luksus. Og disse luksusbehovene stammer fra samfunnet selv, ved at noen mennesker har mer penger enn det de trenger til det aller nødvendige og derfor skaper andre behov for seg selv. Samtidig vil det også skje at andre mennesker, som ikke har penger til noe særlig mer enn det aller nødvendige, også vil føle behov for luksus. Men, de har imidlertid ikke penger til å kjøpe disse luksusdingene, og tyveri kan på denne måten bli et handlingsutfall for disse personene. Dette utsagnet om grådighet som forklaring på tyverier begrunnes med at det i et samfunn uten verken rike eller fattige ikke eksisterer grådighet. Det må imidlertid stilles spørsmålsteget ved om det faktisk finnes et slikt samfunn. Videre kan man se disse utsagnene i sammenheng med Boudons teori om relativ deprivasjon og det er naturlig å bemerke at både Bongers (1916) og Boudon (1982) ser ut til å være opptatt av samme aspekt ved det å være fattig. Dette i den forstand at de begge ytrer seg om hvor fattige folk føler seg, og hvilke behov for ting folk har, i forhold til de personene de sammenligner seg med og bruker som målestokk for seg selv. I følge Bongers (1916) er økonomisk kriminalitet for eksempel i form av tyverier også mer utbredt i de landene der handel og fabrikkproduksjon er mest utviklet. Den moderne industrien produserer enorme mengder varer som de ønsker at folk skal bli fristet til å kjøpe. Og det er nettopp det som skjer når folk kommer inn i de store forretningene hvor de kan se og kjøpe alt av varer. I tillegg viser statistikk at de aller fleste tyverier innebærer at det er artikler med liten verdi som er blitt stjålet (Bonger 1916:572-573). Det er ingen tvil om at Bongers teorier om tyverier og

økonomisk utvikling er relevante både når det gjelder tidsperioden 1870-1912 og tidsperioden 1959-1983 i Norge. I det påfølgende punkt 2.3 blir tidligere undersøkelser og teorier som blir ansett som mest relevante i forhold til tyveriutvikling og økonomisk utvikling i perioden 1959-1983 presentert.

2.3. Tyverier og økonomisk utvikling i 1950-1980-årene

2.3.1. Anomi, "strain" og relativ deprivasjon

I tidsperioden 1950-1984 undersøker som tidligere nevnt Norström (1988) i sin studie om økningen av antallet tyverier henger sammen med den økonomiske utviklingen i Sverige. I denne perioden er det i følge Norström andre forklaringsmekanismer enn fattigdom og nød som er sentrale, siden den generelle økonomiske tilstanden forbedret seg betraktelig etter 2. verdenskrig. Et eksempel på denne økonomiske forbedringen er det økende forbruket, selv om denne positive forbruksutviklingen ikke ble delt av alle. For noen ble ikke livssituasjonen deres særlig bedre, ikke minst på grunn av vanskelighetene for mange mennesker med å komme inn på arbeidsmarkedet. Dette forholdet gjaldt spesielt unge mennesker med lav utdanning Norström (1988:50-51). I sin studie fokuserer Norström (1988) på teorier om strain og tilgjengelighet, og undersøker om økningen i antall mennesker med løs tilknytning til arbeidsmarkedet og økningen av attraktive ting som er lette å stjele kan forklare økningen i tyverier. I følge Norström ser det ut til at den økende tyveriraten i Sverige i perioden 1950-1984 er en konsekvens både av økt marginalisering på arbeidsmarkedet, og av økt tilgang til varer som er lette å stjele (Norström 1988:63). Det vil på denne bakgrunnen være interessant å undersøke om tyveriutviklingen i Norge i omtrent samme tidsperiode kan ha en sammenheng med den økonomiske utviklingen i form av økonomiske indikatorer som arbeidsmarkedet og forbruk.

Strain teoriene dukket opp på slutten av 1800-tallet og dreier seg om hvordan samfunnet, i form av hvordan det er organisert, kan bidra til avvikende sosiale handlinger som kriminalitet. Teoriene om "strain" tar utgangspunkt i Durkheims anomiteori. Og teorien om anomie går ut på at ulike typer forandringer i samfunnet, for eksempel økonomiske eller politiske, kan føre til anomie. Anomie betyr at det mål man ønsker å nå og de midlene man har til rådighet for å nå dette målet, er i utakt. På den ene siden kan for eksempel en persons mål ha økt mer enn midlene personen har til rådighet, noe som kan bidra til en økning i kriminalitet som middel

for å nå et mål. Mens på den andre siden kan mulighetene for tilfredsstillelse være redusert for eksempel på grunn av en økonomisk krise (Durkheim 1897, 1952 i Sarnecki 2003). En økonomisk krise kan for eksempel være å miste jobben sin og dermed også inntekten sin, dersom man ikke klarer å skaffe seg en ny jobb. Med bakgrunn i dette kan man studere etterkrigstidens Norge i en økonomisk vekstperiode med stadig flere nye produkter til salgs. Det vil være rimelig å anta at det i denne tidsperioden skjedde en økning i antall ting folk ønsket seg, i takt med økningen i antall produkter som stadig ble gjort tilgjengelige for folk. På en annen side var det ikke alle som hadde råd til å kjøpe alt de gjerne ville ha av forbruksvarer. Ønskene deres, når det gjaldt hvilke forbruksvarer de ville ha, var kanskje omtrent de samme som ønskene til folk som hadde mye penger å bruke på slike varer. Og i mangel på penger til å tilfredsstille de materielle behovene for ulike forbruksvarer ble kanskje løsningen for noen mennesker å stjele de tingene de ikke hadde råd til å skaffe seg på lovlig vis. Kanskje var en del varer også relativt enkle å stjele uten at noen oppdaget tyveriet mens det skjedde.

Merton (1938, 1957 i Sarnecki 2003) så på selve samfunnsstrukturen som roten til avvikende handlinger, og hans tenkning er sterkt inspirert av Durkheims teorier. Med utgangspunkt i Durkheims teorier hevder Merton at kriminalitetens årsaker ligger i uoverensstemmelsen mellom de etablerte mål i samfunnet og de midlene som ulike grupper av individer har til rådighet for å oppnå disse målene. De som mangler midler for å oppnå de samfunnsetablerte målene for økonomisk og sosial fremgang vil utsettes for en spenning mellom for eksempel det de faktisk eier og det de ønsker å eie. Ved å befinne seg i et slikt spenningsforhold øker risikoen for sosialt avvikende handlinger (Merton 1938, 1957 i Sarnecki 2003:159-160), som for eksempel tyveri.

Ved å innta Mertons perspektiv kan man hevde at drivkraften når det gjelder å begå kriminelle handlinger ikke nødvendigvis trenger å bare være fattighet i absolutt forstand. Hvordan man oppfatter seg selv i forhold til andre vil også være en viktig faktor. Dersom alle i ens omgangskrets har en livsstil med et visst forbruk og man selv ikke har råd, men lyst, til å følge denne livsstilen, snakker man i så fall om en deprivasjon i relativ forstand. Boudons teori om relativ deprivasjon går ut på at den opplevde fattigdommen kan øke, selv om den absolutte fattigdommen avtar. I følge ham er det et paradoks at det er en sammenheng mellom både sosial ulikhet og tilfredsstillelse, samt mellom materiell overflod og tilfredsstillelse (Boudon

1982). I følge Boudon (1982) trenger det med andre ord ikke være slik at alle mennesker i et samfunn er tilfredsstilte selv om samfunnet er preget av overflod av materielle ting. Det virker rimelig å hevde at det i det norske samfunnet i perioden 1959-1983, og sikkert i mange andre samfunn også, stadig dukket opp nye materielle behov blant folk i takt med at det stadig ble produsert nye forbruksvarer som først ble presentert i ulike reklamer og deretter havnet i butikkene.

Som tidligere nevnt kan samfunnets organisering i følge Merton (1968) føre til kriminalitet og andre former for sosialt avvik. Et eksempel på dette er det amerikanske samfunnet som etter Mertons mening er preget av en streben etter suksess i form av rikdom, makt og anseelse, i tillegg til en allmenn oppfatning om at alle har muligheten til å oppnå suksess. Mulighetene er imidlertid, i følge Merton, avhengig av hvor på rangstigen i samfunnet man befinner seg. Jo lenger ned, jo færre blir mulighetene. Og det vil også være slik at mulighetene for å oppnå suksess synker raskere enn aspirasjonsnivået hos den enkelte person. Som en følge av dette vil folk i de lavere samfunnslagene kunne reagere med å fornekte suksess som verdi, eller å fornekte de normene som gjelder hvordan suksessen skal oppnås. Dersom folk velger å fornekte de gjeldende normene for oppnåelse av suksess, kan resultatet bli at de forsøker å nå målet om suksess ved hjelp av kriminelle midler som for eksempel tyveri (Hauge 2004:66-69, Merton 1968:224-230). Det er imidlertid ikke i denne oppgaven tatt med et eget mål på hvilket samfunnslag folk befinner seg i. Men dette samfunnsfenomenet er likevel interessant å reflektere over da det er et faktum at arbeidsledige og mottakere av sosialhjelp som oftest ikke befinner seg i de høyere samfunnslagene. Personer uten arbeid har for eksempel ingen lønnsinntekt foruten det de får utbetalt gjennom de ulike trygdeordningene som finnes her i landet. Hensikten med folketrygden er å sikre alle som bor eller arbeider i Norge en viss minstestandard, og rikdom, makt og anseelse er nok ikke begreper de fleste forbinder med begrepet minstestandard. Det er nok mer sannsynlig at folk flest forbinder minstestandard med at kun de nødvendige behov som mat, klær og tak over hodet er dekket. På denne bakgrunnen vil det i denne studien også være interessant med et mål på antall mottakere av sosialstønad i perioden 1959-1983, som indikator på hvordan ikke alle kun nøt godt av den økonomiske veksten i landet i etterkrigstiden.

2.3.2. Sosial kontroll

Falck (1984) viser i sin studie av kriminalitetsutviklingen i Norge at folk etter 2. verdenskrig i stor grad har flyttet fra landsbygda til byene. Videre hevder han at økningen i registrert kriminalitet i 1950-årene til 1980-årene også må sees i sammenheng med at det blant annet er mindre sosial nærhet og kontroll i byene enn på landsbygda. Det begås mer kriminalitet i byene, i tillegg til at sjansen for å bli tatt av politiet fordi man har begått en kriminell handling er mindre i byer enn i spredtbygde områder. Av faktorer som kan ha betydning for kriminalitetsutviklingen nevner Falck "sosial isolasjon, manglende direkte kontakt med familie, naboer og venner, lite tilfredsstillende boforhold, økonomiske problemer og mange fristelser" (Falck 1984:129-130). En annen undersøkelse som tok for seg tyveriutviklingen i Sverige i perioden 1841-1985 klarte derimot ikke å påvise noen effekt av endringer i risikoen for å bli tatt for tyveri på tyveriraten (von Hofer og Tham 1989:42). Det er klart at en stor økning i innbyggertallet også kan føre til en tilsvarende økning i registrert kriminalitet. Samtidig så ser man at for eksempel antall tyverier øker i nesten hele etterkrigsperioden, selv når man tar hensyn til det økende antallet innbyggere i landet ved å studere antall tyverier per 100 000 innbyggere. Kanskje må dette faktum sees i sammenheng med at samtidig med flyttingen fra bygda til storbyene, flytter folk også ofte fra et sted preget av sosial kontroll og oversiktelighet til et sted med mindre sosial kontroll, mindre oversiktelighet og flere fristende tyveriobjekter i form av for eksempel forbruksvarer.

Grunntanken i teoriene om sosial kontroll er at båndene som binder individene til samfunnet er sentrale for å forhindre lovbrudd. Kontrollteoretikerne fokuserer på konformitet og årsaker til at menneskene opptrer konformt, i tillegg til at de er opptatt av hvorfor de aller fleste av oss faktisk ikke begår lovbrudd. Den generelle oppfatningen blant kontrollteoretikerne er at de aller fleste forblir lovlydige på grunn av den sosiale kontrollen samfunnet og vi selv utøver (Sarnecki 2003:215-216). Samtidig har det ofte blitt hevdet at den sosiale kontrollen generelt var sterkere i tidligere samfunn enn i etterkrigstidens samfunn. Og kanskje har det samtidig med den økende fokuseringen på individet og individuelle valgmuligheter i tiden etter 2. verdenskrig blitt en større oppfatning blant folk om at de valgene man tar har aller mest med personen som tar valgene å gjøre, og ikke så mye med personens nære relasjoner å gjøre. Man kan forestille seg at det i tidligere tider brakte mer "skam" over familien om et familiemedlem begikk en kriminell handling, mens det i de siste tiårene samtidig med mindre sosial kontroll

har blitt en mer utbredt oppfatning i samfunnet om at en kriminell handling mest angår den enkelte person som har utført den og ikke hele dens familie i tillegg.

Hirschi (1969) sin sosiale kontrollteori kritiserer strainteoretikerne på to punkter. For det første mener han at kriminalitet ikke bare er noe som gjelder de med lav sosial bakgrunn. Strainteoretikerne skaper i følge Hirschi ofte et perfekt forhold mellom sosial klasse og avvik, ved at de bare forklarer avvik i de lave sosiale klassene og ikke i middelklassen. For det andre mener han at høye aspirasjoner i seg selv ikke er noe som fører til sosialt avvik. Alle strainteorier genererer i følge Hirschi et press til avvik fra uoverensstemmelsen mellom aspirasjoner og forventninger, men i følge Hirschi føler ikke alle avvikere seg depriverte slik som strainteoretikerne foreslår. Man kan ikke konkludere med at alle som for eksempel stjeler en mobiltelefon i en butikk, begår denne handlingen fordi de ønsker seg akkurat denne mobiltelefonen men ikke har nok penger til å kjøpe den for. I tillegg vet man også, på bakgrunn av offisiell kriminalstatistikk, at noen tyverier blir begått for å kunne selge tyvegodset videre og følgelig tjene penger. Noen av disse pengene går sannsynligvis til å finansiere narkotikabruk. I 1968 ble det for første gang etterforsket en narkotikaforbrytelse i Norge, og i 1984 var antallet etterforskede narkotikaforbrytelser økt til 4 408, mot 201 i 1968. Med bakgrunn i disse tallene over narkotikaforbrytelser kan man utvilsomt hevde at narkotika er en medvirkende årsak til økningen i tyverier i tidsperioden. Vi skal imidlertid ikke undersøke dette forholdet videre i den foreliggende studien, da dette temaet ligger på siden av fokuset i den foreliggende studien.

Hirschis (1969) kontrollteori går hovedsakelig ut på at individets svake bånd til samfunnet kan føre til en overveieelse av fordelene ved å begå en kriminell handling, for eksempel i form av å stjele noe. Sentrale elementer ved samfunnsbåndene er hvilken tilknytning man har til andre mennesker, hvilke forpliktelser man har, hvor engasjert man er og hva man tror på (Hirschi 1969:16-26). Ved å følge denne måten å tenke om kriminalitetens årsaker på, vil det være naturlig å tenke seg at en person som står utenfor arbeidsmarkedet sannsynligvis også har større sjanse til å falle utenfor andre områder i samfunnet. Ikke kun på grunn av manglende økonomi til å delta i aktiviteter, men også fordi jobben er en viktig sosial møteplass for mange mennesker og et utgangspunkt for utvikling av andre samfunnsbånd. I følge Skog (2006:213) har imidlertid kritikk mot Hirschis konklusjoner angående sosial kontroll gått ut på at han har undervurdert effekten av individenes sosiale nettverkstilhørighet

på båndene individene har til samfunnet. Vi skal imidlertid ikke diskutere denne kritikken noe nærmere her i denne studien, samtidig som det er mulig at den sosiale nettverkstilhørigheten egentlig har en større effekt som Hirschi (1969) kanskje har undervurdert.

2.3.3. Rutineaktiviteter, mulighetsstruktur og fristelsestrykk

I følge Cohen og Felson (1979) er kriminalitetsnivået i samfunnet relatert til rutineaktiviteter eller med andre ord hverdagslige handlinger. I sine undersøkelser så de på kriminalitetstrendene i USA i perioden 1947-1974 som et resultat av endringer i rutineaktiviteter, siden strukturen på disse aktivitetene virker inn på mulighetene for å gjøre noe kriminelt. De hevder videre at det i etterkrigstiden har skjedd et skifte når det gjelder hvor folk utfører sine daglige gjøremål. Skiftet har gått fra hjemmene til folk og til jobb samt andre aktiviteter utenfor hjemmet (Cohen og Felson 1979). For eksempel kan det faktum at stadig flere kvinner har gått ut i arbeidslivet i etterkrigstiden ha åpnet for større mulighet for at en person motivert til å stjele ting fra folks hjem kan gjøre dette i fred og ro, da det ikke er noen hjemme i boligen på dagtid. Samtidig kan det tenkes at det som en konsekvens av etterkrigstidens økning i forbruk kan være et godt utvalg av ting å stjele hjemme hos folk i tillegg til det utvalget av varer som allerede finnes i butikkene.

I sin undersøkelse av sosial endring og kriminalitetstrender i USA på 70-tallet brukte Cohen og Felson (1979) en rutineaktivitetstilnærming. Dette betyr at de fokuserte på omstendighetene rundt kriminelle handlinger, heller enn på egenskaper ved den personen som utfører slike handlinger. Før et lovbrudd kan begås, må for eksempel tre forutsetninger være oppfylt, i følge Cohen og Felson. For det første må det finnes en person som er motivert til å utføre en handling, for det andre må det finnes et passende objekt for denne handlingen og for det tredje må det ikke være noen som overvåker handlingen (Cohen og Felson 1979:589). For eksempel kan det være at en person har veldig lyst på en vare i en butikk som han ikke har råd til, og at han dermed benytter sjansen til å putte denne varen i bagen sin når ingen av de ansatte eller andre kunder i butikken følger med. I følge Cohen og Felson (1979) kan strukturelle endringer i rutineaktivitetsmønstrene virke inn på tyveriratene ved at alle de tre forutsetningene motivasjon, objekt og manglende overvåkning er tilstede samtidig. Det ser altså ut til å være en gjensidig avhengighet mellom ulovlige handlinger og organiseringen av

hverdagslige handlinger. Og dersom kun en av de tre forutsetningene ikke er tilstede, kan et lovbrudd være unngått.

Den første av de tre forutsetningene går altså ut på at det må finnes en person som er motivert til å stjele en ting. Denne forutsetningen må kunne sies å være avhengig både av sosial kontroll og av en avveining der personen spør seg hvor viktig det er for han eller henne å få tak i denne gjenstanden. Kanskje stiller den aktuelle personen seg spørsmålet om hvor viktig det egentlig er å få tak i denne gjenstanden og avveier svaret på dette i forhold til hva han eller hun har å tape på å stjele den. Et tap kan innebære både straff fra det offentlige i form av bot eller fengsel, men også negative sanksjoner fra familie og venner samt dårlig samvittighet for å ha gjort noe som avviker fra det som blir ansett som sosialt akseptert. I denne vurderingen preget av sosial kontroll vil også risikoen for å bli oppdaget bli tatt hensyn til, ved å finne ut om det er sannsynlig at noen i nærheten vil oppdage lovbruddet og anmelde det. Det virker rimelig å anta at i tillegg til at de tre forutsetningene motivert person for handlingen, passende objekt for handlingen og fravær av overvåkning alle er tilstede, så vil man nok ikke unngå at sosial kontroll også spiller en rolle når det gjelder om et tyveri blir utført eller ikke. Det vil for eksempel være vanskelig å unngå det faktum at sterke sosiale bånd til et miljø der det å stjele blir ansett som en ikke akseptabel handling vil øke sannsynligheten for at tyveriet ikke blir utført, mens sterke sosiale bånd til et miljø der det å stjele blir ansett som en akseptabel handling på sin side vil øke sannsynligheten for at tyveriet blir utført. I tillegg så har det som tidligere nevnt blitt hevdet av Hirschi (1969) og Falck (1984) at den sosiale kontrollen har blitt mindre i etterkrigstiden, blant annet på grunn av økt flytting fra bygd til byer hvor det er mindre sosial nærhet og vanskeligere å ha oversikt over hva folk foretar seg enn på bygda. På den annen side så har vi også sett at Hirschi sin teori om sosial kontroll har blitt kritisert for å undervurdere betydningen av det sosiale nettverket man tilhører for hvor sterke bånd man har til samfunnet (Skog 2006:213).

På 1960- og 70-tallet skjedde det en markant økning i produksjonen og tilgjengeligheten av ulike forbruksvarer i USA (Cohen og Felson 1979:599). En tilsvarende utvikling har også funnet sted i Norge i samme tidsrom. Med andre ord har det altså samtidig med økningen av forbruksvarer skjedd en økning i antallet muligheter for å begå tyveri ved at det rett og slett har blitt flere ting som det for noen mennesker er fristende å stjele. Det har blitt hevdet blant annet av Skog (2006) at vi i etterkrigstidens Norge har fått et stadig sterkere fristelsestrykk.

Av andre undersøkelser som kan underbygge denne teorien er Stack (1982) sin studie av sosiale strukturer og kriminalrater i Sverige i perioden 1950-1979. Jo større tilgang til varer, desto mer øker den tradisjonelle vinningskriminaliteten i følge Stack (1982:499). I tillegg er det i følge Cohen og Felson (1979:600) i varehandelen få ansatte til å passe på at ingen stjeler noe. Det har imidlertid i de senere år blitt vanlig med alarmsystemer i butikker som utløses dersom noen passerer med en vare de ikke har betalt for. Men, i takt med utviklingen av slik sikkerhetsteknologi finner kriminelle stadig ut nye metoder for å omgå disse sikkerhetsinstallasjonene. For eksempel har det blitt oppdaget spesiallagde vesker som beskytter eventuelle varer slik at alarmen ikke blir utløst.

I følge Skog (2006) har man i siste halvdel av 1900-tallet sett en tilsvarende økning i verdigjenstander i Japan som i USA og i vesteuropeiske land. Men, i motsetning til i USA og i Vest-Europa har man ikke i samme tidsperiode i Japan opplevd den samme økte kriminalitetsutviklingen. Forklaringene på at kriminalitetsutviklingen i Japan er så annerledes enn i USA og i for eksempel Norge hevder Skog at man må søke å finne i ”den sosiale integrasjonen og den uformelle sosiale kontrollen i det japanske samfunnet, samt en stor og godt synlig politistyrke” (2006:248). Med andre ord kan en del av forklaringen på at man i Japan i etterkrigstiden har hatt en tilsvarende økning i konsum og forbruk som i vesteuropa og USA, men derimot ikke en tilsvarende økning i kriminaliteten, være å finne i det faktum at det japanske samfunnet er relativt vellykket med tanke på sosial integrasjon og uformell sosial kontroll. I tillegg er den formelle kontrollen i form av politi godt utviklet. Som tidligere nevnt er det flere indikasjoner på at den sosiale kontrollen i det norske samfunnet har blitt mindre i etterkrigstiden samtidig med utbredelsen av flytting fra bygd til by. Det har nok også vært utfordringer når det gjelder sosial integrasjon i samme tidsperiode. I tillegg kan man tenke seg at den formelle kontrollen i form av politi er mer krevende å utføre i en by hvor forholdene er mer uoversiktelige enn i en bygd. Kanskje er kombinasjonen av uformell sosial kontroll utført av medmennesker, formell kontroll utført av myndighetene og en god sosial integrasjon forebyggende mot tyverier og annen kriminalitet.

I følge Stack (1982:500) kan det være at en teori om sammenhengen mellom varetilgjengeligheten og tyveriraten ikke fungerer like bra i Sverige som i USA, på grunn av ulik samfunnsstruktur og kultur. For eksempel er det ikke så store lønnsforskjeller i Sverige, samtidig som landet generelt er preget av en likhetskultur. På bakgrunn av dette kan det være

at det samme er tilfelle ved å bruke en slik teori på norske forhold, siden Norge og Sverige er to relativt like velferdsstater hvor de fattigste er sikret en viss levestandard gjennom sosialstøtte. Men, på den annen side, Stack finner i sin undersøkelse av sosial struktur og kriminalitetsrater i Sverige at velferdsinstitusjonene ikke ser ut til å ha noen beskyttende virkning mot tyverier, og at det er mulighetsfaktorer som har forklaringsverdi. Han hevder også at den subjektive opplevelsen av ulikhet i et samfunn betyr mer enn den objektive graden av inntektsforskjeller (Stack 1982:510). Her er det naturlig å trekke en parallell til den tidligere nevnte relativ deprivasjonsteorien presentert av Boudon (1982), som nettopp går ut på at den opplevde fattigdommen kan øke selv om fattigdom i form av sult og nød ikke lenger eksisterer. En person kan for eksempel se på seg selv som fattig i en relativ forstand fordi han, i motsetning til de fleste i omgangskretsen hans, ikke har råd til å kjøpe nye møbler og dra på dyre ferieturer.

De strukturelle forholdene som er relatert til forekomsten av kriminelle handlinger er relatert til hele samfunnsutviklingen i følge Cohen og Felson (1979). Det er organiseringen i dagliglivet som skaper forutsetningene for den kriminaliteten som finnes i samfunnet. Ved å resonnerer på denne måten vil det ikke forventes noen betydelige endringer når det gjelder kriminalitetens omfang og karakter, uten at det skjer andre betydelige samfunnsendringer. De hevder videre at en økning i den økonomiske tilstanden i et samfunn fører til en økning i kriminaliteten, og forklarer dette med økt produksjon og dermed økt tilgjengelighet av forbruksvarer (Cohen og Felson 1979:605). Det blir på denne teoretiske bakgrunnen tatt med tall over privatkonsumet og konsumprisindeksen i Norge som indikatorer på den økonomiske utviklingen i landet i perioden 1959-1983.

2.4. Underproblemstillingene i de to tidsperiodene

Etter gjennomgangen ovenfor av hva tidligere undersøkelser av tyveriutvikling og økonomisk utvikling har resultert i, samt en gjennomgang av teorier om hvordan de to fenomenene henger sammen, vil hovedproblemstillingen nå bli spisset inn til to underproblemstillinger gjeldende for hver av de to tidsperiodene som blir undersøkt i denne studien.

2.4.1. Underproblemstillinger i perioden 1870-1912

1. Hvordan kan tyveriutviklingen i Norge i perioden 1870-1912 forklares av lønnsutviklingen og prisutviklingen i samme periode?
2. Hvordan kan tyveriutviklingen i Norge i perioden 1870-1912 forklares av at levekårene ble bedre i samme periode?

2.4.2. Underproblemstillinger i perioden 1959-1983

3. Hvordan kan utviklingen i antall personer dømt for tyveri og utviklingen i antall etterforskede tyverier i Norge i perioden 1959-1983 forklares av økende vanskeligheter for marginaliserte samfunnsgrupper?
4. Hvordan kan utviklingen i antall personer dømt for tyveri og utviklingen i antall etterforskede tyverier i Norge i perioden 1959-1983 forklares av et økende antall forbruksvarer som er relativt enkle å stjele?

III.Kapittel

Datamaterialet og metoden

3.1. Innledning

I denne oppgaven blir det brukt kvantitativ metode i form av tidsserieanalyse for å undersøke forholdet mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i Norge i to tidsperioder. Det blir fokusert på to tidsperioder der tyveriratene ser ut til å være henholdsvis mest markert synkende og økende i tiden fra 1870 til 1983. Dette er i tråd med Norströms lignende undersøkelse i Sverige, der han valgte å bruke perioden 1841 til 1913 og perioden 1950 til 1984, da disse tidsperiodene hadde de mest markerte synkende og økende tyveriratene (Norström 1988:50). I denne undersøkelsen er den første perioden som vil bli studert 1870-1912 og den andre perioden 1959-1983, da disse tidsrommene har de mest markerte synkende og økende tyveriratene i Norge. I tillegg henger valget av disse to tidsperiodene også nøye sammen med hva som har vært tilgjengelig av sammenhengende årlig statistikk, noe som er en forutsetning for å kunne bruke tidsserieanalyse som metode. Begrunnelsen for valget av disse to tidsperiodene må derfor kunne sies å være en kombinasjon av både hvilke tidsrom som har de tydeligste synkende eller økende tyveriratene og hva som har vært tilgjengelig av tilfredsstillende statistikk om tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen. Alle tall som blir brukt er offisiell statistikk hentet fra Statistisk Sentralbyrå.

I dette kapittelet blir først datamaterialet for de to tidsperiodene presentert. Denne presentasjonen vil inneholde en beskrivelse av hvordan de ulike variablene er konstruert, i tillegg vil figurer vise utviklingen i tyverivariablene og variablene for de økonomiske indikatorene over tid. Til slutt i dette kapittelet blir tidsserieanalyse som metode presentert og utfordringer ved denne analysemetoden beskrevet.

3.2. Datamaterialet i perioden 1870-1912

I starten av arbeidet med å finne statistikk over tyverier og økonomiske indikatorer ble det fokusert på hvor langt tilbake i tid det faktisk finnes årlige tall over tyverier i Norge. Det viste seg å finnes tilgjengelige tall over antall menn og kvinner dømt for tyveri fra 1860, og over antall tyveriforbrytelser begått av menn og kvinner fra 1892. I denne oppgaven er det imidlertid valgt å bruke tall som går tilbake til 1870. Videre viste det seg å være mulig å skaffe sammenhengende årlige tall over økonomiske indikatorer fra 1860 til 1912. I perioden vil antall personer dømt for tyveri bli analysert sammen med lønn og havrepris. Lønn og havrepris blir benyttet som indikatorer på den økonomiske utviklingen i landet i tidsperioden.

Tabell 1: Deskriptiv statistikk for perioden 1870-1912 inneholder deskriptiv statistikk over tyverier, lønn, justert lønn, havrepris og potetpris i perioden. Tabellen viser at gjennomsnittlig antall personer dømt for tyveri i perioden var 1750, mens det laveste antallet dømte var 1315 og det høyeste antallet 2246. Gjennomsnittslønnen i perioden var på 1077 kroner. Den laveste lønnsverdien var på 715 kroner og den høyeste lønnsverdien var på 1630 kroner. Den justerte lønnsvariabelen avviker noe fra den opprinnelige lønnsvariabelen. Konsumprisindeksen og havreprisen varierer noe i perioden. Den gjennomsnittlige havreprisen i perioden var 13,95 kr per 100 kg. Den laveste prisen i perioden var 10,90 kr, mens den høyeste prisen var 17,52 kr.

	Gjennomsnitt	Standardavvik	Minimum	Maksimum	N
Tyveridømte	1750	239	1315	2246	43
Lønn (kr)	1077	236	715	1630	43
Justert lønn (kr)	1081	280	675	1923	43
KPI	2,12	0,18	1,80	2,50	43
Potetpris (kr)	5,40	0,71	4	6,74	43
Havrepris (kr)	13,95	1,6	10,90	17,52	43

Tabell 1: Deskriptiv statistikk for perioden 1870-1912

3.2.1. Tyverier

I perioden 1870-1912 vil det som tidligere nevnt bli brukt antallet personer dømt for tyverier som avhengig variabel. I 1860 ble all statistikk over forbrytelser og forseelser for første gang

publisert i NOS Criminalstatistiske Tabeller for Kongeriget Norge. Fra 1879 til 1886 ble statistikken utgitt i NOS Tabeller vedkommende Norges Kriminalstatistikk, og fra 1887 til 1959 ble tallene presentert i NOS Kriminalstatistikk (Historisk Statistikk 1978:599). Det har i den aktuelle perioden blitt gjort noen endringer når det gjelder opplysningene som har blitt statistikkført. Det har også skjedd lovendringer underveis. For eksempel er i tidsrommet 1870 til 1891 antall straffelte lik antall dømte. Mens i tidsrommet 1892 til 1912 er antall straffelte lik antall dømte pluss antall bøtelagte ved forelegg. Slike endringer i hvordan kriminaliteten blir registrert må selvfølgelig taes hensyn til i analysen. Tabellene som blir brukt i denne undersøkelsen i tidsperioden 1870-1912 er samlet i tabell 2.

Tidsperiode	Tabeller
1870-1878	<i>Tabell XI. Opgave, som viser, med hvilke Straffe de i Aaret 1870-1878 ved civile og combinede Retter for de forskjellige Arter av Tyveri straffældte Personer have været anseede.</i>
1879-1882	<i>Tabell XIV og XV. Beskaffenheden af de i 1879-1882 for de forskjellige Slags Tyvsforbrydelser samt for Naskeri (Straffel.22-14) ilagte Straffe.</i>
1883-1890	<i>Tabell 11. Arten af de for de forskjellige Slags Tyvsforbrydelser samt for Naskeri (Straffelovens Kap. 22 paragraf 14) ilagte Straffe.</i>
1891	<i>Tabell 3. Antallet av de for Tyvsforbrydelse samt for Naskeri (straffelovens Kap. 22 paragraf 14) straffældte personer.</i>
1892-1904	<i>Tabell 5. Detaillert Spesifikasjon av Forbrydelsernes Art</i>
1905-1912	<i>Tabell 4. Detaillert Spesifikasjon av Forbrydelsernes Art.</i>

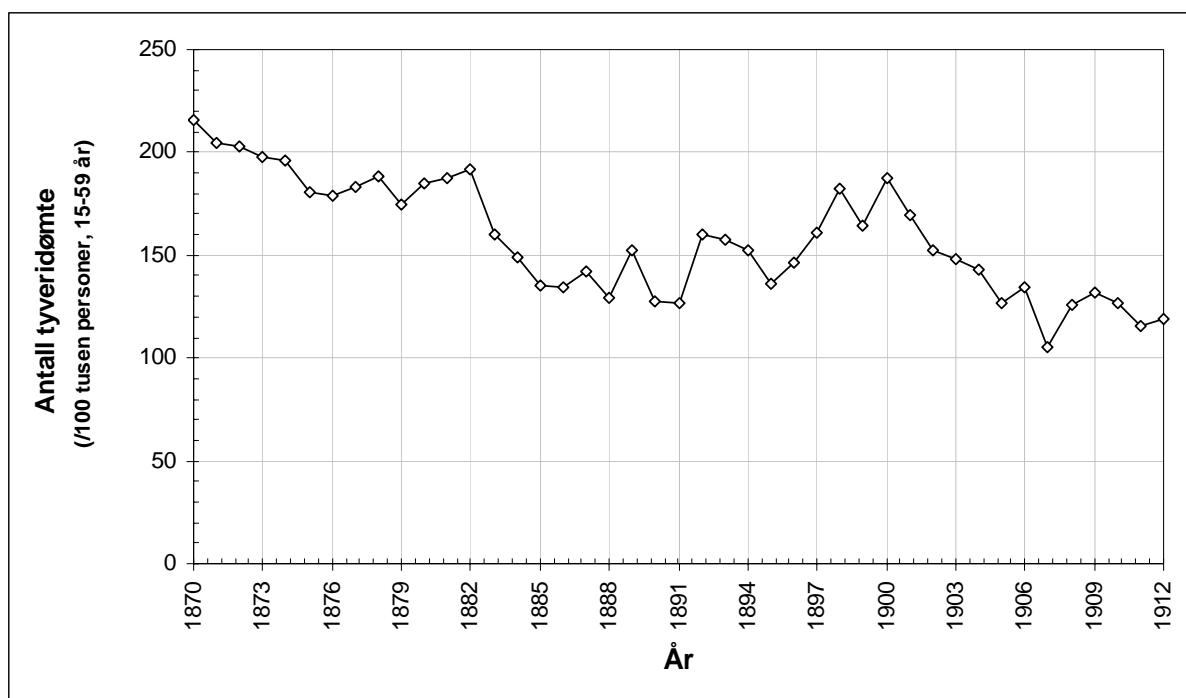
Tabell 2: Tabeller fra Statistisk Sentralbyrå 1870-1912

Tyverivariabelen som brukes i denne tidsperioden er laget ved å summere de ulike tyverikategoriene. Fra 1870 til 1891 er disse kategoriene simpelt tyveri, grovt tyveri, delaktighet i tyveri og naskeri. Fra 1892 til 1904 er tyverier delt inn i kategoriene simpelt tyveri, grovt tyveri, delaktighet i tyveri, heleri og naskeri. Mens tyverikategoriene i 1905 til 1912 er tyveri, grovt tyveri, naskeri og heleri.

Hovedtyngden av tyveriene som folk har blitt dømt for gjennom perioden 1870-1912 er simple tyverier. I 1870 var det for eksempel 2081 dømte for tyverier og av disse hadde 1517

(73 %) begått et simpelt tyveri og 207 (10 %) begått et grovt tyveri. Av de 2081 som ble dømt for tyverier var 1702 (82 %) personer menn og 379 (18 %) personer kvinner. Av de 1517 som ble dømt for simpelt tyveri var 1228 (81 %) personer menn og 289 (19 %) personer kvinner. Mennene utgjorde altså over 80 prosent av både de som ble dømt for simpelt tyveri og av de som ble dømt for annen type tyveri. I slutten av perioden, nærmere bestemt i 1912, ble 1563 personer dømt for tyveri, og av disse var 1390 (89 %) personer menn og 173 (11 %) personer kvinner. 344 personer ble i samme år dømt for grovt tyveri. Av disse var 335 (97 %) menn og 9 (3 %) kvinner. I denne oppgaven blir imidlertid tallene for menn og kvinner slått sammen til et totaltall, og det blir dermed ikke tatt hensyn til kjønnsforskjeller i analysene når det gjelder tyverier. Uansett er det interessant å se at kjønnsfordelingen er så skjev når det gjelder antall personer dømt for tyveri i denne tidsperioden.

Tyveriratens utvikling i perioden 1870-1912, samlet for menn og kvinner i alderen 15-59 år per 100 000 innbyggere, vises i figur 1. Fra 1870 til 1876 er det en markert nedgang i antall personer dømt for tyveri. I årene 1877-78 sees en svak oppgang fulgt av en nedgang i 1879 og en markert oppgang i årene frem til 1882. I 1883 starter en sterk nedgang i antall dømte for tyveri som varer til 1886. Frem til 1891 er antallet ganske jevnt, med noen variasjoner fra år til år, da en relativt jevn stigning starter og varer til 1900, men uten å komme over 1882-nivået. Frem til periodens slutt i 1912 ser man så en markert og relativt jevn nedgang i antallet personer som ble dømt for å ha begått tyveri av et eller annet slag. Generelt er tyveriraten synkende i perioden 1870-1912, med unntak av en liten oppgang i årene 1895-1900.

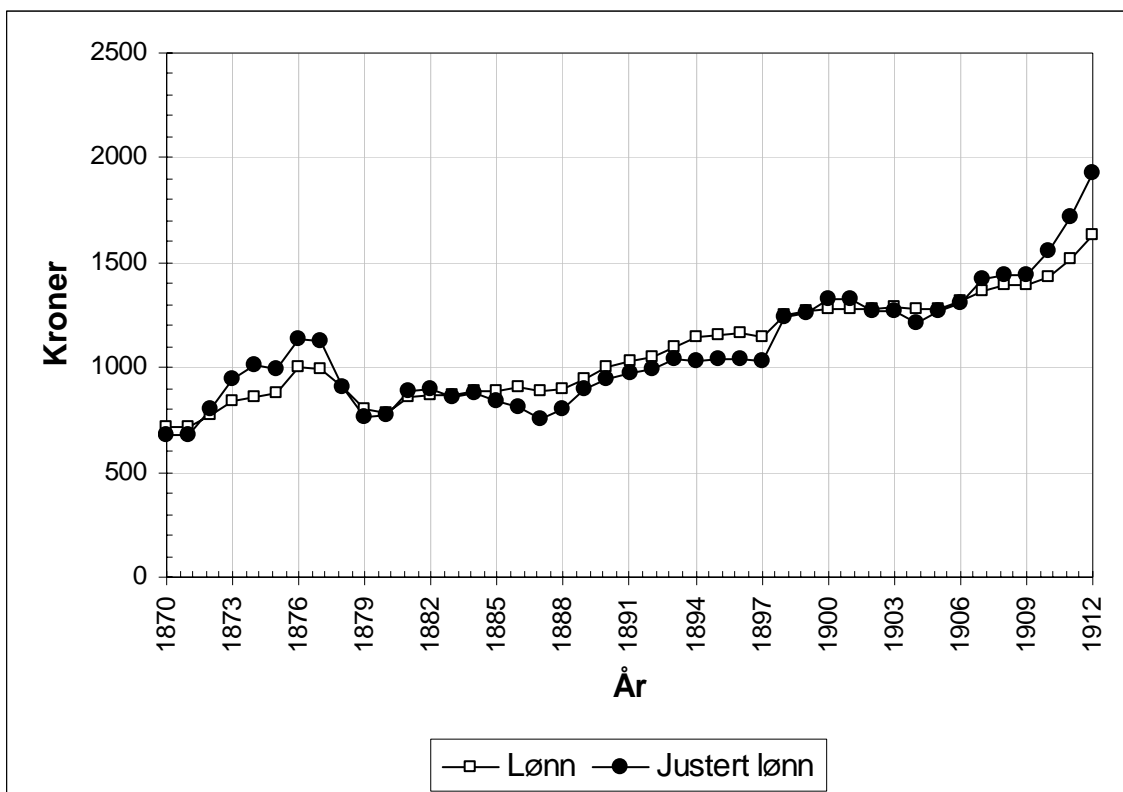
Figur 1: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 i aldersgruppen 15-59 år, 1870-1912

3.2.2. Lønn

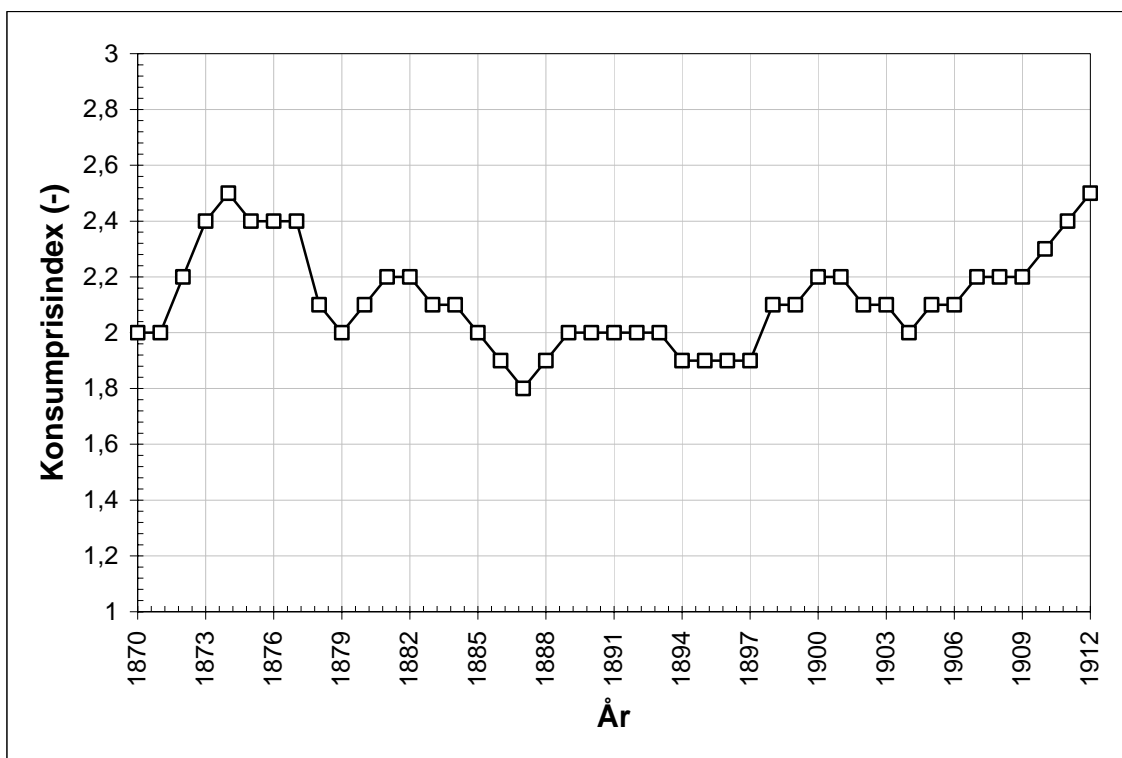
Norström (1988:53) bruker en lønnsindeks som økonomisk indikator i den første tidsperioden, siden denne i tillegg til å gjenspeile levekårene til lønnsmottakere også forteller noe om samfunnsforholdene generelt. I denne oppgaven blir det imidlertid brukt en lønnsvariabel som er lik gjennomsnittet av to lønnsvariabler hentet fra Statistisk Sentralbyrås Historisk Statistikk. Disse to lønnsvariablene er henholdsvis "Arbeidslønn ved Kristiania brann- og ingeniørvesen" og "Arbeidslønn ved offentlige jernbane- og veianlegg", og er oppgitt i kroner. Lønnsvariablene er valgt fordi de var de eneste som det fantes årlige tall for i perioden 1870 til 1912. Som man ser av figur 2 var det en relativt jevn stigning i lønnsnivået gjennom hele perioden. Unntakene er en sterkere stigning fra 1870 til 1877 før en markert nedgang frem til 1880, og et relativt uendret lønnsnivå frem til 1888. Denne nedgangen og utflatingen kan sees i sammenheng med stagnasjonen i norsk økonomi i perioden 1877-1887 (Danielsen og Hovland i Danielsen m.fl. 1992), da det er først i 1889 at lønnsstigningen blir mer markert. Det ble også konstruert en justert lønnsvariabel som tar hensyn til inflasjonen i perioden. Modellen til den justerte lønnsvariabelen er:

$$\text{Justert lønn}_t = \text{Lønn}_t + \Delta KPI_t \% \times \text{Lønn}_t$$

Utviklingen i den justerte lønnsvariabelen er også presentert i figur 2. Det er ingen særlige avvik mellom den ordinære lønnsvariabelen og den justerte lønnsvariabelen, men den sistnevnte ansees som den mest korrekte av de to da den tar hensyn til inflasjonen i perioden. Figur 3 viser konsumprisindeksens utvikling i perioden 1870-1912. Denne varierer en del i både økende og avtakende retning gjennom hele perioden. Fra 1904 og resten av perioden er konsumprisindeksen stort sett økende.

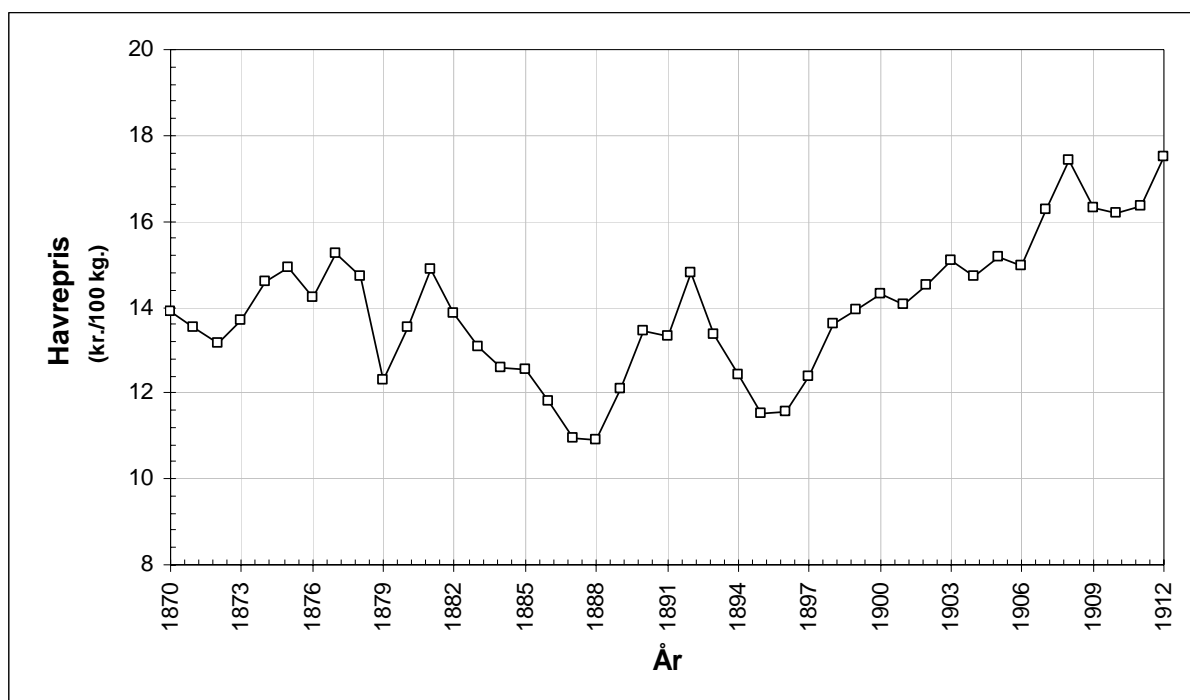
Figur 2: Lønn og justert lønn (i kroner), 1870-1912

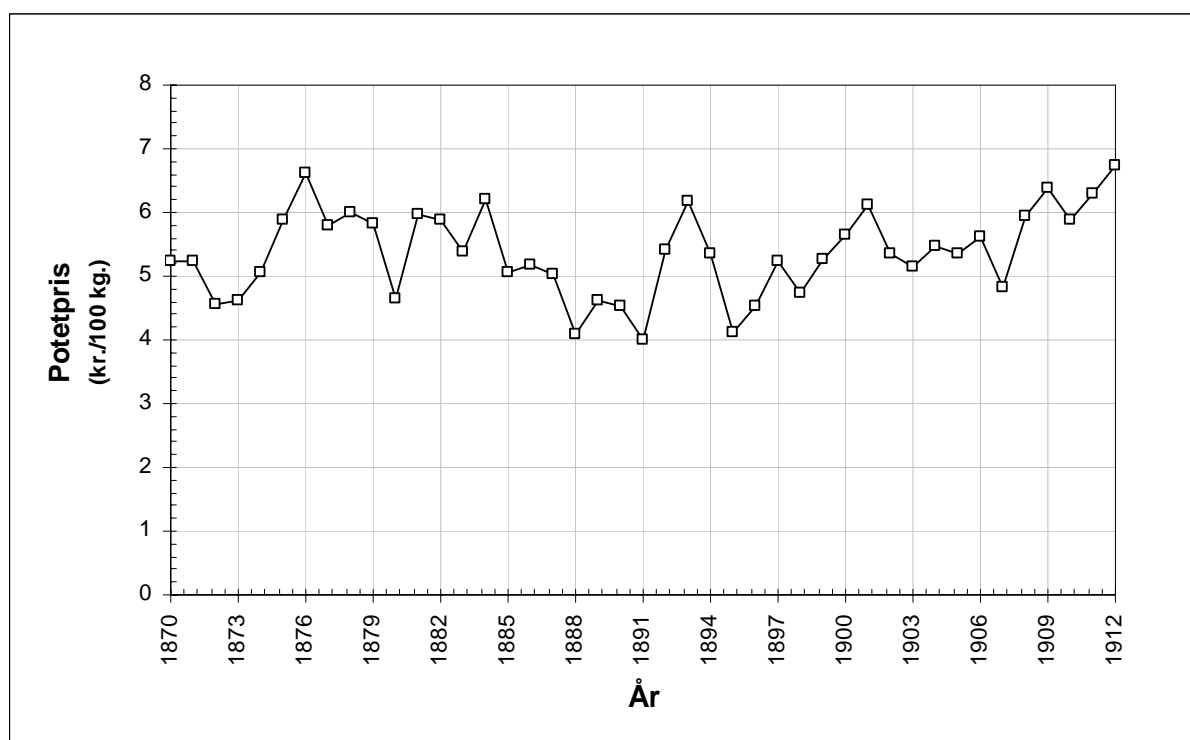
Figur 3: Konsumprisindeksen, 1870-1912

3.2.3. Havrepris, potetpris og KPI

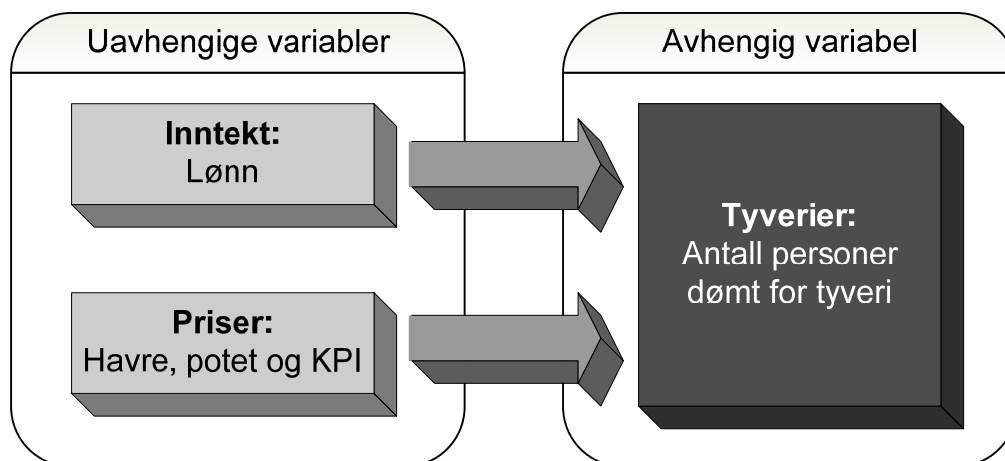
von Mayr (1867) kunne som sagt påvise en sammenheng mellom kornprisene og antall tyverier i perioden 1835-1861 i Bavaria i Tyskland. Etter en dårlig avling steg både kornprisene og antall tyverier (von Mayr 1867 i Knutsson 1985:102). Knutsson (1985) rapporterer også om lignende funn i sin studie av avlinger og deres innvirkning på antall tyverier i Sverige på 1800-tallet (Knutsson 1985:107). Med bakgrunn i blant annet dette blir det i denne oppgaven brukt en variabel som økonomisk indikator som inneholder havrepris per 100 kg i perioden 1870-1912 i Norge. Havreprisens utvikling er fremstilt i figur 4. Prisen på havre økte svakt fra 1872 til 1877, da en nedgang startet som varte helt til 1889, kun avbrutt av en oppgang fra 1879 til 1881. Fra 1890 til 1893 var det en oppgang igjen, før en nedgang frem til 1896. Resten av perioden er preget av en markert oppgang i havreprisen. I figur 5 vises utviklingen i potetprisen i samme periode. Denne utviklingen ser ut til å følge havreprisutviklingen ganske nøyaktig. Potetprisens utvikling er tatt med som variabel da den blir vurdert som å være en økonomisk indikator på lik linje med havreprisen i perioden 1870-1912 i Norge. Endelig er alle variablene for perioden 1870-1912 samlet i figur 6.

Figur 4: Havrepris (i kr per 100 kg), 1870-1912

Figur 5: Potetpris (i kr per 100 kg), 1870-1912

Figur 6: Oppsummering av variablene i perioden 1870-1912

3.3. *Datamaterialet i perioden 1959-1983*

Når det gjelder perioden 1959-1983 vil det bli brukt to tyverivariabler, en variabel for antallet personer dømt for tyveri og en variabel for antallet etterforskede tyverier. I følge Norström (1988:53) er det mest ønskelig å bruke tall over rapporterte tyverier, enn andre tall over tyverier, da de rapporterte tallene er minst påvirket av andre faktorer. Slike faktorer kan for eksempel være politiske, i den forstand at for eksempel ressursene til rådighet blant politi og domstoler i perioder kan variere. I Norge er de tilgjengelige tyveritallene i denne perioden henholdsvis antall personer dømt for tyveri og antall etterforskede tyverier, og begge disse vil i denne oppgaven bli analysert sammen med de økonomiske indikatorene. Selv om de etterforskede tyveriene mest sannsynlig reflekterer et mer korrekt bilde av antallet tyverier som faktisk blir begått, er det interessant å i tillegg undersøke sammenhengen mellom antallet personer dømt for tyveri og økonomiske indikatorer, da man så kan sammenligne resultatene man får ved å bruke den ene og den andre tyverivariabelen.

For å kunne ta hensyn til forandringer i befolkningstallet er det laget rater som viser antall dømte og etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere i alderen 15-59 år. Norström (1988:54) bruker også andelen av befolkningen i alderen 15-59 år i sin lignende studie av tyveriutvikling og økonomisk utvikling i Sverige. Det ser ut til at de fleste kriminelle handlinger blir begått av folk i denne aldersgruppen. For eksempel var det i 1959 totalt 9236 personer siktet for forbrytelser, og av disse var 6715 personer i aldersgruppen 14-59 år. Det vil si at godt over 70 prosent var i alderen 14-59 år. I 1983 var det til sammenligning totalt 16638 personer siktet for forbrytelser. Av disse var 15379 personer, eller godt over 90

prosent, i alderen 14-59 år (<http://www.ssb.no/histstat/tabeller/8-8-6t.txt>). At de som er 14 år ikke blir tatt hensyn til i utformingen av disse ratene ser ikke ut til å ha noen betydning for analysen, da disse uansett ville utgjort et særlig lavt antall.

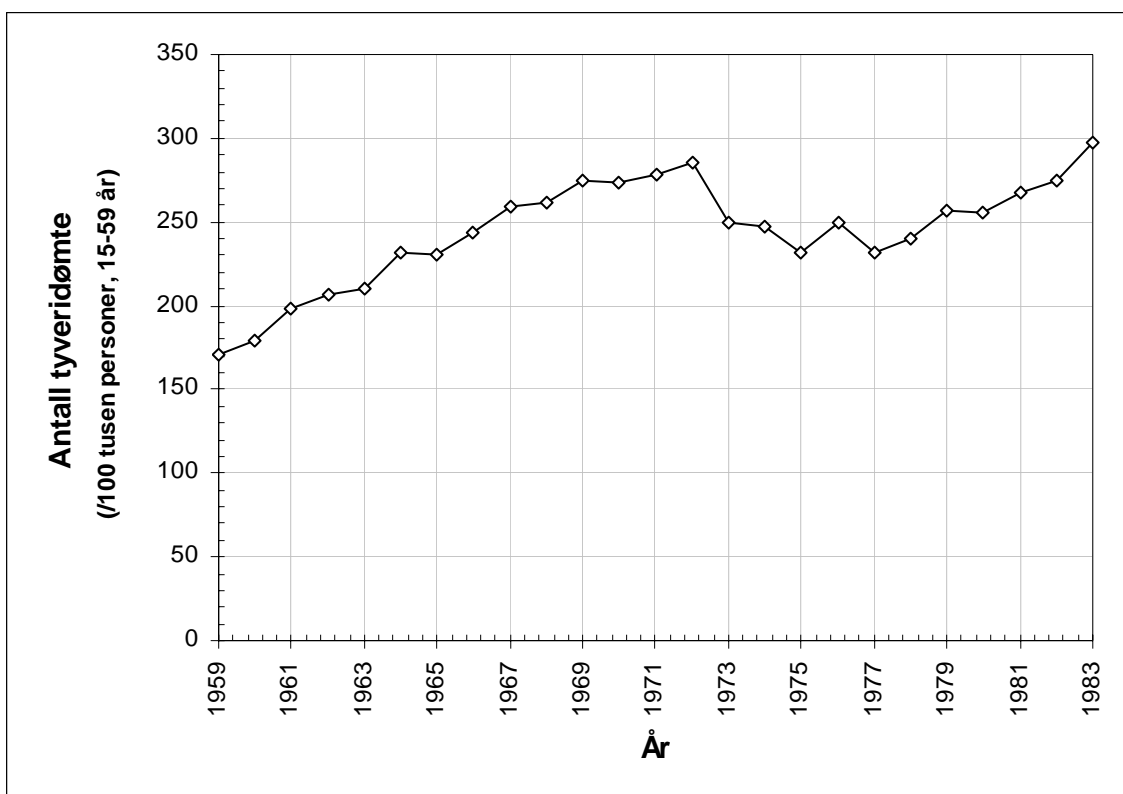
De to tyverivariablene vil hver for seg bli analysert i forhold til lønn, antall mottakere av sosialstønad, antall arbeidsledige, antall ledige stillinger og i forhold til privatkonsumet og konsumprisindeksen i perioden. Analysen blir startet i året 1959, da alle de tidligere nevnte variablene var tilgjengelige fra dette tidspunktet. I tillegg ble det på samme måte som i perioden 1870-1912 også for denne perioden studert sekvensdiagrammer over henholdsvis antall personer dømt for tyveri og antall etterforskede tyverier, og perioden 1959-1983 utpekte seg som den med klareste oppgang i de to tyveriseriene. Dette forhold har som tidligere nevnt forankring i det teoretiske utgangspunktet for denne undersøkelsen, som blant annet innebærer den klassiske kriminologiske hypotesen om at det i før-industrielle samfunn er et negativt forhold mellom tyverier og økonomiske forhold, og at det i moderne samfunn er et positivt forhold mellom tyverier og økonomiske forhold.

	Gjennomsnitt	Standardavvik	Minimum	Maksimum	N
Personer dømt for tyveri	5464,8	887,8	3505,0	7109,0	25
Etterforskede tyverier	58559,8	28701,7	25062,0	121403,0	25
Lønn (kr)	46936,0	31708,5	14100,0	117900,0	25
Justert lønn (kr)	63301,1	73724,5	6772,1	268975,2	25
Sosialstønader	11,60	3,56	8,00	23,00	25
Arbeidsledige	19530,3	11305,0	10662,0	63549,0	25
Ledige stillinger	234290,4	28564,4	140000,0	275651,0	25
Privatkonsum (mill. kr)	69093,5	52345,0	18272,0	192979,0	25
KPI	24,2	13,02	11,6	55,1	25

Tabell 3: Deskriptiv statistikk over tyverier og økonomiske indikatorer 1959-1983

3.3.1. Personer dømt for tyveri

Utviklingen i antall personer dømt for tyveri i figur 7 viser generelt at denne tyveriutviklingen er økende. Det er en markert økning fra 1959 til 1972, og deretter en liten nedgang frem til 1975. Fra 1976 og til periodens slutt i 1983 observeres så en økning igjen. 1983-nivået er også litt høyere enn 1972-nivået. Det kan i tillegg nevnes at naskeri ble nedkriminalisert fra forbrytelse til forseelse i 1972, noe som kan være en del av forklaringen på nedgangen i antall dømte for tyverier som man ser fra 1972 til 1975. Tabell 3 viser at gjennomsnittlig antall personer dømt for tyveri i perioden var 5465. Det laveste antallet tyveridømte var 3505 og det høyeste antallet i perioden var 7109. Tabellene fra Statistisk Sentralbyrå som har blitt brukt i operasjonaliseringen av denne tyverivariabelen er presentert i tabell 4.

**Figur 7: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere
15-59 år, 1959-1983**

Tidsperiode	Tabeller
1959	<i>Tabell XI. Domfelte, botlagte og påtalefritatte for forbrytelser i 1959 etter arten av forbrytelsene.</i>
1960	<i>Tabell V. Domfelte, botlagte og påtalefritatte for forbrytelser i 1960 etter arten av forbrytelsene.</i>
1961 -1965	<i>Tabell VI. Domfelte, botlagte og påtalefritatte for forbrytelser etter arten av forbrytelsene.</i>
1966 – 1970	<i>Tabell 9. Domfelte, botlagte og påtalefritatte for forbrytelser, etter alder og lovbrudd.</i>
1971 – 1973	<i>Tabell 24. Domfelte, botlagte og påtalefritatte for forbrytelser, etter reaksjon og lovbrudd.</i>
1974 – 1979	<i>Tabell 5. Reaksjoner i forbrytelsessaker, etter personens tidligere straffeforhold og hovedforbrytelse.</i>
1980	<i>Tabell 54. Reaksjoner i forbrytelsessaker, etter personens tidligere straffeforhold og hovedforbrytelse.</i>
1981	<i>Tabell 62. Reaksjoner i forbrytelsessaker etter behandlingstid, tidligere straffeforhold og type hovedforbrytelse</i>
1982 -1983	<i>Tabell 53. Reaksjoner i forbrytelsessaker etter personens tidligere straffeforhold og type hovedforbrytelse.</i>

Tabell 4: Tabeller fra Statistisk Sentralbyrå 1959-1983

Variabelen for personer dømt for tyveri har blitt satt sammen ved å summere antallet simple tyverier, grove tyverier og biltyverier som har endt med dom, bot eller påtaleunndlatelse. Disse tre typene tyverier er hos Statistisk Sentralbyrå delt opp i kategorier, og kategoriene er samlet i tabell 5.

Simpelt tyveri	Grovt tyveri	Brukstyveri av motorkjøretøy
Fra bedrift, kontor og lager	Fra leilighet, bolighus og hytte	Bil
Fra butikk	Fra oppgang, loft, kjeller, garasje og uthus	Motorsykkkel
Fra leilighet, bolighus og hytte	Fra offentlig bygning og institusjon	Annet
Fra oppgang, loft, kjeller, garasje og uthus	Fra befordringsmiddel	
Fra offentlig bygning og institusjon	Fra forretning, bedrift, kontor og lager	
Fra befordringsmiddel	Annet grovt tyveri	
Fra kafé og restaurant		
Fra garderobe		
Sykkeltyveri		
Annet simpelt tyveri		

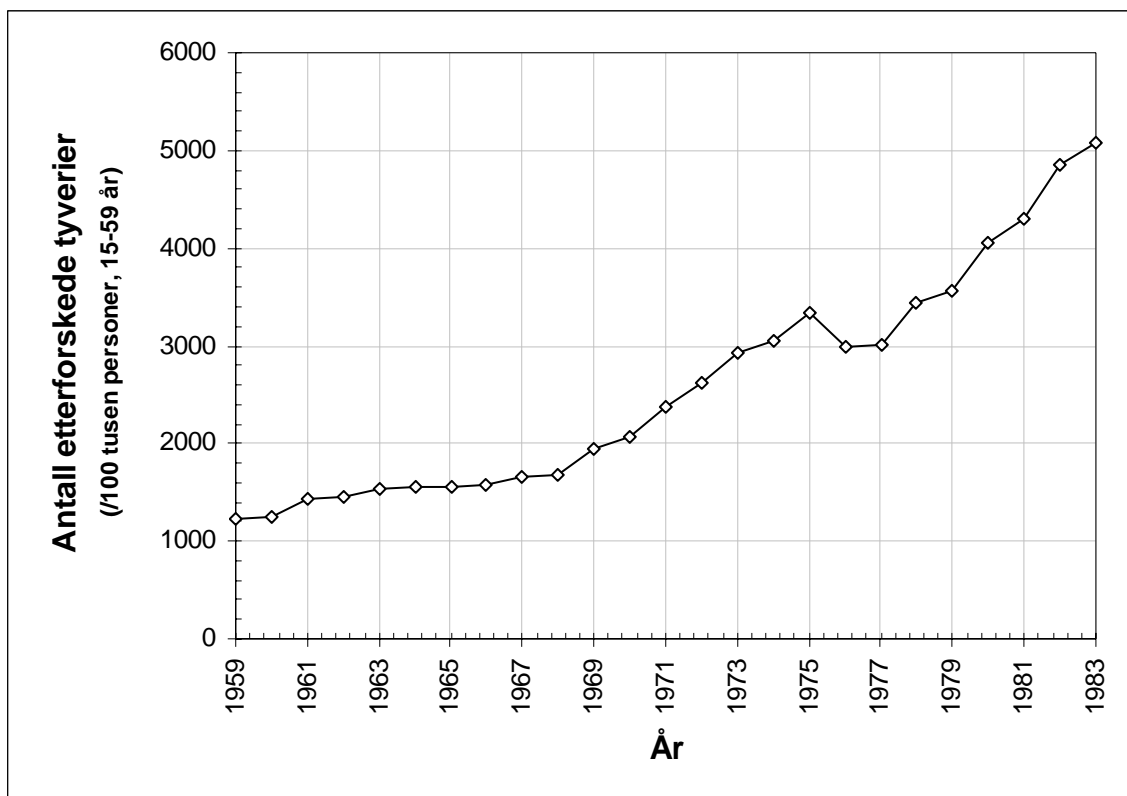
Tabell 5: Tyverikategorier

3.3.2. Etterforskede tyverier

Statistikk over etterforskede tyverier var tilgjengelig fra 1956 i NOS Kriminalstatistikks Tabell 8.4. Forbrytelser etterforsket av politiet, etter type forbrytelse blir brukt i denne oppgaven for perioden 1959-1983. I 1959 var det i alt 38 654 forbrytelser som ble etterforsket av politiet. Av disse forbrytelsene var 30 046 (78 %) vinningsforbrytelser, og av disse igjen var 25 062 (65 %) simpelt tyveri, grovt tyveri eller brukstyveri av motorkjøretøy. Mengden av de ulike typene etterforskede tyverier fordeler seg på 14 879 (60 %) simple tyverier, 7063 (28 %) grove tyverier og 3120 (12 %) brukstyverier av motorkjøretøy. De simple tyveriene utgjør altså en tydelig større del av tyveriene enn grove tyverier og brukstyveri av motorkjøretøy til sammen.

Variabelen for etterforskede tyverier er satt sammen ved å summere antall etterforskede simple tyverier, grove tyverier og brukstyverier av motorkjøretøy. Utviklingen i etterforskede tyverier er fremstilt i figur 8. Denne viser at antall etterforskede tyverier generelt var økende i

hele perioden 1959-1983. Et unntak er årene 1975-1976 der det var en nedgang i antall etterforskede tyverier. Tabell 3 viser at gjennomsnittlig antall etterforskede tyverier i perioden var 58559,80. Det laveste antallet etterforskede tyverier var 25 062 og det høyeste antallet var 121 403.

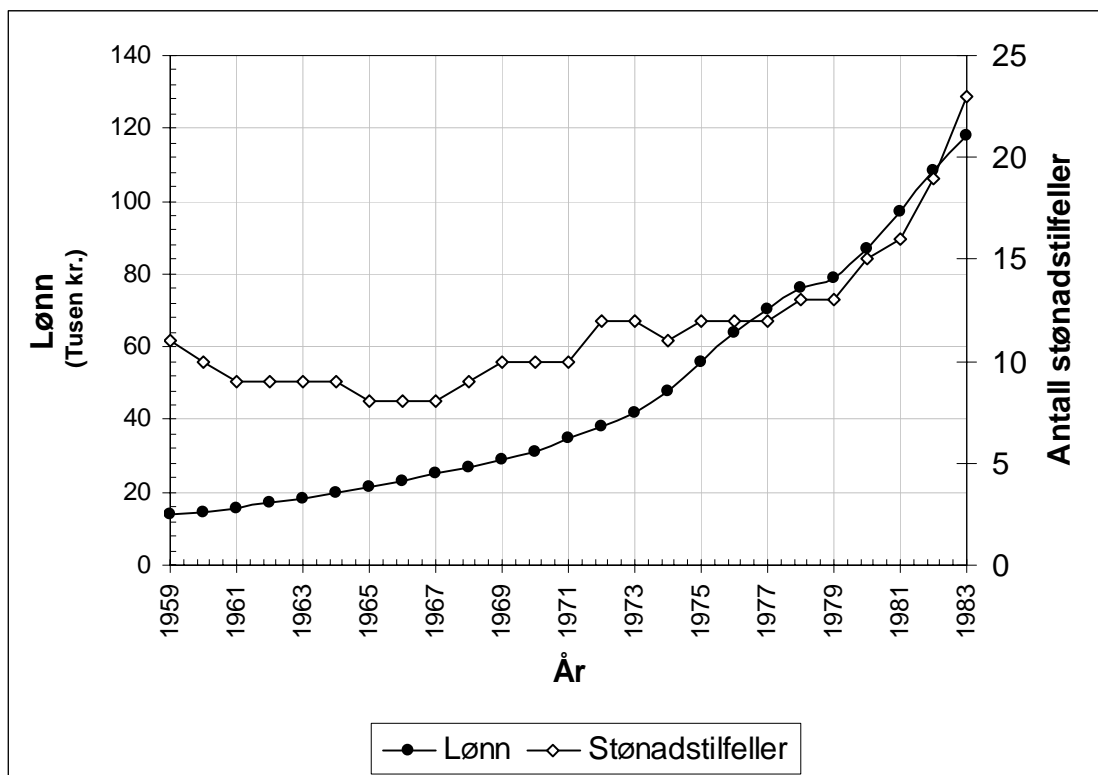
Figur 8: Etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983

3.3.3. Inntekt: lønn og sosialstønader

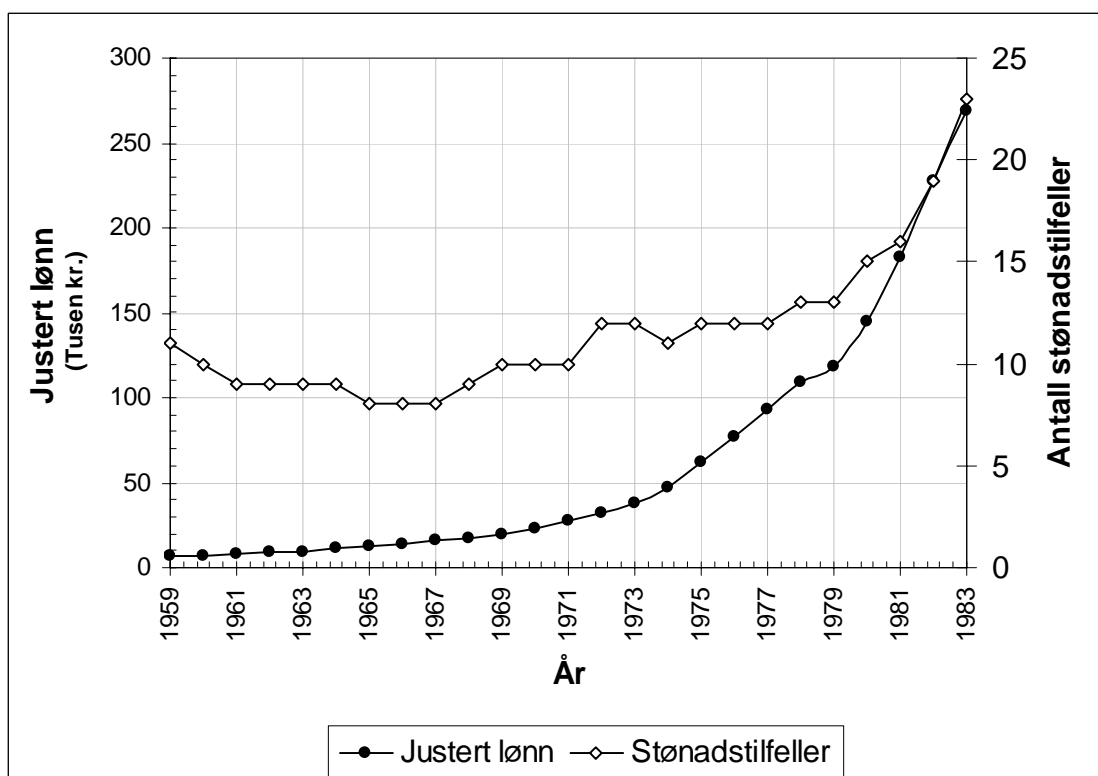
Lønnsvariabelen som brukes som økonomisk indikator i denne analysen er hentet fra historisk statistikk, nasjonalregnskapet. Tabellen heter *Lønn per normalårsverk, 1950-2005 nominelt og reelt. Gjennomsnitt for næringer*. Tallene som blir brukt er de i kolonnen *Lønn per normalårsverk i tusen kroner* (<http://www.ssb.no/histstat/aarbok/ht-0901-lonn.html>). Disse årlige tallene har så blitt omregnet til lønn per normalårsverk i kroner. Tabell 3 viser at gjennomsnittslønnen i perioden 1959-1983 var 46 936 kroner. Den minste verdien for lønnsvariabelen var 14 100 kroner, mens den høyeste verdien var 117 900 kroner. Lønnsutviklingen vises i figur 9. Her ser man at lønnen økte gjennom hele tidsperioden. Det har også blitt laget en justert lønnsvariabel som tar hensyn til inflasjonen i den aktuelle tidsperioden. Utviklingen i den justerte lønnsvariabelen vises sammen med

sosialstønadstilfeller i figur 10. Fremstillingen viser at utviklingen i den justerte lønnsvariabelen som forventet avviker fra utviklingen i den ordinære lønnsvariabelen, som ikke tok hensyn til variasjonen i hva den norske kronen til enhver tid er verdt. Norström (1988) bruker ikke lønn som økonomisk indikator i perioden 1950-1984 i sin undersøkelse. Det vil likevel bli tatt med en lønnsvariabel i den foreliggende undersøkelsen, da utviklingen i denne kan være en indikator på den økonomiske utviklingen i landet generelt.

I følge Norström (1988) er det tydelig at den generelle økonomiske tilstanden i Sverige ble betydelig forbedret i etterkrigstiden (Norström 1988:50). Dette faktum gjelder også for den økonomiske tilstanden i Norge. Men, Norström hevder videre at ikke alle nyt godt av denne forbedringen (Norström 1988:50), og dersom det samme er tilfellet i Norge er det nødvendig med et mål som kan fange opp dette. Et passende mål ser ut til å være antallet mottakere av sosialhjelp i form av stønader, da stønadsmottakere er personer som trenger økonomisk hjelp fra det offentlige og ofte har løs tilknytning til arbeidsmarkedet. Det vil derfor i denne oppgaven bli brukt en variabel som inneholder antall stønadstilfeller med økonomisk sosialhjelp per 1000 innbyggere i perioden 1959-1983 fra Statistisk Sentralbyrå. I tabell 3 kan man se at gjennomsnittlig antall sosialstønadstilfeller per 1000 innbyggere i perioden er 11,60. Det laveste antall tilfeller er 8 og det høyeste antallet er 23. Utviklingen i sosialstønadstilfeller er, som tidligere nevnt, vist sammen med henholdsvis lønn og justert lønn i figurene 9 og 10. Disse to figurene viser at antall sosialstønadstilfeller generelt var synkende frem til 1967, deretter økte antallet tilfeller gjennom resten av perioden.

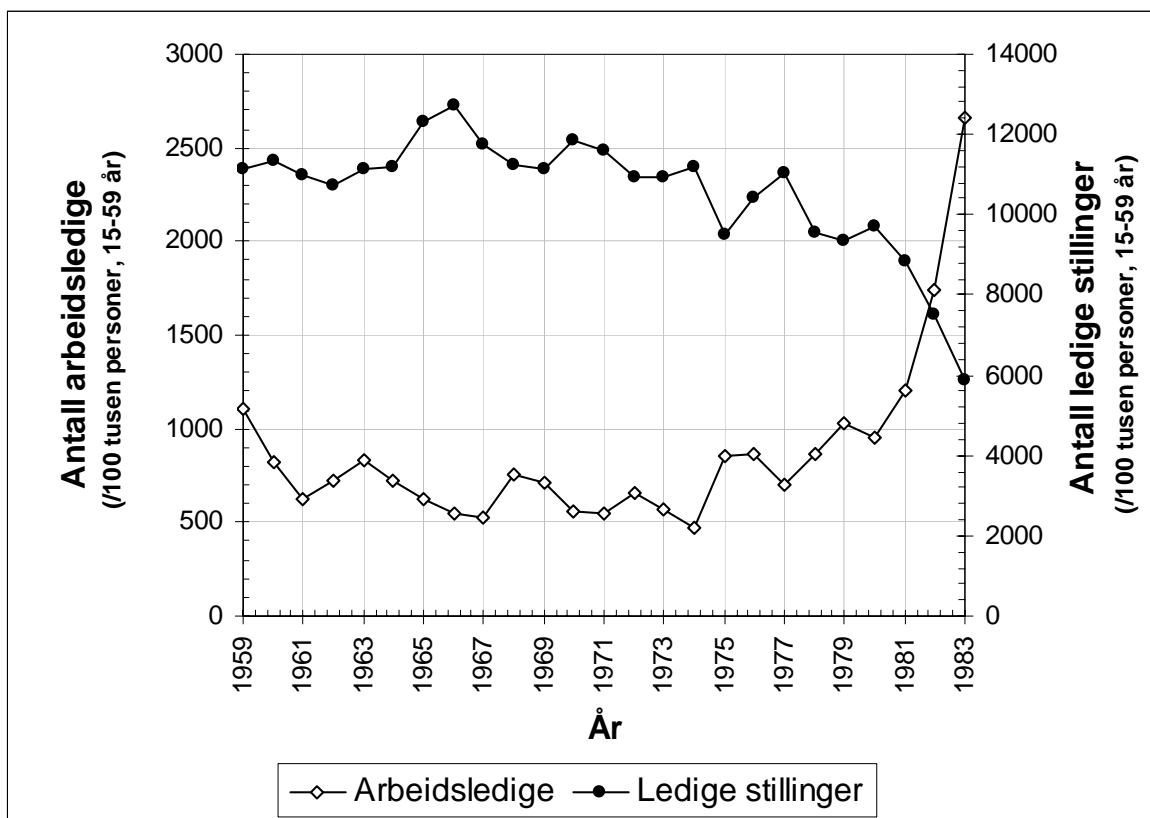
Figur 9: Lønn i kroner og sosialstønadstilfeller per 1000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983

Figur 10: Justert lønn i kroner og sosialstønadstilfeller per 1000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983

3.3.4. Arbeidsmarkedet: arbeidsledighet og ledige stillinger

Som mål på arbeidsmarkedet i denne perioden blir det i likhet med i Norström (1988:54) sin studie brukt en variabel som inneholder antall arbeidsledige hvert år og en variabel som består av antall ledige stillinger i løpet av hvert år fra 1959-1983. Arbeidsledighetstallene og tallene for ledige stillinger er hentet fra Statistisk Sentralbyrå. Av tabell 3 ser man at gjennomsnittlig antall arbeidsledige i perioden er 19 530 personer. Det laveste registrerte antallet arbeidsledige er 10 662 personer, mens det høyeste registrerte antallet er 63 549. Når det gjelder ledige stillinger er gjennomsnittsverdien her 234 290 stillinger. Laveste antall ledige stillinger er 140 000 og høyeste antall er 275 651. For å ta hensyn til det varierende antallet innbyggere i landet til enhver tid, er det laget en rate som viser hvor mange arbeidsledige og ledige stillinger det er hvert år per 100 000 innbyggere i alderen 15-59 år. Utviklingen i antall arbeidsledige og antall ledige stillinger er vist i figur 11. Man ser at antallet arbeidsledige varierer relativt jevnt mellom 500 og i underkant av 1000 personer frem til i 1980, da en kraftig økning starter. Antall ledige stillinger varierer relativt jevnt rundt 2500 stillinger frem til 1974, da man observerer at antallet ledige stillinger synker markert.

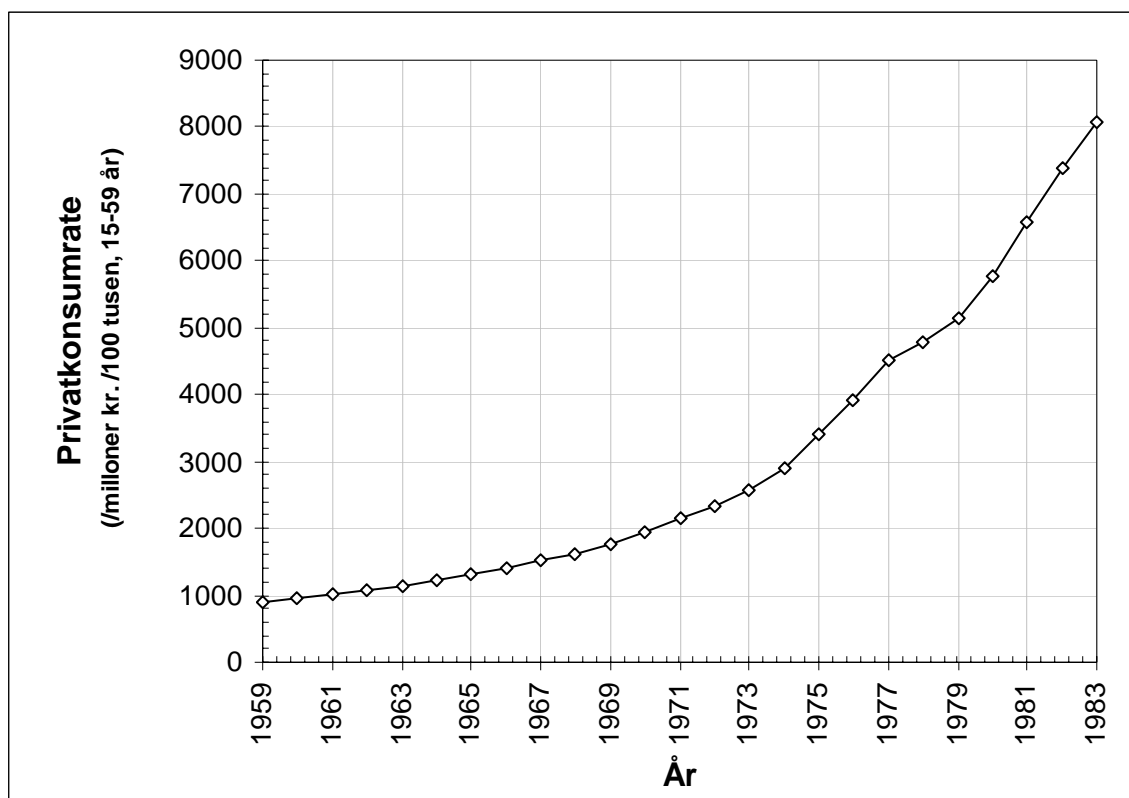
Figur 11: Antall arbeidsledige per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall ledige stillinger per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983

3.3.5. Forbruk: Privatkonsum og KPI

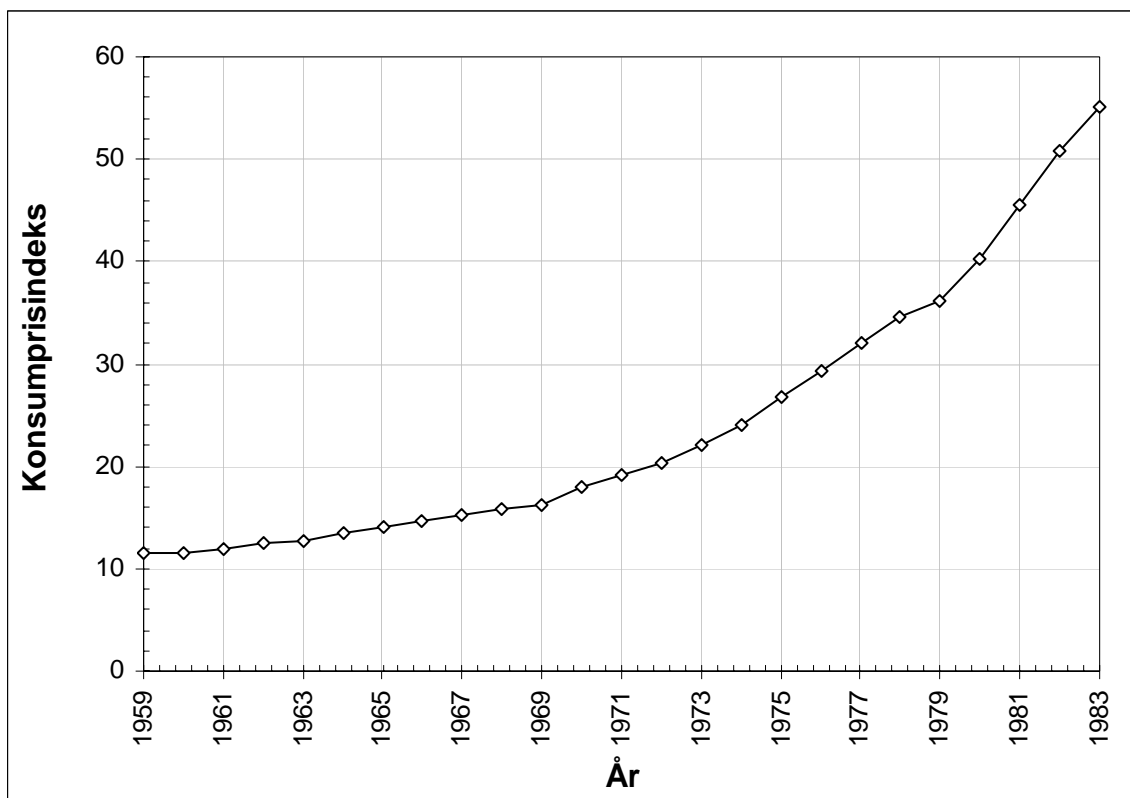
Norström bruker en variabel som tar for seg hvor mye man bruker på varige forbruksvarer (Norström 1988:54). I Norge finnes det statistikk over varige forbruksvarer fra 1958, da forbruksundersøkelsen her i landet startet. De neste forbruksundersøkelsene ble utført i 1967 og i 1973, før de fra 1974 har blitt utført årlig. Men, selv om disse undersøkelsene fra 1974 har blitt utført hvert år, er det kun publisert sammenslåtte tall for tre år av gangen. Statistisk sentralbyrå begrunner denne sammenslåingen med at man på grunn av små årlige utvalg bare kan publisere tall for enkeltgrupper ved å slå utvalgene til forbruksundersøkelsene for tre år sammen (Statistisk sentralbyrå 2006).

Fordi tidsserieanalyse som metode krever årlige tall, kan tallene fra forbruksundersøkelsene ikke brukes som økonomisk indikator i denne undersøkelsen. I stedet vil det bli benyttet en variabel som inneholder årlige tall over privatkonsumet i Norge. Denne variabelen er hentet fra nasjonalregnskapet og består av årlige totaltall over konsumet av matvarer, drikkevarer og tobakk, klær og skotøy, bolig, lys og brensel, møbler og husholdningsartikler, helsepleie,

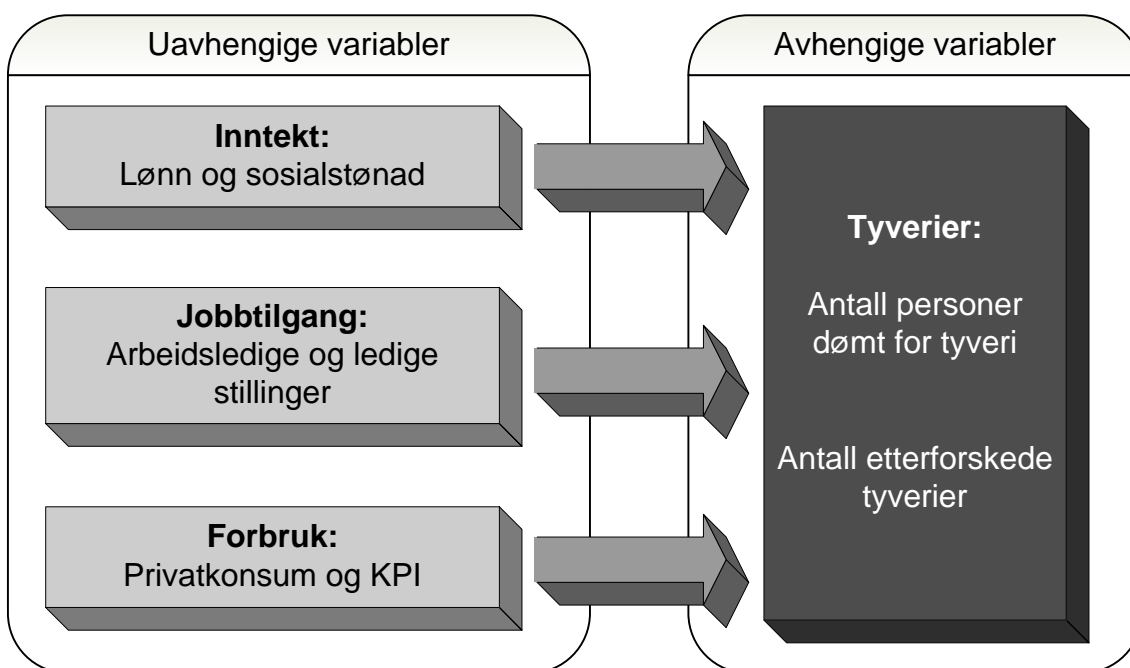
transport, post- og teletjenester, fritidssysler og utdanning og andre varer og tjenester (<http://www.ssb.no/histstat/tabeller/22-22-4t.txt>). Tabell 3 viser at gjennomsnittsverdien for privatkonsumet i perioden 1959-1983 er på 69 093,52 millioner kroner. Den laveste privatkonsumverdien er på 18 272 millioner kroner og den høyeste verdien er på 192 979 millioner kroner. Variabelen er omregnet til privatkonsum i millioner kroner per 100 000 innbyggere i aldersgruppen 15-59 år. Utviklingen i privatkonsumraten er fremstilt i figur 12 og er generelt økende i hele perioden, riktignok mer markert fra 1973. En variabel for konsumprisindeksen er også tatt med som analysevariabel, som et tillegg til privatkonsumet. Utviklingen i konsumprisindeksen er vist i figur 13 og denne ser ut til å være relativ lik som privatkonsumets utvikling. Endelig er alle variablene for tidsperioden 1959-1983 samlet i figur 14.

Figur 12: Privatkonsum i millioner kroner per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983

Figur 13: Konsumprisindeksen, 1959-1983

Figur 14: Oppsummering av variablene i perioden 1959-1983

3.4. Tidsserieanalyse

En tidsserie er en rekke gjentatte observasjoner av den samme observasjonsenheten over tid. Vanligvis følger man denne enheten over en lengre periode og ser på utviklingen for å kunne forklare de variasjonene man ser (Skog 2004:324-325). I denne undersøkelsen blir observasjonsenhetene tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i periodene 1870-1912 og 1959-1983. Disse to periodene er som tidligere nevnt valgt på grunnlag av flere forhold, men først og fremst på grunn av hvilke tall som har vært mulig å anvende i tidsserieanalysen. I følge Skog (2004) har mange endringer i sosiale fenomener blitt forklart som et resultat av endringene i andre sosiale fenomener. Og disse forklaringene har man kommet frem til ved å sammenligne trendene i tidsseriene. For eksempel har en økning i selvmord blitt forklart på bakgrunn av en økning i integrasjonsproblemer, og beviset for sammenhengen har vært de sammenfallende trendene når det gjelder selvmord og integrasjon. Dette vil si at når det har vært en økning i selvmord har det samtidig vært en økning i integrasjonsproblemene (Skog 2004:84). Tidligere i dette kapittelet ble blant annet utviklingen i antall tyveridømte og lønnsutviklingen i perioden 1870-1912 vist. Tyveriutviklingen var relativt synkende i hele tidsperioden, mens lønnsutviklingen var relativt økende. På bakgrunn av observasjonene av disse henholdsvis synkende og økende trendene kan det være rimelig å tenke seg at det kan være en sammenheng mellom tyveriutviklingen og lønnsutviklingen. I den foreliggende studien av tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i to tidsperioder vil både den generelle utviklingen i tyverier og økonomiske indikatorer og den årlige endringsutviklingen i tyverier og økonomiske indikatorer bli studert.

3.4.1. Trender og kausale sammenhenger

Det har blitt hevdet at analyser av tidsseriedata kan ha to fokus. På den ene siden kan fokuset være på testing av hypoteser om kausale sammenhenger og på den andre siden kan det fokuseres på forklaring av trender i seriene. I følge Skog (2004) bør man ikke blande disse ulike problemene, men heller behandle dem hver for seg. Når målet med analysen er å teste hypoteser om kausale sammenhenger mellom fenomener som varierer over tid, er det nødvendig å kontrollere for trender i dataene. Hvis man ikke kontrollerer for dette, øker risikoen for å gjøre en type I-feil, altså at man forkaster en riktig nullhypotese og påstår at det er en kausal sammenheng, selv om det egentlig ikke er noen sammenheng Skog. Den

tilsynelatende sammenhengen mellom trendene kan altså være svært forskjellig fra den reelle kausale sammenhengen. Skog viser for eksempel til en positiv kausal sammenheng mellom alkoholforbruket og arrestasjoner for drukkenskap, mens trendene likevel går i motsatt retning (Skog 2004:337). Altså står man ovenfor en tilsynelatende negativ sammenheng, som gjør at den reelle positive sammenhengen ikke kommer til syne ved første øyekast. For eksempel kan den tilsynelatende negative sammenhengen som ser ut til å være tilstede mellom tyveriutviklingen og lønnsutviklingen i perioden 1870-1912 vise seg å ha en reell positiv kausal sammenheng.

Norström (1988) påpeker også at sammenfallende trender kan villed oss når det gjelder det underliggende årsaksforholdet. To sammenfallende tidsserier trenger ikke å være kausalt forbundet, og man må stille seg spørsmålet om dette tilsynelatende skiftet fra en negativ sammenheng mellom økonomisk utvikling og tyveriutvikling i den før-industrielle perioden, til en positiv sammenheng mellom de samme faktorene i etterkrigstiden, faktisk er reelt kausalt sett (Norström 1988:48). I tillegg har Skog (1986) utført en analyse av sammenhengen mellom trendene i henholdsvis alkoholkonsum og økonomisk utvikling i Norge ved hjelp av data fra perioden 1865-1982. Trenden med at alkoholkonsumet har økt betydelig etter 2. verdenskrig har ofte blitt forklart med den økonomiske veksten i denne perioden. I løpet av siste halvdel av 1800-tallet var derimot trenden i alkoholkonsumet synkende til tross for sterk økonomisk vekst. Skog diskuterer i studien sin ulike årsaker til denne tilsynelatende uoverensstemmelsen, og kommer frem til at økonomiske faktorer spiller en viktig rolle både for nedgangen og oppgangen i konsumet av alkohol. Dette begrunnes med at forskjellen i de to trendene kan forklares av andre ikke-økonomiske faktorer som spiller inn på alkoholkonsumet i de to periodene, og som virker inn på alkoholkonsumet i ulike retninger (Skog 1986:25). Med andre ord kan det være slik at selv om var en økonomisk vekst i siste halvdel av 1800-tallet som virket inn på alkoholkonsumet i en positiv retning, så kan denne virkningen være ”nøytralisert” av andre faktorer i samme periode som det ikke har blitt kontrollert for.

Et eksempel på hvorfor sammenfallende trender og kausale sammenhenger er to fenomener som må behandles hver for seg, blir gitt av Skog (2004). En undersøkelse fra Sverige av sprøytemisbruk viste at antall spor etter sprøytestikk på armene til innsatte i et fengsel økte sterkt i perioden 1965-1968. Antall sprøytestikk ble deretter brukt som indikator på

narkotikamisbruk, og i en figur ble det vist hvordan narkotikamisbruket hadde samme utviklingsmønster som en annen faktor. Korrelasjonen mellom utviklingen i denne andre faktoren og utviklingen i narkotikamisbruket var på 0,91. Det viste seg imidlertid at denne andre kurven som var høyt korrelert med narkotikamisbruk inneholdt data om variasjoner i magnetiske felt på solens overflate. Det er selvsagt utvilsomt at solflekkaktivitet ikke har noen som helst kausal sammenheng med narkotikamisbruk, og Skog (2004:325-326) forklarer den høye korrelasjonen med at begge dataseriene er sterkt økende i den aktuelle tidsperioden.

3.4.2. Autokorrelasjon og filtrering

Når det gjelder tidsseriedata finnes det et forhold som man må ta hensyn til i tillegg til de som man må passe på når man analyserer tverrsnittsdata. I tverrsnittdata kan en korrelasjon mellom A og B oppstå på tre ulike måter. For det første kan A være årsak til B. For det annet kan B være årsak til A. Og for det tredje kan det finnes en tredje variabel C som er årsak til både A og B. Når man så skal analysere tidsseriedata, må man også ta hensyn til et fjerde punkt, nemlig at A og B kan være korrelert kun fordi begge utvikler seg systematisk over tid, selv om de ikke er kausalt avhengige av hverandre. Skog (2004:325) gir her et eksempel på en korrelasjon mellom nedgang i henholdsvis fertilitet og antall storker i Danmark. I tillegg ble det vist et lignende eksempel under punkt 3.4.1 om korrelasjonen mellom narkotikamisbruk og solflekkaktivitet. Forklaringen på at man kan få slike resultater uten at variablene henger sammen kausalt, er å finne i det faktum at forutsetningen om uavhengighet i restleddene ofte ikke er oppfylt i tidsseriedata. I den foreliggende undersøkelsen vil det i restleddet ligge alle andre årsaker til tyverier enn inntekt, priser, arbeidsmarked og konsum, som kan endre seg systematisk over tid. Slike systematiske endringer over tid kalles autokorrelasjon, og når man studerer en variabls autokorrelasjon så ser man i realiteten på denne variabelens korrelasjon med senere verdier av seg selv (Skog 2004:328-337). Variablene som blir brukt i denne undersøkelsen vil bli sjekket for autokorrelasjon for å kunne oppdage eventuelle systematiske endringer i de aktuelle tidsperiodene.

For å håndtere utfordringen med trender og autokorrelasjon når man skal teste kausale hypoteser, kan man ved hjelp av filtrering fjerne de langsiktige trendene i datamaterialet, før man så kjører en analyse på de filtrerte dataseriene. Filtrering i denne sammenhengen betyr at man går fra å analysere de opprinnelige tyveriseriene til å analysere de årlige endringene i

tyveriseriene. På denne måten kan man for eksempel oppdage at to dataserier, hvor den ene har økende trender og den andre har synkende trender, fra år til år faktisk stiger og synker samtidig. Hvis en analyse blir utført på de ordinære dataene vil man finne en negativ sammenheng. Samtidig som en analyse av de samme, men filtrerte, dataene vil vise at sammenhengen mellom de samme variablene er positiv. Med andre ord kan man studere detaljene i endringene over en tidsperiode, og ikke kun den generelle utviklingen over tid (Skog 2004). Som eksempel er det i datasettet som blir brukt i denne oppgaven 215,70 personer dømt for tyverier i aldersgruppen 15-59 år i året 1870, mens dette antallet er sunket til 204,54 i 1871. Den årlige endringen er altså -35,41.

Ved filtrering er det imidlertid viktig å være klar over at mye av variansen i datamaterialet samtidig blir fjernet. Med mindre varians blir det også vanskeligere å påvise reelle sammenhenger, og faren for såkalt type 2 feil er ganske stor. For å unngå type 2 feil bør tidsseriene som blir analysert være relativt lange, avhengig av hvor sterke sammenhenger det er snakk om (Skog 2004:341). Skog (1993) hevder også at filtrering kan føre til at kausale sammenhenger av substansiell betydning kan vise seg å være statistisk insignifikante etter at filtreringsprosessen er gjennomført på dataene (Skog 1993: 189-193). Tidsseriene som blir brukt i denne undersøkelsen er, av ulike grunner som det er redegjort for tidligere, relativt korte. I perioden 1870-1912 er det 43 observasjonsenheter og i perioden 1959-1983 er det 25 observasjonsenheter. På den annen side kan det også være trender igjen i tidsserien etter at filtreringsprosessen er gjennomført. I et slikt tilfelle vil man kunne observere at tidsserien utvikler seg som en "random walk"-serie, noe som betyr at høye verdier blir fulgt av nye høye verdier og omvendt at lave verdier blir fulgt av nye lave verdier (Skog 2004: 330-331).

3.4.3. Tidsforskjøvet effekt av økonomiske indikatorer

Ved å bruke tall over personer dømt for tyverier, kan det være at hensyn må tas til det faktum at en person kan bli dømt for et tyveri som ble utført for ett år eller lenger siden. Ved å se på krysskorrelasjonene mellom de ulike variablene kan man avdekke om man har å gjøre med en simultan prosess, eller om det er tidsforskjøvede effekter av for eksempel de økonomiske indikatorer på antall personer dømt for tyveri. Dersom prosessen er simultan vil det for eksempel kun være en korrelasjon mellom tyverier og lønn på lag 0. Mens det ved time lag

også vil være korrelasjoner på andre lags, enten på positive eller negative lags alt ettersom virkningen kommer først eller er tidsforskjøvet (Bye 2004:6).

3.5. Utfordringer og begrensninger ved tidsserieanalysen

3.5.1. Lovendringer og statistiske endringer

Forholdet mellom faktisk og anmeldt kriminalitet er i følge Sarnecki (2003) veldig skjevt fordelt, ved at det bare er en liten del av alle lovbrudd som blir anmeldt, samtidig som en god del av disse anmeldte forholdene viser seg å ikke være lovbrudd (Sarnecki 2003). Det er bred enighet om at kriminalstatistikken ikke gjenspeiler kriminalitetens faktiske nivå. Men, samtidig ser denne situasjonen helt annerledes ut når man endrer fokuset fra kriminalitetsnivå til kriminalitetstrender. På denne måten kan man se på kriminalitetsutviklingen uten å vite hvilke faktiske nivåer kriminaliteten ligger på, under den forutsetning at disse trendene ikke er skapt av lovendringer eller statistiske endringer (von Hofer 1998). Det vil i denne oppgaven bli tatt hensyn til om utviklingstrekk når det gjelder tyverier og økonomiske indikatorer kan ha sin opprinnelse i lovendringer eller endret praksis når det gjelder registrering av data.

Kriminalitetens langsiktige utvikling er av stor interesse siden slik kunnskap gir mulighet til å relatere endringer i kriminaliteten til endringer i andre samfunnsforhold. Hypotesene som blir utviklet kan bli brukt til å foreslå tiltak for å minske kriminaliteten eller begrense økningen i den. Man kan også utvikle prognoser for fremtiden til hjelp for ressursplanlegging innen rettsvesen og andre sektorer for reaksjoner på forbrytelser (Sarnecki 2003). Det vil ikke i denne undersøkelsen være et mål å kunne predikere eller utvikle prognoser for fremtiden om hvordan utbredelsen av tyverier vil utvikle seg. Selv om dette kanskje kan være en mulig utfordring for andre kommende undersøkelser av sammenhengen mellom tyverier og økonomiske indikatorer over tid.

Definisjoner av kriminelle handlinger endres over tid ved at noen handlinger kriminaliseres, mens andre avkriminaliseres. For eksempel har lovbrudd som parkeringsforseelser blitt avkriminalisert. Og naskeri ble i 1972 omkriminalisert fra forbrytelse til forseelse. I tillegg begynte det samtidig med den markerte økningen i registrerte tyverier i 1968 også en økning i innbetalinger på tyveriforsikringer (Falck 1984). Og kanskje er det slik at folk ikke bryr seg så mye om å anmelde mindre alvorlige forbrytelser, fordi det er en tendens til at politiet

prioriterer de grove forbrytelsene heller enn de simple? Eller fordi de vet at det ikke er noe å få igjen på forsikringen, fordi egenandelen er høyere enn verdien på det som har blitt stjålet? Kanskje tenker folk flest at det er så liten sjanse for at sykkeltyveriet skal bli oppklart, og at forsikringsbeløpet de eventuelt får utbetalt er så lite, at de velger å ikke anmelde tyveriet til politiet. Det skal ikke gåes grundig inn på denne refleksjonen her, for det er som sagt den registrerte kriminaliteten i form av offisiell statistikk over antall personer dømt for tyveri og antall etterforskede tyverier som skal analyseres i denne studien av forholdet mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i to tidsperioder. Likevel er en kort presisering her på sin plass. Antall etterforskede tyverier er selvsagt ikke det samme som antall tyverier som faktisk blir begått, og antall personer som blir dømt for tyverier representerer i tillegg kun en brøkdel av de tyveriene som faktisk blir etterforsket. Det er altså god grunn til å tro at mørketallene når det gjelder antall tyverier som faktisk blir begått er store.

3.5.2. Mikro-makro problematikken

Cohen og Felson (1979:592) kritiserer forsøkene til både Bonger (1912) og Durkheim (1951, 1966) på å linke sammen kriminalitetsratene og den økonomiske tilstanden i et samfunn for å ikke være helt vellykkede. Det at resultatene deres er inkonsistente mener både Cohen og Felson (1979) og Mansfield, Gould og Namenwirth (1974: 463) er en indikasjon på at kriminalitetsnivået ikke henger systematisk sammen med et samfunns økonomiske tilstand.

På samfunnsnivå kan man spørre seg om hvilke mekanismer i samfunnet som gjør at kriminaliteten øker eller minsker, eller at visse grupper i samfunnet oftere defineres som kriminelle enn andre. På individnivå kan man så spørre om hvilke egenskaper hos individer som øker risikoen for å gjøre noe kriminelt, eller som gjør at deres lovbrudd blir registrert (Sarnecki 2003). I avvikssosiologien er det sentralt å forsøke å forklare både individers handlinger og samfunnsmessige forhold. Faktorer som gir mulige forklaringer på kriminalitet kan dels være av individuell art (mikrofenomen) og dels av samfunnsmessig art (makrofenomen). Når man forklarer samfunnsforhold forsøker man ofte å avdekke hvordan et samfunnsmessig forhold springer ut av samhandlingen mellom ulike sosiale aktører (Skog 2006:77). I tillegg hevder Bengtsson og Ohlsson (1985:309-326) i sin studie av dødelighet og endringer i levekår at en lønnsindeks i tillegg til å gi informasjon om de som mottar lønn,

også forteller noe om samfunnet generelt. På denne måten kan en persons kriminelle handlinger enten bli forklart av individuelle kjennetegn som for eksempel liten evne til utsatt behovstilfredsstillelse, eller av egenskaper ved samfunnet som for eksempel at risikoen for at lovbruddet skal bli oppdaget er liten. Med andre ord kan et mikrofenomen forklares av forhold både på mikro- og makro nivå. Samtidig kan fenomener på makronivå kan forklares både av egenskaper ved individer og av egenskaper ved samfunnet. For eksempel vil tyverier kunne hevdes å være et samfunnsfenomen både på individnivå og samfunnsnivå, på den måten at det er en person som bestemmer seg for å utføre tyveriet, samtidig som tyverihandlingen også kan ha en del av sin forklaring i samfunnsforhold som lønn, priser, arbeidsmarked og forbruk.

IV. Kapittel

Analyser av tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen, 1870-1912

4.1. Innledning

Dette første analysekapittelet innledes med en kort beskrivelse av det norske samfunnet i perioden 1870-1912, fordi det i denne typen analyse som strekker seg over en tidsperiode over flere år er relevant med noe generell informasjon om hendelser som preget den perioden som skal analyseres med fokus på forholdet mellom tyveriutvikling og økonomisk utvikling. For det første var det slik at omtrent 500 000 nordmenn utvandret i perioden 1850-1900. Denne utvandringen skjedde sannsynligvis ofte på grunn av vanskelige økonomiske forhold og en tro blant folk på bedre tider i Amerika.

Samtidig med denne utvandringen begynte Norge å gå gjennom en industrialiseringsprosess, med påfølgende økt produksjon på grunn av utvikling av effektive maskiner i fabrikkene. Oppsvingen i den internasjonale handelen tidlig i 1870-årene førte til en økning i privatkonsumet i Norge på rundt 20-25 prosent, mens det i slutten av dette tiåret skjedde en rask nedgang i konsumet. Skipsfarten i landet hadde en glansperiode helt til dampskipene overtok fra 1880-årene. I siste halvdel av 1800-tallet kom telefon, telegraf og post, og det skjedde en mekanisering av landbruket med påfølgende mer effektiv produksjon av varer. Bøndene fikk et større overskudd av produkter og begynte å selge mer av disse. Når det gjaldt norsk fiskeeksport ble denne mangedoblet i perioden 1850-1900. På begynnelsen av 1900-tallet var Norge preget av en relativ stabil kjøpekraft, og en ny økonomisk vekstperiode varte frem til utbruddet av 1.verdenskrig i 1914 (Skog 1986, Danielsen m.fl. 1992, Nærbøvik 1999).

Når det gjelder oppbyggingen av dette kapittelet blir det i punkt 4.2 utført analyser av den generelle tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i Norge i perioden 1870-1912. Det blir også utført analyser av forholdet mellom den årlige endringsutviklingen i tyverier og den årlige endringsutviklingen i de økonomiske indikatorene i samme periode. Som tidligere nevnt er det i denne analysedelen antall personer dømt for tyveri som indikerer

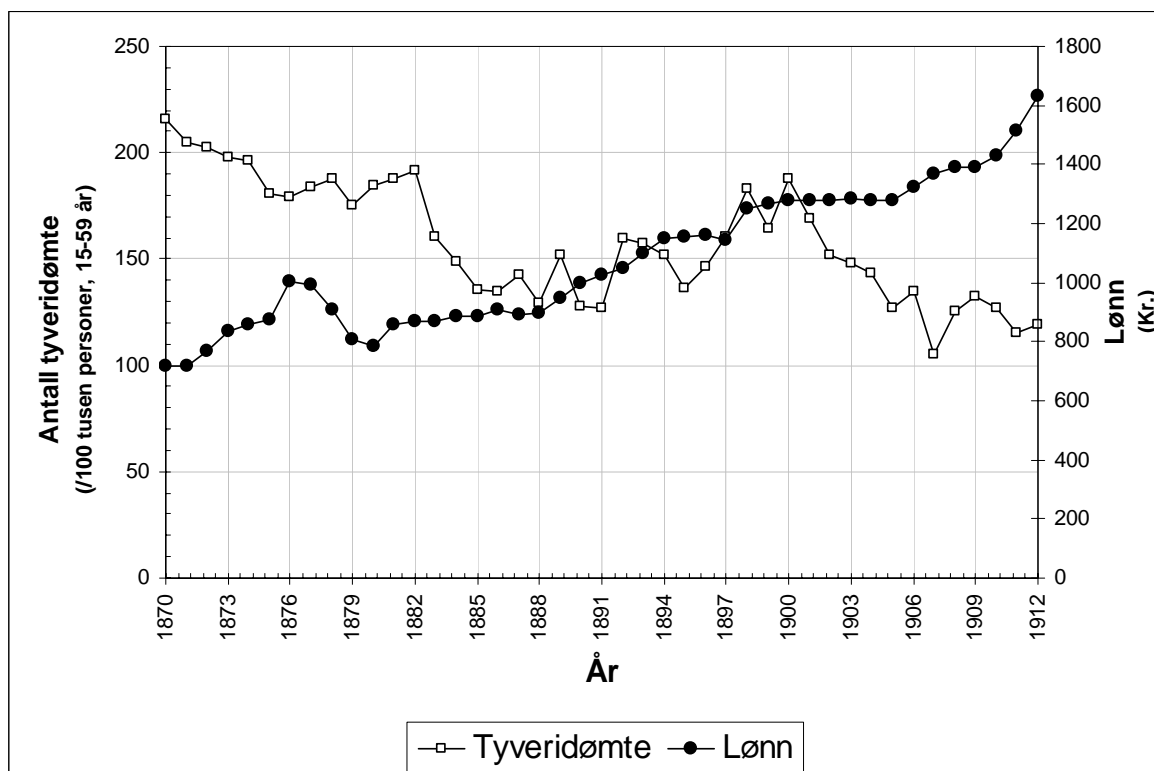
tyveriutviklingen, mens ulike økonomiske indikatorer som lønn og matvarepriser blir brukt som indikatorer på den økonomiske utviklingen. Styrken på eventuelle sammenhenger mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen blir testet ved hjelp av Pearsons korrelasjonskoeffisient. Denne korrelasjonskoeffisienten varierer mellom - 1 og + 1, der 0 betyr at det ikke er noen korrelasjon og 1 betyr enten en perfekt positiv eller negativ korrelasjon. Det blir også ved hjelp av krysskorrelasjonsanalyser sjekket om det er noen tidsforskjøvede effekter av de økonomiske indikatorene på tyverier, som i så fall må tas hensyn til i videre analyser. I punkt 4.3 oppsummeres funnene fra analysene av den generelle utviklingen og den årlige endringsutviklingen i tyverier og økonomiske indikatorer i perioden 1870-1912.

4.2. Analyser av tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen, 1870-1912

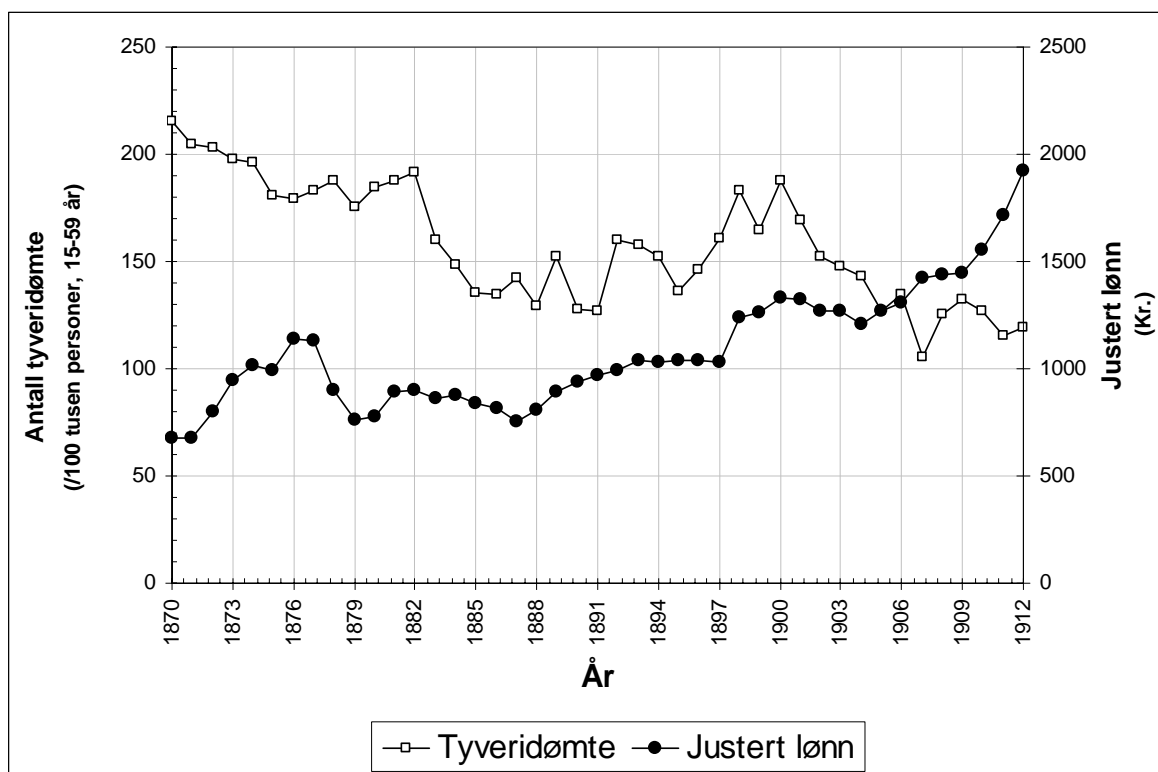
Denne første analysedelen av oppgaven blir innledet med deskriptiv statistikk i form av sekvensdiagrammer over tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i tidsperioden. Diagrammene fremstiller tyverivariabelen sammen med de ulike økonomiske indikatorene. Tyveriserien og seriene for de økonomiske indikatorene vil deretter bli sjekket for autokorrelasjon, noe som betyr at eventuelle systematiske endringer i antall tyverier eller i de økonomiske indikatorene vil bli avdekket. Korrelasjonskoeffisienter mellom tyverivariabelen og variablene for økonomiske indikatorer vil så bli beregnet for å kunne avdekke styrken på eventuelle kausale sammenhenger mellom den generelle tyveriutviklingen og den generelle økonomiske utviklingen i tidsperioden. Deretter vil det bli utført en filtrering på variablene, slik at endringsutviklingen i tyverier og endringsutviklingen i de økonomiske indikatorene kan analyseres. De filtrerte tidsseriene vil etter denne prosessen representere de årlige endringene i henholdsvis tyverier og økonomiske indikatorer i tidsperioden. Og den følgende analysen av tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen vil derfor endre fokus fra sammenhengene mellom tidsseriens generelle utvikling til sammenhengene mellom de årlige endringene i tyveriutviklingen og de årlige endringene i den økonomiske utviklingen i perioden. Korrelasjonskoeffisienter vil bli beregnet mellom endringsutviklingen i tyverier og endringsutviklingen i de økonomiske indikatorene, på samme måte som for den generelle utviklingen i tyverier og økonomiske indikatorer. Ved hjelp av krysskorrelasjoner blir det til slutt i denne delen av oppgaven undersøkt om det er noen tidsforskjøvet effekt av de

økonomiske indikatorene på antall tyveridømte. Dersom det viser seg å være tilfelle at de økonomiske indikatorene har noen effekt på antall personer dømt for tyveri i senere år, og ikke kun samme år, vil dette bli tatt hensyn til i analysen.

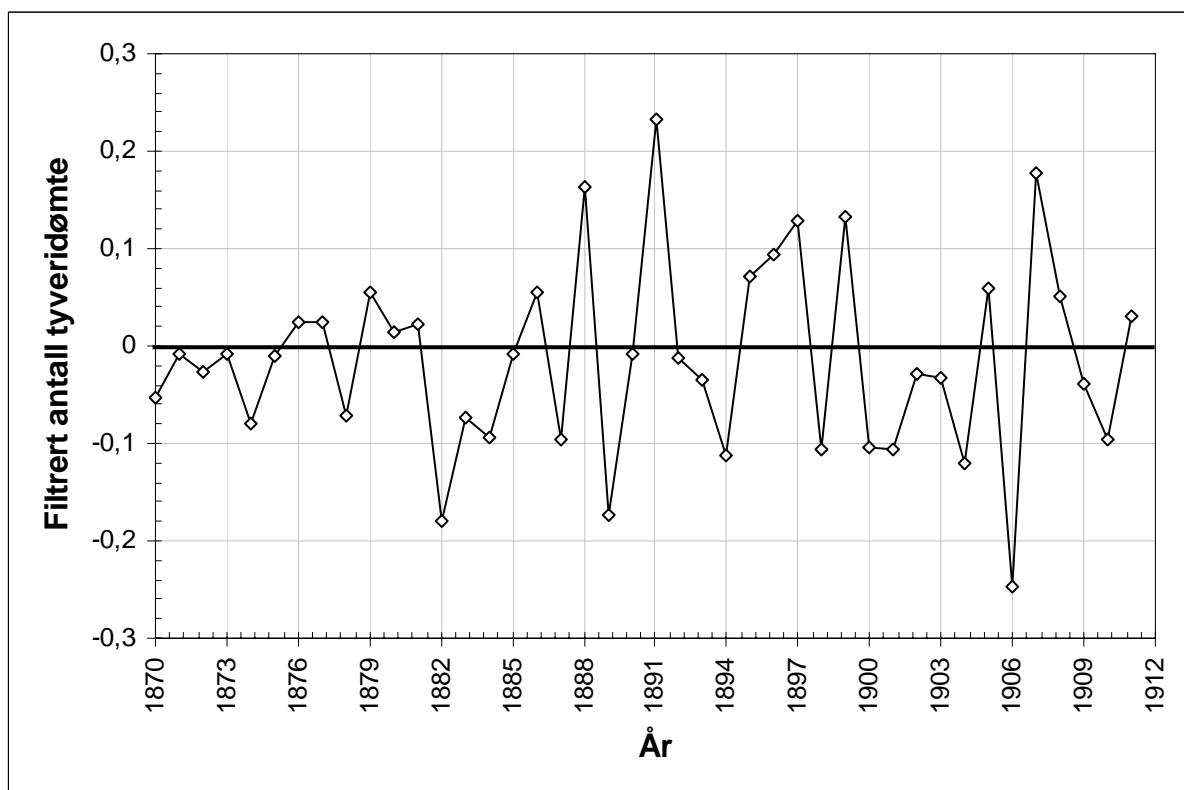
4.2.1. Analyser av tyveriutviklingen og lønnsutviklingen

Figur 15: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 15-59 år og lønn, 1870-1912

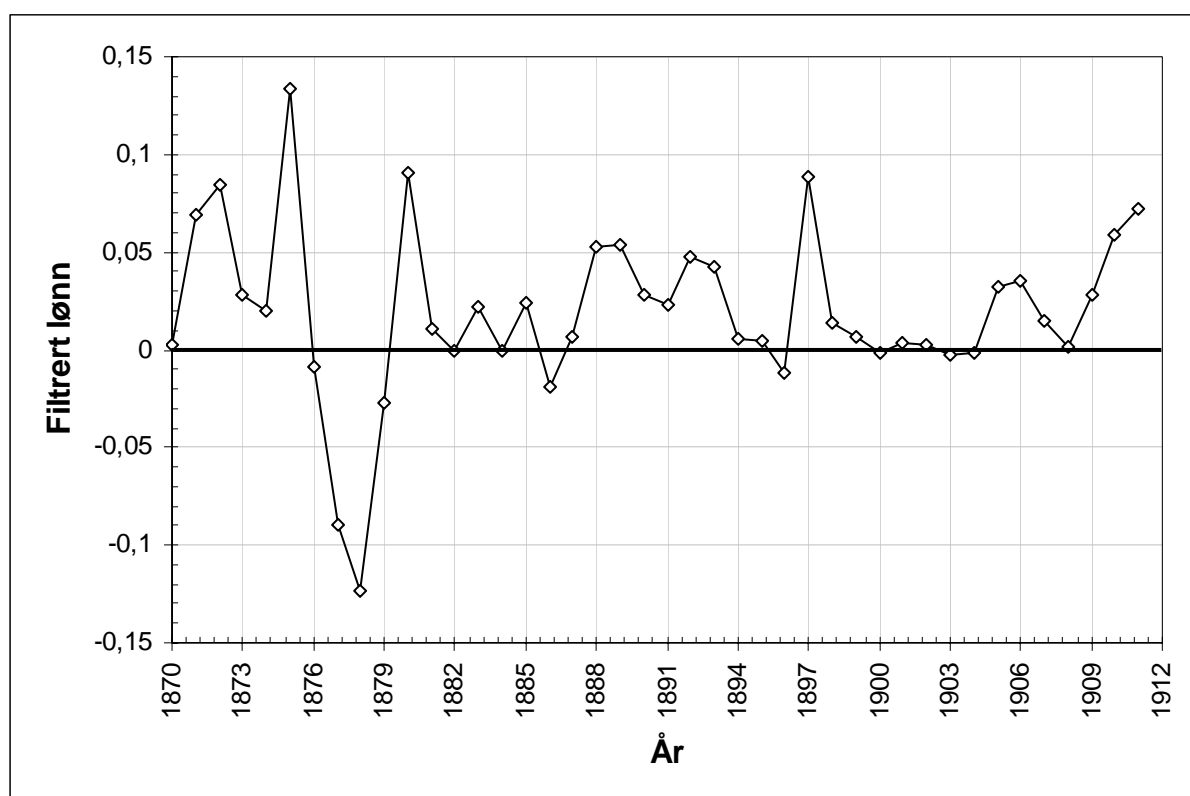

Figur 16: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 15-59 år og justert lønn, 1870-1912

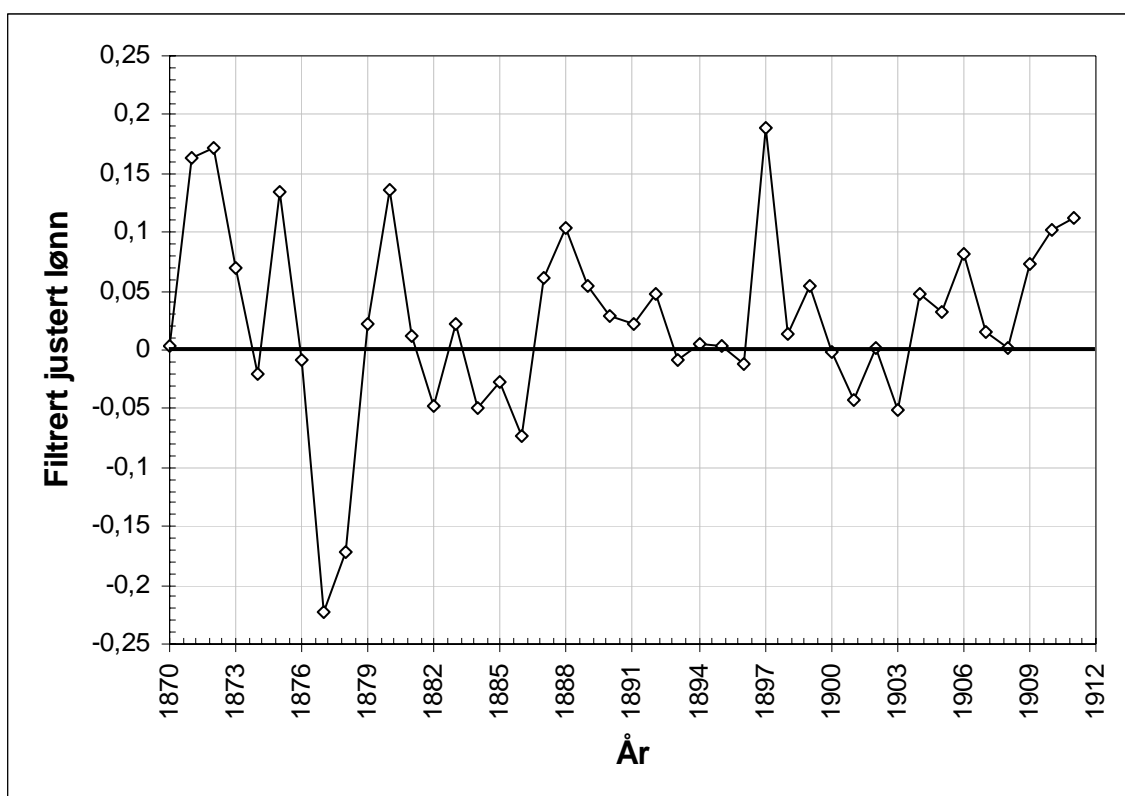

Figur 17: Endringsutvikling i antall personer dømt for tyveri, 1870-1912

I figur 15 og figur 16 vises den generelle utviklingen i antall personer dømt for tyveri sammen med den generelle utviklingen i henholdsvis lønn og justert lønn i perioden 1870-1912. I figur 16 er lønnen imidlertid justert i forhold til inflasjonen i tidsperioden. Generelt ser det ut til at tyveriutviklingen har en generelt synkende trend og at lønnsutviklingen har en økende trend i hele tidsperioden. Jo høyere lønnen blir, desto færre personer ser det ut til at blir dømt for tyverier i denne perioden. Det er imidlertid en liten økning i tyveriserien fra 1891 til 1900, i tillegg til at begge lønnsvariablene ser ut til å ha noen utflatninger i lønnsutviklingen underveis. Disse utflatningene sees best i den justerte lønnsvariabelen i forhold til den ordinære lønnsvariabelen. Spesielt peker årene 1877-1879, 1885-1887 og 1902-1904 seg ut her med en nedadgående lønnsutvikling. På grunn av relativt sterke oppadgående og nedadgående trender kan det være at en filtrering av dataene vil være nødvendig for å kunne avdekke en eventuell reell sammenheng mellom tyverier og lønn i perioden. Figur 17 viser at endringsutviklingen i tyverier ser ut til å være uten noen særlig autokorrelasjon, det vil si at utviklingen ikke tenderer mot å øke eller minske gjennom tidsperioden.

Figur 18: Endringsutvikling i lønn, 1870-1912

Figur 19: Endringsutvikling i justert lønn, 1870-1912

Endringsutviklingen i de to lønnsvariablene er vist i figur 18 og 19. De ser, i likhet med endringsutviklingen i tyverier i samme periode, også ut til å være relativt frie for autokorrelasjon. Imidlertid viser figurene en stor ”spiker” i årene 1875-1880. Denne ”spikeren” gjenspeiler den markerte økningen i lønnen fra 1875-1876 og den markerte nedgangen i lønnen fra 1876-1880. Dette resultatet kan trolig tilskrives en økonomisk oppsving i begynnelsen av dette tiåret og en økonomisk nedgang mot slutten av dette tiåret, som sannsynligvis virket inn på lønnen i disse årene. Dette utsagnet kan underbygges av at endringsutviklingen til konsumprisindeksen også inneholder en lignende ”spiker” i årene 1875-1880. Konsumprisindeksen blir imidlertid nærmere behandlet i avsnitt 4.2.2 sammen med prisutviklingen på matvarer.

En sjekk av tyveriseriens og de to lønsseriens autokorrelasjoner ble så utført for å kunne studere tyverivariabelens og lønnsvariablenes korrelasjoner med senere verdier av seg selv, det vil si eventuelle systematiske tidsendringer. Dette resultatet viste at tyveriserien hadde en autokorrelasjon på 0,79, mens lønsseriens og den justerte lønsseriens autokorrelasjoner var på henholdsvis 0,89 og 0,82. Disse tre autokorrelasjonene er høye og indikerer at høye verdier både i tyveriserien og i lønsseriene tenderer til å bli fulgt av nye høye verdier. Etter filtrering

hadde tyveriserien ikke lenger noen signifikante autokorrelasjoner. Lønn hadde etter filtrering en autokorrelasjon på 0,32 på lag 1 som var signifikant på 5 prosentsnivå. Med andre ord hadde filtreringen ikke fjernet absolutt all autokorrelasjon. Men det faktum at autokorrelasjonen ikke var særlig høy gjør at det er rimelig å anta at denne autokorrelasjonen ikke utgjør noe problem i de videre analysene. Samme autokorrelasjonsresultat gjaldt i tillegg for den filtrerte og justerte lønnsvariabelen.

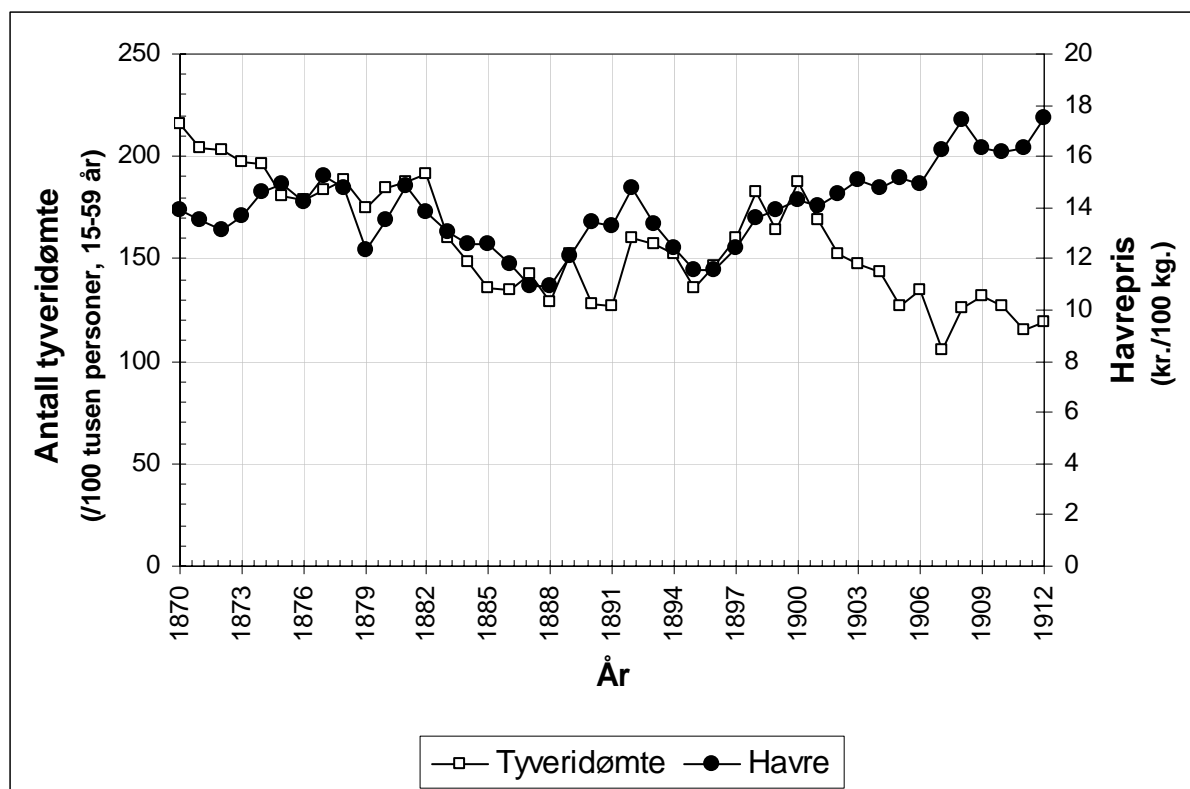
Når det gjelder sammenhengen mellom den generelle tyveriutviklingen og den generelle lønnsutviklingen i perioden var det en signifikant korrelasjonskoeffisient på -0,52 mellom antall personer dømt for tyveri og justert lønn. Mellom antall personer dømt for tyveri og lønn var den samme korrelasjonskoeffisienten på -0,64. Siden den justerte lønnen tar hensyn til inflasjonen i tidsperioden, betyr sannsynligvis dette resultatet at det er korrelasjonen mellom justert lønn og tyverier som er den mest reliable. Videre betyr denne korrelasjonen i dette tilfellet at en økning i lønnen henger sammen med en nedgang i antall personer dømt for tyveri. Dette observerte resultatet stemmer overens med det forventede resultatet om en negativ sammenheng mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i perioden. Denne forventningen hadde som tidligere nevnt sin bakgrunn i tidligere undersøkelsers resultater og ulike teorier om sammenhengen mellom tyverier og økonomiske indikatorer. Figurene 15 og 16 som viste utviklingen i antall personer dømt for tyveri sammen med henholdsvis lønn og justert lønn bidro også, i tillegg til de teoretisk baserte forventningene, til en forventning om å observere en negativ korrelasjon mellom tyveriutviklingen og lønnsutviklingen i tidsperioden 1870-1912.

Etter filtrering var det en korrelasjon mellom endringsutviklingen i antall personer dømt for tyveri og endringsutviklingen i lønn på 0,09, men denne korrelasjonskoeffisienten var imidlertid ikke statistisk signifikant. Korrelasjonskoeffisienten etter filtrering mellom endringsutviklingen i antall personer dømt for tyveri og endringsutviklingen i den justerte lønnsvariabelen var på 0,14 og var heller ikke statistisk signifikant.

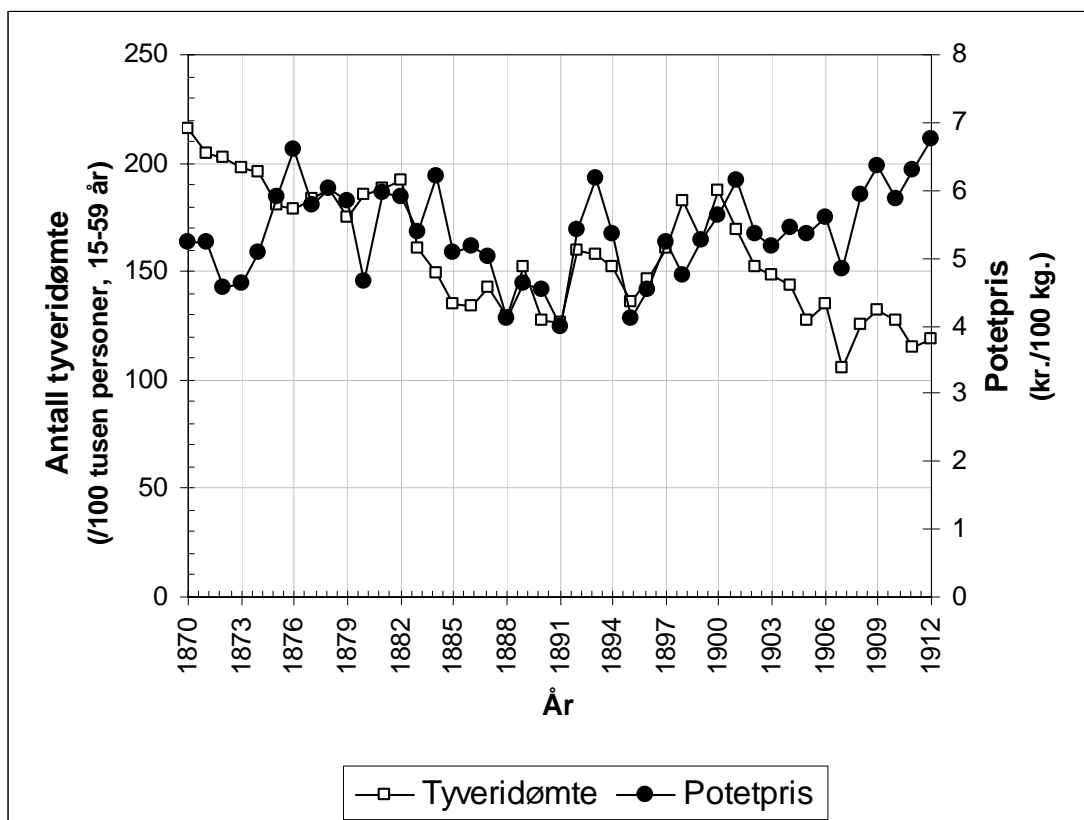
En krysskorrelasjon på filtrerte data mellom antall personer dømt for tyverier og henholdsvis lønn og justert lønn ble utført for å sjekke om det var noen tidsforskjøvet effekt av lønn eller justert lønn på tyverier i tidsperioden. Det vil si at det ble sjekket om det kunne være slik at lønnen ett bestemt år har effekt på antall personer dømt for tyveri året etter eller senere år. Det ble ikke påvist noen tidsforsinket effekt av verken lønn eller justert lønn på tyverier. Det ser

dermed ut til at det ikke er sann at økningen i lønn ett bestemt år vil ha effekt på antall personer dømt for tyveri det påfølgende året eller senere år i tidsperioden 1870-1912.

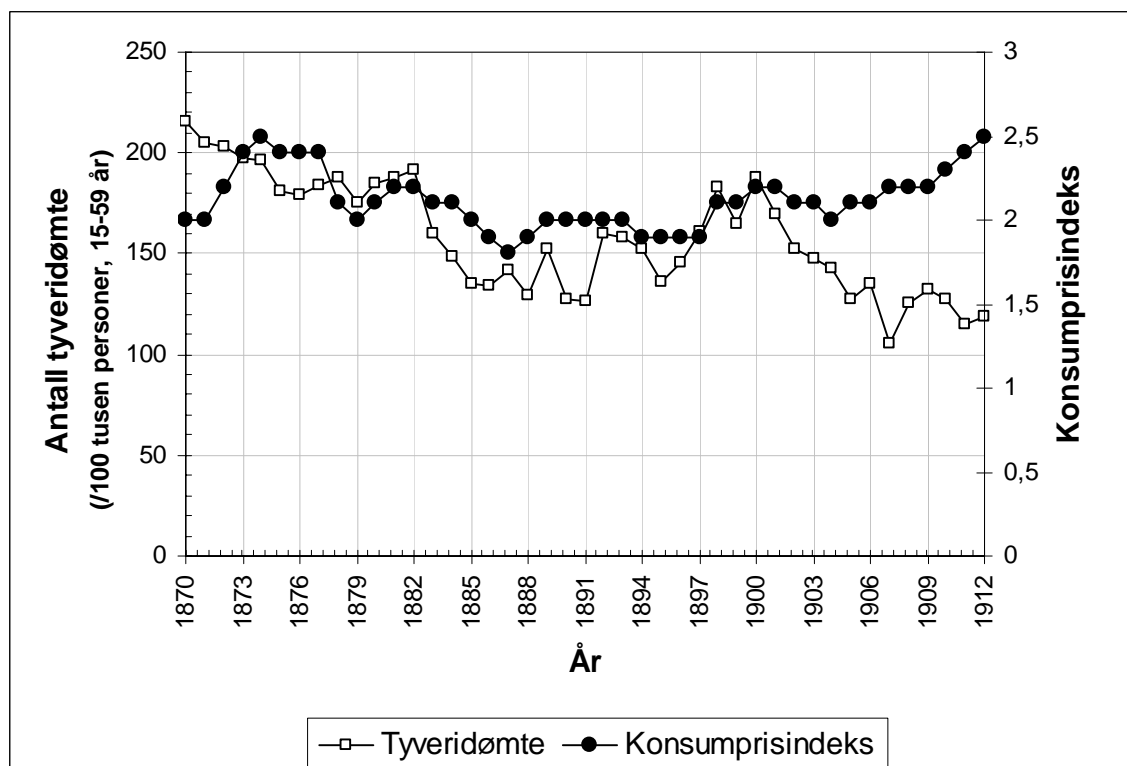
4.2.2. Analyser av tyveriutviklingen og utviklingen i matvarepriser

Figur 20: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 15-59 år og havrepreis i kr per 100 kg, 1870-1912

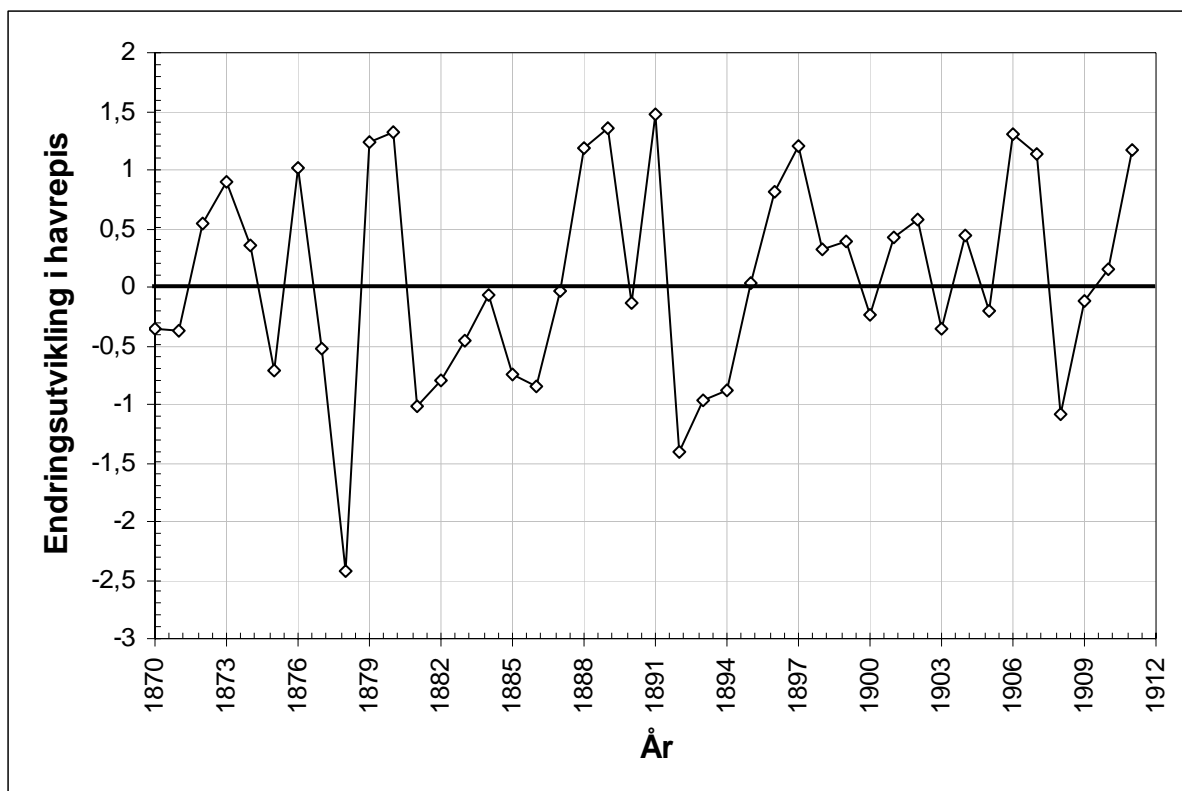
Figur 21: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 15-59 år og potetpris i kr per 100 kg, 1870-1912

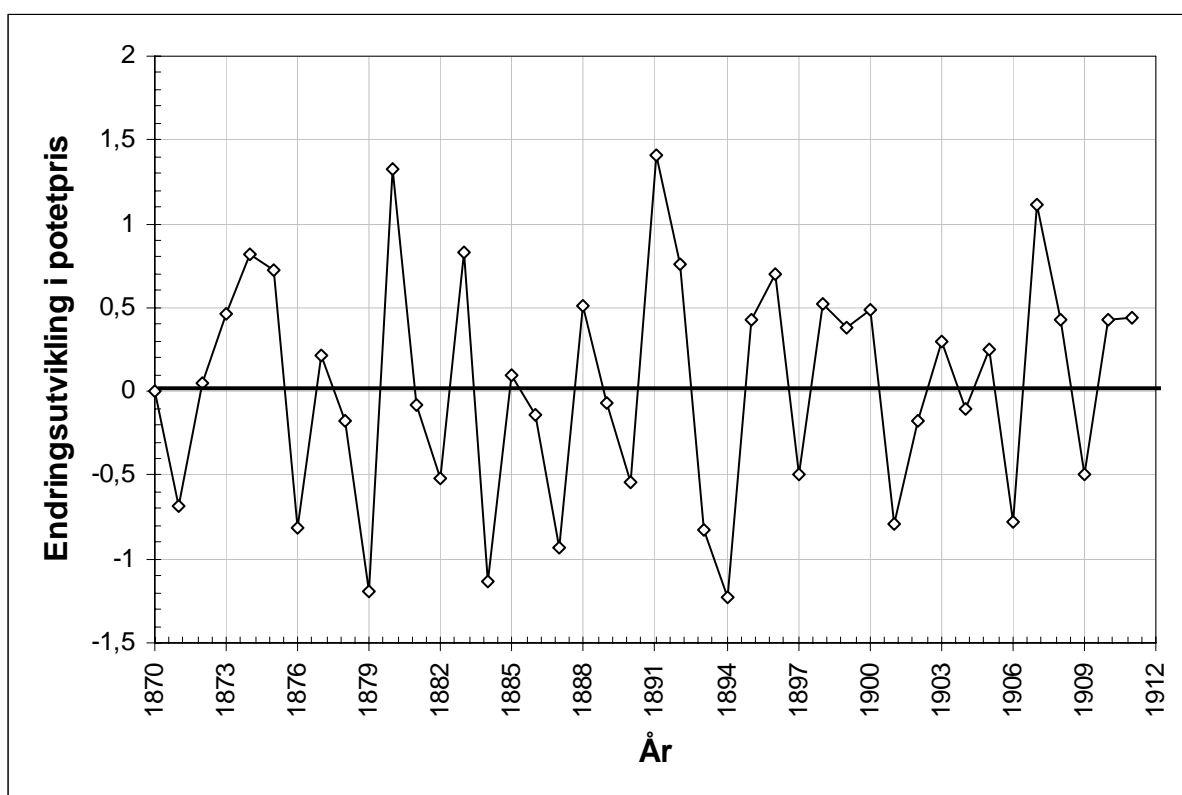
Figur 22: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 15-59 år og konsumprisindeksen, 1870-1912

Utviklingen av tyverier og henholdsvis havrepris og potetpris i perioden 1870-1912 er vist i figur 20 og 21. Her ser man at både antall personer dømt for tyveri og havreprisen generelt synker frem til 1891, da både antall tyveridømte og havreprisen øker frem til 1901. Resten av perioden stiger havreprisen, mens tyveriraten på sin side synker. Potetprisen ser ut til å utvikle seg tilnærmet likt som havreprisen. Utviklingen i både havrepris og potetpris ser med andre ord ut til å følge den nedadgående trenden i tyverier frem til 1891 og den oppadgående trenden frem til 1901. Deretter fortsetter både havreprisen og potetprisen den oppadgående trenden, mens tyverier fortsetter den nedadgående trenden. Disse observasjonene forteller at det ser ut til at de to matvareprisene har en positiv sammenheng med antall tyveridømte frem til 1901 og en negativ sammenheng i resten av perioden. Kanskje betyr dette at det var de fattigste som etter en dårlig avling stjal for å få mat på bordet, men at man etter 1901 ikke lenger var like avhengige av avlingene for å overleve og derfor hadde tyveriraten en nedadgående utvikling mens både havreprisen og potetprisen hadde en økende utvikling i resten av perioden.

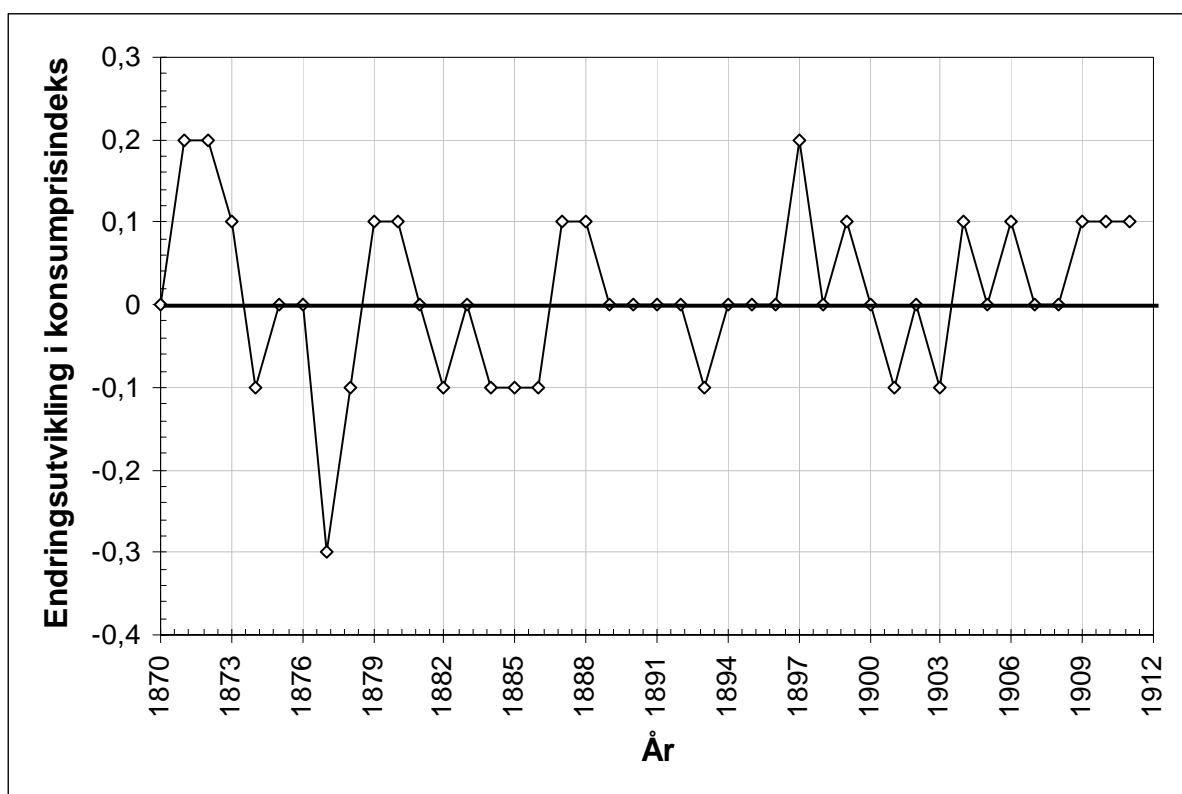
I figur 22 vises tyveriutviklingen i forhold til utviklingen i konsumprisindeksen i samme tidsperiode. Formålet med konsumprisindeksen er som tidligere nevnt å måle den faktiske prisutviklingen når det gjelder varer og tjenester, som for eksempel i dette tilfellet mat. Konsumprisindeksen ser ut til å ha en nedadgående trend frem til 1897 og deretter en oppadgående trend i resten av perioden. På bakgrunn av innsiseringen av denne figuren med utviklingsseriene i tyverier og konsumprisindeksen, er det ikke noen videre forventning om at disse to variablene har noen sterk statistisk sammenheng. Basert på tidligere undersøkelser og teorier om tyverier og økonomisk tilstand, var forventningen her å finne en positiv sammenheng mellom tyverier og matvarepriser. Begrunnelsen for denne forventningen var mer spesifisert at det i denne tidsperioden kunne være at høyere priser på mat førte til flere tyverier fordi folk samtidig med de økte prisene ikke fikk noen økt inntekt som kunne kompensere for de økte matutgiftene.

Figur 23: Endringsutvikling i havrepris, 1870-1912

Figur 24: Endringsutvikling i potetpris, 1870-1912

Figur 25: Endringsutvikling i konsumprisindeksen, 1870-1912

Endringsutviklingen i havrepreis er vist i figur 23. Denne tidsserien viser seg å inneholde en ”spiker” i perioden 1876-1879, men ellers ser den ut til å variere usystematisk. Potetprisens endringsutvikling i figur 24 ser ut til å variere helt usystematisk og uten ”spikere”. Ellers ser endringsutviklingen til konsumprisindeksen i figur 25 også ut til å variere usystematisk, med unntak av en markert ”spiker” som viser seg i årene 1875-1880.

En sjekk for å kunne påvise eventuelle autokorrelasjoner i havreprisserien og potetprisserien viste at havreprisen hadde en autokorrelasjon på 0,79, mens potetprisens autokorrelasjon var på 0,51. Dette betyr at havreprisvariabelen har ganske høye korrelasjoner med senere verdier av seg selv, mens de samme typene korrelasjoner ikke er fullt så høye for potetprisvariabelen. Dette tyder på at en filtrering av potetprisvariabelen kan bli ”for sterk” i den forstand at det kan være vanskelig å påvise reelle sammenhenger med tyverier på grunn av liten varians i potetprisserien. Et slikt utfall vil i så fall ikke være like sannsynlig med hensyn til en eventuell sammenheng mellom havrepris og tyverier. Videre hadde konsumprisindeksen en autokorrelasjonskoeffisient på 0,78. Etter filtrering ble autokorrelasjonene i havreprisserien og potetprisserien sjekket på nytt. Resultatet viste at havreprisen ikke lenger hadde noen

signifikante autokorrelasjonsverdier, og i tillegg var det samme resultatet var gjeldende for både potetprisen og konsumprisindeksen i tidsperioden.

Resultatene av analysene viste at det var en korrelasjonskoeffisient på $-0,16$ mellom den generelle utviklingen i tyverier og den generelle utviklingen i havrepris i perioden, men denne korrelasjonskoeffisienten var imidlertid ikke statistisk signifikant. Mellom den generelle utviklingen i tyverier og den generelle utviklingen i potetpris var den samme korrelasjonskoeffisienten $-0,05$, og heller ikke denne korrelasjonskoeffisienten var statistisk signifikant. Ingen statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient mellom tyverier og konsumprisindeksen ble påvist. Etter filtrering viste resultatet en signifikant korrelasjon på 5 prosentsnivå mellom antall personer dømt for tyveri og havrepris på $0,35$. Mellom tyveridømte og potetpris på filtrerte data viste resultatet en insignifikant korrelasjon på $0,05$. Ingen signifikant korrelasjon ble etter filtrering påvist mellom tyverier og konsumprisindeksen. Som tidligere nevnt var det en forventning om å finne en positiv sammenheng mellom utviklingen i tyverier og matvarepriser i tidsperioden. Det observerte resultatet ser ikke ut til å samsvare med forventet resultat når det gjelder den generelle tyveriutviklingen og den generelle utviklingen i matvarepriser. På den annen side så samsvarer det observerte resultatet med det forventede resultatet når det gjelder forholdet mellom endringsutviklingen i tyverier og endringsutviklingen i havreprisen, da resultatet viste en statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient mellom disse. Det ble også undersøkt om det var noen tidsforskjøvet effekt av utviklingen i matvarepriser på utviklingen i tyverier. Det ble ikke funnet noen slik effekter i perioden 1870-1912.

Sekvensdiagrammet i figur 20 viste utviklingen i tyverier og havrepris i perioden 1870-1912. Det så ut som om antall tyveridømte sank kraftig fra 1878-1879. Muligens kan overgangen fra å bruke *"Tabell XI. Opgave, som viser, med hvilke Straffe de i Aaret 1870-1878 ved civile og combinerede Retter for de forskjellige Arter av Tyveri straffældte Personer have været anseede"* i årene 1870-1878 til å bruke *"Tabell XIV og XV. Beskaffenheden af de i 1879-1882 for de forskjellige Slags Tyvsforbrydelser samt for Naskeri (Straffel.22-14) ilagte Straffe"* i 1879 ha en innvirkning her.

4.3. Oppsummering av resultatene av analysene av personer dømt for tyveri og økonomiske indikatorer, 1870-1912

	Dømte	Lønn	Justert lønn	KPI	Havrepris	Potetpris
Dømte	1	- 0,64**	- 0,52**	0,18	-0,16	-0,05

** Korr. er sig. på 0,01 nivå

Tabell 6: Korrelasjoner mellom dømte og økonomiske indikatorer

	Dømte	Lønn	Justert lønn	KPI	Havrepris	Potetpris
Dømte	1	0,09	0,14	0,13	0,35*	0,05

* Korr. er sig. på 0,05 nivå

Tabell 7: Korrelasjoner mellom dømte og økonomiske indikatorer, differensiert

I dette kapittelet av oppgaven har utviklingen i personer dømt for tyveri i perioden 1870-1912 blitt studert i forhold til utviklingen i de økonomiske indikatorene i samme tidsperiode. Korrelasjonskoeffisientene mellom tyverivariabelen og henholdsvis lønn og matvarepriser har blitt beregnet både mellom den generelle utviklingen i tyveridømte og den generelle utviklingen i de økonomiske indikatorene, og mellom de årlige endringene i antall tyveridømte og de årlige endringene i de økonomiske indikatorene i samme tidsperiode. Autokorrelasjoner har blitt sjekket, og til slutt har det ved hjelp av krysskorrelasjoner blitt sjekket om det var noen tidsforskjøvede effekter av de økonomiske indikatorene på antall personer dømt for tyveri i perioden 1870-1912.

Den generelle utviklingen i antall personer dømt for tyveri var nedadgående i perioden 1870-1912, med unntak av en liten økning fra 1891 til 1900. Som tabell 6 ovenfor viser, viste resultatene av analysene at det var to statistisk signifikante korrelasjoner mellom den generelle utviklingen i tyverier og den generelle utviklingen i de økonomiske indikatorene i tidsperioden 1870-1912. Disse to signifikante korrelasjonene var negative og ble funnet mellom antall tyveridømte og henholdsvis lønn og justert lønn. De to negative korrelasjonene var på 0,64 og 0,52, med andre ord relativt markerte og ikke uten betydning. Etter differensiering viste analyseresultatene, som vist i tabell 7, at det var en positiv korrelasjon mellom endringsutviklingen i antall tyveridømte og endringsutviklingen i havrepris på 0,35. Denne korrelasjonen var signifikant på 5 prosentsnivå. Selv om dette resultatet ikke viser noen spesielt sterk korrelasjon mellom den årlige endringsutviklingen i antall tyveridømte og

den årlige endringsutviklingen i havreprisen i tidsperioden, vil resultatet bli tolket som at det i hvert fall ser ut til å være en sammenheng av betydning mellom de to variablene. Det er interessant å se at det ikke ble funnet noen sammenheng mellom tyveridømte og havreprisen når det var den generelle utviklingen i de to tidsseriene som ble analysert, samtidig som en ikke ubetydelig sammenheng kom til syne når fokus ble endret til sammenligning av den årlige endringsutviklingen i henholdsvis antall tyveridømte og havrepris i tidsperioden.

På den annen side er det også et interessant resultat at de statistisk signifikante og negative korrelasjonene mellom den generelle utviklingen i tyveridømte og den generelle utviklingen i begge lønnsvariablene er blitt redusert til henholdsvis 0,09 og 0,14 etter differensiering, se tabell 7. I tillegg er ikke disse korrelasjonene lenger signifikante heller. Dette resultatet tyder på at den sammenhengen som så ut til å være tilstede, basert på diagrammene over tidsseriens forløp og korrelasjonskoeffisienten mellom variablene, mest sannsynlig kom til syne på grunn av sammenfallende trender mellom de ulike tidsseriene. Det kan også være en mulighet at filtreringen har fjernet så mye av variansen i dataene slik at en faktisk eksisterende sammenheng ikke blir påvist. Muligvis kan det være slik at tidsseriens relativt korte lengde, i dette tilfellet 43 observasjoner, også har ført til at en faktisk eksisterende sammenheng mellom tyveriutviklingen og lønnsutviklingen ikke blir påvist etter at filtreringsprosessen er gjennomført.

Modellen for forholdet mellom antall personer dømt for tyveri og justert lønn i perioden 1870-1912 er:

$$\Delta \ln(TR_t) = \beta_1 \Delta \ln(JL_t) + \alpha_1$$

Her betyr Δ at variablene er differensierte, TR_t er tyveriraten (antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere i alderen 15-59 år) i et hvilket som helst år, JL_t er den justerte lønnen i et hvilket som helst år, $\beta_1 = 0,1397$ og $\alpha_1 = -0,0176$

V. Kapittel

Analyser av tyveridømte og økonomiske indikatorer i perioden 1959-1983

5.1. Innledning

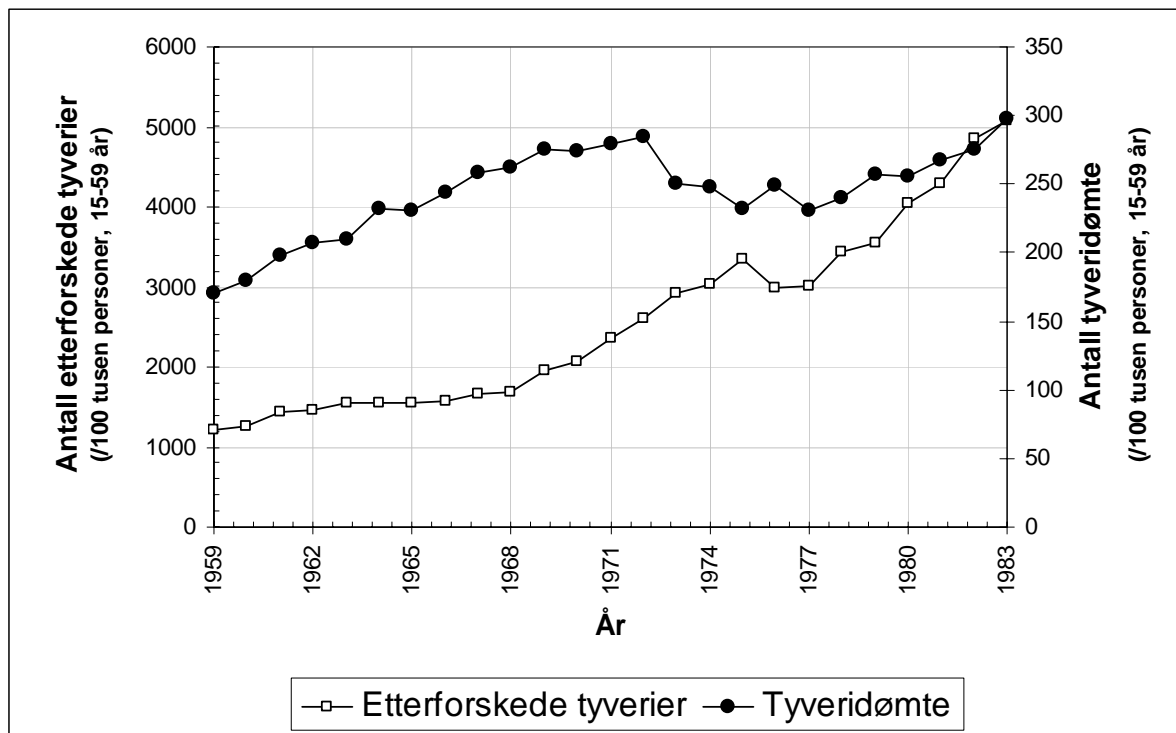
I dette kapittelet blir først den generelle utviklingen i de to tyverivariablene og den generelle utviklingen i de økonomiske indikatorene studert. Autokorrelasjoner blir sjekket og det blir utført krysskorrelasjoner for å avdekke eventuelle tidsforsinkede effekter som må tas hensyn til i de påfølgende bivariate analysene. Det blir utført korrelasjonsanalyser først på den generelle utviklingen i tyverier og økonomiske indikatorer, og deretter på endringsutviklingen i tyverier og økonomiske indikatorer i perioden 1959-1983. Målet vil også i denne analyseperioden, i likhet med i analyseperioden 1870-1912, være å studere utviklingen i antall personer dømt for tyveri og eventuelle sammenhenger mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i Norge i perioden 1959-1983.

Det vil nå bli gitt en kort beskrivelse av det norske samfunnet i 1950-1980-årene. 1950-årene i Norge var preget av flere kampanjer for økt produktivitet og hardt arbeid. Disse årene var også preget av en stabil økonomisk vekst og optimisme blant folk når det gjaldt fremtiden. Den økonomiske veksten var imidlertid mindre enn i både det forrige og det kommende tiåret. Ved inngangen til 1960-årene var det slutt på rasjonering, og forbruksvarer strømmet inn i butikkene. Generelt var dette tiåret industrien sin glanstid, noe som igjen la grunnlaget for velferdsstaten, og i 1966 ble folketrygden etablert. Definisjonen på Folketrygden er en ”samlet trygdeordning som har til formål å gi stønad ved sykdom, legemsfeil, svangerskap og fødsel, arbeidsløshet, alderdom, uførhet, enslig forsørgeransvar, dødsfall og tap av forsørger. Enhver som er bosatt i Norge, er trygdet etter loven. Folketrygden administreres sentralt av Rikstrygdeverket, lokalt av trygdekontorene, og finansieres av medlemsavgift, arbeidsgiveravgift og tilskudd fra staten”. I 1960-årene var det en sterk økonomisk vekst i landet, og politikken dreide det seg i stor grad om hvordan velstanden skulle fordeles. For de fleste var de grunnleggende behovene som nok mat, klær og et sted å bo nå dekket. Det ble nå snakk om et ”forbrukersamfunn” der man brukte penger på bil, TV-apparater og sydenreiser. Ting som altså tidligere ble sett på som luksus ble nå mer vanlig å bruke penger på. I 1970- og

80-årene vendte de økonomiske problemene tilbake med høy arbeidsledighet og ulike sosiale problemer. Den kraftige prisstigningen på olje i 1973 utløste i tillegg et internasjonalt konjunkturtilbakeslag og en nedgang i industriproduksjonen frem til begynnelsen av 1980-tallet. Under oljekrisa fikk imidlertid Norge et kraftig økonomisk oppsving, og fra 1974 til 1980 gjennomgikk Norge den største økonomiske veksten blant landene i Europa. For eksempel gikk lønningene i Norge kraftig opp etter 1973. I årene 1975 til 1977 slo den internasjonale økonomiske krisen inn i den norske økonomien, og i 1977 til 1981 ble det satt inn økonomiske krisetiltak av den norske regjeringen da de innså at vanskelighetene i den internasjonale økonomien ville bli langvarige. I denne tidsperioden ble det økt arbeidsledighet i Norge, og sosialhjelpstallene økte fra 33 000 i 1970 til nesten 150 000 i 1980-årene. I 1983 var det også over 70 000 arbeidsledige, samtidig som dette antallet fortsatte å øke utover i 1980-årene (Danielsen og Hovland i Danielsen m.fl. 1992, Furre 1999).

5.2. Analyser av tyveriutviklingen, 1959-1983

5.2.1. Personer dømt for tyveri og etterforskede tyverier

Figur 26: Antall tyveridømte per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983

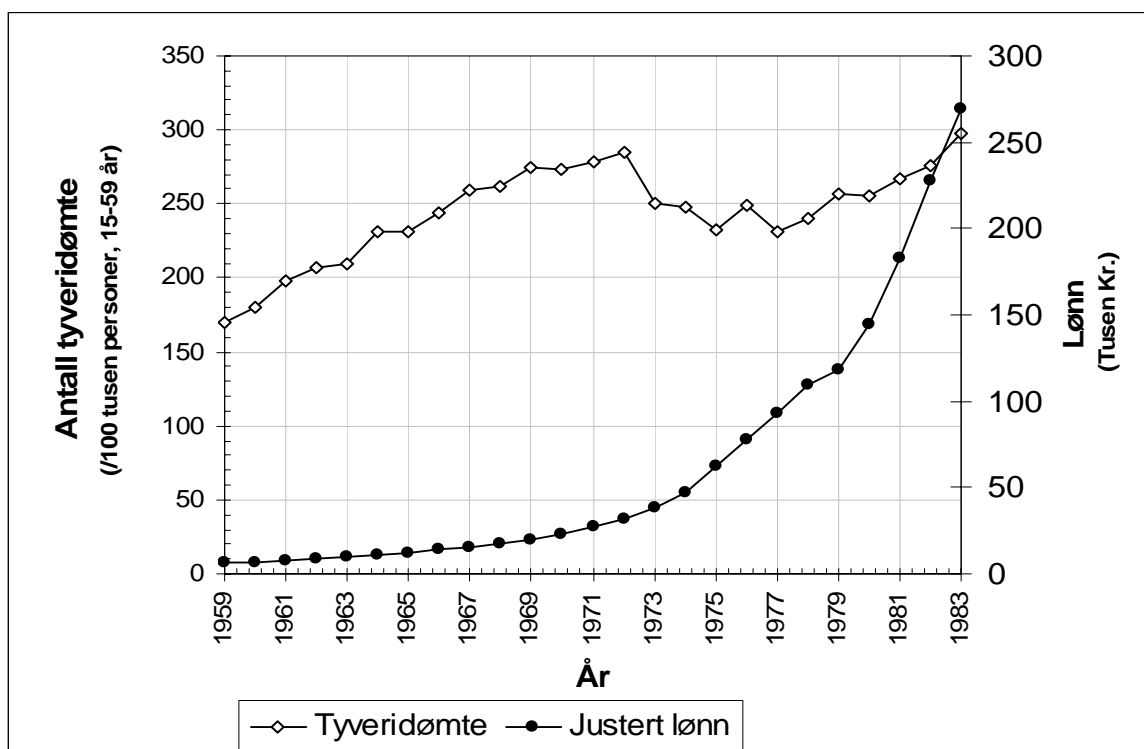
Først studeres den generelle utviklingen i antall personer dømt for tyveri og den generelle utviklingen i antall etterforskede tyverier i perioden 1959-1983. Figur 26 viser at de to grafene for henholdsvis antall tyveridømte og antall etterforskede tyverier generelt utvikler seg i den samme økende retningen. Det er imidlertid en nedgang i antall personer dømt for tyveri fra 1972 til 1975. Samtidig med en økning i antall tyveridømte i årene 1975 til 1976 sees en nedgang i antall etterforskede tyverier. Når det gjelder etterforskede tyverier øker disse frem til 1975, og deretter sees en liten nedgang frem til 1977, før antallet igjen øker frem til 1983. Antallet tyveridømte øker også fra 1977, og denne økningen fortsetter ut den aktuelle tidsperioden. Korrelasjonskoeffisienten mellom den generelle utviklingen i antall personer dømt for tyveri og den generelle utviklingen i antall etterforskede tyverier i perioden er statistisk signifikant og på 0,60. Korrelasjonskoeffisienten mellom endringsutviklingen i antall personer dømt for tyveri og endringsutviklingen i antall etterforskede tyverier samme tidsperiode er ikke statistisk signifikant.

En krysskorrelasjon ble også utført på de to tyverivariablene for å undersøke om det var noen tidsforskjøvet sammenheng mellom tyveridømte og etterforskede tyverier å ta hensyn til. Krysskorrelasjonen på lag 0 var på $-0,09$ og ikke signifikant. På høyere lags var det ingen signifikante krysskorrelasjoner. Krysskorrelasjonen for de differensierte variablene på lag 0 var ikke signifikant. Det var heller ikke her signifikante krysskorrelasjoner på høyere lags. Det ser dermed ut til at antallet etterforskede tyverier ett bestemt år ikke vil ha noen effekt på antall personer dømt for tyveri det påfølgende året eller senere år.

5.3. Analyser av utviklingen i personer dømt for tyveri og utviklingen i økonomiske indikatorer, 1959-1983

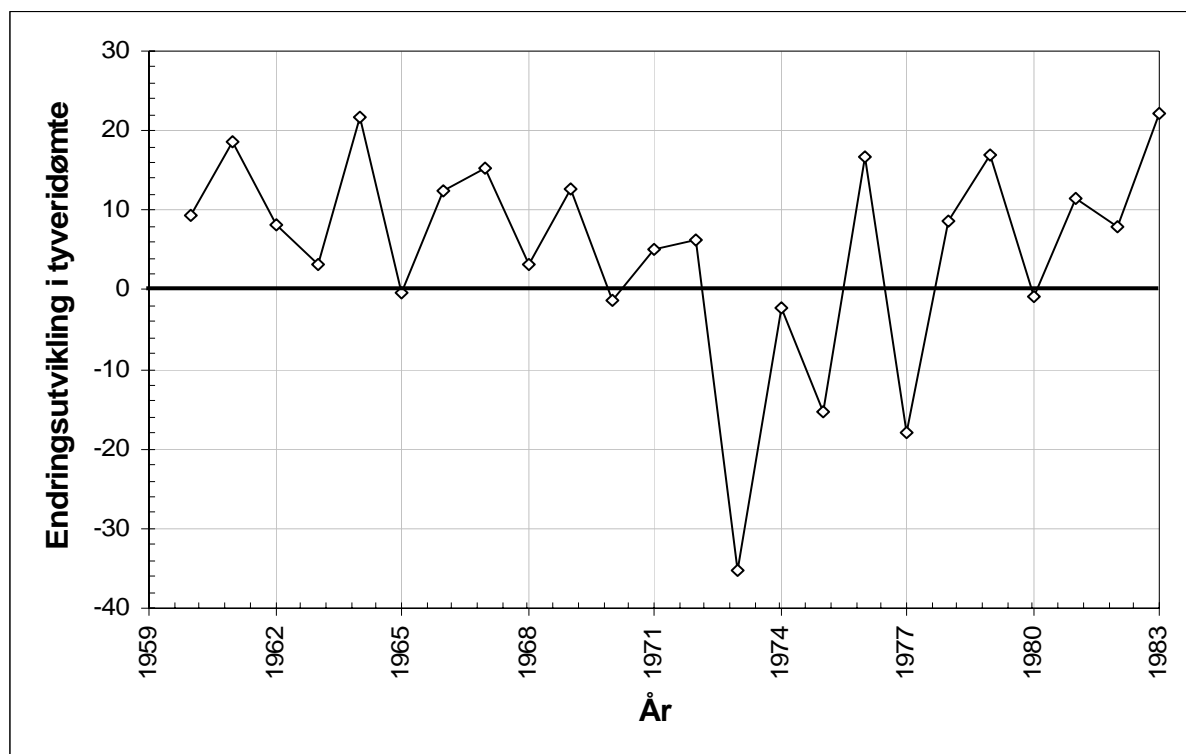
I denne delen av oppgaven blir korrelasjonene mellom variabelen personer dømt for tyveri og de økonomiske indikatorene studert. Under punkt 5.3.1-5.3.5 blir det gitt en gjennomgang av forholdet mellom tyveridømte og økonomiske indikatorer i tidsperioden 1959-1983. I punkt 5.3.6 blir det gitt en oppsummering av analyseresultatene fra punkt 5.3.1-5.3.5.

5.3.1. Personer dømt for tyveri og lønn

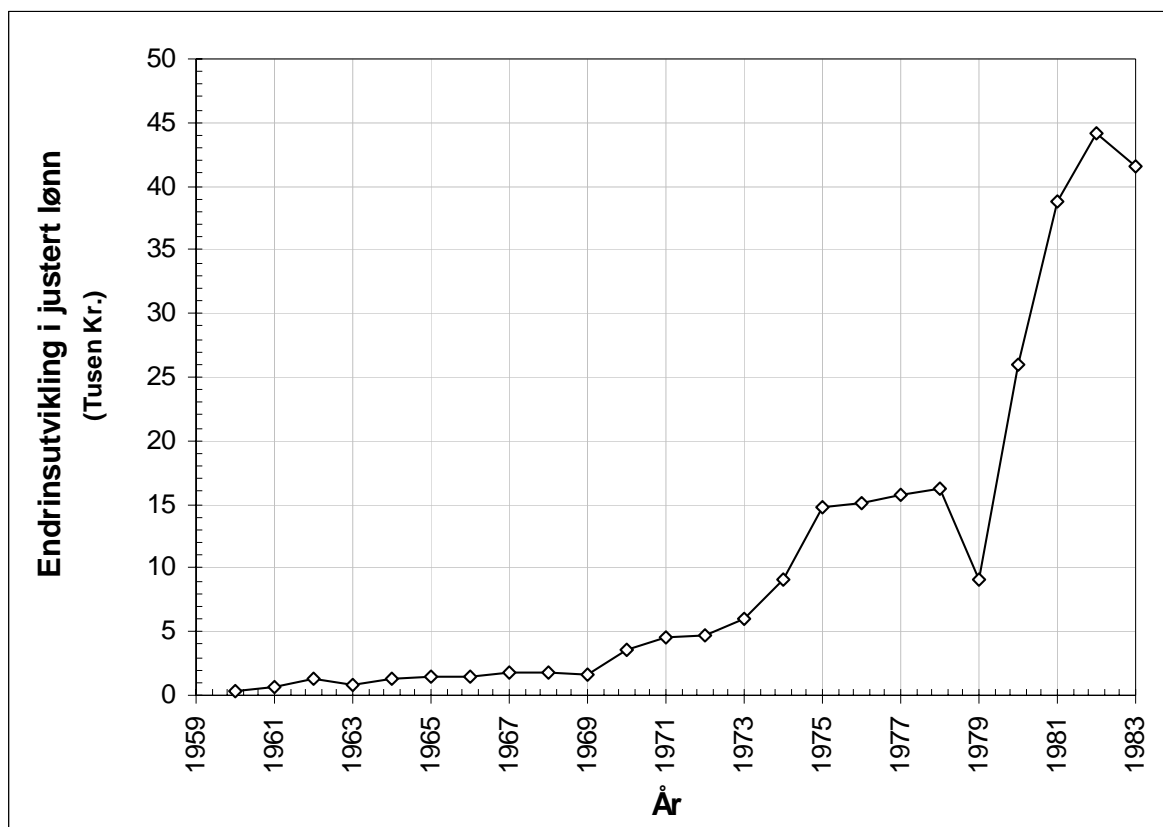

Figur 27: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere 15-59 år og justert lønn i kroner, 1959-1983

I figur 27 vises utviklingen i både antall personer dømt for tyveri og utviklingen i den justerte lønnsvariabelen, som på samme måte som den justerte lønnsvariabelen i perioden 1870-1912, tar hensyn til inflasjonen i perioden 1959-1983. Antallet tyveridømte øker frem til 1972 og går så litt ned frem til 1975. Deretter øker den frem til 1983 med unntak av en liten nedgang fra 1976 til 1977. Når det gjelder utviklingen i lønn i samme periode, viser figur 27 også at lønningene øker jevnt frem til 1973. Etter 1973 ser økningen i lønn ut til å være sterkere. Generelt viser grafene at det er relativt sterke oppadgående trender i begge tidsseriene, og med denne figuren over utviklingen i tyverier og lønn som grunnlag ser det intuitivt ut til at det er en positiv sammenheng mellom tyverier og lønn i perioden. Dette kan selvfølgelig kun skyldes de sammenfallende trendene, og en filtrering av dataene ser ut til å være nødvendig for å kunne avgjøre om en økning i lønn faktisk har en kausal sammenheng med en økning i antall tyveridømte i tidsperioden. Det faktum at antallet tyveridømte går noe ned i perioden 1972-1975, samtidig med at lønningene tar til å øke i et sterkere tempo fra 1973, skaper også en usikkerhet rundt denne tilsynelatende positive sammenhengen mellom tyverier og lønn i perioden 1959-1983.

Figur 28: Endringsutvikling i tyveridømte, 1959-1983

Figur 29: Endringsutvikling i justert lønn, 1959-1983

Endringsutviklingen i henholdsvis tyveridømte og justert lønn er vist i figurene 28 og 29. Etter filtrering av dataene ser det ut til at tyveriserien varierer usystematisk, samtidig som det er en stor ”spiker” i årene 1971-1973 som skiller seg ut. Denne ”spikeren” kan trolig ha en sammenheng med nedgangen i tyveridømte fra 1972-1975. Når det gjelder endringsutviklingen i lønn ser denne ut til å være av den typen Skog (2004:330-331) kaller en ”random walk”. Et resultat som følger naturlig av det faktum at lønnen generelt utvikler seg i en stadig økende retning gjennom denne tidsperioden.

Det ble videre utført analyser av tyveriseriens og lønnsseriens autokorrelasjoner. Resultatet av disse analysene viste at tyveriserien hadde en statistisk signifikant autokorrelasjon på 0,74, mens den justerte lønnsseriens autokorrelasjon var på 0,80. Dette betyr at i begge disse tidsseriene, og spesielt i lønnsserien, er det en klar tendens til at høye verdier blir fulgt av nye høye verdier, såkalt ”random walk”- utvikling. Etter filtrering av de to tidsseriene var det ikke lenger noen signifikant autokorrelasjon i tyveriserien, mens i lønnsserien var autokorrelasjonen fremdeles på 0,80.

Korrelasjonskoeffisienten mellom tyveridømte og justert lønn var her statistisk signifikant og på 0,51. Korrelasjonskoeffisienten mellom tyveridømte og den ordinære lønnsvariabelen, som ikke tar hensyn til inflasjonen i tidsperioden, var til sammenligning også statistisk signifikant og på 0,55. Korrelasjonskoeffisienten mellom den differensierte tyverivariabelen og den differensierte lønnsvariabelen var på - 0,11 og ikke signifikant. Dette betyr at den tilsynelatende og relativt sterke korrelasjonen mellom antall tyveridømte og lønn ikke lenger er tilstede når vi i stedet studerer sammenhengen mellom de årlige endringene i antall personer dømt for tyveri og de årlige endringene i lønn.

Det ble også ved hjelp av krysskorrelasjoner undersøkt om det kunne være slik at lønnen ett bestemt år har en effekt på antall personer dømt for tyverier året etter eller senere år. Det ble ikke påvist noen slik tidsforskjøvet effekt av lønn på tyveridømte i denne tidsperioden.

Det forventede resultatet basert på tidligere undersøkelser og teorier om tyveriutvikling og økonomisk utvikling var, som tidligere nevnt å finne en positiv sammenheng mellom tyverier og lønn. Dette forventede resultatet ble altså bekreftet av resultatet av analysen av den generelle utviklingen i henholdsvis tyveridømte og lønn. Det forventede resultatet om en positiv sammenheng mellom tyveridømte og lønn ble imidlertid ikke bekreftet av resultatet av analysen av endringsutviklingen i henholdsvis tyveridømte og lønn. De to ulike analysemetodene gir altså ulike resultater. Som tidligere nevnt ble det ikke tatt med noen lønnsvariabel for perioden 1950-1984 i den svenske undersøkelsen av tyverier og økonomisk utvikling utført av Norström (1988). Det kunne selvfølgelig vært interessant med en sammenligning av resultatene fra den foreliggende analysen og Norströms resultater dersom han hadde hatt med lønn som økonomisk indikator i sin analyse.

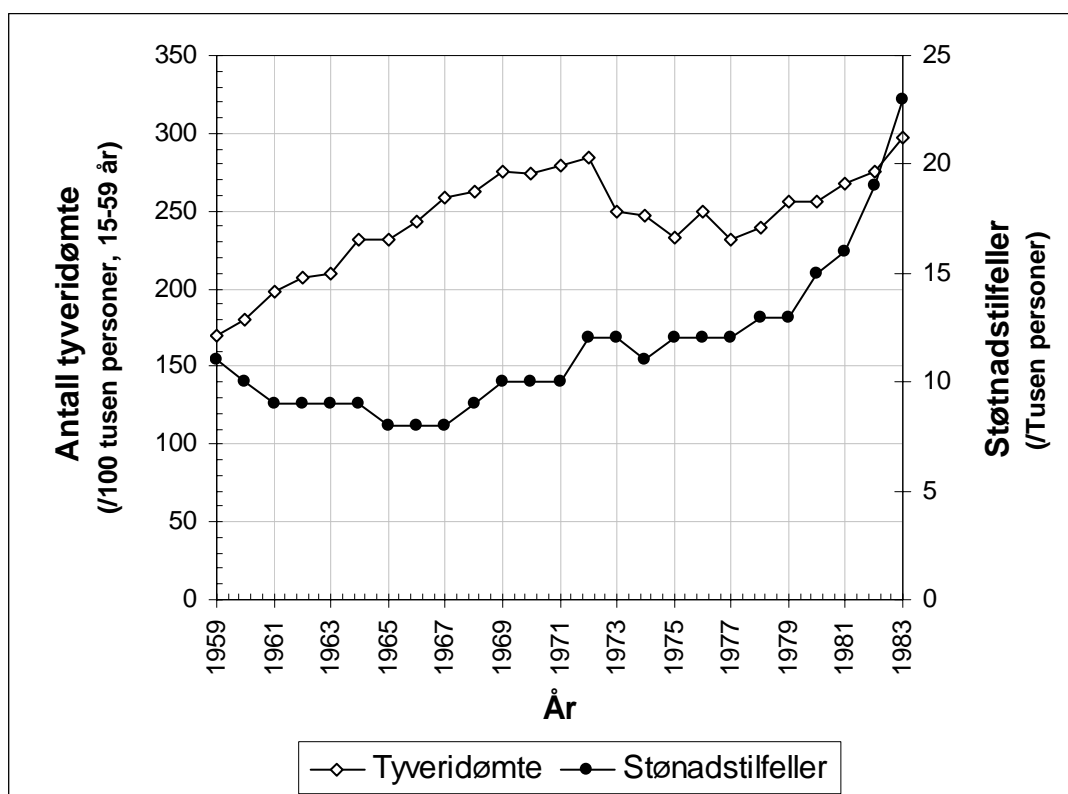
Tabell 8 viser tre modeller som fremstiller forholdet mellom antall personer dømt for tyveri og justert lønn i perioden 1959-1983. De tre modellene dekker tre lønnsspenn, da det ble funnet å være mest hensiktsmessig å fremstille forholdet mellom tyverier og lønn på denne måten fordi lønnsspennet er relativt stort.

Lønnsområde	Modeller for tyveridømte og lønn
0 – 30 000 kr.	$(TDR_t) = \beta_3(JL_t)^2 + \beta_4(JL_t) + \alpha_3$
31000 – 600 000 kr.	$(TDR_t) = \beta_5 \ln(JL_t) + \alpha_4$
61000 – 300 000 kr. +	$(TDR_t) = \beta_6 \ln(JL_t) + \alpha_5$

Tabell 8: Modeller for tyveridømte og lønn

TDR_t er raten for tyveridømte (antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere i alderen 15-59 år) i et hvilket som helst år, JL_t er justert lønn i et hvilket som helst år, $\beta_3 = -3,370E-07$, $\beta_4 = 1,619E-02$, $\beta_5 = -70,71$, $\beta_6 = 39,75$, $\alpha_3 = 85,31$, $\alpha_4 = 1009,1$, $\alpha_5 = -211,48$

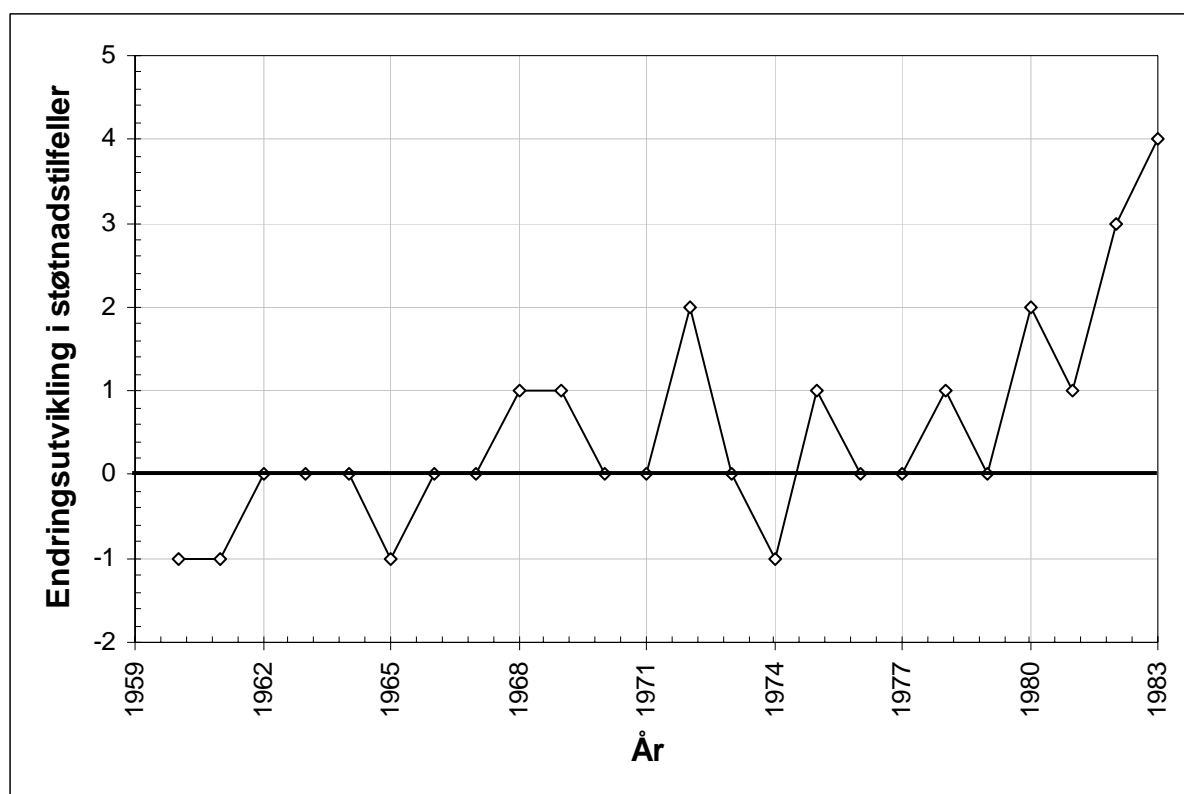
5.3.2. Personer dømt for tyveri og sosialstønader

Figur 30: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall stønadstilfeller per 1000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983

Av figur 30 kan man se at utviklingen både i antall personer dømt for tyveri og antall sosialstønader i perioden generelt er økende. Studerer man grafene nærmere ser man at antall stønader går ned fra 1959 til 1961. Deretter får serien en utflatning frem til 1967, etterfulgt av

en oppgang frem til 1969. Frem til 1971 holder antallet stønader seg på omtrent samme nivå. Så øker antallet stønader frem til 1983, med unntak av en liten nedgang fra 1973 til 1974. Endringsutviklingen i antall sosialstønadstilfeller sees i figur 31. Denne utviklingen ser ut til å variere relativt usystematisk, med unntak av en økende tendens fra 1978 og resten av tidsperioden som her blir analysert.

Figur 31: Endringsutvikling i sosialstønadstilfeller, 1959-1983

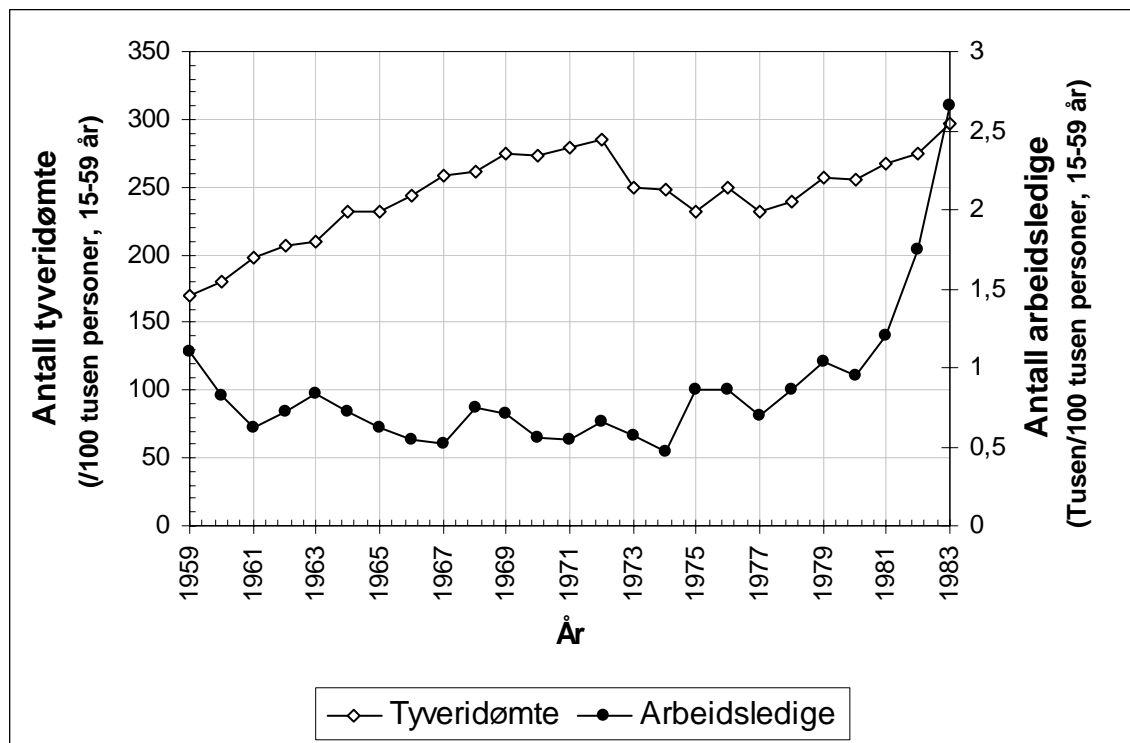
Stønadsserien ble sjekket for autokorrelasjoner. Resultatet viste en signifikant autokorrelasjon på 0,72. Etter filtrering viste resultatet en autokorrelasjon på 0,37, denne var imidlertid signifikant på 5 prosentsnivå. Dette resultatet tyder på at det fremdeles er noe autokorrelasjon igjen etter filtreringsprosessen. Muligens kan dette skyldes den relativt kraftige økningen i antall stønadstilfeller fra 1979. Dette utsagnet kan underbygges med at det i endringsutviklingen til stønadsvariabelen også var en halv ”spiker” som startet i 1979 og som fortsatte ut resten av tidsperioden.

Korrelasjonskoeffisienten mellom tyveridømte og stønader var på 0,47 og signifikant på 5 prosentsnivå. Forventningen på bakgrunn av tidligere undersøkelser og teorier var å finne en positiv sammenheng mellom utviklingen i tyveridømte og utviklingen i antall

sosialstønadstilfeller i perioden. Denne forventningen bunnet først og fremst i en antakelse om at det ikke var alle som fikk en del av de positive følgende av generelt gode økonomiske tider i etterkrigstidens Norge. For eksempel var det en del mennesker som stod utenfor arbeidsmarkedet, med de følger det medførte for enkeltpersoner og samfunnet som helhet. Blant annet fikk noen mennesker økonomisk støtte av staten, og det er rimelig å anta at de fikk dette på grunn av en løs tilknytning til arbeidsmarkedet. Korrelasjonskoeffisienten for de differensierte variablene var på 0,14, men var ikke signifikant. Altså, når man ser på detaljene, her de årlige endringene, viser analysen ingen signifikant korrelasjon mellom tyverivariabelen og stønadsvariabelen.

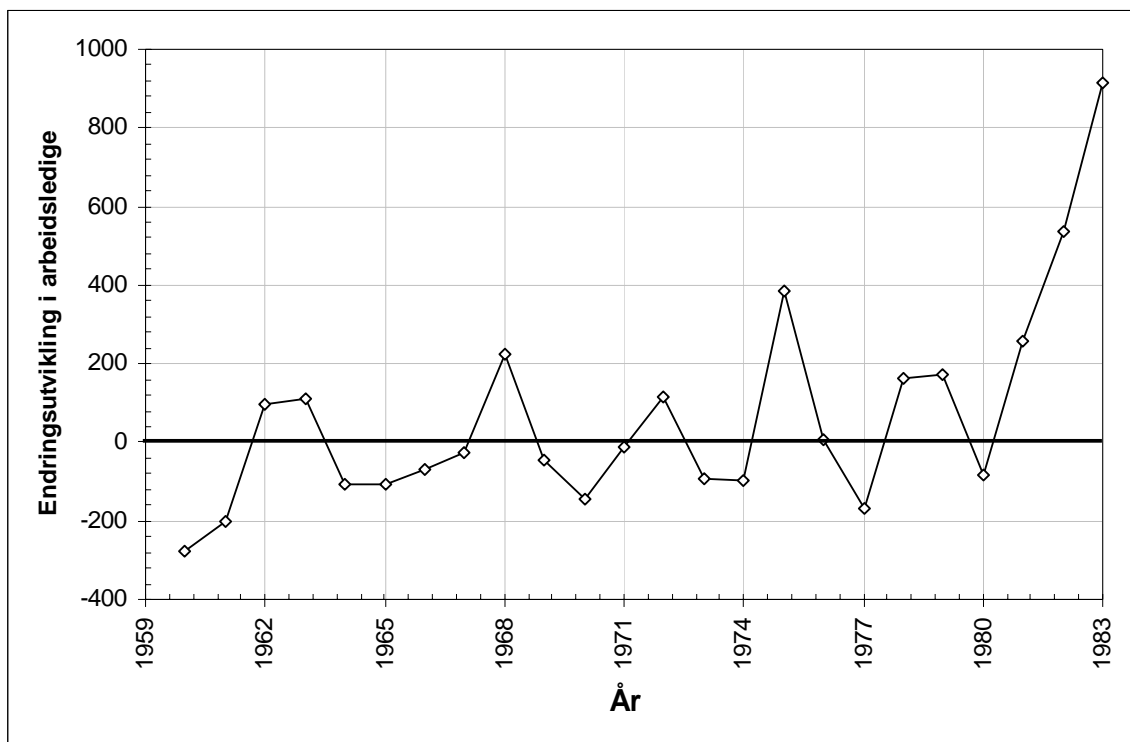
Krysskorrelasjonene mellom de differensierte variablene, som ble utført for å sjekke om det var noen tidsforskjøvet effekt av antall sosialstønadsmottakere på antall tyveridømte i tidsperioden, var ikke signifikante med ett unntak. På lag – 3 var det en statistisk signifikant krysskorrelasjon på – 0,41. Det ser dermed ut til at økningen i antall personer dømt for tyveri ett bestemt år vil ha effekt på antall sosialhjelpsmottakere tre år senere. Virkningen ser altså her ut til å komme før årsaken, slik at det ser ut til at det er antall tyveridømte som har en effekt på antall stønadstilfeller. Dette resultatet virker rimelig i den forstand at det å bli dømt for tyveri kan ha en effekt på andre forhold som hver for seg eller til sammen gjør det vanskelig å klare å forsørge seg selv uten offentlig støtte. Et eksempel på slike forhold kan være rusmisbruk. Kriminalstatistikken viser at det i etterkrigstidens Norge har det vært en sterk økning i narkotikaforbrytelser. Det kan også nevnes at narkotikaforbrytelser ble nevnt i kriminalstatistikken for første gang i 1968. Selv om det er klart at narkotikamisbruk har eksistert lenge før dette året, forteller det faktum at fenomenet blir brakt inn i kriminalstatistikken likevel at narkotika og konsekvenser av narkotikabruk da ble betraktet som et større samfunnsproblem.

5.3.3. Personer dømt for tyveri og arbeidsledige

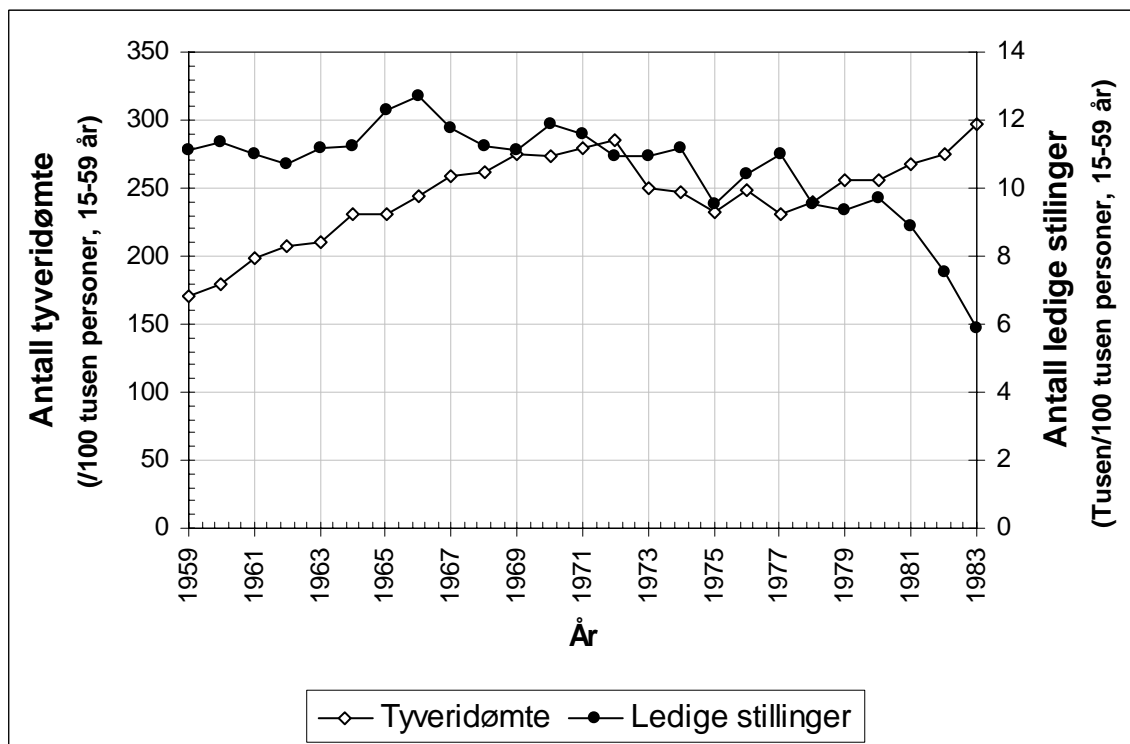
Figur 32: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall arbeidsledige per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983

Figur 32 viser utviklingen av personer dømt for tyveri og antall arbeidsledige i perioden 1959-1983. Man ser at antallet arbeidsledige varierer noe frem til 1977 da det skjer en ganske markert oppgang i antallet arbeidsledige som varer til 1983. Denne oppgangen skjer samtidig med at Norge begynner å bli påvirket av den internasjonale økonomiske krisen. Det er ingen signifikant korrelasjonskoeffisient mellom antall personer dømt for tyveri og antall arbeidsledige. Figur 33 viser at endringsutviklingen i antall arbeidsledige ser ut til å variere relativt usystematisk i hele perioden, med unntak av at en økende tendens ser ut til å være til stede fra 1980 og resten av perioden. Korrelasjonskoeffisienten for de differensierte variablene er på 0,28, men denne er imidlertid ikke statistisk signifikant. I tillegg er ikke krysskorrelasjonene mellom de differensierte variablene signifikante på noen lags, og det ser derfor ut til at det ikke er noen tidsforskjøvet effekt av arbeidsledigheten på tyveridømte i perioden.

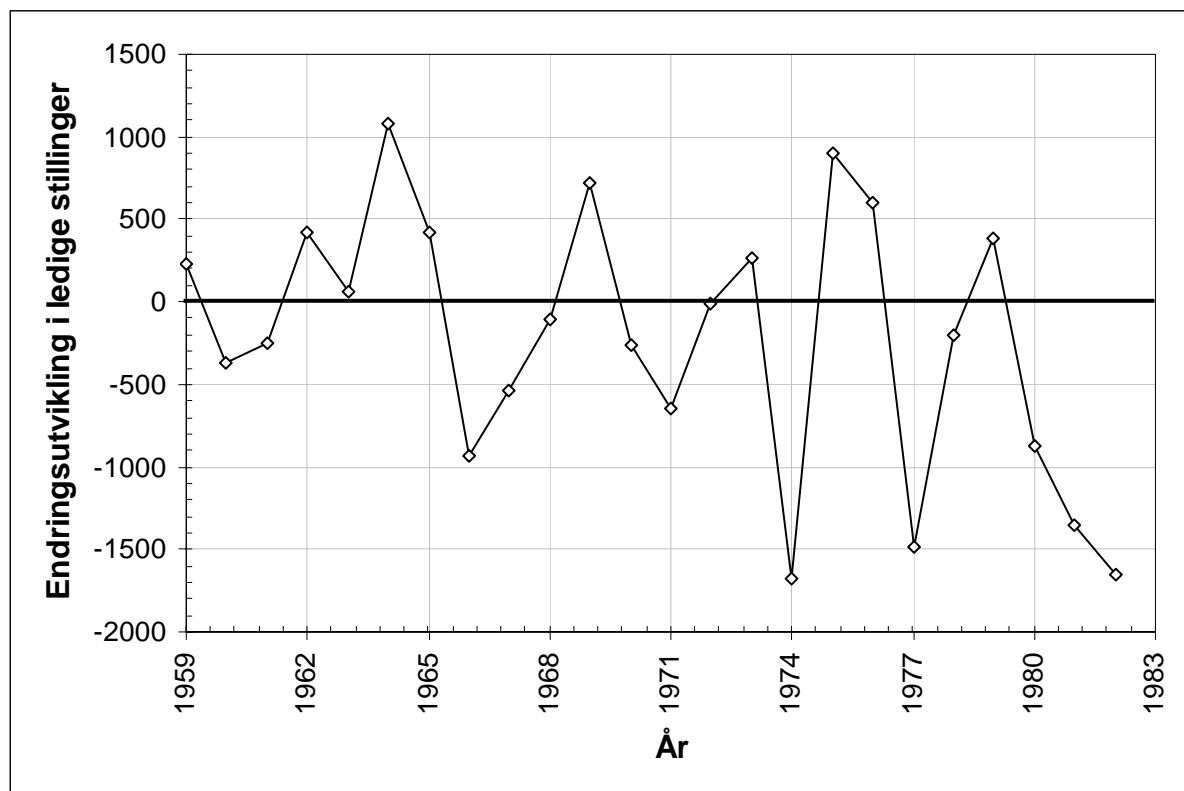
Figur 33: Endringsutvikling i arbeidsledige, 1959-1983

5.3.4. Personer dømt for tyveri og ledige stillinger

Figur 34: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall ledige stillinger per 100 000 innbyggere 15-59 år 1959-1983

I figur 34 ser man utviklingen i antall personer dømt for tyveri og utviklingen i antall ledige stillinger i perioden 1959-1983. Antall ledige stillinger ligger på et stabilt nivå rundt 11 000 stillinger per 100 000 innbyggere i aldersgruppen 15-59 år fra 1959 til 1964. Deretter øker tilgangen på stillinger og når toppen i perioden på i underkant av 13 000 ledige stillinger i 1966. I resten av perioden er antallet ledige stillinger generelt synkende og når bunnen i perioden i 1983. Da var det i underkant av 6000 ledige stillinger, noe som er mindre enn halvparten så mange ledige stillinger som i toppåret 1966. Denne utviklingen må selvsagt også sees i sammenheng med tilstanden i Norge i begynnelsen av 1980-årene med stadig flere arbeidsledige og et økt antall sosialhjelpsmottakere. Figur 35 viser at endringsutviklingen i antall ledige stillinger varierer usystematisk i hele tidsperioden.

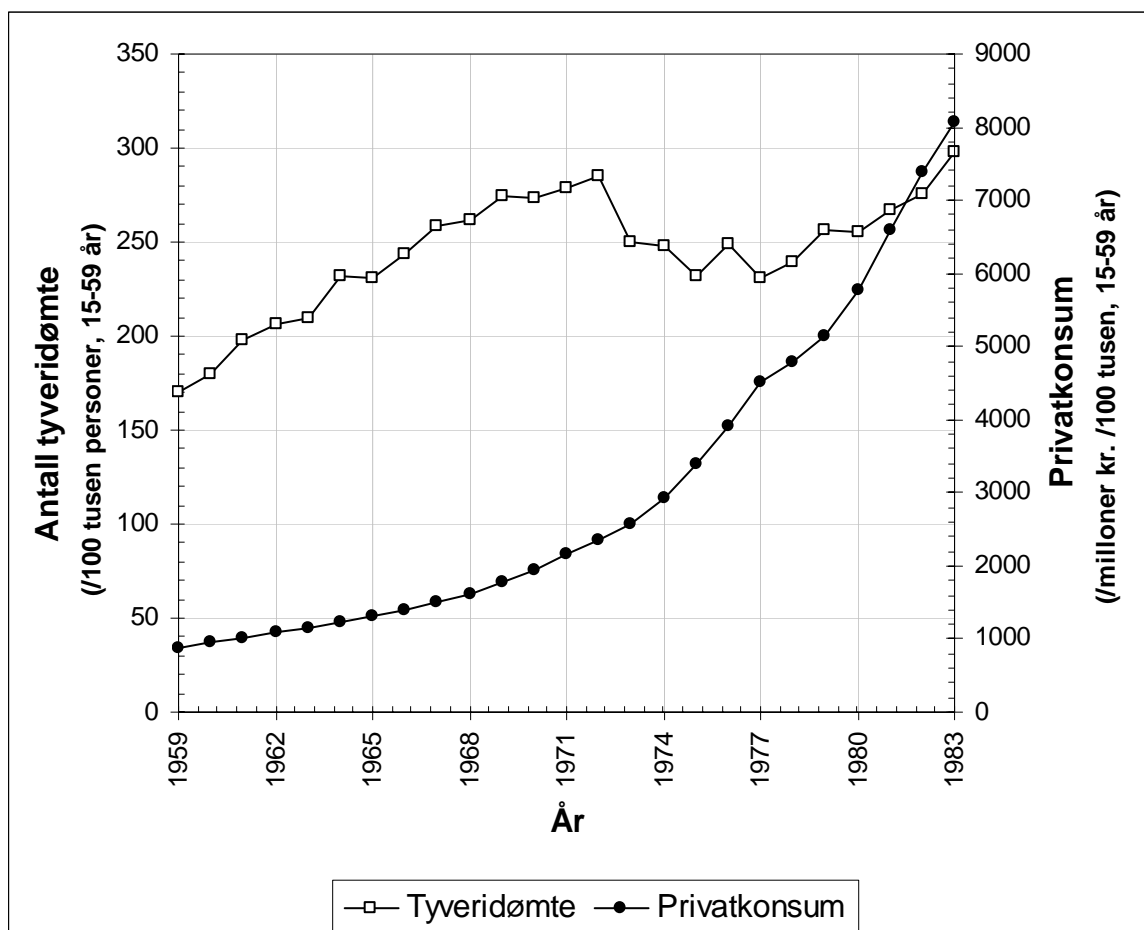

Figur 35: Endringsutviklingen i ledige stillinger, 1959-1983

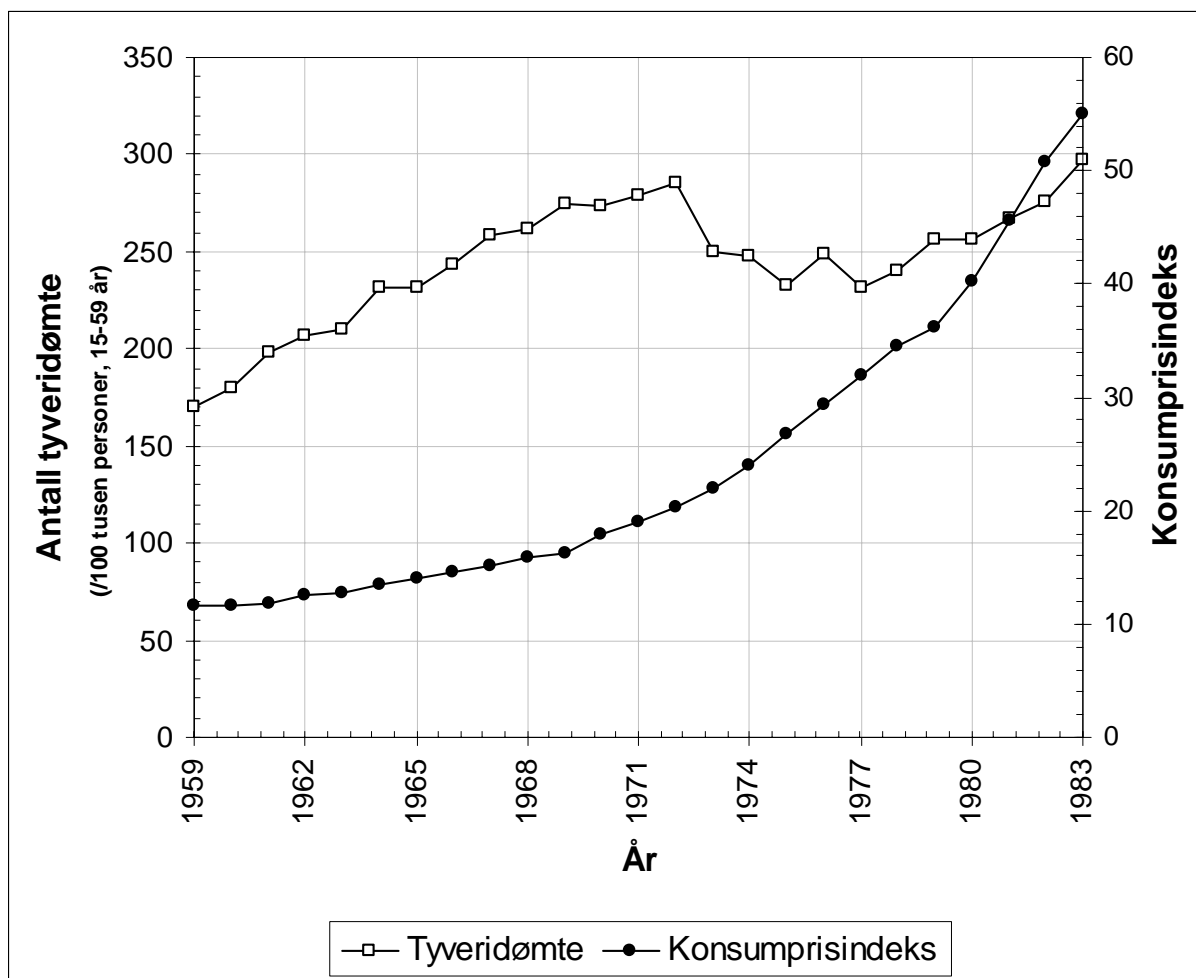
Det er en korrelasjonskoeffisient på $-0,37$ mellom tyverivariabelen og stillingsvariabelen, men denne er ikke statistisk signifikant. Korrelasjonskoeffisienten mellom de differensierte variablene er på $-0,16$, denne er heller ikke statistisk signifikant. Ingen av krysskorrelasjonene mellom tyverier og ledige stillinger er signifikante på noen lags. Det ser altså ikke ut til å være slik at økningen i antall ledige stillinger ett bestemt år vil ha noen effekt på antall personer dømt for tyveri det påfølgende året eller senere år, og det ser ut til at

man i dette tilfellet kan utelukke at det er noen tidsforskjøvet effekt av antall ledige stillinger på antall tyveridømte i tidsperioden.

5.3.5. Personer dømt for tyveri og konsum

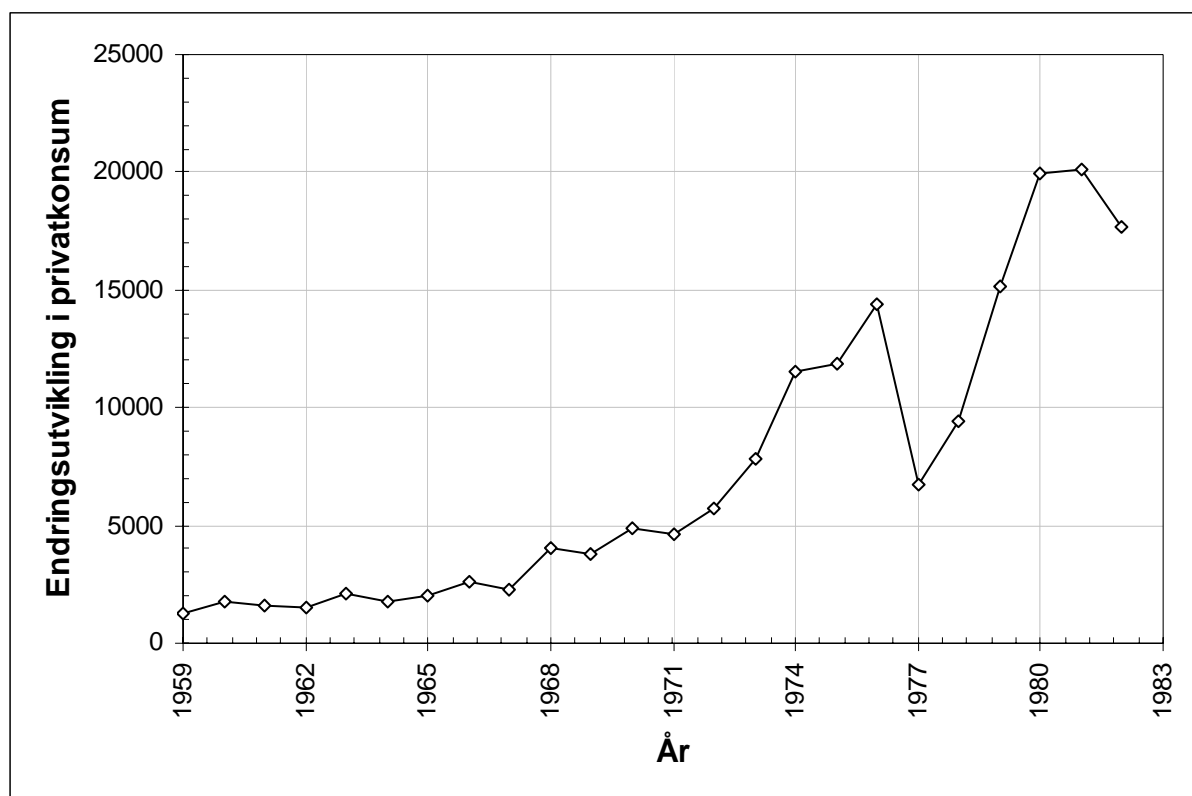
Figur 36: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere 15-59 år og privatkonsum i millioner kroner per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983

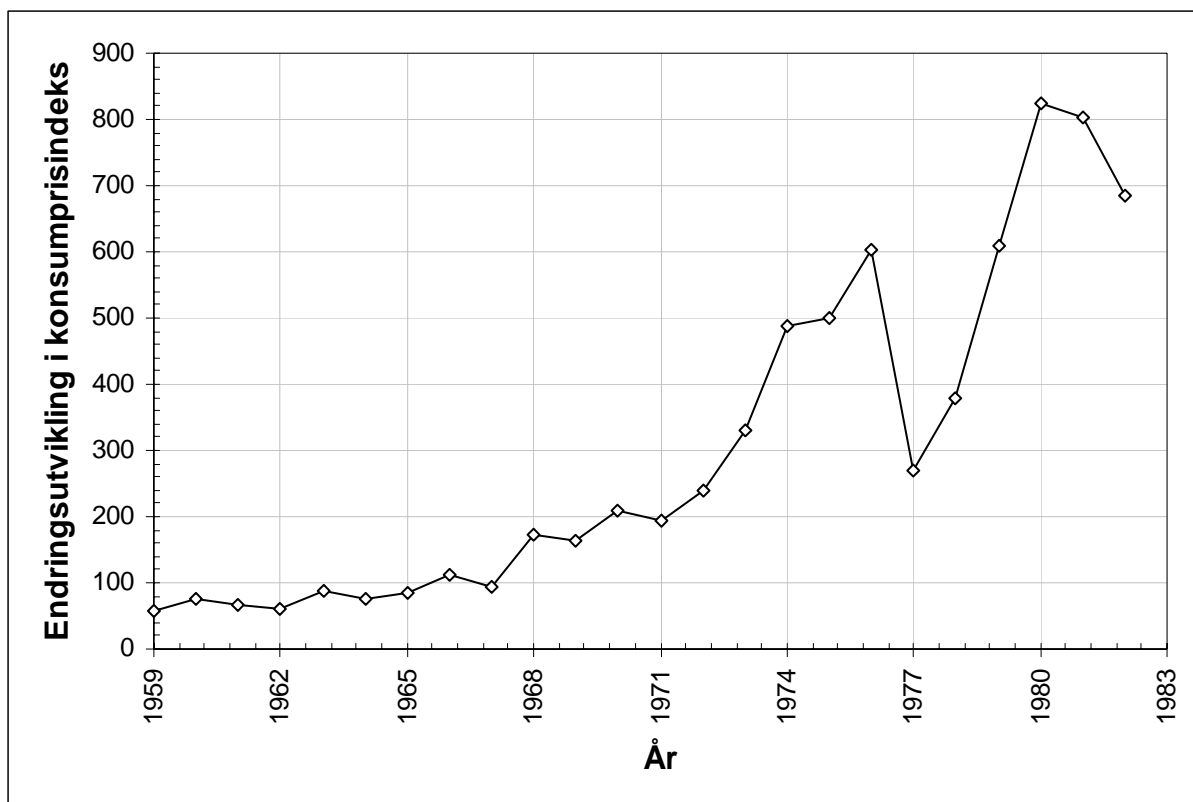
Figur 37: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere 15-59 år og konsumprisindeksen, 1959-1983

Figurene 36 og 37 viser at utviklingen i henholdsvis privatkonsumet og konsumprisindeksen øker gjennom perioden 1959-1983. Samtidig er økningen mer markert fra 1973. Det er naturlig å se denne markerte økningen i privatkonsumet i sammenheng med at lønningene i Norge økte kraftig i samme tidsperiode. Korrelasjonskoeffisienten mellom tyverivariabelen og privatkonsumvariabelen er statistisk signifikant og på 0,54. Korrelasjonskoeffisienten mellom tyverivariabelen og konsumprisvariabelen er statistisk signifikant og på 0,55. Figurene 38 og 39 viser endringsutviklingen i henholdsvis privatkonsumet og konsumprisindeksen i perioden 1959-1983. Begge figurene viser en økende utviklingstendens i omtrent hele perioden, og spesielt fra 1971. På den annen side sees en markert nedgang fra 1976-1977 i endringsutviklingen i privatkonsum og en tilsvarende nedgang fra 1977-1978 i endringsutviklingen i konsumprisindeksen, disse avviker begge fra den ellers økende tendensen i tidsperioden. Denne nedgangen i konsumet kan kanskje tilskrives den internasjonale økonomiske krisen i samme tidsperiode. Korrelasjonskoeffisientene for de

differensierte variablene var på henholdsvis $-0,06$ og $-0,07$, men disse var imidlertid ikke signifikante. Ingen av krysskorrelasjonene er signifikante på noen lags. Det ser altså ikke ut til at økningen i privatkonsumet ett bestemt år vil ha en effekt på antall personer dømt for tyveri det på følgende året eller senere.

Figur 38: Endringsutviklingen i privatkonsumet, 1959-1983

Figur 39: Endringsutviklingen i konsumprisindeksen, 1959-1983

5.4. Oppsummering av resultatene av analysene av personer dømt for tyveri og økonomiske indikatorer, 1959-1983

I dette kapittelet av oppgaven har utviklingen i personer dømt for tyveri i perioden 1959-1983 blitt studert i forhold til utviklingen i de økonomiske indikatorene i samme tidsperiode. Korrelasjonskoeffisientene mellom tyverivariabelen og henholdsvis inntekt, arbeidsmarkedet og forbruk har blitt beregnet både mellom den generelle utviklingen i tyveridømte og den generelle utviklingen i de økonomiske indikatorene, og mellom de årlige endringene i antall tyveridømte og de årlige endringene i de økonomiske indikatorene. Variablenes autokorrelasjoner har også blitt sjekket. Til slutt har det ved hjelp av krysskorrelasjoner blitt sjekket om det var noen tidsforskjøvede effekter av de økonomiske indikatorene på antall personer dømt for tyveri i perioden 1959-1983.

Når det gjelder den generelle utviklingen i antall tyveridømte og den generelle lønnsutviklingen er begge disse tidsseriene økende i tidsperioden, med unntak av en liten nedgang i antall tyveridømte i perioden 1972-1975. Den generelle utviklingen i antall

sosialstønadstilfeller var synkende frem til 1961, deretter var det en utflatning i antallet tilfeller frem til 1967 og derfra og frem til analyseperiodens slutt i 1983 var antallet sosialstønadstilfeller i stor grad økende. Samtidig viste den generelle utviklingen i antall sosialstønadstilfeller at antallet tilfeller i perioden ofte holdt seg på omtrent samme nivå i tre år og deretter økte til et høyere nivå. Resultatene av analysene viste statistisk signifikante positive korrelasjonskoeffisienter både mellom den generelle utviklingen i antall tyveridømte og lønn samt mellom den generelle utviklingen i antall tyveridømte og sosialstønadstilfeller. Resultatene viste ikke noen tidsforsinket effekt av lønn på tyveridømte. Derimot viste resultatene at det var en tidsforsinket effekt av antall tyveridømte på antall sosialstønadmottakere i tidsperioden. Dette resultatet viste mer spesifisert en statistisk signifikant krysskorrelasjonskoeffisient på lag -3, noe som i praksis betyr at antall tyveridømte ett år har en effekt på antall stønadmottakere tre år senere.

Den generelle utviklingen i antallet arbeidsledige i perioden 1959-1983 varierte en del, men holdt seg samtidig mellom 500 og 1000 arbeidsledige per 100 000 innbyggere i aldersgruppen 15-59 år (0,5 % og 1 %), frem til 1977. Da startet en markert økning i antallet arbeidsledige som varte til analyseperiodens slutt i 1983. I 1983 var det i overkant av 2500 arbeidsledige per 100 000 innbyggere i aldersgruppen 15-59 år (2,5 %). Den generelle utviklingen i antall ledige stillinger lå relativt stabilt frem til 1969, da antallet begynte å øke frem til toppen var nådd i 1966. Resten av tidsperioden var den generelle utviklingen i antall ledige stillinger relativt synkende. Resultatene av analysene viste at det ikke var noen statistisk signifikante korrelasjonskoeffisienter verken mellom den generelle utviklingen i antall tyveridømte og den generelle utviklingen i antall arbeidsledige eller mellom den generelle utviklingen i antall tyveridømte og den generelle utviklingen i antall ledige stillinger. Resultatene viste heller ikke noen tidsforskjøvede effekter av antall arbeidsledige eller antall ledige stillinger på antall tyveridømte i perioden.

Den generelle utviklingen i privatkonsumet var økende gjennom hele tidsperioden 1959-1983. Fra 1973 var denne økende utviklingen i tillegg mer markert. Når det gjelder den generelle utviklingen i konsumprisindeksen var denne utviklingen i tråd med privatkonsumets utvikling. Resultatet viser at det er statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient mellom den generelle utviklingen i tyveridømte og privatkonsumet i tidsperioden. Det er ikke avdekket noen tidsforsinket effekt av privatkonsumet på antall personer dømt for tyveri.

Tabell 9 viser korrelasjonene mellom den generelle utviklingen i personer dømt for tyveri og den generelle utviklingen i de økonomiske indikatorene i perioden 1959-1983. Tabell 10 viser at det var ingen signifikante korrelasjoner mellom endringsutviklingen i personer dømt for tyveri og endringsutviklingen i de økonomiske indikatorene samme tidsperiode.

	Dømte	Lønn	Justert lønn	Stønad	Arbeids ledige	Stillinger	KPI	Privat konsum
Dømte	1	0,55**	0,51**	0,47*	0,28	-0,37	0,55**	0,54**

* Korr. er sig. på 0,05 nivå

** Korr. er sig. på 0,01 nivå

Tabell 9: Korrelasjoner mellom dømte og økonomiske indikatorer, 1959-1983

	Dømte	Lønn	Justert lønn	Stønad	Arbeids ledige	Stillinger	KPI	Privat konsum
Dømte	1	- 0,11	0,07	0,14	0,21	- 0,16	- 0,07	- 0,06

Tabell 10: Korrelasjoner mellom dømte og økonomiske indikatorer, differensiert, 1959-1983

VI. Kapittel

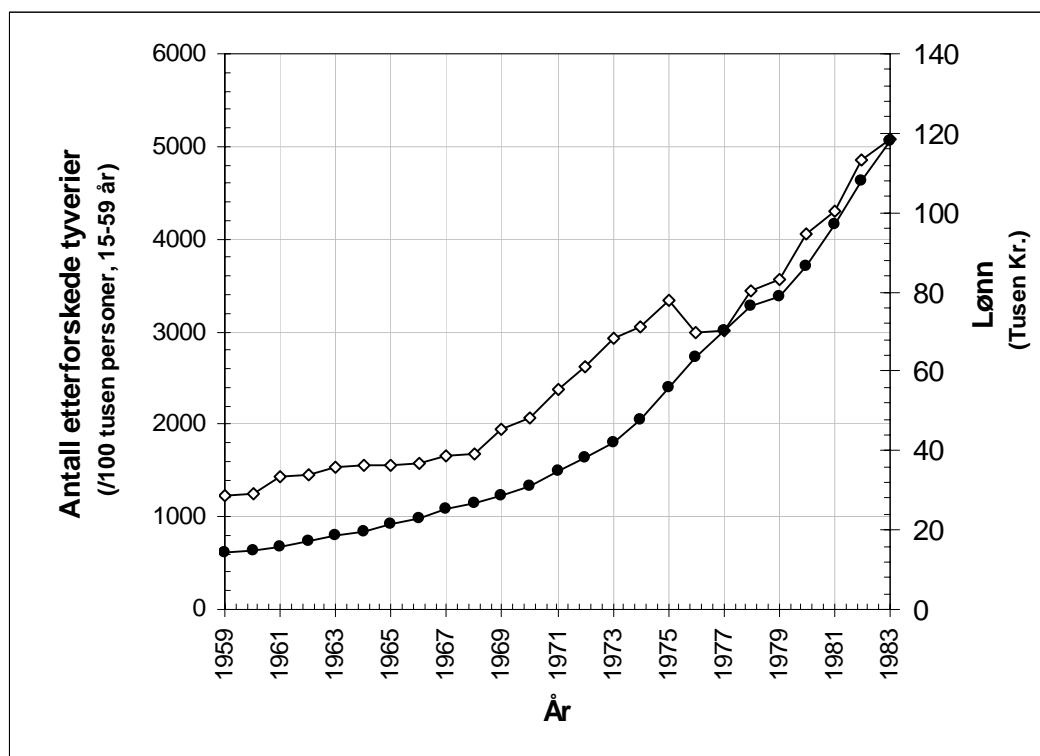
Analyser av etterforskede tyverier og økonomiske indikatorer i perioden 1959-1983

6.1. Innledning

I denne delen av oppgaven blir først forholdet mellom den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i de økonomiske indikatorene analysert. Deretter blir forholdet mellom endringsutviklingen i etterforskede tyverier og endringsutviklingen i de økonomiske indikatorene analysert. Analysen blir utført på tilsvarende måte som i kapittel V. Under punkt 6.4.1-6.4.5 blir det gitt en gjennomgang av forholdet mellom etterforskede tyverier og økonomiske indikatorer. I punkt 5.4.6 blir det gitt en oppsummering av resultatene fra punktene 6.4.1-6.4.5.

6.2. Analyser av utviklingen i etterforskede tyverier og utviklingen i økonomiske indikatorer, 1959-1983

6.2.1. Etterforskede tyverier og lønn

Figur 40: Antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år og justert lønn i kroner, 1959-1983

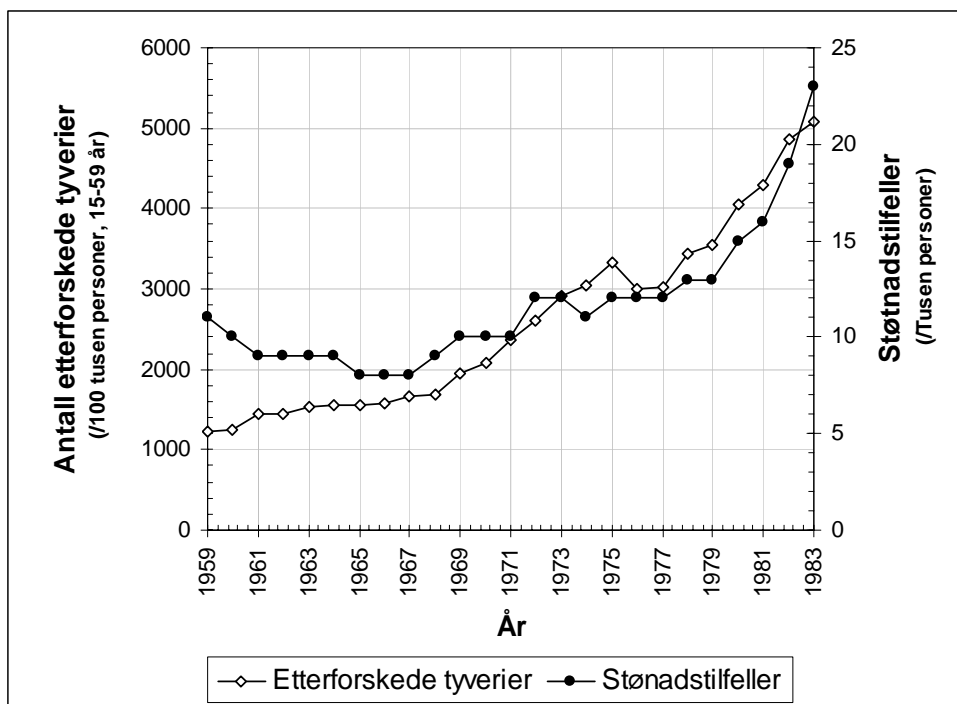
I figur 40 er utviklingen av henholdsvis antall etterforskede tyverier og justert lønn i perioden 1959 -1983 presentert. Begge variablene øker markert i perioden, med unntak av en nedgang i etterforskede tyverier fra 1975 til 1977. Antallet etterforskede tyverier øker mer markert fra 1968, noe som kan sees i sammenheng med en økning i innbetalinger på tyveriforsikringer fra samme år (Falck 1984).

Korrelasjonskoeffisienten mellom de to variablene er signifikant og på 0,94, altså meget høy. Korrelasjonskoeffisienten mellom de to differensierte variablene er signifikant og på 0,47, fremdeles ganske høy.

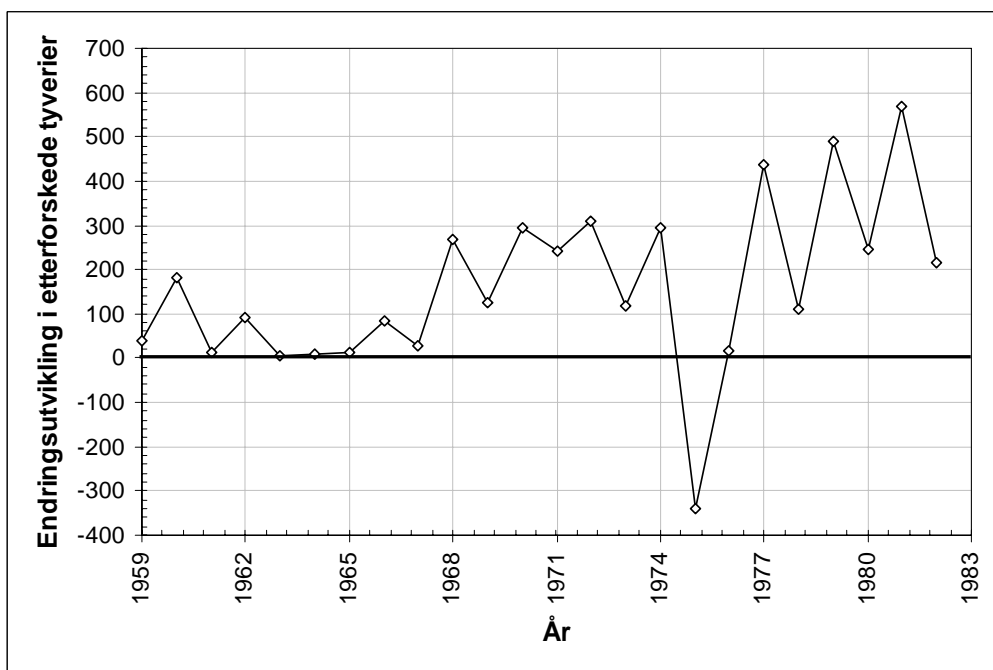
Krysskorrelasjonen på lag 0 mellom de differensierte variablene er signifikant og på 0,42. Det er også signifikante krysskorrelasjoner på lag 1, 2 og 3 på henholdsvis 0,38, 0,41 og 0,46. Det

er ingen signifikante krysskorrelasjoner på andre lags. Det ser altså ut til at økningen i lønn ett bestemt år har effekt på antall etterforskede tyverier både samme år og de følgende tre årene.

6.2.2. Etterforskede tyverier og sosialstønader

Figur 41: Antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall stønader per 1000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983

Figur 42: Endringsutviklingen i etterforskede tyverier, 1959-1983

I figur 41 presenteres den generelle utviklingen i antall etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i antall stønader i perioden 1959-1983. Utviklingen i antall stønader er, som tidligere nevnt, relativt synkende frem til 1961. Og utviklingen øker deretter frem til periodens slutt i 1983, riktignok med noen utflatninger underveis. Korrelasjonskoeffisienten mellom etterforskede tyverier og stønadstilfeller er signifikant og på 0,91, noe som er å betrakte som meget høyt. Endringsutviklingen i etterforskede tyverier i perioden 1959-1983 er vist i figur 42. Denne ser ut til å variere relativt usystematisk, med unntak av en kraftig ”spiker” i årene 1974-1977. Denne utviklingen kan sees i sammenheng den tidligere viste generelle utviklingen i etterforskede tyverier i figur 41, der antallet etterforskede tyverier hadde en liten nedgang i årene 1975-1977. Korrelasjonskoeffisienten mellom de to differensierte variablene i tidsperioden er signifikant og på 0,55, fremdeles relativt høy.

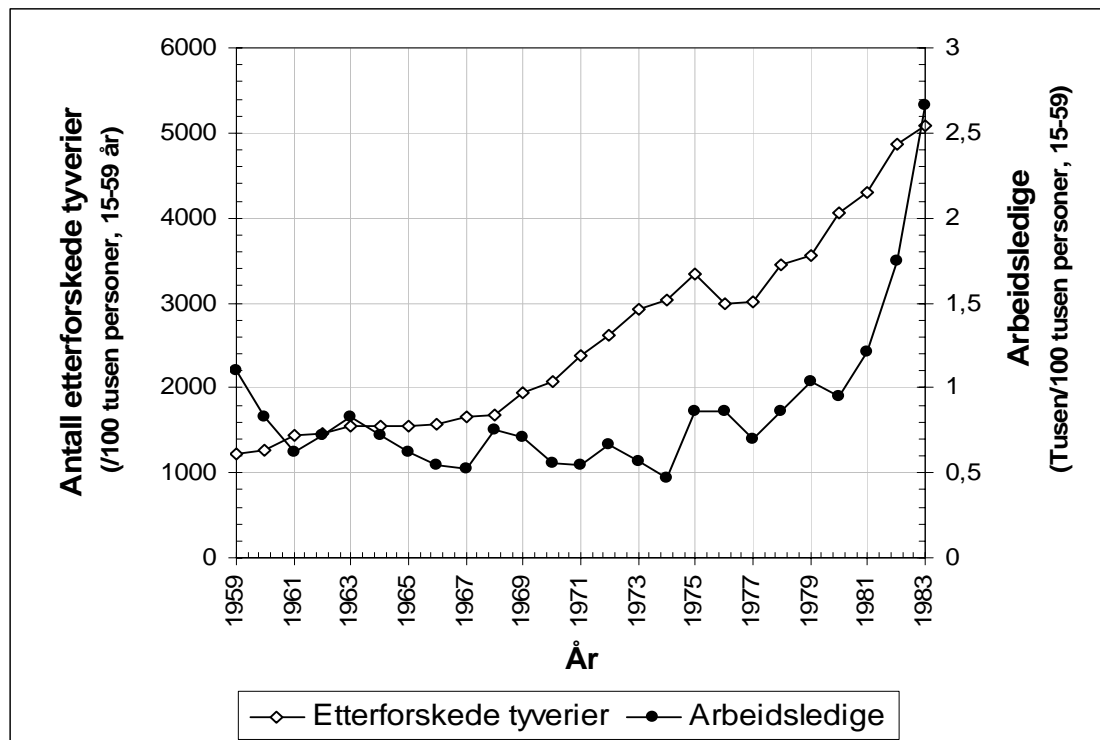
Krysskorrelasjonen på lag 0 mellom de differensierte variablene er signifikant og på 0,55. Det er ingen signifikante krysskorrelasjoner på andre lags, så det ser ut til at man her har å gjøre med en simultan effekt når det gjelder de differensierte variablene. Det ser ut til at økningen i antall sosialstønader ett bestemt år vil ha effekt på antall etterforskede tyverier det samme året, men ikke senere år.

Modellen for forholdet mellom etterforskede tyverier og stønader i perioden 1959-1983 blir:

$$\ln(TER_t) = \beta_{10} \ln(S_t) + \alpha_9$$

TER_t er raten for etterforskede tyverier (antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere i alderen 15-59 år) i et hvilket som helst år, S_t er antall stønadstilfeller (per 1 000 innbyggere i alderen 15-59 år) i et hvilket som helst år, $\beta_{10} = 4045,50$ og $\alpha_9 = -7183,90$

6.2.3. Etterforskede tyverier og arbeidsledige

Figur 43: Antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall arbeidsledige per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983

Figur 43 viser den generelle utviklingen i antall etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i antall arbeidsledige i perioden 1959-1983. Hvor mange som er arbeidsledige varierer noe frem til 1977, da antallet stiger ganske markert frem til periodens slutt i 1983. Korrelasjonskoeffisienten mellom etterforskede tyverier og arbeidsledige er statistisk signifikant og på 0,67. Korrelasjonskoeffisienten mellom de to differensierte variablene er ikke signifikant.

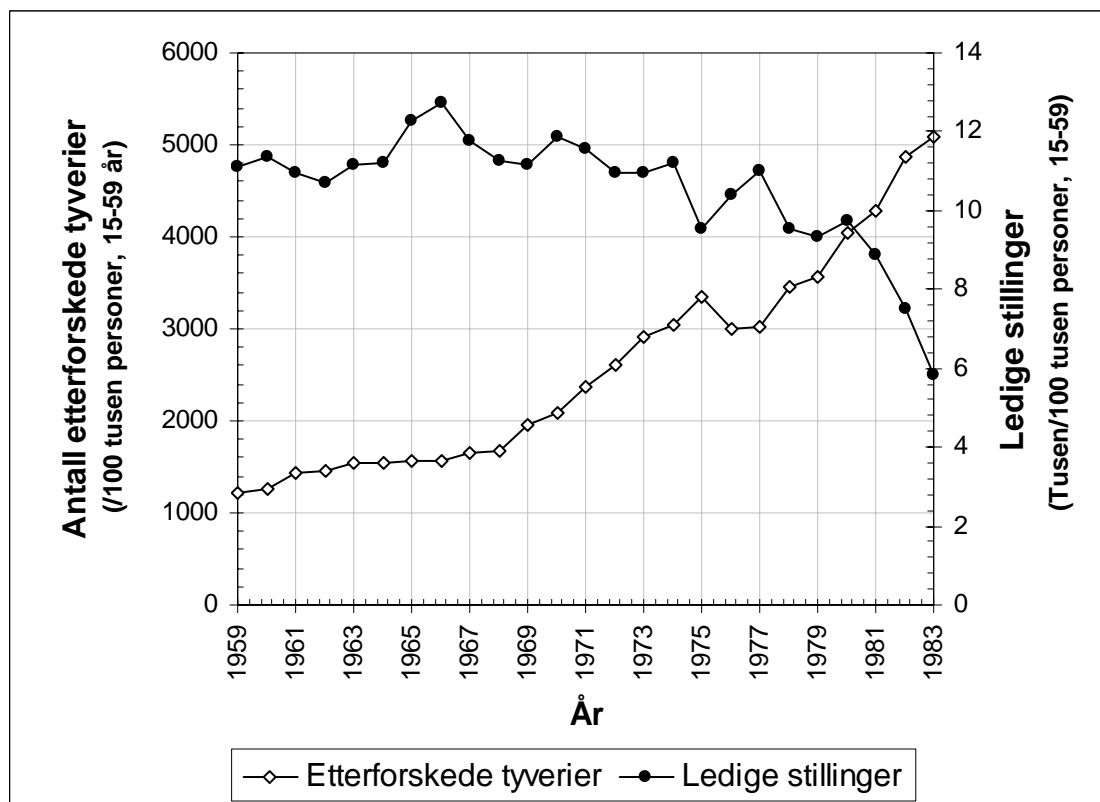
Krysskorrelasjonen på lag 0 mellom de differensierte variablene er ikke signifikant. På lag 1 derimot er det en signifikant krysskorrelasjon på 0,53. Her ser det altså ut til at økningen i antall arbeidsledige ett bestemt år vil ha effekt på antall etterforskede tyverier året etter, når vi ser på de årlige endringene i etterforskede tyverier og arbeidsledige.

Modellen for forholdet mellom etterforskede tyverier og arbeidsledige i perioden 1959-1983 er:

$$\ln(TER_t) = \beta_9 \ln(ALR_t) + \alpha_8$$

TER_t er raten for etterforskede tyverier (antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere i alderen 15-59 år) i et hvilket som helst år, ALR_t er antall arbeidsledige (per 100 000 innbyggere i alderen 15-59 år) i et hvilket som helst år, $\beta_9 = 0,60$ og $\alpha_8 = 3,73$

6.2.4. Etterforskede tyverier og ledige stillinger

Figur 44: Antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall ledige stillinger per 100 000 15-59 år, 1959-1983

Man ser av figur 44 at den generelle utviklingen i antallet ledige stillinger varierer en del i tidsperioden 1959-1983. Man ser videre at det fra 1977 er en ganske markert nedgang i antallet ledige stillinger. Korrelasjonskoeffisienten mellom tyverivariabelen og stillingsvariabelen var her signifikant og på $-0,86$. Korrelasjonskoeffisienten mellom de to differensierte variablene er signifikant og på $-0,57$. Det er altså en ganske stor og negativ

sammenheng mellom både den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i ledige stillinger og mellom endringsutviklingen i etterforskede tyverier og endringsutviklingen i ledige stillinger i perioden 1959-1983.

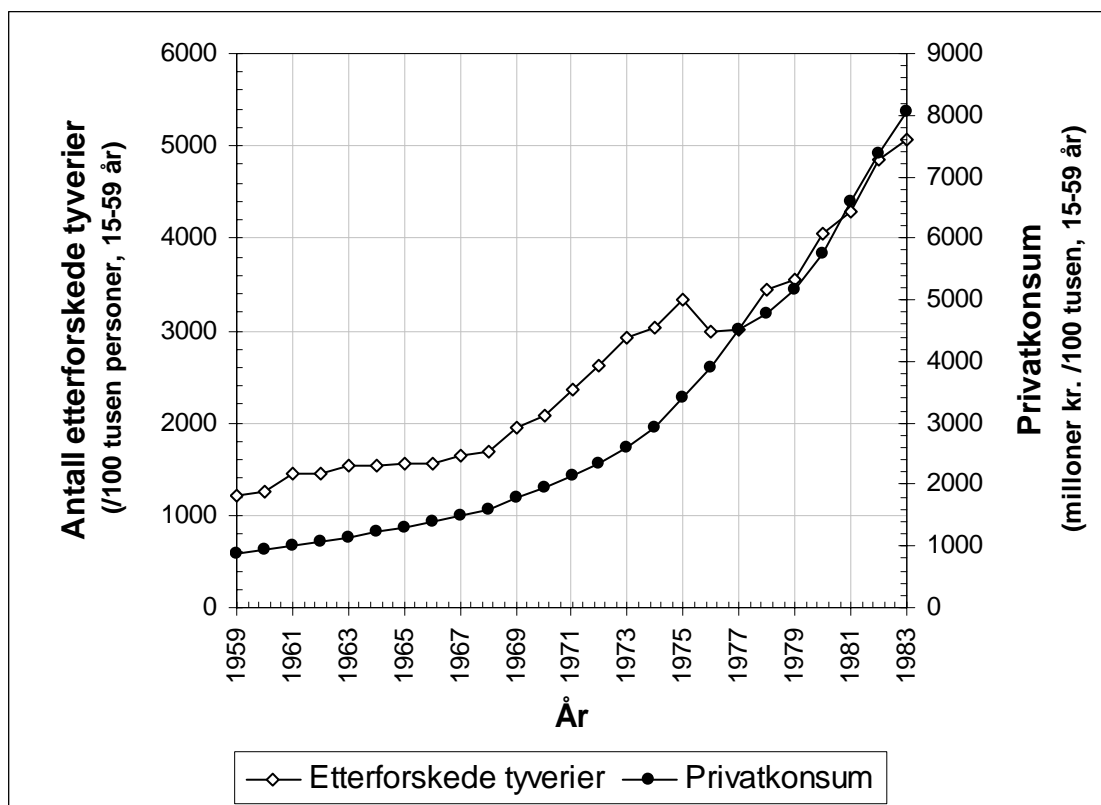
Krysskorrelasjonen på lag 0 mellom de differensierte variablene er signifikant og på - 0,57. Det er ingen signifikante krysskorrelasjoner på andre lags, så vi har her å gjøre med en simultan effekt av ledige stillinger på etterforskede tyverier. Her ser det altså ut til at økningen i antall ledige stillinger ett bestemt år ikke vil ha noen effekt på antall etterforskede tyverier det følgende året.

Modellen for forholdet mellom etterforskede tyverier og ledige stillinger i perioden 1959-1983 er:

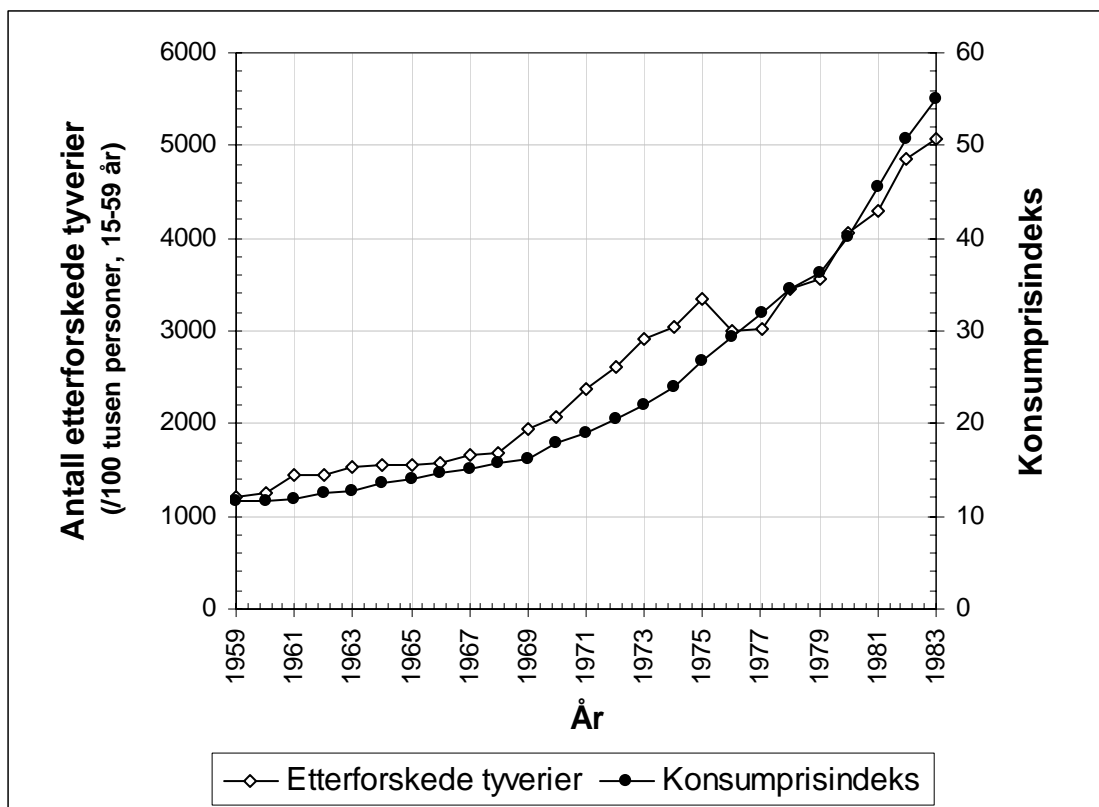
$$\ln(TER_t) = \beta_7 \ln(LSR_t) + \alpha_6$$

TER_t er raten for etterforskede tyverier (antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere i alderen 15-59 år) i et hvilket som helst år, LSR_t er raten for ledige stillinger (antall ledige stillinger per 100 000 innbyggere i alderen 15-59 år) i et hvilket som helst år, $\beta_7 = -2,0081$ og $\alpha_6 = 26,342$

6.2.5. Etterforskede tyverier og konsum

Figur 45: Antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år og privatkonsum i millioner kroner per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983

Figur 46: Antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år og konsumprisindeks, 1959-1983

I figur 45 ser man at den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i privatkonsumet. De to tidsseriene ser tilnærmet like ut, med unntak av nedgangen i etterforskede tyverier fra 1975 til 1977. Korrelasjonskoeffisienten mellom tyverivariabelen og privatkonsumvariabelen er statistisk signifikant og på 0,98, altså meget høy. Korrelasjonskoeffisienten mellom de to differensierte variablene er på 0,39, men denne er imidlertid ikke statistisk signifikant. I figur 46 vises den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i konsumprisindeksen. Disse to tidsseriene ser også tilnærmet like ut, og korrelasjonskoeffisienten mellom tyverivariabelen og konsumprisindeksen er også signifikant og på 0,98. Korrelasjonskoeffisienten mellom de to differensierte variablene er også signifikant og på 0,49.

Krysskorrelasjonene på lag 0 mellom de differensierte variablene er i dette tilfellet ikke signifikant. Det er ingen signifikante krysskorrelasjoner på andre lags. Her ser det altså ut til at økningen i privatkonsumet eller konsumprisindeksen ett bestemt år ikke vil ha effekt på antall etterforskede tyverier det følgende året, eller senere år.

Modellen for forholdet mellom etterforskede tyverier og privatkonsum i perioden 1959-1983 er:

$$\ln(TER_t) = \beta_8 \ln(PK_t) + \alpha_7$$

TER_t er raten for etterforskede tyverier (antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere i alderen 15-59 år) i et hvilket som helst år, PK_t er privatkonsumet i et hvilket som helst år, $\beta_8 = 0,5883$ og $\alpha_7 = 1,3618$

6.3. Oppsummering av resultatene av analysene av etterforskede tyverier og økonomiske indikatorer, 1959-1983

I denne delen av oppgaven har utviklingen i antall etterforskede tyverier blitt studert i forhold til utviklingen i de økonomiske indikatorene. Korrelasjonskoeffisientene mellom tyverivariabelen og henholdsvis inntekt, arbeidsmarkedet og konsum har så blitt sjekket både for den generelle utviklingen og for utviklingen i endringene fra år til år. Til slutt har det ved hjelp av krysskorrelasjoner blitt sjekket for eventuelle tidsforskjøvede effekter av de økonomiske indikatorene på etterforskede tyverier.

Først har den generelle utviklingen i antall etterforskede tyverier blitt studert sammen med den generelle utviklingen i henholdsvis lønn og antall stønadstilfeller i perioden 1959-1983. Antall etterforskede tyverier øker markert i hele perioden, med unntak av en nedgang i årene 1975-1977. Lønnsvariabelen øker markert i hele perioden. Mens antall stønadstilfeller er relativt synkende frem til 1961, og deretter økende i resten av perioden med noen utflatninger underveis. Resultatet viser statistisk signifikante sammenhenger mellom den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og henholdsvis den generelle lønnsutviklingen (0,94) og den generelle stønadsutviklingen (0,91) i perioden 1959-1983. Begge korrelasjonskoeffisientene indikerer en sterk sammenheng mellom tyveriutviklingen og henholdsvis utviklingen i lønn og stønadstilfeller. Mellom endringsutviklingen i etterforskede tyverier og endringsutviklingen i henholdsvis lønn og stønadstilfeller viste resultatet en korrelasjonskoeffisient på henholdsvis 0,47 og 0,55, to relativt høye korrelasjoner. Det ble også undersøkt om det var noen tidsforskjøvede effekter av lønn og stønadstilfeller på antall etterforskede tyverier i tidsperioden. Resultatet av krysskorrelasjonen viste at økningen i lønn

ett bestemt år har effekt på antall etterforskede tyverier både samme år og de påfølgende tre årene.

Deretter har forholdet mellom den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og henholdsvis den generelle utviklingen i arbeidsledige og ledige stillinger blitt analysert. Resultatet av denne delen av analysen viser at det er en statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient på $-0,67$ mellom den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i arbeidsledige i tidsperioden 1959-1983. Mens det mellom den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i ledige stillinger er en statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient på $-0,86$. Begge disse korrelasjonskoeffisientene er relativt høye. Resultatet av analysene av endringsutviklingen i etterforskede tyverier i forhold til endringsutviklingen i henholdsvis arbeidsledige og ledige stillinger i perioden viste korrelasjonskoeffisienter på henholdsvis $0,34$, denne var imidlertid ikke statistisk signifikant, og $-0,57$, som var statistisk signifikant. Det ble også sjekket om det kunne være noen tidsforskjøvede effekter av arbeidsledige eller ledige stillinger på etterforskede tyverier i tidsperioden. Resultatet her viste at økningen i antall arbeidsledige ett bestemt år vil ha en effekt på antall etterforskede tyverier året etter. Dette resultatet viste i tillegg at økningen i antall ledige stillinger ett bestemt år ikke vil ha noen effekt på antall etterforskede tyverier det påfølgende året eller senere år.

Endelig i dette siste analysekapittelet har forholdet mellom den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og henholdsvis den generelle utviklingen i privatkonsum og konsumprisindeksen blitt analysert. Resultatet viste en statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient på $0,98$ mellom den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i privatkonsumet i perioden 1959-1983. Videre viste resultatet en statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient på $0,98$ mellom den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i konsumprisindeksen i samme periode. Resultatet av analysene av endringsutviklingene viste en insignifikant korrelasjonskoeffisient på $0,39$ mellom endringsutviklingen i etterforskede tyverier og endringsutviklingen i privatkonsumet i tidsperioden. Mens det mellom endringsutviklingen i etterforskede tyverier og endringsutviklingen i konsumprisindeksen var en statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient på $0,49$. Det ble ved hjelp av krysskorrelasjoner sjekket om det kunne være noen tidsforskjøvede effekter av privatkonsumet eller konsumprisindeksen på

etterforskede tyverier i tidsperioden. Resultatene viste ingen tidsforskjøvede effekter av privatkonsumet eller konsumprisindeksen på etterforskede tyverier i perioden.

Tabell 11 viser korrelasjonene mellom den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i de økonomiske indikatorene i perioden 1959-1983. Tabell 12 viser korrelasjonene mellom endringsutviklingen i personer dømt for tyveri og endringsutviklingen i de økonomiske indikatorene i den samme tidsperioden.

	Dømte	Lønn	Justert lønn	Stønad	Arbeids ledige	Stillinger	KPI	Privat konsum
Dømte	1	0,98**	0,94**	0,91**	0,67**	-0,86**	0,98**	0,98**

** Korr. er sig. på 0,01 nivå

Tabell 11: Korrelasjoner mellom etterforskede og økonomiske indikatorer, 1959-1983

	Dømte	Lønn	Justert lønn	Stønad	Arbeids ledige	Stillinger	KPI	Privat konsum
Dømte	1	0,42*	0,47*	0,55**	0,34	-0,57**	0,49*	0,39

* Korr. er sig. på 0,05 nivå

** Korr. er sig. på 0,01 nivå

Tabell 12: Korrelasjoner mellom etterforskede og økonomiske indikatorer, 1959-1983, differensiert

VII. Kapittel

Diskusjon av resultatene og konklusjoner

7.1. Innledning

Hovedproblemstillingen i denne studien er hvordan tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i Norge henger sammen i henholdsvis perioden 1870-1912 og 1959-1983? Underproblemstillingene for perioden 1870-1912 som ble presentert avslutningsvis i teorikapittelet i denne oppgaven blir gjentatt under punkt 7.2. Deretter blir det gitt svar på underproblemstillingene under punktene 7.2.1- 7.2.2. Underproblemstillingene for perioden 1959-1983 blir gjentatt under punkt 7.3. Deretter blir disse underproblemstillingene besvart under punktene 7.3.1- 7.3.3 Under punkt 7.4 blir det gitt en avsluttende konklusjon og en refleksjon rundt videre forskning på temaet tyveriutvikling og økonomisk utvikling.

7.2. Tyverier og økonomiske indikatorer, 1870-1912

De to underproblemstillingene i perioden 1870-1912 er som følger:

1. Hvordan kan tyveriutviklingen i Norge i perioden 1870-1912 forklares av lønnsutviklingen og prisutviklingen i samme periode?
2. Hvordan kan tyveriutviklingen i Norge i perioden 1870-1912 forklares av at levekårene ble bedre i samme periode?

7.2.1. Tyverier og inntekt

I denne studien har utviklingen i antall personer dømt for tyveri blitt brukt som indikator på tyveriutviklingen og lønnsutviklingen blitt brukt som en av indikatorene på den økonomiske utviklingen i perioden 1870-1912 i Norge. Norströms (1988) teori om at det etter hvert som økonomien gradvis bedret seg, samtidig som fattigdom ble mindre utbredt og levestandarden generelt forbedret seg for folk, gikk følgelig antallet tyverier ned (Norström 1988:63), dannet basisen for en forventning i denne studien om å finne en negativ sammenheng mellom

tyverier og lønn i tidsperioden. Det ble forventet at tyverier ville bli mindre utbredt i takt med bedre økonomiske forhold i landet, fordi man antok at samtidig med bedringen i de generelle levekårene for folk flest trengte færre mennesker å stjele for å få nok mat til seg selv og familien sin. I følge Skog (2006:77) kan forklaringer på tyverier både være av individuell art og samfunnsmessig art på samme tid. På denne bakgrunnen blir det antatt at gjennomsnittslønnen i Norge i perioden 1870-1912 ikke kun forteller noe om den økonomiske utviklingen på samfunnsnivå, men også gir noe informasjon på individnivå om hvordan den økonomiske situasjonen til folk flest utvikler seg i samme periode. Dette utsagnet kan underbygges med Bengtsson og Ohlsson (1985:309-326) sin teori om at lønnsutviklingen ikke kun sier noe om levekårene for lønnsmottagerne, men også gir informasjon om hvordan levekårene i samfunnet som helhet er.

Antall personer dømt for tyveri i perioden har generelt sett vært relativt synkende i perioden 1870-1912, mens lønnsutviklingen nesten uavbrutt har vært økende i samme periode. Når utviklingen i disse to tidsseriene ble studert overfladisk i et sekvensdiagram, så det generelt sett ut til at jo mer lønnen økte, desto færre personer ble dømt for tyveri. Dermed så det også ut til at jo bedre den økonomiske tilstanden i landet ble, desto færre tyverier ble begått. En mulig forklaring på en nedgang i antallet tyverier i perioden ble, som tidligere nevnt, foreslått å være bedre levekår for folk flest i form av mindre fattigdom og nød. Denne forklaringen ble begrunnet med at færre mennesker trengte å stjele for å dekke sine primærbehov som mat, klær og brensel. På den annen side viste, som tidligere nevnt, tyveriutviklingen noen økende tendenser i perioden, og spesielt årene 1891-1900 utpekte seg her. Det var altså ikke slik at antall personer dømt for tyveri sank fra år til år i hele perioden 1870-1912, men derimot hadde noen økninger underveis i årene 1891-1900. Uansett, den generelle utviklingen i antallet tyveridømte var hovedsakelig nedadgående i tidsperioden som helhet.

Konklusjonene basert på resultatene av analysene av tyverier og lønn i denne studien er ikke entydige. Analysene viste som tidligere nevnt at det er en statistisk signifikant negativ sammenheng mellom den generelle utviklingen i tyverier og den generelle utviklingen i lønn i perioden 1870-1912. Det vil si at antall tyveridømte hadde en nedadgående utvikling i perioden mens lønnsutviklingen var oppadgående. Dette resultatet viste seg imidlertid kun når det var de ordinære tidsseriene som ble analysert, det vil si før en filtreringsprosess ble utført på dataene. Når det etter filtrering av dataene ble analysert med fokus på om det var

statistisk signifikante sammenhenger mellom de årlige endringene i antall personer dømt for tyveri og de årlige endringene i lønn i samme periode, viste resultatene ingen sammenhenger. Forventningen om at det skulle være en negativ sammenheng mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen viser seg altså på den ene siden å ikke bli bekreftet når man studerer de årlige endringene i forhold til hverandre. Mens på den andre siden så blir forventningen bekreftet når det var forholdet mellom den generelle utviklingen i henholdsvis tyverier og lønn i perioden 1870-1912 som ble analysert. Det ble også sjekket om det kunne være slik at utviklingen i lønn hadde en tidsforskjøvet effekt på tyveriutviklingen i tidsperioden. Resultatene viste ingen slike tidsforskjøvede effekter av lønn på tyverier.

Det kan være flere årsaker til at den ene og den andre analysemetoden gir ulike resultater. Resultatet av analysene av den generelle utviklingen i tyverier og den generelle utviklingen i lønn bekrefter Norströms (1988) teori om at det etter hvert som økonomien gradvis bedret seg, samtidig som fattigdom ble mindre utbredt og levestandarden generelt forbedret seg for folk, gikk følgelig antallet tyverier ned (Norström 1988:63). Dette resultatet bekrefter også Knutssons (1985:109) teori om at tyveriene i Sverige på 1800-tallet var nødbaserte i den forstand at det var de fattigste som stjal for å overleve, og etter hvert som økonomien i landet stadig bedret seg ble det færre tyverier fordi det ble mindre fattigdom og nød i takt med den positive økonomiske utviklingen. I tillegg hevdet von Mayr (1867 i Bonger 1912 og i Knutsson 1985) at forbedringer i levekårene virker inn på tyverier i den forstand at folk har råd til å kjøpe det nødvendige. Som en motsetning viser resultatet av analysen av endringsutviklingen i tyverier og endringsutviklingen i lønn at resultatet ikke er i samsvar med disse nevnte teoriene om at det ble mindre tyverier i takt med den positive økonomiske utviklingen.

Teoretikere som Garofalo, Ferri og Kurella (i Bonger 1912) hevdet, som tidligere nevnt, at det er egenskaper ved individene heller enn egenskaper ved samfunnet som kan forklare hvorfor det blir begått tyverier. Men, dersom man her trekker en parallell til Skog (2006:77) sitt utsagn om at forklaringer på tyverier både kan være dels av individuell og dels av samfunnsmessig art, kan det være rimelig å tenke seg at egenskaper ved individene også henger sammen med egenskaper ved samfunnet, som for eksempel lønnsutviklingen. Lønnsutviklingen kan være en indikator både på den økonomiske tilstanden i samfunnet generelt, men samtidig også en indikator på den økonomiske situasjonen for folk flest. I følge

Bonger (1916:570-571) vil det også i økonomiske oppgangstider, som i perioden 1870-1912 i Norge, være mennesker som mangler det helt nødvendigste, samtidig som det også i økonomiske oppgangstider vil være noen mennesker som ikke klarer å tilfredsstille nye behov som har dukket opp på en lovlig måte. I følge Skog (1998, 2004) er det imidlertid i situasjoner med klare trender i tidsseriene korrekt å heller sammenligne de årlige endringene i tyverier og lønn, forutsatt at endringsseriene ikke inneholder sterke trender. Tidsserien over tyverier i perioden så ut til å ha en relativt synkende trend, med noen få unntak. Mens tidsserien over lønn i perioden så ut til å være relativt økende. Verken endringsutviklingen i tyverier eller endringsutviklingen i lønn inneholdt heller sterke trender i dette tilfellet. På dette grunnlaget vil konklusjonen når det gjelder utviklingen i henholdsvis tyverier og lønn bli at det ser ut til å ikke være noen sammenheng mellom endringsutviklingen i tyverier og endringsutviklingen i lønn, samtidig som det ser ut til å være en sammenheng mellom den generelle utviklingen i tyverier og den generelle utviklingen i lønn. Videre blir konklusjonen at tyveriutviklingen delvis ser ut til å kunne ha sin forklaring i den positive økonomiske utviklingen i landet med bedre levekår og mindre fattigdom, når det er lønnsutviklingen som er den økonomiske indikatoren. Når det gjelder denne konklusjonen henvises det også til Skogs (2004:341) bemerkning om faren ved filtreringsteknikken for å fjerne for mye av variansen i dataene, med den følgen at faktiske sammenhenger mellom variabler som for eksempel tyverier og lønn ikke blir påvist. Spesielt er faren for såkalt type 2 feil stor når tidsseriene som analyseres i tillegg er korte, noe som vi har sett at er tilfelle i denne studien med 42 observasjoner. Norström (1988) sin undersøkelse av tyveriutvikling og økonomisk utvikling i Sverige hadde til sammenligning en tidsserie som spant fra 1841-1913, altså 30 flere observasjonsheter enn i den foreliggende analysen.

7.2.2. Tyverier og priser

Utviklingen i havrepris, potetpris og konsumprisindeksen har i denne oppgaven blitt brukt som tre av indikatorene på den økonomiske utviklingen i perioden 1870-1912 i Norge. Dette fordi det er rimelig å forvente at utviklingen i både havreprisen og potetprisen indikerer matvareprisene og følgelig levekårene generelt i samfunnet, på den måten at høyere priser indikerer vanskeligere tider for folk flest. Utviklingen i konsumprisindeksen er i tillegg tatt med som økonomisk indikator fordi den sier noe om prisutviklingen generelt. Forventningen om å finne en positiv sammenheng mellom utviklingen i havrepris og utviklingen i antall

personer dømt for tyveri var basert på tidligere undersøkelser og teorier om temaet. For det første hevdet Knutsson (1985) at det på 1800-tallet i Sverige var de fattigste som stjal for å overleve etter en dårlig avling, frem til industrialiseringen hadde utviklet seg nok med hensyn til forbedring av jordbruksteknikk og importering av varer til at folk ble mindre avhengige av gode avlinger for å overleve. For det andre hevdet von Mayr (1867 i Bonger 1916 og i Knutsson 1985) at svingningene i kornprisene er en av de viktigste forklaringene på kriminalitet. I hans studie fra 1867 påviste han en sammenheng mellom kornprisene og antall tyverier i perioden 1835-1861 i Tyskland. Etter en dårlig avling steg både prisene på korn og antallet tyverier. For det tredje fant Mehlum m.fl (2006:17) i sin studie av fattigdom og kriminalitet i 1800-tallets Tyskland både at kornprisen hadde en sammenheng med eiendoms kriminaliteten og at fattigdom hadde en sammenheng med eiendoms kriminaliteten.

Ved å studere et sekvensdiagram over utviklingen i antall dømte for tyveri og utviklingen i henholdsvis havrepris og potetpris så de tre tidsseriene ut til å samsvare relativt godt, med unntak av i siste del av tidsperioden. Når det gjelder analysene av den generelle utviklingen i tyverier og den generelle utviklingen i henholdsvis havrepris og potetpris i perioden 1870-1912, viste resultatene av analysen at det ikke var noen statistisk signifikante korrelasjonskoeffisienter mellom disse generelle utviklingene i tyverier og matvarepriser eller konsumprisindeksen i perioden. Resultatet av analysen av endringsutviklingen i tyverier og endringsutviklingen i henholdsvis havrepris og potetpris i samme periode viste at det var en statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient mellom endringsutviklingen i tyverier og endringsutviklingen i havreprisen. Korrelasjonen var riktignok ikke sterk, men likevel av betydning. Resultatet viste ingen statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient mellom endringsutviklingen i tyverier og endringsutviklingen i potetprisen eller endringsutviklingen i konsumprisindeksen i tidsperioden. Det ble også sjekket om det kunne være noen tidsforskjøvede effekter av havreprisutviklingen eller potetprisutviklingen på tyveriutviklingen i periode. Resultatene viste ingen tidsforskjøvede effekter av matvarepriser eller konsumprisindeksen på tyveriutviklingen i perioden 1870-1912.

Det var på forhånd en forventning om at sammenhengen mellom tyveriutviklingen og utviklingen i henholdsvis havrepris og potetpris i perioden 1870 1912 skulle være positivt. Denne forventningen hadde sin bakgrunn i teoretiske perspektiver og tidligere undersøkelser, i tillegg til observasjonene av tidsseriene i sekvensdiagrammene. Dette fordi det kan være slik

at når havreprisen økte så økte ikke nødvendigvis folks inntekt samtidig, slik at det ble vanskeligere for folk å få pengene til å strekke til grunnleggende behov. I slike situasjoner kan det tenkes at tyverier ble begått for å få dekket primærbehov som mat, klær og oppvarming. Selv om det i analysen har blitt vist at lønnsutviklingen var økende i nesten hele tidsperioden, er det ikke sikkert at en positiv lønnsutvikling er ensbetydende med bedre levekår for alle mennesker i samfunnet. Som vist i punkt 7.2.1 har for eksempel analysene i denne delen av studien påvist at den nedadgående generelle tyveriutviklingen i perioden ser ut til å ha sammenheng med den økende generelle lønnsutviklingen i samme periode, mens endringsutviklingen i tyverier ikke ser ut til å ha noen sammenheng med endringsutviklingen i lønn.

Som tidligere nevnt kunne også von Mayr påvise en sammenheng mellom kornprisene og antall tyverier i perioden 1835-1861 i Tyskland, etter en dårlig avling her steg både kornprisene og antall tyverier (von Mayr 1867 i Knutsson 1985). Resultatet viser at endringsutviklingen i havreprisen har sammenheng med endringsutviklingen i tyverier i perioden, og at denne sammenhengen er positiv. At sammenhengen er positiv betyr at det ser ut til at en økning i havreprisen har sammenheng med en økning i antallet tyveridømte. Dette funnet samsvarer til dels med Norströms (1988) teori om at folk stjal fordi de ikke hadde penger til å kjøpe seg det de trengte for å overleve. På den ene siden er det flere analyseresultater som ikke gir støtte til teorien om at en nedadgående utvikling i antall tyveridømte i perioden 1870-1912 kan forklares av at det i samme tidsrom ble mindre fattigdom og nød, slik at folk ikke lenger trengte å stjele for å overleve. På den annen side så tyder et av analyseresultatene på at det kanskje var de fattigste som stjal for å overleve, da endringsutviklingen i havreprisen har en sammenheng med endringsutviklingen i antall dømte for tyveri i samme tidsperiode. De to analysemåtene gir altså ulike resultater.

Tidligere i denne studien av tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen har det blitt hevdet at alle samfunn i følge Lacassagne (1881) har de kriminelle ”de fortjener”, ettersom hvordan det enkelte samfunn er lagt opp for å forhindre kriminalitet. Lacassagne viste i sin studie av Frankrike i perioden 1825-1880 hvordan svingningene i hvetepreisen hang nesten nøyaktig sammen med svingningene i kriminaliteten, i tillegg til at økonomiske kriser også virket inn på kriminaliteten. På den annen side har også teoretikere som for eksempel Kurella (1893) hevdet at paralleller mellom svingningene i kornprisene og svingningene i

kriminaliteten ikke var noe bevis på sammenheng, fordi disse parallellene ikke kunne sammenlignes med lønnsstatistikker og tvungen arbeidsløshet og dermed ble spørsmålet om fattigdom som hovedårsak til kriminalitet unngått (Kurella 1893 i Bonger 1912). Det kan også være slik at en økning i havreprisen førte til en økning i antall tyveridømte frem til 1901, da man ser at den generelle utviklingen i havreprisen fortsetter å øke samtidig som den generelle utviklingen i antall tyveridømte er nedadgående. Kanskje er et punkt nådd i 1901 der folk ikke lenger er like sårbare for dårlige avlinger. Til sammenligning fant Norström (1988) i sin studie at samtidig med en gradvis forbedring når det gjaldt personlige vanskeligheter, minsket også effekten av de økonomiske svingningene på tyveriraten (Norström 1988:57). I tillegg hevdet, som tidligere nevnt, Knutsson (1985:109) at man etter hvert som industrialiseringen kom lenger og man fikk forbedringer av jordbruksteknikker og i tillegg begynte med import av varer, ikke lenger kunne påvise at svingningene i avlingene påvirket antallet tyverier fordi folk ikke lenger var like avhengige av avlingene for å overleve.

Siden resultatene i denne studien av tyveriutviklingen og den økonomiske utvikling i tidsperioden 1870-1912 i Norge ikke entydig gir støtte til teorien om at mindre fattigdom og nød i en tidsperiode henger sammen med at det blir mindre tyverier i samme periode, blir det naturlig å spørre seg om årsaker til tyverier kanskje heller i større grad er å finne på individnivå enn på samfunnsnivå. Det har, som tidligere nevnt, blitt vist at noen av de eldre teoriene om årsaker til kriminalitet dreide seg mer om individuelle forhold enn miljømessige forhold. I følge Garofalo (1912) var den egentlige årsaken til at noen mennesker begår kriminelle handlinger å finne i det faktum at noen har et svakt eller fraværende "ærlighetsinstinkt" fra naturens side. Det er nok ikke så enkelt å måle hvor ærlige folk er, og dette har heller ikke vært noe mål i denne analysen. Likevel kan det være sannsynlig at mennesker som for eksempel sliter med rusproblemer, og på grunn av rusen har det man kaller dårlig dømmekraft og gjør omtrent alt for å få tak i rusmidler, har det man kan kalle et svakt eller fraværende "ærlighetsinstinkt" på grunn av rusmidler som for eksempel alkohol og narkotika.

I følge Bonger (1916:570-571) kan forklaringer på hvorfor noen mennesker begår tyverier ligge i det at noen stjeler for å tilfredsstille sine behov for luksus, og man kan nok anta at behovene for luksusting i hvert fall ikke blir mindre i takt med en generell positiv økonomisk utvikling som den Norge gjennomgikk i perioden 1870-1912. I tider hvor den økonomiske

situasjonen i landet er spesielt god, kan det også være at noen nye luksusbehov dukker opp, som igjen blir vanskeligere å tilfredsstille på en lovlig måte når den økonomiske situasjonen ikke lenger er fullt så positiv. Som tidligere nevnt er det i følge Skog (1998, 2004) det mest korrekte å gjøre i situasjoner med klare trender i tidsseriene å heller sammenligne endringsutviklingen i tyverier og henholdsvis matvarepriser og konsumprisindeksen, dersom endringsseriene ikke inneholder sterke trender. I dette tilfellet ser endringsutviklingen i havrepris, potetpris og konsumprisindeksen ut til å være frie for trender, et faktum som støtter opp om at det er resultatet av analysen av endringsutviklingen i tyverier og endringsutviklingen i havreprisen som i dette tilfellet er et mer reliabelt resultat enn resultatet av analysen av den generelle utviklingene i tyverier og den generelle utviklingen i havreprisen i perioden 1870-1912. Konklusjonen basert på denne bakgrunnen blir dermed at det ser ut til å være en sammenheng mellom endringsutviklingen i tyverier og den økonomiske endringsutviklingen når det er havrepris som er den økonomiske indikatoren i analysen. I tillegg blir konklusjonen at det ser ut til å være en sammenheng mellom den generelle utviklingen i tyverier og den generelle økonomiske utviklingen når det er lønn som er den økonomiske indikatoren i analysen.

7.3. Tyverier og økonomiske indikatorer, 1959-1983

For ordens skyld blir underproblemstillingene gjeldende tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen gjentatt her:

3. Hvordan kan utviklingen i antall personer dømt for tyveri og utviklingen i antall etterforskede tyverier i Norge i perioden 1959-1983 forklares av økende vanskeligheter for marginaliserte samfunnsgrupper?

4. Hvordan kan utviklingen i antall personer dømt for tyveri og utviklingen i antall etterforskede tyverier i Norge i perioden 1959-1983 forklares av et økende antall forbruksvarer som er relativt enkle å stjele?

7.3.1. Tyverier og inntekt

Den generelle utviklingen i tyveridømte i perioden 1959-1983 var relativt økende frem til 1972, da antallet sank noe frem til 1975. Denne nedgangen i antallet tyveridømte blir vurdert

som å ha en sammenheng med at naskeri i 1972 ikke lenger var noen forbrytelse, men en forseelse. Den samme vurderingen gjelder for nedgangen i antall etterforskede tyverier fra 1975-1976. Med andre ord var ikke den generelle tyveriutviklingen i form av tyveridømte og etterforskede tyverier entydig økende i hele perioden 1959-1983, samtidig som denne utviklingen hovedsakelig var økende. Resultatene av analysene i denne oppgaven viser at det er sammenheng mellom den generelle utviklingen i antall personer dømt for tyveri og den generelle lønnsutviklingen i perioden 1959-1983. Med bakgrunn i ulike teorier og tidligere undersøkelser både om kriminalitet og økonomisk utvikling, i tillegg til historisk informasjon om det norske samfunnet i perioden og observasjonene av tyveriutviklingen i sekvensdiagrammene, var forventningen ved denne analysens begynnelse å finne en positiv sammenheng mellom antall personer dømt for tyveri og lønn. Teorien var at siden den generelle lønnsutviklingen var relativt økende i tidsperioden, så ville et økende antall personer i samme tidsperiode bli dømt for tyverier og et økende antall tyverier bli etterforsket, fordi en lønnsøkning i landet generelt ble antatt å henge sammen med både en positiv økonomisk utvikling i landet generelt og en positiv økonomisk utvikling for folk flest. En økning i forbruk og en økning i antallet forbruksvarer tilgjengelige for tyveri ble det også forventet å finne. Denne forventningen var basert på tidligere undersøkelser og teorier fra blant annet Sverige (Stack 1982, Norström 1988) og USA (Cohen og Felson 1979).

Samtidig var forventningen om hvilke resultater som ville bli funnet også preget av teorier om hvorfor man ikke har funnet positive sammenhenger mellom kriminalitet og økonomisk utvikling for eksempel i Japan i samme tidsperiode (Skog 2006). Teoriene går ut på at det er sosial kontroll og formell kontroll, i form av at folk følger med og ”passer på hverandre” samt en godt synlig politistyrke, som beskytter mot kriminalitet og følgelig tyverier. I tillegg har man fra undersøkelser i Norge (Falck 1984) utviklet teorier om at økningen i registrert kriminalitet i 1950-årene til 1980-årene må sees i sammenheng med at det blant annet er mindre sosial nærhet og kontroll i byene enn på landsbygda. Dette fordi det var en utbredt flytting fra landsbygda til byene i samme tidsperiode. Mindre kontroll betyr ofte at det også er mindre sannsynlighet for at kriminelle handlinger skal bli oppdaget. Kanskje blir det i det japanske samfunnet satset mer på både formell og uformell kontroll enn det blir i Norge, og kanskje har man i det norske samfunnet en utfordring når det gjelder både formell og uformell kontroll.

Et av analyseresultatene viser en sammenheng mellom den generelle utviklingen i antall personer dømt for tyveri og den generelle utviklingen i antall sosialstønadsmottakere. Dette resultatet tyder mer spesifisert på at det i tidsperioden samtidig med en økning i antall sosialstønadstilfeller også var en økning i antall personer dømt for tyveri. Når det gjelder endringsutviklingen i antall personer dømt for tyveri og endringsutviklingen i antall sosialstønadstilfeller viste resultatet at det ikke var noen signifikant sammenheng mellom disse utviklingene. På den annen side kan det også være flere årsaker til dette resultatet. Slike andre årsaker kan på individnivå tenkes å være for eksempel utdanningsnivå, sosialt nettverk og helsetilstand. Alle disse tre eksemplene er sosiale forhold som i stor grad sier noe både om folks sjanser til å komme inn på arbeidsmarkedet og ikke falle utenfor arbeidsmarkedet. Det ble også sjekket om det kunne være noen tidsforskjøvet effekt av sosialstønadstilfeller på antall personer dømt for tyveri i perioden 1959-1983. det ble ikke funnet noen slik tidsforskjøvet effekt, men derimot viste resultatet av krysskorrelasjonen at økningen i antall tyveridømte et bestemt år vil ha en effekt på antall sosialstønadstilfeller tre år senere. Dette resultatet ble tolket som at det å bli dømt for tyveri et bestemt år har en sammenheng med det å motta økonomisk støtte fra det offentlige tre år senere.

Antall etterforskede tyverier er i perioden markert, positivt sammenhengende med både lønn og sosialstønadstilfeller. Dette funnet gjelder både når det var den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i henholdsvis lønn og sosialstønadstilfeller som ble analysert, og når det var endringsutviklingen i etterforskede tyverier og endringsutviklingen i henholdsvis lønn og sosialstønadstilfeller som ble analysert. Det ser også ut til at lønnen har en effekt på antall etterforskede tyverier både samme år og i de tre etterfølgende årene. Antall stønadsmottagere har kun effekt på antall etterforskede tyverier samme år. Dette resultatet bekrefter altså forventningen om å finne en positiv sammenheng mellom antall etterforskede tyverier og både lønn og stønadsmottakere i tidsperioden. Denne forventningen tok utgangspunkt i antagelsen om at det samtidig med den økonomiske vekstperioden i etterkrigstidens Norge med økt kjøpekraft blant folk, også fantes en del marginaliserte samfunnsgrupper som blant annet stod utenfor arbeidsmarkedet og følgelig ikke hadde noen lønnsinntekt, men mottok sosialstønad gjennom folketrygden. På den annen side kan man spørre seg om en økning i antall etterforskede tyverier heller burde blitt forventet å henge sammen med en nedgang i antall sosialstønadstilfeller, fordi målet med sosialstønad må kunne sies å være at man har penger nok til å klare seg selv om man ikke har

noen jobb. Samtidig er det vanskelig å unngå det faktum at det nok er noen mennesker som har behov for å skaffe seg forbruksvarer som sosialstønadene ikke kan dekke etter at livsnødvendige utgifter er betalt hver måned.

Resultatene av disse analysene viser at det er en positiv sammenheng mellom den generelle utviklingen i både antall personer dømt for tyveri og antall etterforskede tyverier og både den generelle lønnsutviklingen samt utviklingen i antall sosialstønadstilfeller. Sammenhengene var imidlertid sterkere når det gjaldt de etterforskede tyveriene og de økonomiske indikatorene, enn når det gjaldt tyveridømte og de økonomiske indikatorene. Da endringsutviklingen ble studert, viste det seg at det fremdeles kom en positiv sammenheng til syne når det gjaldt utviklingen i de etterforskede tyveriene og utviklingen i henholdsvis lønn og sosialstønadstilfeller, selv om disse sammenhengene var noe svakere enn de viste seg å være når det var den generelle utviklingen som ble analysert. Mellom endringsutviklingen i antall dømte for tyverier og lønn og sosialstønadstilfeller viste analyseresultatene at det ikke var noen statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient. Det ble også sjekket om det var noen tidsforskjøvet effekt av lønn på tyveridømte eller etterforskede tyverier i perioden. Det ble ikke funnet noen slik effekt av lønn på tyveridømte i tidsperioden 1959-1983. Analysen av endringsutviklingen i etterforskede tyverier og lønn i samme periode viste imidlertid at økningen i lønn et bestemt år har en effekt på antall etterforskede tyverier de påfølgende tre årene i tidsperioden 1959-1983.

For det første viser et slikt resultat at en økning i antall etterforskede tyverier ikke trenger å bety at det samtidig, eller noen år senere, skjer en økning i antall personer dømt for tyveri. Det kan være mange årsaker til dette, blant annet hvor mye ressurser som står til rådighet for å kunne dømme en person for tyveri vil kunne spille inn her. I tillegg så man at det samtidig med en økning i antall tyveridømte fra 1975 til 1976 faktisk var en nedgang i antall etterforskede tyverier. På den annen side så viste imidlertid analysene at korrelasjonen mellom den generelle utviklingen i tyveridømte og den generelle utviklingen i etterforskede tyverier i tidsperioden 1959-1983 var positiv og relativ sterk, et resultat som skapte en forventning om en korrelasjon mellom endringsutviklingen i antallet etterforskede tyverier og endringsutviklingen i antall personer dømt for tyveri. Analysen av endringsutviklingen viste i dette tilfellet at det ikke var noen statistisk signifikant korrelasjon mellom tyveridømte og etterforskede tyverier i samme tidsperiode. Resultatene av analysene viste i tillegg at det ikke

var noen tidsforskjøvede effekter av etterforskede tyverier på tyveridømte, eller omvendt, i perioden 1959-1983.

I såkalte anomiske situasjoner hvor målene øker mer enn midlene man har til rådighet for å nå disse målene (Durkheim 1897, 1952 og Merton 1938, 1957 i Sarnecki 2003), kan det være rimelig å anta at tyveri for noen mennesker kan være en handlingsmåte som middel til å oppnå noe man verdsetter. I perioden 1959-1983 hvor levekårene i Norge generelt var gode og forbruket økte, vil det også være naturlig å tenke seg at mennesker som ikke hadde råd til å unne seg ulike forbruksvarer følte seg depriverte (Boudon 1982), i den forstand at de ikke sultet eller frøs, men ikke kunne kjøpe ting som var fristende og ble ansett som ”noe alle måtte ha” av personer i omgangskretsen. I tillegg hevder Stack (1982) at den subjektive opplevelsen av ulikhet i et samfunn betyr mer enn den objektive graden av inntektsforskjeller (Stack 1982:510). I følge dette resonnementet er hvem man sammenligner seg med det betydningsfulle aspektet ved vurderingen av seg selv i forhold til andre. Hvem man sammenligner seg med og hvem man ikke sammenligner seg med har altså betydning for hvilke mål man har og hvilke midler man bruker for å nå disse målene. For eksempel kan en person som har mistet jobben, og kanskje gått en stund på arbeidsledighetstrygd, fortsette å bo i det samme nabolaget og være sammen med de samme menneskene som fortsatt har de samme fritidsaktivitetene og bruker penger på de samme tingene som før. Etter en lengre stund som arbeidsledig kan det så bli vanskelig for denne personen å beholde boligen og bruke penger på samme måte som før han eller hun ble arbeidsledig.

Konklusjonen når det gjelder forholdet mellom tyveriutviklingen og inntektsutviklingen i perioden 1959-1983 blir at det ser ut til å være en sammenheng mellom den generelle utviklingen i både etterforskede tyverier og personer dømt for tyveri og den generelle økonomiske utviklingen når det er henholdsvis lønn og sosialstønadstilfeller som er de økonomiske indikatorene som blir analysert. Videre blir konklusjonen at det ser ut til å være en sammenheng mellom endringsutviklingen i etterforskede tyverier og den økonomiske endringsutviklingen når det er lønn og sosialstønadstilfeller som er de økonomiske indikatorene som blir analysert.

7.3.2. Tyverier og arbeidsmarkedet

Resultatene av analysene viste at det ikke var noen signifikante korrelasjonskoeffisienter mellom den generelle utviklingen i personer dømt for tyverier og den generelle utviklingen i henholdsvis arbeidsledige eller ledige stillinger i perioden 1959-1983. Resultatene viste også at det ikke var noen statistisk signifikante korrelasjonskoeffisienter mellom endringsutviklingen i personer dømt for tyverier og endringsutviklingen i henholdsvis arbeidsledige eller ledige stillinger. Analysen av etterforskede tyverier og jobbtilgang viste at det var en positiv sammenheng mellom tyverier og arbeidsledige. Resultatet av analysene viste i tillegg en negativ sammenheng mellom tyverier og ledige stillinger i tidsperioden, noe som betyr at en nedgang i antallet ledige stillinger sees samtidig med en økning i tyverier i samme tidsperiode. Endelig viste analyseresultatet at det ikke var noen statistisk signifikante korrelasjonskoeffisienter mellom endringsutviklingen i etterforskede tyverier og endringsutviklingen i henholdsvis arbeidsledige eller ledige stillinger i perioden 1959-1983. Det ble også sjekket om det var noen tidsforskjøvede effekter av arbeidsledige eller ledige stillinger på tyveridømte eller etterforskede tyverier i den samme tidsperioden. Resultatene av krysskorrelasjonen av endringsutviklingen viste at økningen i antall arbeidsledige et bestemt år vil ha en effekt på antall etterforskede tyverier det påfølgende året. Det ble ikke påvist noen tidsforskjøvet effekt av ledige stillinger på etterforskede tyverier i samme tidsperiode. Det ble heller ikke påvist noen tidsforskjøvet effekt av verken arbeidsledige eller ledige stillinger på tyveridømte i tidsperioden 1959-1983. Til sammenligning fant som tidligere nevnt Norström (1988:63) i sin studie at den økende tyveriutviklingen i Sverige i perioden 1950-1984 kunne forklares blant annet av en økning i marginalisering på arbeidsmarkedet.

Arbeidsledighet kan i noen tilfeller assosieres med en løs tilknytning til samfunnet generelt. Dette kan sees i sammenheng med kontrollteoretikernes grunntanke om at det er individenes sterke bånd til samfunnet som kan forhindre kriminelle handlinger, ved at folk flest opptre konformt i tråd med de sosiale normene som eksisterer (Sarnecki 2003:215-216). En arbeidsledig person kan ha svake bånd til samfunnet ved at han for det første går glipp av arbeidsplassen som sosial møteplass og for det andre kan det å ikke ha en jobb trolig henge sammen med det å ha lite penger og kanskje ikke ha råd til å være med på sosiale begivenheter. I følge kontrollteoretikeren Hirschi kan det faktum at en person har svake bånd til samfunnet, føre til at denne personen overveier fordelene ved å begå et tyveri, (Hirschi

1969:16-26). Dersom personen i denne vurderingen kommer frem til at han eller hun har mer å vinne enn å tape ved det å stjele en vare, kan det å stjele varen bli handlingsutfallet for denne personen. For eksempel kan det være at personen med svake samfunnsbånd ikke har noen venner eller familiemedlemmer som denne personen vet at blir skuffet og bekymret dersom han eller hun begår et tyveri. Det er også rimelig å her trekke en parallell til Falck (1984) som i sin undersøkelse av kriminalitetsutviklingen hevder at økningen i registrert kriminalitet i 1950-årene til 1980-årene må sees i sammenheng med at det blant annet er mindre sosial nærhet og kontroll i byene enn på landsbygda, og at det nettopp i denne perioden var mange som flyttet fra små steder til byene (Falck 1984:129-130).

Samtidig med at flere har bosatt seg i byene har det med andre ord kanskje blitt færre som "følger med" og "bryr seg", slik at folk kan begå tyverier uten særlig stor sjanse for å bli oppdaget og anmeldt. I tillegg har man sett at Bongser (1912) hevdet at det var mer kriminalitet sør i landet enn nord i landet fordi den sosiale utviklingen hadde kommet lenger i sør enn i nord. Dette utsagnet kan også sees i sammenheng med flyttingen fra bygd til by i etterkrigstidens Norge og kanskje var den sosiale utviklingen kommet lenger i byene enn på bygdene i perioden 1959-1983. Det er imidlertid usikkert hva Bongser (1912) la i definisjonen av sosial utvikling, men det er nærliggende å tro at han i denne sammenhengen mente utviklingen av områder som utdanning, arbeidsforhold, helsemessige forhold og lignende. På den annen side finnes det også undersøkelser som ikke har funnet noen sammenheng mellom risikoen for å bli tatt for tyveri og tyveriraten (von Hofer og Tham 1989:42). Og på bakgrunn av det kan man hevde at et stort og uoversiktlig samfunn ikke er ensbetydende med et samfunn preget av en høyere tyverirate enn i et lite og oversiktlig samfunn. Resultatene i den foreliggende undersøkelsen ser imidlertid ut til å gi mer støtte til teorien om at store og mer uoversiktelige samfunn, som større byer i Norge i etterkrigstiden, nok var preget av en høyere tyverirate enn små og mer oversiktelige samfunn, som bygdene. Konklusjonen når det gjelder forholdet mellom den generelle tyveriutviklingen og den generelle økonomiske utviklingen i perioden 1959-1983 blir at det ser ut til å være en sammenheng mellom den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle økonomiske utviklingen når det er arbeidsledige og ledige stillinger som er de økonomiske indikatorene i analysen. Videre blir konklusjonen at det ser ut til å være en sammenheng mellom endringsutviklingen i etterforskede tyverier og den økonomiske endringsutviklingen når det er arbeidsledige som er den økonomiske indikatoren som blir analysert.

7.3.3. Tyverier og konsum

I denne studien har utviklingen i privatkonsumet og utviklingen i konsumprisindeksen blitt brukt som indikatorer på den økonomiske utviklingen i perioden 1959-1983. Disse økonomiske indikatorene ble valgt på bakgrunn av tidligere undersøkelser og teorier, blant annet har det tidligere blitt nevnt at Norström (1988) brukte en forbruksvariabel som økonomisk indikator i sin studie at tyveriutvikling og økonomisk utvikling i Sverige. Teorien med hensyn til forholdet mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen, i form av privatkonsum og konsumprisindeks som økonomiske indikatorer, var at det samtidig med en positiv økonomisk utvikling i perioden også var en økende utvikling i antall forbruksvarer som er relativt enkle å stjele. Det ble antatt at disse varene var relativt enkle å stjele på grunn av blant annet manglende uformell og formell kontroll. Som en underbygging av denne antagelsen hevdet Cohen og Felson (1979:589) at det i etterkrigstiden har skjedd et skifte når det gjelder hvor folk befinner seg når de utfører dagligdagse gjøremål. I tillegg har det i takt med at flere kvinner har gått ut i arbeidslivet etter 2. verdenskrig også blitt flere hjem som står ubevoktet store deler av dagen. Det var også en antagelse ved analysens begynnelse at det samtidig med produksjonsøkningen av ulike typer varer også ble et større utvalg av ting å stjele hjemme hos folk, i tillegg til større utvalg av varer i butikkene. Forventningen om å finne en positiv sammenheng mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i form av privatkonsum og konsumprisindeks i perioden 1959-1983 var også basert på observasjonene av tidsseriens utvikling i sekvensdiagrammene. Både utviklingen i tyveridømte og utviklingen i etterforskede tyverier i tidsperioden så ut til å utvikle seg relativt likt som utviklingen i henholdsvis privatkonsum og konsumprisindeksen, med andre ord i generelt økende retning i perioden 1959-1983.

Resultatet av analysene viste statistisk signifikante korrelasjonskoeffisienter mellom den generelle utviklingen i antall personer dømt for tyveri og både den generelle utviklingen i privatkonsumet og den generelle utviklingen i konsumprisindeksen i perioden 1959-1983. Resultatet viste ikke noen statistisk signifikante korrelasjonskoeffisienter mellom endringsutviklingen i tyveridømte og endringsutviklingen i verken privatkonsumet eller konsumprisindeksen. Mellom den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle utviklingen i konsum ble det funnet en statistisk positiv korrelasjonskoeffisient mellom både privatkonsumet og konsumprisindeksen. Når det gjaldt endringsutviklingen i

etterforskede tyverier og endringsutviklingen i konsum, viste resultatet en statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient mellom tyverier og konsumprisindeksen, mens det i samme tidsperiode ikke var noen statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient mellom tyverier og privatkonsum. Resultatene viste ingen tidsforskjøvede effekter av privatkonsumet eller konsumprisindeksen verken på tyveridømte eller på etterforskede tyverier i perioden 1959-1983.

Det vil på bakgrunn av resultatene være rimelig å trekke en parallell fra denne sammenhengen mellom den generelle utviklingen i tyverier og den generelle utviklingen i konsum til den generelle økningen i forbruksvarer i perioden 1959-1983. Med en stadig økning i antall forbruksvarer ble mulighetsstrukturen når det gjelder å begå tyverier samtidig utvidet, ved at det rett og slett ble et større utvalg av ting som det var mulig å stjele. Man kan i tillegg hevde at fristelsestrykket i samfunnet generelt ble kraftigere i samme tidsperiode (Skog:2006). Dette utsagnet kan underbygges med at Cohen og Felson (1979) på sin side hevdet at en økning i den økonomiske tilstanden i et samfunn fører til en økning i kriminaliteten. De forklarer denne sammenhengen med økt produksjon og dermed økt tilgjengelighet av forbruksvarer (Cohen og Felson 1979:605). I følge Lacassagne (1881 i Bonger 1916) førte alle bodene med varer på store basarer til at tyverier ble begått. Det kan være rimelig å tenke seg at tyverier kan ha blitt begått på slike basarer på grunnlag av en kombinasjon av mange fristende varer og liten risiko for å bli oppdaget fordi det mange mennesker var samlet og følgelig var det vanskeligere å ha oversikt over hva alle menneskene foretok seg. Kjøpesentre i perioden 1959-1983 i Norge kan sammenlignes med de store basarene Lacassagne (1881 i Bonger 1916) viser til og på denne bakgrunnen kan man også hevde at forbruksøkningen i Norge i samme tidsperiode ser ut til å henge sammen med økningen i tyverier. I tillegg har, som tidligere nevnt, Bonger (1916) hevdet at en forklaring på hvorfor noen mennesker begår tyverier er at de ønsker å tilfredsstille et behov for luksus. Disse behovene for luksus stammer i følge Bonger (1916) fra samfunnet selv ved at de som har penger til å kjøpe luksusting også skaper behov for luksusting hos de som ikke har penger til å skaffe seg disse på en lovlig måte. Det har også tidligere blitt nevnt at von Hofer og Tham (1989) i sin studie ikke kunne påvise noen effekt av endringer i risikoen for å bli tatt for tyveri på tyveriraten.

Det kan være naturlig å her trekke en parallell til Boudons (1982) tidligere nevnte teori om at den opplevde fattigdommen kan øke selv om den absolutte fattigdommen avtar. Hvor fattige

folk føler seg har med andre ord en sammenheng med hvordan man oppfatter seg selv i forhold til andre og hvem man bruker som målestokk for seg selv. I tillegg har det tidligere i denne studien blitt vist hvordan Durkheims (1897, 1952 i Sarnecki 2003) teori kan forklare tyveri som et resultat av uoverensstemmelsen mellom de målene man ønsker å nå og de midlene man har til rådighet for å nå disse målene. Selve uoverensstemmelsen mellom målet og midlene kan i følge Durkheim (1897, 1952 i Sarnecki 2003) stamme fra politiske eller økonomiske endringer i samfunnet.

Det er i tillegg liten tvil om at reklame for ulike produkter nådde stadig flere mennesker samtidig med tv-apparatets inntog i de norske hjem på 1960-tallet. Økt markedsføring kan føre til økt etterspørsel etter ett produkt, noe som igjen kan føre til økt produksjon av og deretter økt tilgang til dette produktet i butikkene. For eksempel var det 500 000 registrerte personbiler i Norge i 1967, mens antallet i 1976 hadde økt til 1 000 000. Antall etterforskede brukstyverier av motorkjøretøy har i tillegg økt fra 3120 i 1959 til 15 918 i 1983 (<http://www.ssb.no/histstat/tabeller/8-8-4t.txt>).

Konklusjonen når det gjelder forholdet mellom den generelle tyveriutviklingen og den generelle økonomiske utviklingen i perioden 1959-1983 blir at det ser ut til å være en sammenheng mellom både den generelle utviklingen i tyveridømte og den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle økonomiske utviklingen når det er privatkonsum og konsumprisindeksen som er de økonomiske indikatorene i analysen. Konklusjonen når det gjelder forholdet mellom endringsutviklingen i tyverier og den økonomiske endringsutviklingen ser det ut til å være en sammenheng mellom disse endringsutviklingene, når det er endringsutviklingen i etterforskede tyverier som blir brukt som indikator på tyverier og endringsutviklingen i konsumprisindeksen som blir brukt som økonomisk indikator.

7.4. Konklusjoner

Hovedkonklusjonene i denne oppgaven er at tyveriutviklingen i Norge i perioden 1870-1912 i noen grad kan forklares med at folk generelt fikk bedre levekår i form av mindre fattigdom og nød når den økonomiske tilstanden i landet bedret seg i samme tidsperiode. Når det gjelder

forholdet mellom den generelle utviklingen i tyverier og den generelle økonomiske utviklingen i denne tidsperioden, var lønn den økonomiske indikatoren som hadde en sammenheng med tyveridømte. Når det gjelder forholdet mellom endringsutviklingen i tyverier og den økonomiske endringsutviklingen, var havrepris den økonomiske indikatoren som hadde en sammenheng med tyveridømte i Norge i perioden 1870-1912.

Tyveriutviklingen i Norge i perioden 1959-1983 kan i en større grad forklares av økende vanskeligheter for marginaliserte samfunnsgrupper og av et økende antall forbruksvarer som er relativt lette å stjele. Når det gjelder forholdet mellom den generelle utviklingen i tyveridømte og den generelle økonomiske utviklingen i denne tidsperioden, var det de økonomiske indikatorene lønn, stønadstilfeller, privatkonsum og konsumprisindeksen som hadde en sammenheng med tyveridømte. Når det gjelder forholdet mellom den generelle utviklingen i etterforskede tyverier og den generelle økonomiske utviklingen i samme tidsperiode, hadde alle de økonomiske indikatorene lønn, stønadstilfeller, arbeidsledige, ledige stillinger, privatkonsum og konsumprisindeksen en sammenheng med etterforskede tyverier. Forholdet mellom endringsutviklingen i etterforskede tyverier og den økonomiske endringsutviklingen viste at det var de økonomiske indikatorene lønn, stønadstilfeller, privatkonsum og konsumprisindeksen som hadde en sammenheng med etterforskede tyverier i perioden 1959-1983 i Norge.

En logisk modell for forholdet mellom tyveriutviklingen og den økonomiske utviklingen i Norge i periodene 1870-1912 og 1959-1983 blir:

$$\Delta TER \cong \Delta JL + \Delta PK + \Delta ALR + \Delta S - \Delta LSR$$

Her betyr Δ at variablene er differensierte, TER_t er etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere i alderen 15-59 år i et hvilket som helst år, JL_t er lønn (justert) i et hvilket som helst år, PK_t er privatkonsumet i et hvilket som helst år, ALR_t er arbeidsledige per 100 000 innbyggere i alderen 15-59 år i et hvilket som helst år, S_t er sosialstønadstilfeller per 1 000 innbyggere i alderen 15-59 år i et hvilket som helst år, LSR_t er ledige stillinger per 100 000 innbyggere i alderen 15-59 år i et hvilket som helst år.

7.4.1. Videre forskning på tyveriutvikling og økonomisk utvikling

Det kunne vært interessant å studere temaet tyveriutvikling og økonomisk utvikling videre ved å inkludere flere variabler som indikatorer på den økonomiske utviklingen. Det kunne også vært interessant å studere utviklingen av andre typer kriminalitet i forhold til den økonomiske utviklingen. Det har i tillegg i den foreliggende studien blitt anvendt en forholdsvis enkel tidsserieanalyse, og det kunne derfor vært fruktbart å anvende mer avanserte analyseteknikker som for eksempel beskrevet i McCleary og Hay (1980).

VIII. Figuroversikt

Figur 1: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 i aldersgruppen 15-59 år, 1870-1912	27
Figur 2: Lønn og justert lønn (i kroner), 1870-1912	28
Figur 3: Konsumprisindeksen, 1870-1912	29
Figur 4: Havrepris (i kr per 100 kg), 1870-1912	30
Figur 5: Potetpris (i kr per 100 kg), 1870-1912	30
Figur 6: Oppsummering av variablene i perioden 1870-1912	31
Figur 7: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983	33
Figur 8: Etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983	36
Figur 9: Lønn i kroner og sosialstønadstilfeller per 1000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983	38
Figur 10: Justert lønn i kroner og sosialstønadstilfeller per 1000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983	38
Figur 11: Antall arbeidsledige per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall ledige stillinger per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983	40
Figur 12: Privatkonsum i millioner kroner per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983	41
Figur 13: Konsumprisindeksen, 1959-1983	42
Figur 14: Oppsummering av variablene i perioden 1959-1983	42
Figur 15: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 15-59 år og lønn, 1870-1912	52
Figur 16: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 15-59 år og justert lønn, 1870-1912	53
Figur 17: Endringsutvikling i antall personer dømt for tyveri, 1870-1912	53
Figur 18: Endringsutvikling i lønn, 1870-1912	54
Figur 19: Endringsutvikling i justert lønn, 1870-1912	55
Figur 20: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 15-59 år og havrepris i kr per 100 kg, 1870-1912	57
Figur 21: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 15-59 år og potetpris i kr per 100 kg, 1870-1912	58
Figur 22: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 15-59 år og konsumprisindeksen, 1870-1912	58
Figur 23: Endringsutvikling i havrepris, 1870-1912	60
Figur 24: Endringsutvikling i potetpris, 1870-1912	60
Figur 25: Endringsutvikling i konsumprisindeksen, 1870-1912	61
Figur 26: Antall tyveridømte per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983	67
Figur 27: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere 15-59 år og justert lønn i kroner, 1959-1983	68
Figur 28: Endringsutvikling i tyveridømte, 1959-1983	69
Figur 29: Endringsutvikling i justert lønn, 1959-1983	70
Figur 30: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall stønadstilfeller per 1000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983	72
Figur 31: Endringsutvikling i sosialstønadstilfeller, 1959-1983	73
Figur 32: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall arbeidsledige per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983	75
Figur 33: Endringsutvikling i arbeidsledige, 1959-1983	76

Figur 34: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall ledige stillinger per 100 000 innbyggere 15-59 år 1959-1983	76
Figur 35: Endringsutviklingen i ledige stillinger, 1959-1983	77
Figur 36: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere 15-59 år og privatkonsum i millioner kroner per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983	78
Figur 37: Antall personer dømt for tyveri per 100 000 innbyggere 15-59 år og konsumprisindeksen, 1959-1983	79
Figur 38: Endringsutviklingen i privatkonsumet, 1959-1983	80
Figur 39: Endringsutviklingen i konsumprisindeksen, 1959-1983	81
Figur 40: Antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år og justert lønn i kroner, 1959-1983	85
Figur 41: Antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall stønader per 1000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983	86
Figur 42: Endringsutviklingen i etterforskede tyverier, 1959-1983	86
Figur 43: Antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall arbeidsledige per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983	88
Figur 44: Antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år og antall ledige stillinger per 100 000 15-59 år, 1959-1983	89
Figur 45: Antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år og privatkonsum i millioner kroner per 100 000 innbyggere 15-59 år, 1959-1983	91
Figur 46: Antall etterforskede tyverier per 100 000 innbyggere 15-59 år og konsumprisindeks, 1959-1983	92

IX. Tabelloversikt

<i>Tabell 1: Deskriptiv statistikk for perioden 1870-1912</i>	24
<i>Tabell 2: Tabeller fra Statistisk Sentralbyrå 1870-1912</i>	25
<i>Tabell 3: Deskriptiv statistikk over tyverier og økonomiske indikatorer 1959-1983</i>	32
<i>Tabell 4: Tabeller fra Statistisk Sentralbyrå 1959-1983</i>	34
<i>Tabell 5: Tyverikategorier</i>	35
<i>Tabell 6: Korrelasjoner mellom dømte og økonomiske indikatorer</i>	63
<i>Tabell 7: Korrelasjoner mellom dømte og økonomiske indikatorer, differensiert</i>	63
<i>Tabell 8: Modeller for tyveridømte og lønn</i>	72
<i>Tabell 9: Korrelasjoner mellom dømte og økonomiske indikatorer, 1959-1983</i>	83
<i>Tabell 10: Korrelasjoner mellom dømte og økonomiske indikatorer, differensiert, 1959-1983</i>	83
<i>Tabell 11: Korrelasjoner mellom etterforskede og økonomiske indikatorer, 1959-1983</i>	95
<i>Tabell 12: Korrelasjoner mellom etterforskede og økonomiske indikatorer, 1959-1983, differensiert</i>	95

X. Litteraturliste

- Bengtsson, T. og Ohlsson, R. (1985): "Age-specific mortality and short-term changes in the standard of living: Sweden, 1759-1859". *European Journal of Population* 1, 309-326
- Bonger, W. A (1916): *Criminality and Economic Conditions*. London: Heinemann
- Boudon, R. (1982): *The Unintended Consequences of Social Action*. New York: St. Martin's Press.
- Bye, Elin K. (2004): "Utviklingen i alkohol og voldsforbrytelser 1931-1986". Essay til dr.gradskurs i tidsserieanalyse.
- Cohen, L. E. og Felson, M. (1979): "Social change and crime rate trends: A routine activity approach". *American Sociological Review* 44, 588-608.
- Danielsen, R. m.fl. (1992): *Grunntrekk i norsk historie. Fra vikingtid til våre dager*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Falck, S. (1984): "Kriminalitetsutviklingen i Norge fra 1950-årene til 1980-årene". *Nordisk Tidsskrift for kriminalvitenskap* No 71, 1984. København.
- Furre, B. (1999): *Norsk historie 1914-2000. Industrisamfunnet- fra vokstervisse til framtidstil*. Oslo: Det norske samlaget.
- Gould, L. C (1969): "The changing structure of property crime in an affluent society". *Social Forces* vol 48: 50-59.
- Hauge, R. (2004): *Kriminalitetens årsaker*. Oslo: Universitetsforlaget. 2. utgave.
- Hirschi, T. (1974): *Causes of Delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Hofer, von H. (red.) (1998): *Brottsligheten i Europa*. Lund: Studentlitteratur.

- Hofer, von H. og Tham, H. (1989): "General deterrence in a longitudinal perspective. A Swedish case: Theft, 1841-1985". *European Sociological Review*, vol 5, no1. Oxford: University Press.
- Knutsson, J. (1985): "Skördarna och deras inverkan på 1800-talets stöldbrottslighet". *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*.
- Mansfield, R., Gould, L. C. og Namenwirth, J. Z. (1974): "A socioeconomic model for the prediction of societal rates of property theft". *Social Forces* vol 52: 462-472.
- Mehlum, H., Miguel, E. & Torvik, R. (2006): "Poverty and crime in 19th century Germany". *Journal of Urban Economics*, 59: 370-388.
- Merton, R. K. (1967): *Social Theory and Social Structure*. New York: The Free Press.
- Norström, T. (1988): "Theft Criminality and Economic Growth". *Social Science Research* 17, 48-65.
- N.O.S Historisk statistikk 1978, Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Nærbøvik, J. (1999): *Norsk historie 1860-1914. Et bondesamfunn i oppbrot*. Oslo: Det norske samlaget.
- Sarnecki, J. (2003): *Introduktion til kriminologi*. Lund: Studentlitteratur
- Skog, O.-J (1986): "An Analysis of Divergent Trends in Alcohol Consumption and Economic Development". *Journal of Studies on Alcohol*, vol. 47, no. 1
- Skog, O.-J (1993): "Alkohol and suicide in Denmark 1911-24- experiences from a "natural experiment". *Forskningsrapport*.
- Skog, O.-J (2004): *Å forklare sosiale fenomener*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Skog, O.-J. (2006): *Skam og skade. Noen avvikssosiologiske temaer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Stack, S. (1982): "Social structure and Swedish crime rates". Criminology 20, 499-513.

Statistisk sentralbyrå (1968): Historisk statistikk 1968.

Statistisk sentralbyrå (2000): Kriminalstatistikk 2000.

URL: <http://www.ssb.no/histstat/tabeller/22-22-4t.txt> (Lesedato: 31.03.06)

URL: http://www.ssb.no/a_krim_tab/tab/tab-2007-08-13-06.html (Lesedato: 24.01.08)

URL: <http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9310963> (Lesedato: 07.04.08)

von Hofer, H. og Tham, H. (1987): "General Deterrence Using a Time Series Approach. A Swedish Case: Thefts, 1841-1985". Swedish Institute for Social Research.

von Mayr (1917) i Norström, T. (1988): "Theft Criminality and Economic Growth"

"Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt"

Antall ord som er brukt i denne oppgaven er: 33 322

XI. Appendiks

Tabell 1. Autokorrelasjoner for den logaritmisk transformerte tyverivariabelen (rådata) 1870-1912.

Auto-		Stand.											
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1	Box-Ljung	Prob.
□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□													
1	,782	,147				.	↔*****	.*****				28,160	,000
2	,647	,146				.	↔*****	.*****				47,887	,000
3	,525	,144				.	↔*****	.*****				61,222	,000
4	,435	,142				.	↔*****	.***				70,593	,000
5	,324	,140				.	↔*****					75,927	,000
6	,180	,138				.	↔****	.				77,630	,000
7	,078	,136				.	↔**	.				77,954	,000
8	,017	,134				.	*	.				77,969	,000
9	-,067	,133				.	*↔	.				78,225	,000
10	-,101	,131				.	**↔	.				78,820	,000
11	-,107	,129				.	**↔	.				79,515	,000
12	-,148	,127				.	***↔	.				80,889	,000
13	-,216	,125				.	****↔	.				83,896	,000
14	-,195	,122				.	****↔	.				86,435	,000
15	-,124	,120				.	**↔	.				87,491	,000
16	-,013	,118				.	*	.				87,503	,000

Tabell 2. Partielle autokorrelasjoner for den logaritmisk transformerte tyverivariabelen (rådata) 1870-1912.

Pr-Aut- Stand.

Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
1	,782	,152					.	↔*****			
2	,091	,152					.	↔**			
3	-,014	,152					.	*			
4	,017	,152					.	*			
5	-,089	,152					.	**↔			
6	-,172	,152					.	***↔			
7	-,037	,152					.	*↔			
8	,028	,152					.	↔*			
9	-,104	,152					.	**↔			
10	,052	,152					.	↔*			
11	,066	,152					.	↔*			
12	-,126	,152					.	***↔			
13	-,159	,152					.	***↔			
14	,145	,152					.	↔***			
15	,143	,152					.	↔***			
16	,174	,152					.	↔***			

Tabell 3. Autokorrelasjoner for den logaritmisk transformerte tyverivariabelen (differensiert) 1870-1912.

Auto- Stand.													
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1	Box-Ljung	Prob.
□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□													
1	-,276	,149					*****↔	.				3,427	,064
2	,006	,147					.	*	.			3,429	,180
3	-,073	,145					.	*↔	.			3,681	,298
4	,025	,143					.	↔*	.			3,712	,446
5	,034	,141					.	↔*	.			3,770	,583
6	,025	,140					.	*	.			3,802	,703
7	-,218	,138					.	****↔	.			6,305	,505
8	,124	,136					.	↔**	.			7,136	,522
9	-,099	,134					.	**↔	.			7,687	,566
10	-,129	,132					.	***↔	.			8,645	,566
11	,166	,130					.	↔***	.			10,279	,505
12	,132	,127					.	↔***	.			11,357	,499
13	-,243	,125					.	*****↔	.			15,130	,299
14	-,040	,123					.	*↔	.			15,234	,362
15	-,141	,121					.	***↔	.			16,603	,343
16	,135	,119					.	↔***	.			17,898	,330

Tabell 4. Partielle autokorrelasjoner for den logaritmisk transformerte tyverivariabelen (differensiert) 1870-1912.

Pr-Aut- Stand.											
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
			□	▧	▨	▩	▪	▫	▬	▭	▮
1	-,276	,154					*****↔				
2	-,076	,154					. **↔				
3	-,100	,154					. **↔				
4	-,026	,154					. *↔				
5	,030	,154					. ↔*				
6	,043	,154					. ↔*				
7	-,213	,154					. ****↔				
8	,010	,154					. *				
9	-,090	,154					. **↔				
10	-,241	,154					. *****↔				
11	,077	,154					. ↔**				
12	,227	,154					. ↔*****.				
13	-,221	,154					. ****↔				
14	-,219	,154					. ****↔				
15	-,187	,154					. ****↔				
16	-,099	,154					. **↔				

Tabell 5. Autokorrelasjoner for havreprisvariabelen, rådata. 1870-1912.

[illegible]

Pr-Aut- Stand.

1	,079	,147	.	\Leftrightarrow^{**}	.	,289	,591
2	-,216	,146	.	$*****\Leftrightarrow$.	2,483	,289
3	-,074	,144	.	$*\Leftrightarrow$.	2,749	,432
4	-,095	,142	.	$**\Leftrightarrow$.	3,193	,526
5	-,122	,140	.	$**\Leftrightarrow$.	3,954	,556
6	-,059	,138	.	$*\Leftrightarrow$.	4,135	,658
7	,062	,136	.	\Leftrightarrow^{*}	.	4,338	,740
8	,220	,134	.	$\Leftrightarrow*****.$		7,010	,536
9	,219	,133	.	$\Leftrightarrow*****.$		9,752	,371
10	-,067	,131	.	$*\Leftrightarrow$.	10,016	,439
11	-,063	,129	.	$*\Leftrightarrow$.	10,254	,508
12	,004	,127	.	$*$.	10,256	,594
13	-,143	,125	.	$***\Leftrightarrow$.	11,570	,563
14	-,048	,122	.	$*\Leftrightarrow$.	11,724	,628
15	,172	,120	.	$\Leftrightarrow***.$		13,771	,543
16	,153	,118	.	$\Leftrightarrow***.$		15,445	,492

Tabell 8. Partielle autokorrelasjoner for prisvariabelen, differensiert. 1870-1912.

Pr-Aut- Stand.

```
Lag   Corr.    Err. -1   -.75   -.5   -.25   0   .25   .5   .75   1
      □↓□↓□↓□↑□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□↓□
      1     ,079     ,152                .       ⇔**        .
      2    -,223     ,152                .   ****⇔         .
```


3	-,038	,152	.	*↔	.
4	-,141	,152	.	***↔	.
5	-,138	,152	.	***↔	.
6	-,106	,152	.	**↔	.
7	-,007	,152	.	*	.
8	,163	,152	.	↔***	.
9	,199	,152	.	↔****	.
10	-,021	,152	.	*	.
11	,063	,152	.	↔*	.
12	,060	,152	.	↔*	.
13	-,075	,152	.	*↔	.
14	,032	,152	.	↔*	.
15	,144	,152	.	↔***	.
16	,092	,152	.	↔**	.

Krysskorrelasjoner

Series Pair: COMPUTE Lntyveriertotalrate = LN(Tyveriertotalrate) (COMPUTE) with Gj.sn.årslønn

Lag	Cross Correlation	Std. Error(a)
-7	-,088	,169
-6	,179	,167

-5	,151	,164
-4	,074	,162
-3	-,023	,160
-2	,069	,158
-1	-,061	,156
0	,062	,154
1	-,026	,156
2	,123	,158
3	,019	,160
4	,054	,162
5	-,217	,164
6	,049	,167
7	-,063	,169

a Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Series Pair: Gj.sn.årslønn with Antall dømte for tyveri per 100 000 aldersgruppen 15-59 år

Lag	Cross Correlation	Std. Error(a)
-7	-,051	,169
-6	,045	,167
-5	-,203	,164
-4	,076	,162
-3	,021	,160
-2	,105	,158
-1	-,028	,156
0	,091	,154

1	-,069	,156
2	,048	,158
3	-,061	,160
4	,114	,162
5	,179	,164
6	,181	,167
7	-,101	,169

a Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Series Pair: COMPUTE Lntyveriertotalrate = LN(Tyveriertotalrate) (COMPUTE) with Havrepris i kr per 100kg

Lag	Cross Correlation	Std. Error(a)
-7	-,014	,169
-6	,088	,167
-5	-,143	,164

-4	-,040	,162
-3	-,109	,160
-2	-,038	,158
-1	,141	,156
0	,241	,154
1	-,134	,156
2	-,111	,158
3	,136	,160
4	,029	,162
5	-,027	,164
6	-,138	,167
7	-,050	,169

a Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Series Pair: Havrepris i kr per 100kg with Antall dømte for tyveri per 100 000 aldersgruppen 15-59 år

Lag	Cross Correlation	Std. Error(a)
-7	-,039	,169
-6	-,182	,167
-5	-,017	,164
-4	,035	,162
-3	,148	,160
-2	-,131	,158
-1	-,108	,156
0	,279	,154
1	,125	,156

2	-,058	,158
3	-,126	,160
4	-,018	,162
5	-,146	,164
6	,081	,167
7	-,005	,169

a Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Korrelasjoner mellom tyverier og økonomiske indikatorer 1959-1983

Tabell 9. Lønn og stønad, rådata

		Lønn	Stønad	Personer dømt for tyveri	Etterforskede tyverier
Lønn	Pearson Correlation	1	,914(**)	,549(**)	,980(**)
	Sig. (2-tailed)		,000	,004	,000
	N	25	25	25	25

Stønad	Pearson Correlation	,914(**)	1	,467(*)	,912(**)
	Sig. (2-tailed)	,000		,019	,000
	N	25	25	25	25
Personer dømt for tyveri	Pearson Correlation	,549(**)	,467(*)	1	,596(**)
	Sig. (2-tailed)	,004	,019		,002
	N	25	25	25	25
Etterforskede tyverier	Pearson Correlation	,980(**)	,912(**)	,596(**)	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,002	
	N	25	25	25	25

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabell 10. Lønn og stønad, rådata og loggede tyverivariabler

		Lønn	Stønad	Personer dømt for tyveri, logget	Etterforskede tyverier, logget

Lønn	Pearson Correlation	1	,914(**)	,544(**)	,951(**)
	Sig. (2-tailed)		,000	,005	,000
	N	25	25	25	25
Stønad	Pearson Correlation	,914(**)	1	,435(*)	,837(**)
	Sig. (2-tailed)	,000		,030	,000
	N	25	25	25	25
Personer dømt for tyveri, logget	Pearson Correlation	,544(**)	,435(*)	1	,651(**)
	Sig. (2-tailed)	,005	,030		,000
	N	25	25	25	25
Etterforskede tyverier, logget	Pearson Correlation	,951(**)	,837(**)	,651(**)	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	25	25	25	25

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabell 11. Lønn og stønad, differensierte data

		Lønn, differensiert	Stønad, differensiert	Personer dømt for tyveri, differensiert	Etterforskede tyverier, differensiert
Lønn, differensiert	Pearson Correlation	1	,650(**)	-,108	,417(*)
	Sig. (2-tailed)		,001	,615	,043
	N	24	24	24	24
Stønad, differensiert	Pearson Correlation	,650(**)	1	,144	,548(**)
	Sig. (2-tailed)	,001		,501	,006
	N	24	24	24	24
Personer dømt for tyveri, differensiert	Pearson Correlation	-,108	,144	1	-,216
	Sig. (2-tailed)	,615	,501		,311

	N	24	24	24	24
Etterforskede tyverier, differensiert	Pearson Correlation	,417(*)	,548(**)	-,216	1
	Sig. (2-tailed)	,043	,006	,311	
	N	24	24	24	24

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabell 12. Lønn og stønad, differensiert og loggede tyverivariabler

		Lønn	Stønad	Personer dømt for tyveri	Etterforskede tyverier
Lønn	Pearson Correlation	1	,650(**)	,171	,549(**)
	Sig. (2-tailed)		,001	,512	,007
	N	24	24	17	23
Stønad	Pearson Correlation	,650(**)	1	,001	,492(*)
	Sig. (2-tailed)	,001		,998	,017

	N	24	24	17	23
Personer dømt for tyveri	Pearson Correlation	,171	,001	1	-,087
	Sig. (2-tailed)	,512	,998		,750
	N	17	17	17	16
Etterforskede tyverier	Pearson Correlation	,549(**)	,492(*)	-,087	1
	Sig. (2-tailed)	,007	,017	,750	
	N	23	23	16	23

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabell 13. Arbeidsledige og ledige stillinger, rådata

		Arbeidsledige	Ledige stillinger	Personer dømt for tyveri	Etterforskede tyverier
Arbeidsledige	Pearson Correlation	1	-,903(**)	,282	,673(**)
	Sig. (2-tailed)		,000	,171	,000
	N	25	25	25	25

Ledige stillinger	Pearson Correlation	-,903(**)	1	-,370	-,857(**)
	Sig. (2-tailed)	,000		,069	,000
	N	25	25	25	25
Personer dømt for tyveri	Pearson Correlation	,282	-,370	1	,596(**)
	Sig. (2-tailed)	,171	,069		,002
	N	25	25	25	25
Etterforskede tyverier	Pearson Correlation	,673(**)	-,857(**)	,596(**)	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,002	
	N	25	25	25	25

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 14. Arbeidsledige og ledige stillinger, rådata og loggede tyverivariabler

		Arbeidsledige	Ledige stillinger	Personer dømt for tyveri, logget	Etterforskede tyverier, logget
Arbeidsledige	Pearson Correlation	1	-,903(**)	,240	,546(**)

	Sig. (2-tailed)		,000	,248	,005
	N	25	25	25	25
Ledige stillinger	Pearson Correlation	-,903(**)	1	-,345	-,773(**)
	Sig. (2-tailed)	,000		,091	,000
	N	25	25	25	25
Personer dømt for tyveri, logget	Pearson Correlation	,240	-,345	1	,651(**)
	Sig. (2-tailed)	,248	,091		,000
	N	25	25	25	25
Etterforskede tyveri, logget	Pearson Correlation	,546(**)	-,773(**)	,651(**)	1
	Sig. (2-tailed)	,005	,000	,000	
	N	25	25	25	25

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 15. Arbeidsledige og ledige stillinger, differensierte data

		Arbeidsledige	Ledige stillinger	Personer dømt for tyveri	Etterforskede tyverier
Arbeidsledige	Pearson Correlation	1	-,740(**)	,205	,336
	Sig. (2-tailed)		,000	,337	,108
	N	24	24	24	24
Ledige stillinger	Pearson Correlation	-,740(**)	1	-,160	-,572(**)
	Sig. (2-tailed)	,000		,454	,003
	N	24	24	24	24
Personer dømt for tyveri	Pearson Correlation	,205	-,160	1	-,216
	Sig. (2-tailed)	,337	,454		,311
	N	24	24	24	24
Etterforskede	Pearson Correlation	,336	-,572(**)	-,216	1

tyverier	Sig. (2-tailed)	,108	,003	,311	
	N	24	24	24	24

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 16. Arbeidsledige og ledige stillinger, differensiert og loggede tyverivariabler

		Arbeidsledige, differensiert	Ledige stillinger, differensiert	Personer dømt for tyveri, differensiert og logget	Etterforskede tyverier, differensiert og logget
Arbeidsledige, differensiert	Pearson Correlation	1	-,740(**)	,007	,362
	Sig. (2-tailed)		,000	,979	,089
	N	24	24	17	23
Ledige stillinger, differensiert	Pearson Correlation	-,740(**)	1	-,051	-,530(**)
	Sig. (2-tailed)	,000		,847	,009
	N	24	24	17	23
Personer dømt for tyveri, differensiert og logget	Pearson Correlation	,007	-,051	1	-,087
	Sig. (2-tailed)	,979	,847		,750

	N	17	17	17	16
Etterforskede tyverier, differensiert og logget	Pearson Correlation	,362	-,530(**)	-,087	1
	Sig. (2-tailed)	,089	,009	,750	
	N	23	23	16	23

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 17. Konsumprisindeks og privatkonsum, rådata

		Konsumprisindeks	Privatkonsum	Personer dømt for tyveri	Etterforskede tyverier
Konsumprisindeks	Pearson Correlation	1	1,000(**)	,548(**)	,978(**)
	Sig. (2-tailed)		,000	,005	,000
	N	25	25	25	25
Privatkonsum	Pearson Correlation	1,000(**)	1	,541(**)	,975(**)
	Sig. (2-tailed)	,000		,005	,000
	N	25	25	25	25

Personer dømt for tyveri	Pearson Correlation	,548(**)	,541(**)	1	,596(**)
	Sig. (2-tailed)	,005	,005		,002
	N	25	25	25	25
Etterforskede tyverier	Pearson Correlation	,978(**)	,975(**)	,596(**)	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,002	
	N	25	25	25	25

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 18. Konsumprisindeks og privatkonsum, rådata og loggede tyverivariabler

		Konsumprisindeks	Privatkonsum	Personer dømt for tyveri, logget	Etterforskede tyverier, logget
Konsumprisindeks	Pearson Correlation	1	1,000(**)	,539(**)	,938(**)
	Sig. (2-tailed)		,000	,005	,000
	N	25	25	25	25
Privatkonsum	Pearson Correlation	1,000(**)	1	,533(**)	,934(**)

	Sig. (2-tailed)	,000		,006	,000
	N	25	25	25	25
Personer dømt for tyveri, logget	Pearson Correlation	,539(**)	,533(**)	1	,651(**)
	Sig. (2-tailed)	,005	,006		,000
	N	25	25	25	25
Etterforskede tyverier, logget	Pearson Correlation	,938(**)	,934(**)	,651(**)	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	25	25	25	25

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 19. Konsumprisindeks og privatkonsum, differensiert.

		Konsumpris indeks, differensiert	Privatkonsum, differensiert	Personer dømt for tyveri, differensiert	Antall etterforskede tyverier, differensiert
Konsumprisindeks, differensiert	Pearson Correlation	1	,966(**)	-,071	,485(*)
	Sig. (2-tailed)		,000	,743	,016

	N	24	24	24	24
Privatkonsum, differensiert	Pearson Correlation	,966(**)	1	-,059	,389
	Sig. (2-tailed)	,000		,784	,060
	N	24	24	24	24
Personer dømt for tyveri, differensiert	Pearson Correlation	-,071	-,059	1	-,216
	Sig. (2-tailed)	,743	,784		,311
	N	24	24	24	24
Antall etterforskede tyverier, differensiert	Pearson Correlation	,485(*)	,389	-,216	1
	Sig. (2-tailed)	,016	,060	,311	
	N	24	24	24	24

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabell 20. Konsumprisindeks og privatkonsum, differensiert og loggede tyverivariabler

		Konsumpris indeks, differensiert	Privat konsum, differensiert	Personer dømt for tyveri, differensiert og logget	Etterforskede tyverier, differensiert og logget
Konsumprisindeks, differensiert	Pearson Correlation	1	,966(**)	,180	,527(**)
	Sig. (2-tailed)		,000	,489	,010
	N	24	24	17	23
Privatkonsum, differensiert	Pearson Correlation	,966(**)	1	,251	,487(*)
	Sig. (2-tailed)	,000		,331	,019
	N	24	24	17	23
Personer dømt for tyveri, differensiert og logget	Pearson Correlation	,180	,251	1	-,087
	Sig. (2-tailed)	,489	,331		,750

	N	17	17	17	16
Etterforskede tyverier, differensiert og logget	Pearson Correlation	,527(**)	,487(*)	-,087	1
	Sig. (2-tailed)	,010	,019	,750	
	N	23	23	16	23

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabell 21. Autokorrelasjoner for den logaritmisk transformerte tyverivariabelen ”personer dømt for tyveri” (rådata) 1959-1983.

Auto- Stand.													
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1	Box-Ljung	Prob.
□□□□□↕□□□□□↕□□□□□↕□□□□□↕□□□□□↕□□□□□↕□□□□□↕□□□□□↕□□□□□↕□□□□□													
1	,739	,189					.	↔*****.	*****			15,359	,000
2	,534	,185					.	↔*****.	****			23,736	,000
3	,351	,181					.	↔*****				27,517	,000
4	,181	,176					.	↔****	.			28,572	,000
5	-,006	,172					.	*	.			28,573	,000
6	-,113	,168					.	**↔	.			29,029	,000
7	-,170	,163					.	***↔	.			30,116	,000
8	-,240	,159					.	*****↔	.			32,412	,000
9	-,216	,154					.	****↔	.			34,373	,000
10	-,184	,149					.	****↔	.			35,890	,000
11	-,107	,144					.	**↔	.			36,443	,000
12	-,075	,139					.	**↔	.			36,739	,000
13	-,027	,133					.	*↔	.			36,780	,000
14	,071	,128					.	↔*	.			37,092	,001

15,059,122 . ⇔* . 37,326,001

16,033,115 . \Leftrightarrow^* . 37,410,002

Plot Symbols: Autocorrelations * Two Standard Error Limits .

Total cases: 25 Computable first lags: 24

Tabell 22. Partielle autokorrelasjoner for den logaritmisk transformerte tyverivariabelen "personer dømt for tyveri" (rådata) 1959-1983.

Pr-Aut- Stand.

Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
-----	-------	------	----	------	-----	------	---	-----	----	-----	---

□ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ □

```
1      ,739      ,200      .      ⇔*****.*****
```

2 - ,026 ,200 . * ⇔ .

3 - ,077 ,200 . ** \Leftrightarrow .

4 - , 099 , 200 . ** ⇔ .

5 - ,178 ,200 . ***** \leftrightarrow .

6 - , 009 , 200 . *

7 - ,005 ,200 . *

8 - , 120 , 200 . ** \Leftrightarrow .

9,093,200 . ⇔ ** .

10 - ,028 ,200 . * ⇔ .

11 ,073 ,200 . ⇔ * .

12	-,061	,200	.	*↔	.
13	-,008	,200	.	*	.
14	,155	,200	.	↔***	.
15	-,169	,200	.	***↔	.
16	-,039	,200	.	*↔	.

Plot Symbols: Autocorrelations * Two Standard Error Limits .

Total cases: 25 Computable first lags: 24

I tabell 21 og 22 over ser man at det er en sterk temporal struktur i tidsserien som må fjernes. Denne strukturen blir så forsøkt fjernet ved hjelp av differensiering, og resultatet etter differensiering sees i tabell 31 og 32 under. Man ser nå at den temporale strukturen i serien er fjernet, i tillegg til at Box-Ljung ikke lenger er signifikant. Det er imidlertid to store koeffisienter både på lag 2 og lag 6, men disse er ikke signifikante.

Tabell 23. Autokorrelasjoner for den logaritmisk transformerte tyverivariabelen ”personer dømt for tyveri” (differensiert) 1959-1983.

Auto- Stand.												
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1	Box-Ljung Prob.
□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□												
1	-,037	,192				.	*↔		.			,037 ,848
2	,334	,188			.		↔*****.					3,196 ,202
3	,156	,183			.		↔***		.			3,922 ,270
4	,086	,179			.		↔**		.			4,153 ,386
5	,112	,174			.		↔**		.			4,563 ,472
6	-,296	,170			.	*****↔		.				7,590 ,270
7	,073	,165			.		↔*		.			7,787 ,352
8	-,162	,160			.	***↔		.				8,809 ,359
9	-,230	,155			.	*****↔		.				11,014 ,275
10	-,138	,150			.	***↔		.				11,859 ,295
11	-,214	,144			.	****↔		.				14,057 ,230
12	-,049	,139			.	*↔		.				14,181 ,289
13	-,264	,133			.	*****↔		.				18,135 ,152
14	-,071	,127			.	*↔		.				18,446 ,187
15	,050	,120			.	↔*		.				18,619 ,232
16	-,095	,113			.	**↔		.				19,320 ,252

Total cases: 25 Computable first lags after differencing: 23

Pr-Aut- Stand.

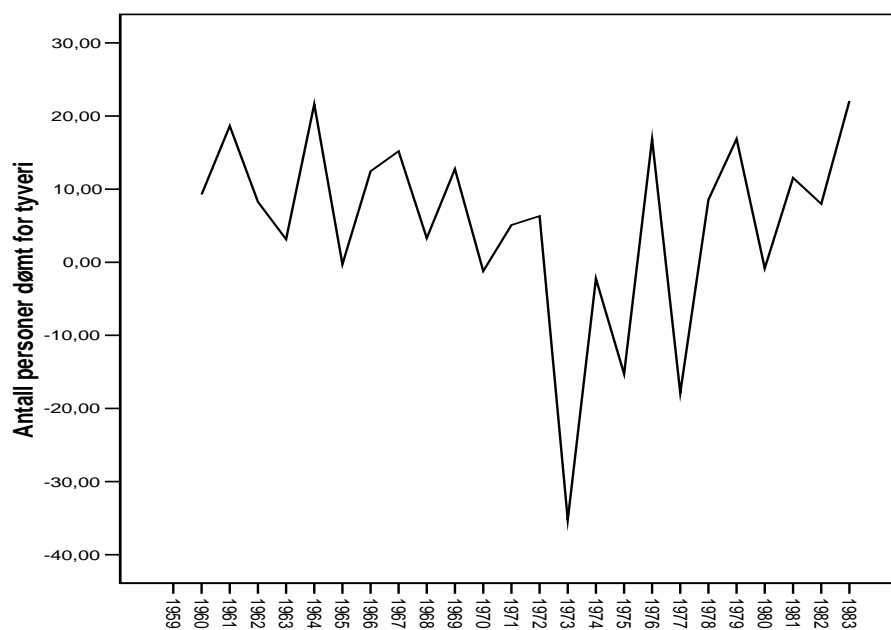
- 154 -

15 ,103 ,204 . ⇔** .

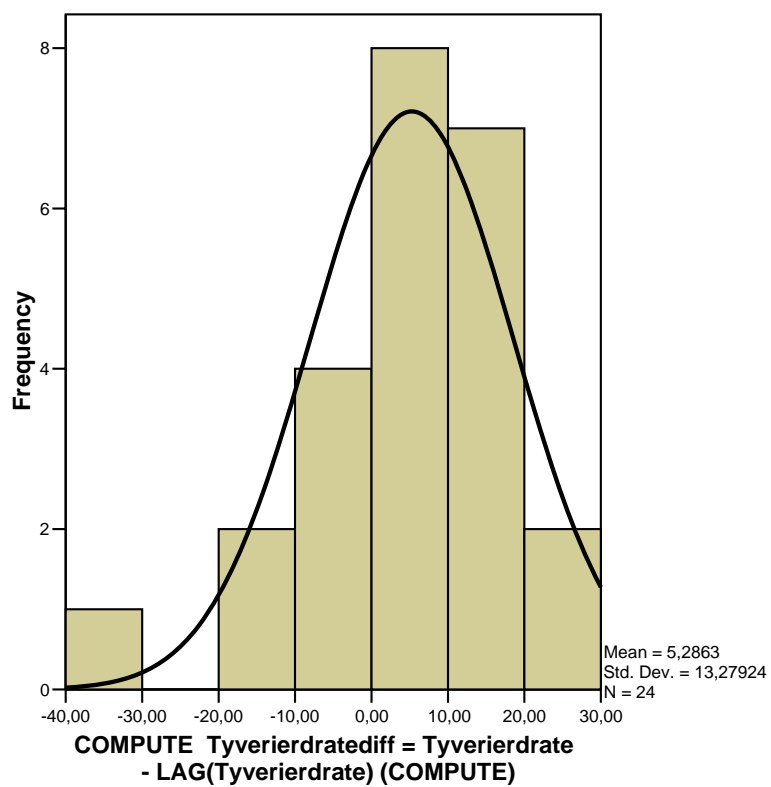
16 -,023 ,204 . * .

Plot Symbols: Autocorrelations * Two Standard Error Limits .

Total cases: 25 Computable first lags after differencing: 23

Figur 1. Sekvensdiagram over de årlige endringene i tyveriraten for dømte personer 1959-1983.

Figur 2. Histogram over de årlige endringene i tyveriraten for dømte personer 1959-1983.

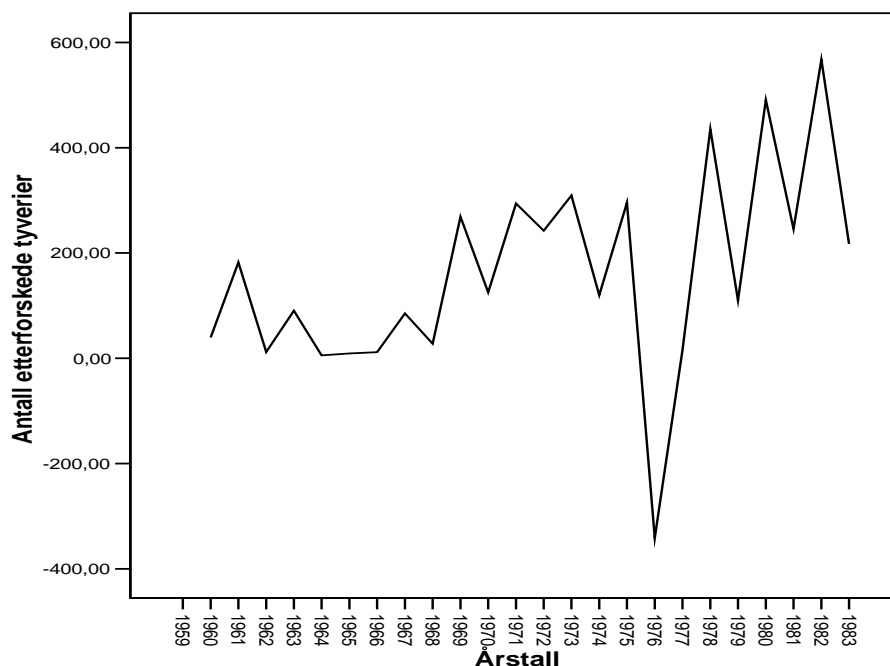
	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
COMPUTE Tyverieratediff = Tyverierate - LAG(Tyverierate) (COMPUTE)	,161	24	,111	,884	24	,010

a. Lilliefors Significance Correction

Figur 3. Normalitetstest over de årlige endringene i tyveriraten for dømte personer 1959-1983.

Univariat analyse av den avhengige variabelen ”etterforskede tyverier 1959-1983”

Utviklingen i antall etterforskede tyverier i perioden har, i likhet med utviklingen i antall dømte for tyveri, også trender. Ved å studere autokorrelasjonene og de partielle autokorrelasjonene så man at korrelasjonen på lag 1 var på 0,87, i tillegg til at mønsteret var et typisk ”Random Walk” mønster. Et ”Random Walk” mønster vil si at det er helt tilfeldig om den påfølgende verdien er lavere, høyere eller lik verdien før. Det er altså ikke en systematikk i hvordan kurven utvikler seg. For å fjerne trendene ble det også her foretatt en differensiering av serien. Etter differensieringen er den temporale strukturen fjernet, i tillegg til at Box-Ljung testen ikke er signifikant. Utviklingen i de årlige endringene i antall etterforskede tyverier sees i figur 55 under. Man ser en negativ spiker i 1976 som trolig har med den kraftige nedgangen i antall etterforskede tyverier fra 1975 til 1976 å gjøre. Et histogram over restleddet ble også inspisert og viste seg å være tilnærmet normalfordelt.

Figur 4. Sekvensdiagram over de årlige endringene i tyveriraten for etterforskede tyverier 1959-1983.

Krysskorrelasjoner

Personer dømt for tyveri og inntekt

Tabell 25. Krysskorrelasjon mellom personer dømt for tyveri og lønn (rådata)

Cross Stand.										
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75 1
□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□										
-7	-,143	,236					.	***↔		.
-6	-,081	,229					.	**↔		.
-5	-,020	,224					.	*		.
-4	,061	,218					.	↔*		.
-3	,150	,213					.	↔***		.
-2	,256	,209					.	↔*****		.
-1	,397	,204					.	↔*****		.
0	,549	,200					.	↔*****.	***	.
1	,431	,204					.	↔*****.	*	.
2	,370	,209					.	↔*****.		.
3	,325	,213					.	↔*****.		.
4	,315	,218					.	↔*****.		.
5	,296	,224					.	↔*****.		.
6	,326	,229					.	↔*****.		.
7	,379	,236					.	↔*****.		.

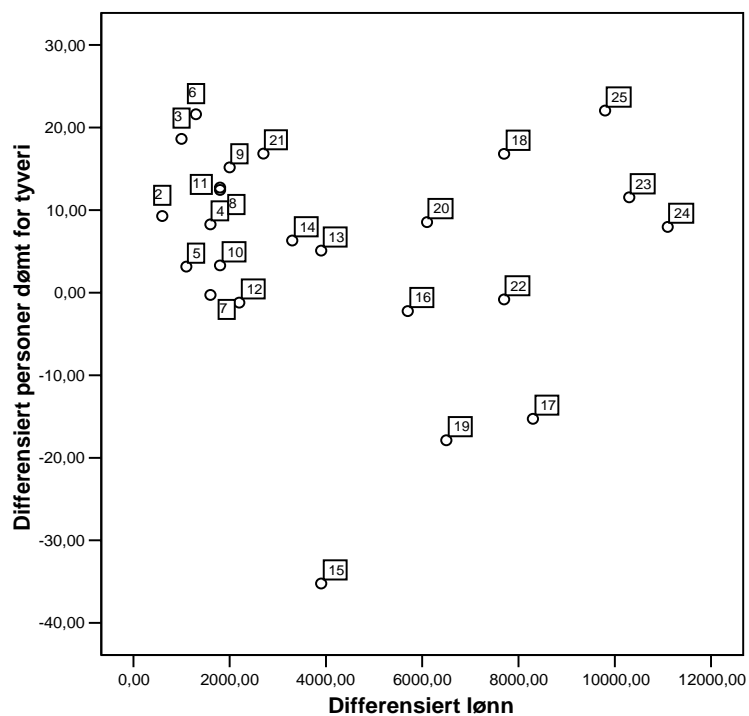
Tabell 26. Krysskorrelasjon mellom personer dømt for tyveri og lønn (logget tyverivariabel)

Cross Stand.										
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75 1
<div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> </div>										
-7	-,153	,236					. ***↔			.
-6	-,096	,229					. **↔			.
-5	-,038	,224					. *↔			.
-4	,042	,218					. ↔*			.
-3	,130	,213					. ↔***			.
-2	,237	,209					. ↔*****			.
-1	,382	,204					. ↔*****			.
0	,544	,200					. ↔*****.	***		.
1	,446	,204					. ↔*****.	*		.
2	,392	,209					. ↔*****			.
3	,350	,213					. ↔*****			.
4	,340	,218					. ↔*****			.
5	,320	,224					. ↔*****			.
6	,345	,229					. ↔*****			.
7	,394	,236					. ↔*****.			.

Tabell 27. Krysskorrelasjon mellom personer dømt for tyveri og lønn (differensiert)

Cross Stand.

[illegible]

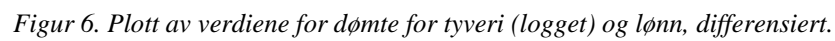

Figur 5. Plott av verdiene for dømte for tyveri og lønn, differensiert.

Tabell 28. Krysskorrelasjon mellom personer dømt for tyveri og lønn (logget tyverivariabel og differensiert)

Cross Stand.											
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
<div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div></div>											
-7	,219	,243						↔****			
-6	,139	,236						↔***			
-5	,196	,229						↔****			
-4	,053	,224						↔*			
-3	,077	,218						↔**			
-2	-,021	,213					*				

-1	- ,020	,209	.	*	.
0	- ,178	,204	.	****↔	.
1	- ,293	,209	.	*****↔	.
2	- ,252	,213	.	*****↔	.
3	- ,376	,218	.	*****↔	.
4	- ,226	,224	.	*****↔	.
5	- ,338	,229	.	*****↔	.
6	- ,263	,236	.	*****↔	.
7	- ,322	,243	.	*****↔	.

[illegible]

Tabell 30. Krysskorrelasjon mellom personer dømt for tyveri og sosialstønad (logget tyverivariabel)

Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
-----	-------	------	----	------	-----	------	---	-----	----	-----	---

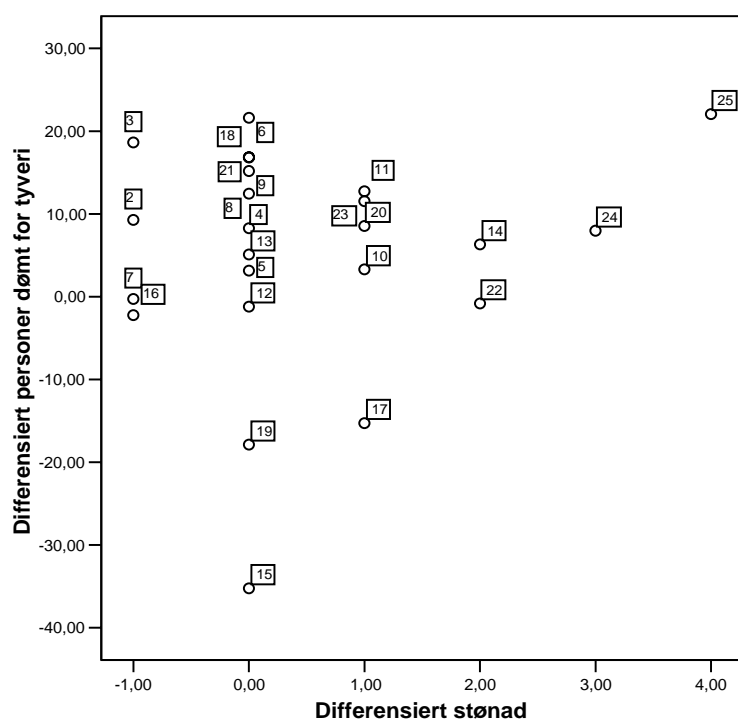
- 164 -

1	,411	,204	.	↔*****
2	,398	,209	.	↔*****
3	,357	,213	.	↔*****.
4	,348	,218	.	↔*****.
5	,296	,224	.	↔*****.
6	,320	,229	.	↔*****.
7	,346	,236	.	↔*****.

Tabell 31. Krysskorrelasjon mellom personer dømt for tyveri og sosialstønad (differensiert)

Cross Stand.										
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75 1
□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□										
-7	,051	,243	.				↔*			.
-6	-,030	,236	.				*↔			.
-5	-,191	,229	.				****↔			.
-4	-,038	,224	.				*↔			.
-3	,062	,218	.				↔*			.
-2	-,111	,213	.				**↔			.
-1	,020	,209	.				*			.
0	,144	,204	.				↔***			.
1	,136	,209	.				↔***			.
2	,028	,213	.				↔*			.

3	-,067	,218	.	*↔	.
4	,152	,224	.	↔***	.
5	-,249	,229	.	*****↔	.
6	-,133	,236	.	***↔	.
7	-,276	,243	.	*****↔	.

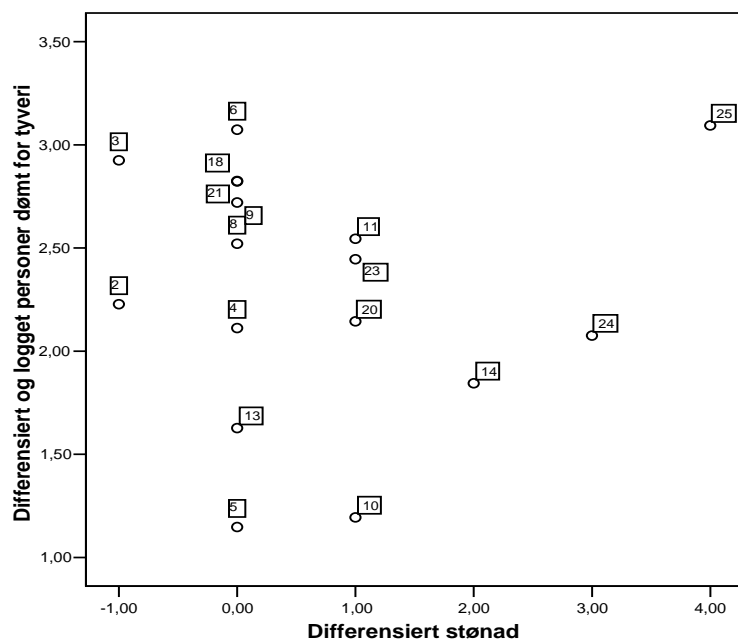

Figur 6. Plott av personer dømt for tyveri og sosialstønad, differensiert

Tabell 32. Krysskorrelasjon mellom personer dømt for tyveri og sosialstønad (logget tyverivariabel og differensiert)

Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
-----	-------	------	----	------	-----	------	---	-----	----	-----	---

-7	- ,140	,169	.	***↔	.
-6	- ,209	,167	.	****↔	.
-5	- ,287	,164	.	*****↔	.
-4	- ,253	,162	.	*****↔	.
-3	- ,408	,160	**.	*****↔	.
-2	- ,205	,158	.	****↔	.
-1	,013	,156	.	*	.
0	,001	,154	.	*	.
1	,021	,156	.	*	.
2	- ,085	,158	.	**↔	.
3	- ,079	,160	.	**↔	.
4	,120	,162	.	↔**	.
5	,045	,164	.	↔*	.
6	,063	,167	.	↔*	.
7	- ,017	,169	.	*	.

Figur 7. Plott av personer dømt for tyveri (logget) og sosialstønad, differensiert

Personer dømt for tyveri og arbeidsmarkedet

Tabell 33. Krysskorrelasjoner personer dømt for tyveri og arbeidsledighet (rådata)

Cross Stand.										
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75 1
□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□										
-7	-,650	,167			*****	*****↔				.
-6	-,713	,164			*****	*****↔				.
-5	-,770	,162			*****	*****↔				.
-4	-,789	,160			*****	*****↔				.
-3	-,753	,158			*****	*****↔				.

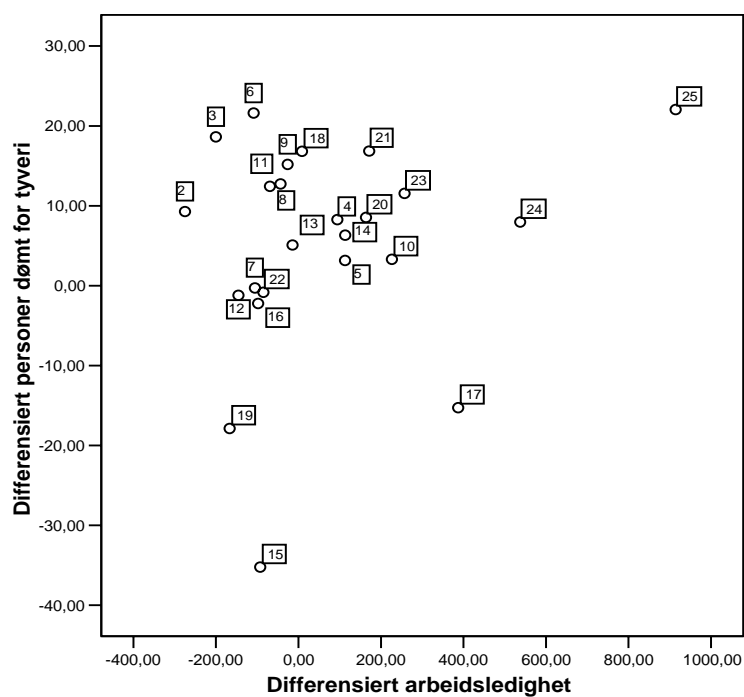
-2	- , 648	, 156	*****.	*****↔	.
-1	- , 506	, 154	****.	*****↔	.
0	- , 372	, 152	*	*****↔	.
1	- , 315	, 154	*****	↔	.
2	- , 280	, 156	*****	↔	.
3	- , 248	, 158	.	*****↔	.
4	- , 201	, 160	.	****↔	.
5	- , 139	, 162	.	***↔	.
6	- , 048	, 164	.	*	↔
7	, 055	, 167	.	↔*	

Tabell 34. Krysskorrelasjoner mellom personer dømt for tyveri og arbeidsledighet (logget tyverivariabel)

Cross Stand.

[illegible]

2	-,083	,213	.	**↔	.
3	,024	,218	.	*	.
4	,113	,224	.	↔**	.
5	-,182	,229	.	****↔	.
6	-,290	,236	.	*****↔	.
7	,035	,243	.	↔*	.

Figur 8. Plott av personer dømt for tyveri og arbeidsledighet, differensiert.

Tabell 36. Krysskorrelasjoner mellom personer dømt for tyveri og arbeidsledighet (logget tyverivariabel og differensiert)

Cross Stand.

[illegible]

-6	- ,016	,236	.	*	.
-5	- ,075	,229	.	*↔	.
-4	,148	,224	.	↔***	.
-3	,059	,218	.	↔*	.
-2	- ,108	,213	.	**↔	.
-1	,093	,209	.	↔**	.
0	,122	,204	.	↔**	.
1	- ,023	,209	.	*	.
2	- ,080	,213	.	**↔	.
3	,000	,218	.	*	.
4	,081	,224	.	↔**	.
5	- ,195	,229	.	****↔	.
6	- ,312	,236	.	*****↔	.
7	,025	,243	.	↔*	.

-1	- ,176	,204	.	****↔	.
0	- ,370	,200	.	*****↔	.
1	- ,254	,204	.	*****↔	.
2	- ,212	,209	.	****↔	.
3	- ,234	,213	.	*****↔	.
4	- ,264	,218	.	*****↔	.
5	- ,245	,224	.	*****↔	.
6	- ,332	,229	.	*****↔	.
7	- ,374	,236	.	*****↔	.

Tabell 38. Krysskorrelasjoner mellom personer dømt for tyveri og ledige stillinger (logget tyverivariabel)

Cross Stand.

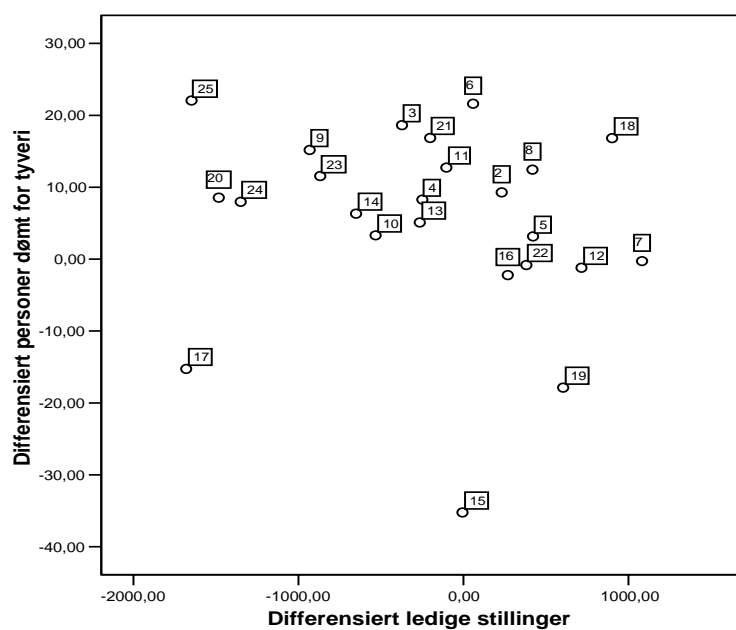
[illegible]

0	-,345	,200	. *****↔	.
1	-,252	,204	. *****↔	.
2	-,216	,209	. *****↔	.
3	-,241	,213	. *****↔	.
4	-,277	,218	. *****↔	.
5	-,270	,224	. *****↔	.
6	-,359	,229	. *****↔	.
7	-,397	,236	. *****↔	.

Tabell 39. Krysskorrelasjoner mellom personer dømt for tyveri og ledige stillinger (differensiert)

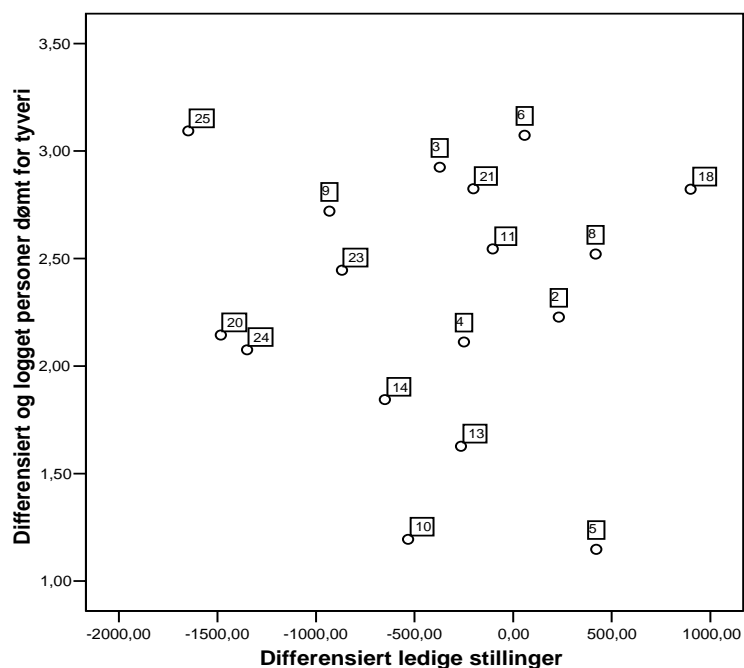
Cross Stand.												
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1	
□↓↓↓↓↕↓↓↓↓↕↓↓↓↓↕↓↓↓↓↕↓↓↓↓↕↓↓↓↓↕↓↓↓↓↕↓↓↓↓↕↓↓↓↓↕↓↓↓↓↕↓↓↓↓↕↓↓↓↓↕↓↓↓↓↕↓↓↓↓↕↓												
-7	-,087	,243	.				**↔				.	
-6	,212	,236	.				↔****				.	
-5	-,029	,229	.				*↔				.	
-4	-,089	,224	.				**↔				.	
-3	-,087	,218	.				**↔				.	
-2	,250	,213	.				↔*****				.	
-1	-,155	,209	.				***↔				.	
0	-,160	,204	.				***↔				.	

1	,099	,209	.	↔**	.
2	,132	,213	.	↔***	.
3	-,177	,218	.	****↔	.
4	,003	,224	.	*	.
5	,290	,229	.	↔*****	.
6	,058	,236	.	↔*	.
7	-,030	,243	.	*↔	.

Figur 9. Plott av personer dømt for tyveri og ledige stillinger, differensiert

[illegible]

Figur 10. Plott av personer dømt for tyveri(logget) og ledige stillinger, differensiert

Personer dømt for tyveri og forbruk

Tabell 41. Krysskorrelasjoner mellom personer dømt for tyveri og privatkonsum (rådata)

Cross Stand.										
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75 1
□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□										
-7	-,150	,236				.	***↔		.	
-6	-,090	,229				.	**↔		.	
-5	-,035	,224				.	*↔		.	
-4	,046	,218				.	↔*		.	
-3	,137	,213				.	↔***		.	
-2	,248	,209				.	↔*****		.	

Tabell 42. Krysskorrelasjoner mellom personer dømt for tyveri og privatkonsum (logget tyverivariabel)

Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
-----	-------	------	----	------	-----	------	---	-----	----	-----	---

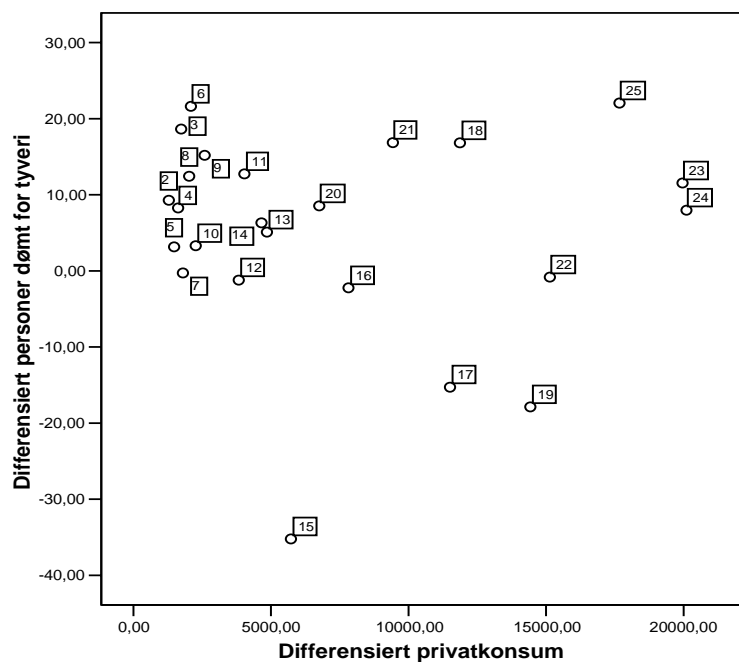
-7	- ,160	,236	.	***↔	.
-6	- ,104	,229	.	**↔	.
-5	- ,052	,224	.	*↔	.
-4	,027	,218	.	↔*	.
-3	,117	,213	.	↔**	.
-2	,227	,209	.	↔*****	.
-1	,372	,204	.	↔*****	.
0	,533	,200	.	↔***** ,***	.

1	,430	,204	.	↔*****.*
2	,370	,209	.	↔*****.
3	,327	,213	.	↔*****.
4	,311	,218	.	↔*****.
5	,291	,224	.	↔*****.
6	,318	,229	.	↔*****.
7	,375	,236	.	↔*****.

Tabell 43. Krysskorrelasjoner mellom personer dømt for tyveri og privatkonsum (differensiert)

Cross Stand.											
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□											
-7	,210	,243	.						↔****		.
-6	,178	,236	.						↔****		.
-5	,151	,229	.						↔***		.
-4	,079	,224	.						↔**		.
-3	,105	,218	.						↔**		.
-2	,133	,213	.						↔***		.
-1	,053	,209	.						↔*		.
0	-,059	,204	.					*	↔		.
1	-,093	,209	.					**	↔		.
2	-,249	,213	.					*****	↔		.

3	-,244	,218	.	*****↔	.
4	-,310	,224	.	*****↔	.
5	-,242	,229	.	*****↔	.
6	-,352	,236	.	*****↔	.
7	-,365	,243	.	*****↔	.

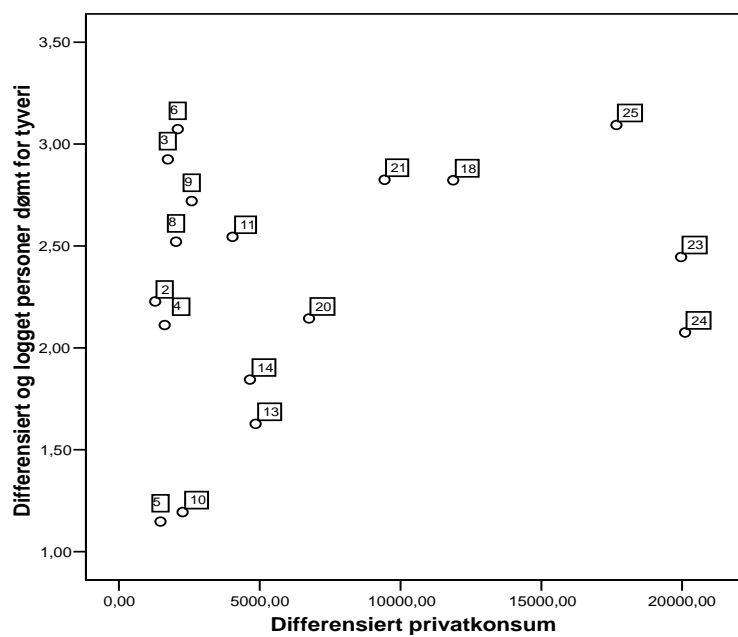

Figur 11. Plott av personer dømt for tyveri og privatkonsum, differensiert

Tabell 44. Krysskorrelasjoner mellom personer dømt for tyveri og privatkonsum (logget tyverivariabel og differensiert)

Cross Stand.											
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
◻↓↓↓↓↑↑↓↓↓↓↑↑↓↓↓↓↑↑↓↓↓↓↑↑↓↓↓↓↑↑↓↓↓↓↑↑↓↓↓↓↑↑↓↓↓↓↑↑↓↓↓↓↑↑↓↓↓↓↑↑↓↓↓↓◻											
-7	,114	,316	.					↔**			.
-6	,042	,302	.					↔*			.

-5	,103	,289	.	↔**	.
-4	,060	,277	.	↔*	.
-3	,075	,267	.	↔**	.
-2	,281	,258	.	↔*****	.
-1	,148	,250	.	↔***	.
0	,251	,243	.	↔*****	.
1	,066	,250	.	↔*	.
2	,006	,258	.	*	.
3	,109	,267	.	↔**	.
4	,082	,277	.	↔**	.
5	,019	,289	.	*	.
6	,129	,302	.	↔***	.
7	,034	,316	.	↔*	.

[illegible]

7 ,254 ,236 . ⇔***** .

Tabell 46. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og lønn (logget tyverivariabel)

Cross Stand.											
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□											
-7	,070	,236					.	⇔*			.
-6	,179	,229					.	⇔****			.
-5	,290	,224					.	⇔*****			.
-4	,396	,218					.	⇔*****.			.
-3	,512	,213					.	⇔*****.*			.
-2	,639	,209					.	⇔*****.*****			.
-1	,790	,204					.	⇔*****.*****			.
0	,951	,200					.	⇔*****.*****			.
1	,866	,204					.	⇔*****.*****			.
2	,772	,209					.	⇔*****.*****			.
3	,685	,213					.	⇔*****.*****			.
4	,592	,218					.	⇔*****.***			.
5	,512	,224					.	⇔*****.*			.
6	,425	,229					.	⇔*****.			.
7	,356	,236					.	⇔*****.			.

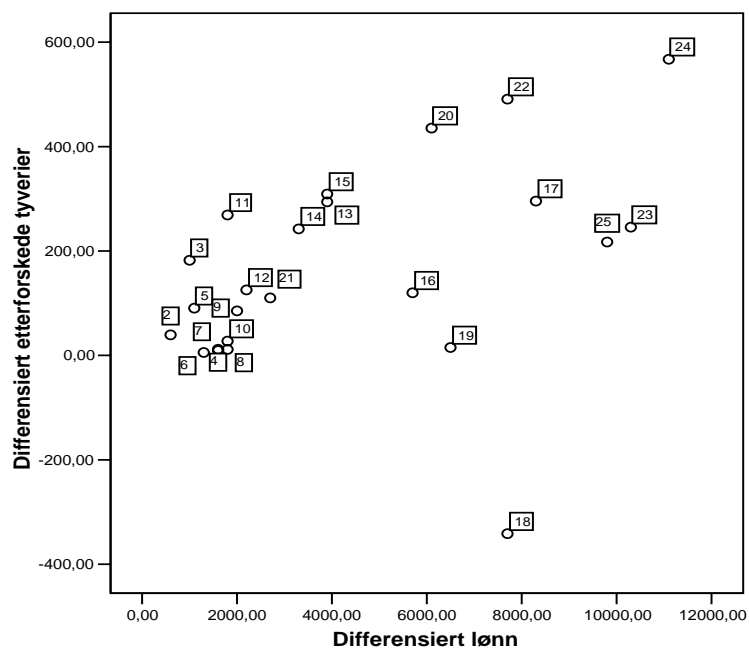
Tabell 47. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og lønn (differensiert)

Cross Stand.

Lag Corr. Err. -1 -.75 -.5 -.25 0 .25 .5 .75 1

□↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓□

-7	,177	,243	.	↔****	.
-6	,200	,236	.	↔****	.
-5	,214	,229	.	↔****	.
-4	,256	,224	.	↔*****	.
-3	,166	,218	.	↔***	.
-2	,249	,213	.	↔*****	.
-1	,178	,209	.	↔****	.
0	,417	,204	.	↔*****	
1	,384	,209	.	↔*****	
2	,407	,213	.	↔*****	.
3	,460	,218	.	↔*****	
4	,128	,224	.	↔***	.
5	,044	,229	.	↔*	.
6	-,124	,236	.	**↔	.
7	-,053	,243	.	*↔	.

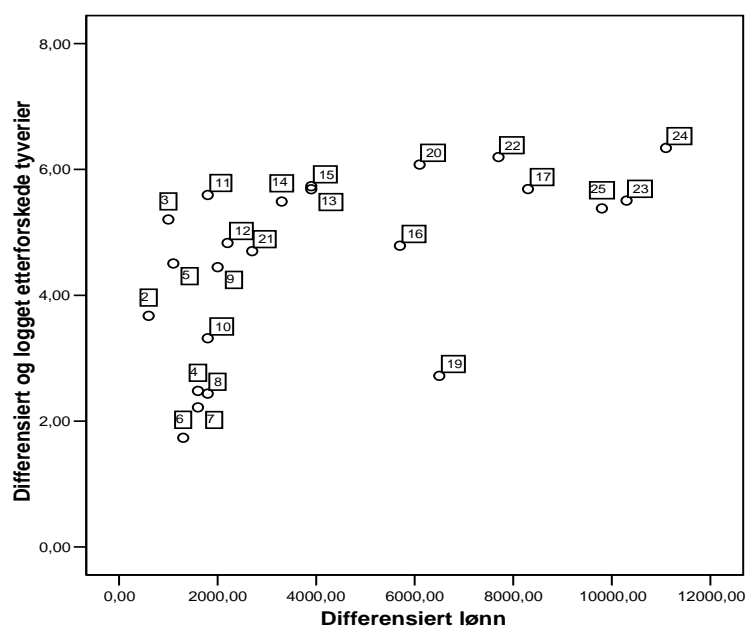

Figur 13. Plott av etterforskede tyverier og lønn, differensiert.

Tabell 48. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og lønn (logget tyverivariabel og differensiert)

Cross Stand.											
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
<div><div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div></div></div>											
-7	,028	,243						↔ *			.
-6	,038	,236						↔ *			.
-5	,058	,229						↔ *			.
-4	,134	,224						↔ ***			.
-3	,039	,218						↔ *			.
-2	,064	,213						↔ *			.
-1	-,105	,209					**↔				.

0	,091	,204	.	↔**	.
1	,107	,209	.	↔**	.
2	,223	,213	.	↔****	.
3	,325	,218	.	↔*****	.
4	,068	,224	.	↔*	.
5	,010	,229	.	*	.
6	-,137	,236	.	***↔	.
7	-,072	,243	.	*↔	.

Figur 14. Plott av etterforskede tyverier (logget) og lønn, differensie

Tabell 49. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og sosialstønad (rådata)

Cross Stand.											
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1

□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□

-7	,021	,236	.	*	.
-6	,081	,229	.	↔**	.
-5	,160	,224	.	↔***	.
-4	,230	,218	.	↔*****	.
-3	,352	,213	.	↔*****	.
-2	,479	,209	.	↔*****,**	.
-1	,655	,204	.	↔*****,*	.
0	,912	,200	.	↔*****,*	.
1	,824	,204	.	↔*****,*	.
2	,704	,209	.	↔*****,*	.
3	,601	,213	.	↔*****,*	.
4	,491	,218	.	↔*****,*	.
5	,425	,224	.	↔*****,*	.
6	,346	,229	.	↔*****,*	.
7	,303	,236	.	↔*****,*	.

Tabell 50. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og sosialstønad (logget tyverivariabel)

Cross Stand.

Lag Corr. Err. -1 -.75 -.5 -.25 0 .25 .5 .75 1

□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□

-7	-,036	,236	.	*↔	.
----	-------	------	---	----	---

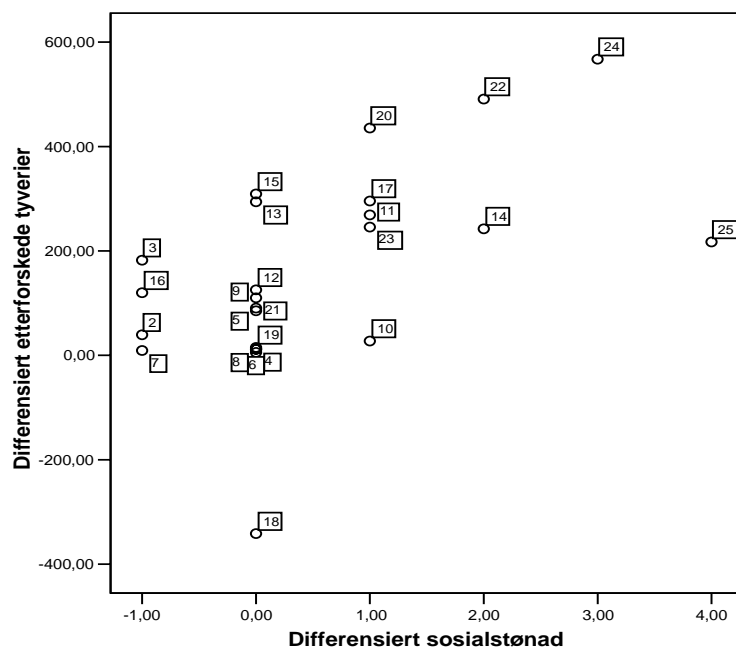
-6	,028	,229	.	↔*	.
-5	,109	,224	.	↔**	.
-4	,184	,218	.	↔****	.
-3	,304	,213	.	↔*****	.
-2	,429	,209	.	↔*****.*	
-1	,598	,204	.	↔*****.****	
0	,837	,200	.	↔*****.*****	
1	,801	,204	.	↔*****.*****	
2	,731	,209	.	↔*****.*****	
3	,657	,213	.	↔*****.****	
4	,570	,218	.	↔*****.**	
5	,514	,224	.	↔*****.*	
6	,446	,229	.	↔*****	
7	,397	,236	.	↔*****.	

Tabell 51. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og sosialstønad (differensiert)

Cross Stand.

Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
□↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓□											
-7	-,074	,243	.				*↔				.
-6	,032	,236	.				↔*				.

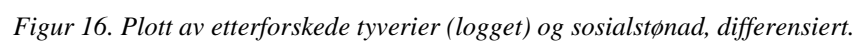
-5	,064	,229	.	↔ *	.
-4	-,118	,224	.	** ↔	.
-3	,242	,218	.	↔ *****	.
-2	,328	,213	.	↔ *****	.
-1	,116	,209	.	↔ **	.
0	,548	,204	.	↔ ***** , ***	
1	,386	,209	.	↔ *****	
2	,253	,213	.	↔ *****	.
3	,284	,218	.	↔ *****	.
4	-,101	,224	.	** ↔	.
5	,107	,229	.	↔ **	.
6	-,304	,236	.	***** ↔	.
7	-,222	,243	.	**** ↔	.

Figur 15. Plott av etterforskede tyverier og sosialstønad, differensiert.

Tabell 52. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og sosialstønad (logget tyverivariabel og differensiert)

Cross Stand.										
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75 1
□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□										
-7	-,111	,243					**↔			.
-6	,014	,236					*			.
-5	,046	,229					↔*			.
-4	-,151	,224					***↔			.
-3	,212	,218					↔****			.
-2	,236	,213					↔*****			.
-1	-,001	,209					*			.
0	,300	,204					↔*****			.
1	,181	,209					↔****			.
2	,084	,213					↔**			.
3	,175	,218					↔****			.
4	-,248	,224					*****↔			.
5	,005	,229					*			.
6	-,358	,236					*****↔			.
7	-,271	,243					*****↔			.

Tabell 53. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og arbeidsledighet (rådata)

□ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ □

- 192 -

Tabell 54. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og arbeidsledighet (logget tyverivariabel)

Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
-----	-------	------	----	------	-----	------	---	-----	----	-----	---

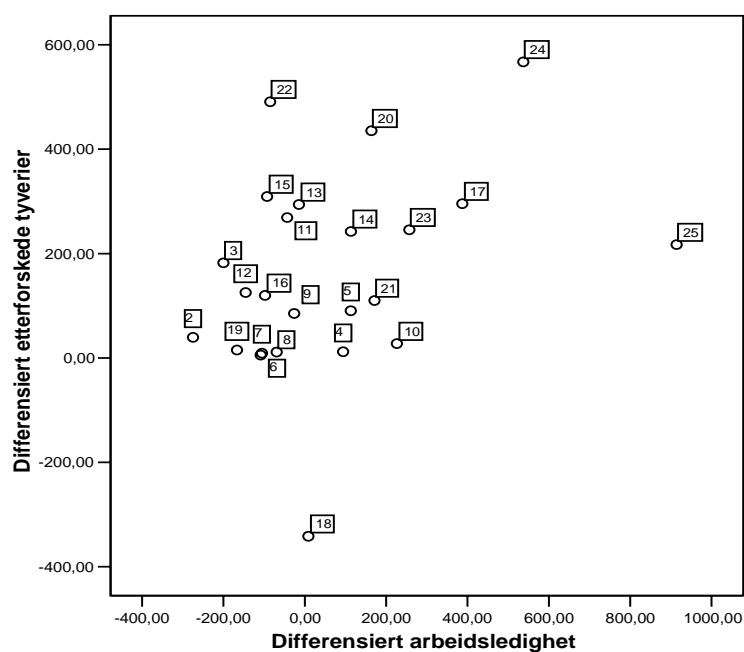
-7	- ,189	,236	.	****↔	.
-6	- ,169	,229	.	***↔	.
-5	- ,126	,224	.	***↔	.
-4	- ,056	,218	.	*↔	.
-3	- ,002	,213	.	*	.
-2	,081	,209	.	↔**	.
-1	,241	,204	.	↔*****	.
0	,546	,200	.	↔*****.****	.

1	,577	,204	.	↔*****.
2	,542	,209	.	↔*****.
3	,501	,213	.	↔*****.
4	,459	,218	.	↔*****.
5	,452	,224	.	↔*****.
6	,420	,229	.	↔*****.
7	,417	,236	.	↔*****.

Tabell 55. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og arbeidsledighet (differensiert)

Cross Stand.										
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75 1
□↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓□										
-7	,132	,243	.				↔***			.
-6	,074	,236	.				↔*			.
-5	,047	,229	.				↔*			.
-4	,019	,224	.				*			.
-3	,197	,218	.				↔****			.
-2	,047	,213	.				↔*			.
-1	-,017	,209	.				*			.
0	,336	,204	.				↔*****.			
1	,528	,209	.				↔*****.			***
2	,144	,213	.				↔***			.

3	,312	,218	.	↔*****	.
4	,174	,224	.	↔***	.
5	,086	,229	.	↔**	.
6	-,197	,236	.	****↔	.
7	-,279	,243	.	*****↔	.

Figur 17. Plott av etterforskede tyverier og arbeidsledighet, differensiert.

Tabell 56. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og arbeidsledighet (logget tyverivariabel og differensiert)

Cross Stand.

Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
-----	-------	------	----	------	-----	------	---	-----	----	-----	---

□ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ ↑ ↓ ↓ ↓ ↓ □

-7 ,082 ,243 . \Leftrightarrow ** .

-6	,079	,236	.	↔**	.
-5	,036	,229	.	↔*	.
-4	-,004	,224	.	*	.
-3	,164	,218	.	↔***	.
-2	,003	,213	.	*	.
-1	-,148	,209	.	***↔	.
0	,086	,204	.	↔**	.
1	,291	,209	.	↔*****	.
2	,012	,213	.	*	.
3	,165	,218	.	↔***	.
4	,075	,224	.	↔**	.
5	,014	,229	.	*	.
6	-,230	,236	.	*****↔	.
7	-,311	,243	.	*****↔	.

1	-,763	,204	*****.*****↔	.
2	-,639	,209	*****.*****↔	.
3	-,575	,213	**.*.*****↔	.
4	-,506	,218	*.*.*****↔	.
5	-,451	,224	*****↔	.
6	-,394	,229	.*****↔	.
7	-,338	,236	.*****↔	.

Tabell 58. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og ledige stillinger (logget tyverivariabel)

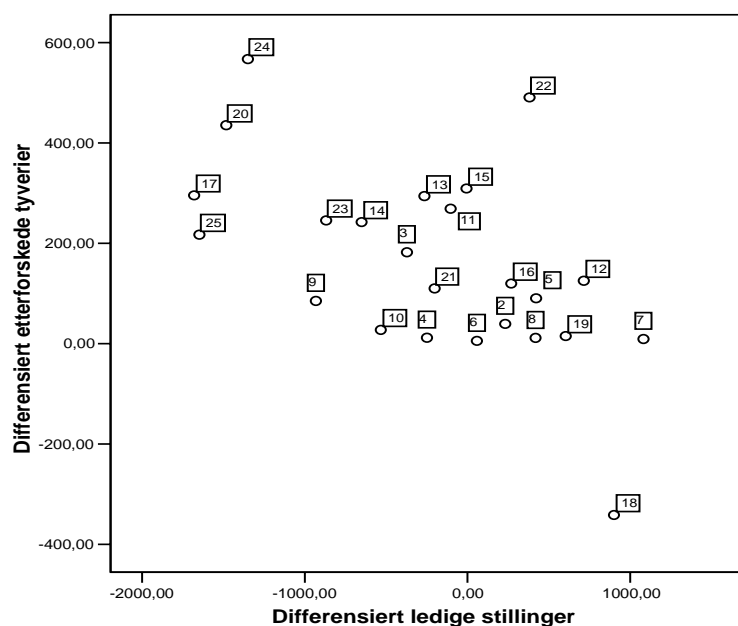
Cross Stand.											
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□											
-7	,076	,236					↔**				.
-6	,051	,229					↔*				.
-5	-,047	,224					*↔				.
-4	-,148	,218					***↔				.
-3	-,236	,213					*****↔				.
-2	-,350	,209					.*****↔				.
-1	-,521	,204				**.*.*****↔					.
0	-,773	,200				*****.*.*****↔					.
1	-,724	,204				*****.*.*****↔					.
2	-,647	,209				*****.*.*****↔					.

Tabell 59. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og ledige stillinger (differensiert)

Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
-----	-------	------	----	------	-----	------	---	-----	----	-----	---

- 199 -

5	,042	,229	.	↔ *	.
6	,076	,236	.	↔ **	.
7	,228	,243	.	↔ *****	.

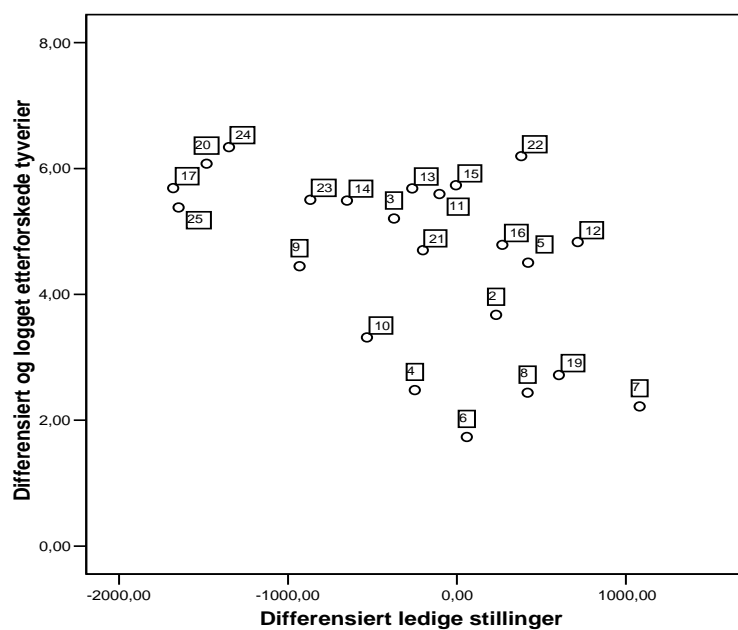

Figur 19. Plott av etterforskede tyverier og ledige stillinger, differensierte.

Tabell 60. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og ledige stillinger (logget tyverivariabel og differensierte)

Cross Stand.										
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75 1
□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□										
-7	-,045	,243	.				*↔			.
-6	,027	,236	.				↔ *			.
-5	,019	,229	.				*			.
-4	,128	,224	.				↔ ***			.

-3	- ,146	,218	.	***↔	.
-2	- ,084	,213	.	**↔	.
-1	,212	,209	.	↔****	.
0	- ,460	,204	*	*****↔	.
1	- ,156	,209	.	***↔	.
2	,151	,213	.	↔***	.
3	- ,203	,218	.	****↔	.
4	- ,043	,224	.	*↔	.
5	,140	,229	.	↔***	.
6	,014	,236	.	*	.
7	,288	,243	.	↔*****	.

Figur 20. Plott av etterforskede tyverier (logget) og ledige stillinger, differensierte.

Etterforskede tyverier og forbruk

Tabell 61. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og privatkonsum (rådata)

Cross Stand.										
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75 1
□↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓↑↓↓↓↓↓□										
-7	,093	,236						↔**		.
-6	,201	,229						↔****		.
-5	,307	,224						↔*****		.
-4	,411	,218						↔*****.		.
-3	,529	,213						↔*****.**		.
-2	,662	,209						↔*****.*****		.
-1	,815	,204						↔*****.*****		.
0	,975	,200						↔*****.*****		.
1	,848	,204						↔*****.*****		.
2	,715	,209						↔*****.*****		.
3	,607	,213						↔*****.**		.
4	,498	,218						↔*****.*		.
5	,417	,224						↔*****.		.
6	,333	,229						↔*****.		.
7	,276	,236						↔*****.		.

Tabell 62. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og privatkonsum (logget tyverivariabel)

Cross Stand.											
Lag	Corr.	Err.	-1	-.75	-.5	-.25	0	.25	.5	.75	1
<div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> </div>											
-7	,033	,236						↔*			
-6	,139	,229						↔***			
-5	,243	,224						↔*****			
-4	,350	,218						↔*****			
-3	,470	,213						↔*****			
-2	,605	,209						↔*****	,****		
-1	,765	,204						↔*****	,*****		
0	,934	,200						↔*****	,*****		
1	,852	,204						↔*****	,*****		
2	,762	,209						↔*****	,*****		
3	,680	,213						↔*****	,*****		
4	,592	,218						↔*****	,***		
5	,518	,224						↔*****	,*		
6	,438	,229						↔*****			
7	,377	,236						↔*****			

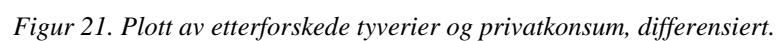
Tabell 63. Krysskorrelasjoner mellom etterforskede tyverier og privatkonsum (differensiert)

Cross Stand.

Lag Corr. Err. -1 -.75 -.5 -.25 0 .25 .5 .75 1

□↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓↑↓↓↓↓□

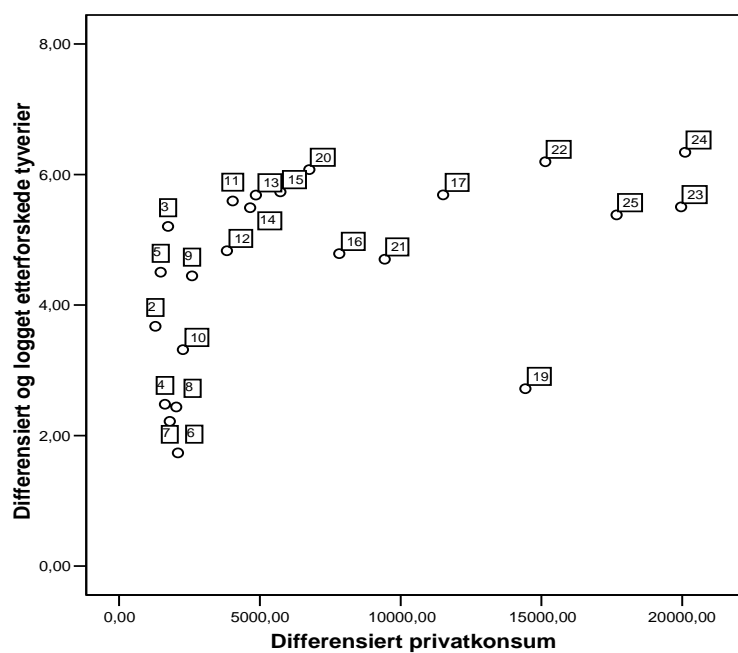
-7	,054	,243	.	↔*	.
-6	,137	,236	.	↔***	.
-5	,226	,229	.	↔*****	.
-4	,187	,224	.	↔*****	.
-3	,265	,218	.	↔*****	.
-2	,267	,213	.	↔*****	.
-1	,354	,209	.	↔*****	.
0	,389	,204	.	↔*****	.
1	,395	,209	.	↔*****	.
2	,448	,213	.	↔*****	.
3	,322	,218	.	↔*****	.
4	,119	,224	.	↔**	.
5	,000	,229	.	*	.
6	-,080	,236	.	**↔	.
7	-,033	,243	.	*↔	.

Cross Stand.

- 205 -

0	,064	,204	.	↔ *	.
1	,101	,209	.	↔ **	.
2	,241	,213	.	↔ *****	.
3	,166	,218	.	↔ ***	.
4	,026	,224	.	↔ *	.
5	-,070	,229	.	* ↔	.
6	-,109	,236	.	** ↔	.
7	-,067	,243	.	* ↔	.

Figur 22. Plott av etterforskede tyverier og privatkonsum, differensiert.

